



*Ne vorbește
părintele Porfirie*

Drumul către Sfântul Munte

„Visul meu - să-l urmez
pe Sfântul Ioan Colibașul.”

Mă trag din satul Sfântul Ioan

În Evvia există un sat, Sfântul Ioan; din acest sat mă trag eu. Părinții mei erau săraci, pentru aceasta tata a plecat din sat și s-a dus în America. Acolo a lucrat ca muncitor la Canalul Panama. Noi, copiii, lucram încă de mici în sat. Udam grădina, copacii, pășteam vitele, alergam pretutindeni unde ne spuneau cei mari. Eu de mic pășteam vitele pe munte. Eram prostănac și rușinos. La școală am fost numai în clasa întâi și n-am învățat aproape nimic, căci învățătorul era bolnav. Acolo unde păzeam oile am citit, pe silabe, viața Sfântului Ioan Colibașul, și m-a cuprins dorul de a pleca să mă fac monah. Fără să știu nimic. Nici călugăr nu văzusem, nici mănăstire: Nimic.

Când am împlinit șapte ani, mama m-a trimis în Halkida, să lucrez la un magazin. Vindeau acolo de toate. În acea vreme aveau la magazine unelte, chei, lacăte și sfori, dar și zahăr, orez, cafea și piper, tot ceea ce are o băcănie. Era mare magazinul. Și mai erau

acolo doi copii. Am mers și eu. Tot ce-mi ziceau ei, făceam. Toți îmi porunceau mie, iar eu alergam pretutindeni. Mai înainte, cei doi își rânduiseră când să ude florile doamnei de pe balcoane. Mergeau cu schimbul. Unul într-o zi, celălalt în următoarea. Țineau rândul. Când m-am dus eu, m-au pus pe mine la toate. Și la măturat, și la flori. Eu însă nu bănuiam nimic. Le făceam pe toate. Unde îmi ziceau, acolo mergeam.

Într-o zi, măturând în magazin, în grămăjoara de gunoi pe care o strânsesem erau și niște boabe nemăcinate de cafea. Se vărsaseră pe jos mai mult de cincisprezece boabe. Eu m-am aplecat, le-am adunat și le-am luat în mână să le duc la sacul în care era cafeaua. Stăpânul era în biroul său. Avea geamuri de jur împrejur și m-a văzut când m-am aplecat, și apoi când m-am dus la sac. A strigat:

- Angele – adică eu, așa mă strigau când eram mic – vino'ncoace!

M-am dus acolo.

- Ce-ai în mână, ce-i asta?

Zic:

- Cafea. Am găsit boabele pe jos și le-am adunat.

A început să strige:

- Tasoo, Aristoo, Iannii, Iorguu!!!

Unul era în depozit, altul altundeva. Stăpânul a continuat să strige. S-au adunat toți acolo. Apoi mi-a deschis mâna.

- Ce vedeți? i-a întrebat. Ce-s astea?

- Boabe de cafea, au zis.

- Unde le-ai găsit, Angele?

- Erau împrăștiate pe podea, zic. Le-am adunat și mă duceam să le arunc în sacul cu cafea.

Așadar, a început stăpânul meu să le țină o întreagă învățătură. Ce se făcea acolo! Risipă cu duiumul. Aruncau una, aruncau alta... Și zice:

- Ascultați acum; de azi înainte o să puneți o rânduială aici înăuntru. O săptămână Aristos, o săptămână Tasos, următoarea Anghelos. Și la flori, și la toate, la fel.

De atunci mă iubeau, deci, stăpânii mei. Mă chemau sus, în casă, și mă puneau să le cânt troparele pe care le știam. Au prețuit fapta mea, căci mai înainte nu mă cunoșteau.

După doi ani am mers în Pireu, să lucrez la băcănia unei rudenii. Băcănia era și tavernă. Avea și o mansardă în care dormeam noaptea. Magazinul se afla pe un deal, pe strada Tsamadou. Veneau în fiecare zi să cumpere, și mulți dintre clienți ședeau să bea și să guste ceva, de vreme ce era și tavernă.

Mi-am pus în adâncul inimii să mă fac pustnic

Într-o zi au venit la băcănie doi bătrâni. Mi-au cerut două sardele și o jumătate de oca de vin. Le-am dus îndată. La un moment dat, unul dintre cei doi bătrâni a zis:

- Unde să mai afli vinul pe care l-am băut în Sfântul Munte! Vinul ăla nu l-am mai găsit nicăieri.

- Ai fost în Sfântul Munte? l-a întrebat celălalt.

- Da. Am plecat din Mitilini, din Kalloni, și m-am dus în Sfântul Munte. Ce vin am băut acolo!

L-a întrebat din nou celălalt:

- Te-ai dus să te călugărești?

- Da, am vrut să mă fac monah, dar n-am putut, n-am răbdat. Cât de rău mi-a părut că n-am rămas acolo!

Eu ascultam cu luare aminte, căci cu ceva timp în urmă trecuseră niște monahi și împărțiseră broșurele. Într-una dintre ele scria despre viața Sfântului Ioan Colibașul, pe care o buchisiseam când pășteam oile în satul meu, precum v-am spus. O citisem din nou în mansarda mea, la lumina unui felinar, cu greutate – căci nu știam multă carte. Atât m-a înflăcărat viața Sfântului, încât am vrut să-l urmez și eu, dar nu știam nimic despre Sfântul Munte.

Între timp, bătrânul a continuat:

- M-am dus să mă călugăresc, dar apoi am plecat. Ce frumos era acolo! Am văzut nevoitori, pustnici, oameni sfinți care se străduiau să-L iubească pe Dumnezeu, luptându-se în pustie cu posturi, rele pătimiri și rugăciuni. Le-am lăsat însă pe toate și m-am întors în lume, unde m-am încurcat cu mii de chinuri. Mi-aduc aminte mereu și-mi pare rău că n-am rămas acolo; am venit în lume, să mă chinuiesc atât de mult cu familie, copii, atâta hărmălaie... M-au îngenunchat necazurile vieții. Mi-aduc aminte...

Peste puțin timp au plecat bătrâneii, dar mintea mea rămăsese la cele auzite. M-a cuprins, din acea clipă, un dor să merg și eu acolo unde fusese acel bătrân. Mi s-a lipit de minte gândul că aș putea să-mi

implinesc visul - să-l urmez pe Sfântul Ioan Colibașul. Mi s-a făcut un dor fierbinte.

După două zile a venit din nou acel bătrân. Era vecin cu noi. M-am apropiat de el și l-am întrebat pe ascuns de ceilalți:

- Spune-mi, nene Anton, e bine acolo sus, în Sfântul Munte?

- Ei, ai auzit data trecută, nu pot să-ți mai zic nimic acum.

Și nu mi-a spus nimic. A plecat. Eu însă nu mă mai puteam gândi la altceva. Mi-am pus în adâncul inimii să mă fac pustnic. Cum, însă? Nu știam cum se ajunge în Sfântul Munte. Nu aveam bani. Nici nu știam ce să-i spun stăpânului.

A venit din nou nenea Anton pe la băcănie. Tot pe ascuns l-am întrebat din nou despre Sfântul Munte, și mi-a vorbit despre toate. Cum oare aș putea să plec? Ce să spun celorlalți?

Hoinar din iubire pentru Hristos

Zile în șir am fost posomorât și gânditor. Stăpânul și-a dat seama de ceva, s-a apropiat de mine și mi-a zis:

- De ce ești așa? Ce ți s-a întâmplat?

Ei, și atunci am fost nevoit să spun o minciună. L-am spus că, atunci când am coborât la subsol după alimente, am aflat de la un oarecare sătean de-al meu că mama era bolnavă, și aș vrea să merg s-o văd. M-a crezut și mi-a dat bani de drum, să merg la mama; mi-a

dat și ceva alimente să-i duc, și m-a condus cu milă până afară.

Am alergat la vapor. Am pornit spre Sfântul Munte! Începuse să se împlinească visul meu. Vaporul urma să treacă prin Halkida, Volos, și apoi prin Thesalonic. La puțin timp după plecare, însă, am simțit lăuntric o strângere de inimă. Voiam să ajung la destinație, dar mă temeam și mi-era milă de părinții mei care, neștiind unde mă aflu, se vor necăji mult. N-am putut răbda și, atunci când vaporul a ajuns în portul Limni al Evviei, am coborât și m-am întors la Pireu cu alt vapor.

Aici le-am spus stăpânilor mei că mama s-a făcut bine. Astfel, mi-am continuat lucrul, ca și mai înainte. Dar nu întocmai ca înainte. Eram gânditor, mă rugam neîncetat, mâncam puțin, făceam metanii. Din pricina unei astfel de viețuiri am slăbit, m-am schimbat.

- Ce ai, Anghele, mă întrebau, ce ai? Te vedem că ești pe gânduri și ai slăbit mult, copile. Noi te iubim și vrem să te avem aici, dar nu cumva vrei să mergi la părinții tăi?

- Da, vreau să merg, le-am spus.

- Mergi, dacă vrei, să-i vezi, iar când te întorci să aduci vreun copil bun ca și tine, pentru magazin.

Astfel mi-au dat din nou bani, alimente, dulciuri, ceva sticle cu lichior și altele. Stăpânul m-a dus până la vapor și mi-a luat bilet pentru Halkida. Era un vapor ce făcea cursa Halkida – Aidipsos – Volos – Thesalonic – Sfântul Munte. Vaporul se numea *Athena*. Am urcat. Vaporul a plecat. Era noapte când am plecat la drum. Am călătorit toată noaptea. La un moment dat

am ajuns la Halkida. Când vaporul a oprit, marinarii au strigat:

- Cine-i pentru Halkida? Cine-i pentru Halkida?

Eu tăceam mâlc, nu spuneam nimic. Prinsesem rădăcini într-un colț și nu scoteam un cuvânt. Vaporul a părăsit Halkida. Când am ajuns însă la Aidipsos, marinarii m-au găsit, căci făceau controlul biletelor.

- De ce n-ai coborât la Halkida? mi-au zis.

- Dormeam, am răspuns.

- Acum ce-o să faci? m-au întrebat. Trebuie să plătești.

- A, n-am decât câțiva bănuți, le-am spus.

- Bine, mi-au răspuns.

M-au luat așa, fără bani. Monedele erau atunci de cinci bani, de zece bani. Să fi avut cu totul poate vreo drahmă și ceva.

Când am ajuns la Volos, m-a cuprins un mare dor. Plângeam, plângeam mult. Mă gândeam că voi pleca pentru totdeauna din lume și părinții mă vor pierde, că vor fi necăjiți. Mă gândeam la frații mei... Ceva mă strângea de gât, voiam să mă întorc înapoi. La Volos vaporul stătea câteva ore; am coborât. Apoi a șuiert și a pornit spre Thesalonic. Eu am rămas jos, vrând să mă întorc înapoi. Noaptea am petrecut-o pe un munte. Plângeam și mă rugam.

În ziua următoare m-am urcat în vaporul care făcea aceeași cursă, spre Thesalonic. Banii mi se sfârșiseră, așa că, neavând bilet, m-am ascuns la pupă, ca să nu mă găsească. La un moment dat, marinarii mi-au cerut biletul. Neavând, m-au certat.

Ședeam pe o bancă, pe partea stângă a vaporului, și priveam în larg. Rosteam un irmos învățat

de la tatăl meu, care era cântăreț la biserică, și pe care îl cânta la pomenirea morților. Irmosul acesta spunea: „Marea vieții văzând-o înălțându-se de viforul ispitelor, la limanul Tău cel lin alergând strig către Tine; scoate din stricăciune viața mea, Multmilostive”⁵. Ziceam: „Dumnezeul meu, viața este o mare furtunoasă și îți cer ca, așa cum sunt și eu călător pe această mare furtunoasă, să iconomisească dumnezeiasca Ta pronie să aflu un liman, să se liniștească sufletul meu acolo, la limanul care vei fi Tu, pacea”. Și ziceam acestea, sau mai degrabă le cântam încetisor, și plângeam, căci simțământul că părăseam lumea, adică pe părinți, era adânc. Nu-mi păsa de lume, ci de părinți. Eram mic și numai la ei îmi era mintea; eram trist fiindcă îi părăseam.

A sosit ora prânzului și oamenii mâncau pe punte; așa era în vremea aceea. Se așezau familii-familii. În fața mea era o femeie cu soțul și cu cei trei copii ai lor. Eu stăteam și priveam marea. La un moment dat a venit o doamnă – sosiseră între timp marinarii să-mi ceară biletul și văzuseră că n-am, că sunt copil sărac – m-a tras de umăr și mi-a dat o bucată de pâine cu trei legăturile de plevușcă. Demult, așa prăjeau în tigaie plevușca, trei câte trei peștișori legați cu un pai pe care îl treceau prin ochișorii lor, îi tăvăleau prin făină și îi prăjeau. Nu știu dacă voi faceați așa.

Îi zic:

- Mulțumesc, mulțumesc mult!

Alte câteva doamne, care erau alături, i-au spus:

⁵ Canonul Învierii, glasul al șaselea, irmosul cântării a șasea.

- Bravo, foarte bine! Cum de te-ai gândit? Nouă nu ne-a trecut prin minte.

Ea însă s-a întors și le-a zis:

- La asemenea copii vagabonzi nu trebuie să se uite nimeni, nici să le dea ceva, dar ce să facem? Suntem oameni...

Eu, sărmănelul, când am auzit cuvântul „vagabonzi” m-am bucurat în adâncul sufletului, căci m-am gândit că sunt cu adevărat vagabond. M-am făcut hoinar din iubire pentru Hristos. Am zis:

- Hristoase al meu, mântuiește-mă, călăuzește-mă!

Am ajuns la Thesalonic. Am coborât din vapor. Nu știam unde să merg. M-am dus la Sfântul Dimitrie, m-am închinat. Am îngenuncheat și am plâns, rugându-l pe Sfânt să mă ajute să mă fac pustnic; acesta era visul meu. Apoi am mers sus, pe un deal, și am ajuns la o bisericuță. Era închisă, însă avea o bancă afară. Acolo am rămas toată noaptea. Am plâns mult, voiam iarăși să merg acasă, la părinți. Era ispită pentru mine asta: de trei ori m-am întors înapoi. Acolo, plângând, rosteam și cuvintele Paraclisului Preacuratei, pe care le învățasem de la tatăl meu. Repetam într-una: „...nu trece rugăciunile noastre, ci le fă de folos”⁶. O spuneam neîncetat și plângeam. Astfel m-a luat somnul.

Am uitat să vă zic că darurile pe care mi le făcuseră stăpânii mei, ca să merg chipurile acasă, le împărțisem pe vapor unor soldați. Am împărțit ciocolatele, sticlele cu lichior, și astfel m-am ușurat. Soldații s-au mirat de unde aveam eu atâtea să le dau, fiind așa de mic. Au primit, însă.

⁶ Paraclisul Maicii Domnului, troparele de după Sfânta Evanghelie

Deci, precum v-am spus, m-a furat somnul lângă bisericuță. M-am trezit dimineață, am coborât la mare, la vapor – n-am rezistat ispitei – și m-am întors la Pireu. Ce să vă zic, poveste mare!

Am luat hotărârea de a pleca fără întoarcere

După toate aceste preumblări și întoarceri înapoi, trecând ceva timp, am luat hotărârea de a pleca pentru totdeauna. M-am hotărât să nu mai cobor din vapor. Am pornit iarăși din Pireu, fără întoarcere, spre Sfântul Munte. Era a treia oară când plecam la drum, ultima după atâtea chinuri.

Când am ajuns la Thesalonic era sâmbătă. Thesalonicul se afla atunci sub stăpânirea evreilor. Oamenii nu lucrau sâmbăta. Toate erau închise. Nici vapoare nu circulau, nimic. Ajunsesem de cu seară. Toți au coborât din vapor să-și cumpere ceva de mâncare. Eu n-am coborât, mă temeam de ispită. Mă temeam ca nu cumva să mi se întâmple ceva și să nu pot ajunge la destinație. Am dat însă cuiva cincisprezece bănuți și mi-a adus pâine și scrumbii, și am mâncat. Toți au așteptat întreaga zi în port fiindcă, precum am spus, nu se lucra.

După-amiază au început să vină și să urce pe vapor călugări. Îi priveam cu uimire. Pentru prima dată vedeam călugări în rase. Eu eram lângă scară. Așa cum stăteam, îi vedeam pe toți cei care treceau. La un moment dat a urcat un bătrân înalt, cuvios, cu barba lungă, încărcat cu desăgi. S-a apropiat de mine. S-a așezat pe o bancă și mi-a spus să șed și eu.

- Unde mergi, copile? m-a întrebat.

- Merg în Sfântul Munte, i-am răspuns.

- Ce vrei să faci acolo?

Eu i-am ascuns adevărul și i-am zis:

- Merg să lucrez.

- Hai la Kavsokalivia, îmi zise. Acolo trăiesc eu împreună cu fratele meu la o colibă, în pustie. Vino, copilul meu, acolo, să-L slăvim împreună pe Domnul nostru. Ce cărți citești, copile? m-a întrebat.

Și eu i-am răspuns:

- *Epistolia lui Hristos, Visul Maicii Domnului, Viața Sfântului Ioan Colibașul*. Nu știu multă carte.

N-a spus nimic despre cărți, dacă erau bune sau nu.

- Hai cu mine, mi-a spus, că avem de lucru acolo și te vom plăti. Și... poate-o să te facem și călugăr!

Îndată ce am auzit acest cuvânt, am zâmbit. Apoi mi-a zis:

- Ascultă, copilul meu, să nu te necăjești pentru ce-ți voi spune. În Sfântul Munte nu sunt primiți copiii. Ești mititel și nu ți se poate îngădui să intri.

Chipul mi s-a posomorât.

- Nu te teme, însă, mi-a zis. Vom spune o mică minciună și Dumnezeu are să ne-o ierte. În fața lui Dumnezeu nu va fi o minciună, va fi un adevăr, căci tu îl iubești pe Hristos și vrei să mergi în Sfântul Munte să-L slujești, Deci, cine te întreabă – „Cine-i Bătrânul ăsta care e cu tine?”, să răspunzi: „Este unchiul meu”. Iar eu voi spune că ești nepotul meu, copilul surorii mele.

Au mai urcat pe vapor mulți călugări. A venit seara. Au șezut toți călugării aproape unul de celălalt, și și-a scos fiecare mâncarea sa. Am șezut și noi aproape de ei. Bătrânul mi-a dat pâine să mâncăm.

- Părinte duhovnic, cine-i copilul acesta care e cu tine? Întrebau toți.

- Este copilul surorii mele, e nepotelul meu. A murit sora mea și, pentru că-i orfan, l-am luat cu mine.

S-a făcut o mare minune a proniei lui Dumnezeu

Am călătorit toată noaptea. Dimineața, la ora zece, am ajuns la Dafni. Toți călugării și-au luat desăgilele pline cu lucrurile cumpărate de la Thesalonic pentru rucodelie. Am coborât scara vaporului. Pe bătrânul meu l-au lăsat înaintea, căci era duhovnic. Am urcat cei dintâi în barcă și am ajuns la scările din Dafni. Am coborât. Dar ce s-a întâmplat aici? Bătrânul s-a îndepărtat puțin, pentru a-și lăsa desaga mai încolo, iar în clipa aceea a venit un polițai înalt, cu fes roșu și fundă neagră, m-a tras și m-a aruncat în barca ce pleca spre a aduce și alți călugări.

- Ce treabă ai aici? mi-a zis. Este interzis copiilor! Mergi la corabie. Să pleci!

Eu plângeam; barca a început să se îndepărteze. În acea clipă, însă, Bătrânul a prins de veste, a alergat și a strigat:

- Oprește, întoarce copilul înapoi, este al meu!

Barca s-a întors. Am fost eliberat.

Serdarul – așa erau numiți atunci paznicii, polițaii Sfântului Munte; purtau fustanelă albă și fes

roșu, erau prezenți la toate slujbele, peste tot – i-a spus Bătrânului:

- Este interzis să-l iei pe copil cu tine.

- O să-l iau. Este nepotelul meu, i-a spus Bătrânul. E copilul surorii mele și nu-l pot lăsa. Este orfan, o să se piardă.

- Da, dar pe mine au să mă pedepsească.

- Nu, asupra mea să fie. O să vorbesc eu cu Stareții ca să nu fii pedepsit.

Astfel, împreună cu bătrânul meu „unchi”, care mai târziu mi-a devenit și Bătrân – Pantelimon era numele lui – am urcat la schit. Vreau să spun cu asta că Dumnezeu a făcut multe minuni cu mine, smeritul. Mâna Sa mă ocrotea pretutindeni în chip vădit. Astfel, și în această împrejurare, mâna lui Dumnezeu m-a așezat în mâinile unui bătrân duhovnic sfânt, care urma să mă ocrotească. Dumnezeu îl trimisese să mă izbăvească. S-a făcut o mare minune a proniei lui Dumnezeu. În multe m-a ajutat, dar, înainte de toate, marele ajutor a fost că am izbutit să intru în Sfântul Munte fiind atât de mic, de vreme ce nu era îngăduit. Nu știam nimic despre călugărie. Dumnezeu însă m-a ajutat⁷.

Precum v-am spus, am ajuns la schit. De atunci a urmat o altă viață. Viața în Hristos. Slujbe, pavecernițe, utrenii, vecernii, privegheri. Viață plină de har!

⁷ Cuviosul Bătrân accentua totdeauna că intrarea sa în Sfântul Munte, la o vârstă atât de mică, a fost un eveniment excepțional și rar, o intervenție minunată a proniei și a harului lui Dumnezeu în viața sa.

**Sfântul Munte
Kavsokalivia
(1918-1925)**

*„Viața mea în Sfântul Munte
a fost rugăciune, bucurie,
ascultare față de Bătrânii mei.”*

***Când am ajuns în Sfântul Munte,
eram mic și neștiutor de carte***

Ca să vă istorisesc acum despre viața mea în Sfântul Munte, iubirea mea, dăruirea mea, *nu-mi va ajunge timpul...* (Evr. 11, 32). Iubirea mea pentru voi mă îndeamnă să vă povestesc câte-mi amintesc.

Deci, când am ajuns în Sfântul Munte eram, precum v-am spus, mic și neștiutor de carte. Nu știam să citesc decât pe silabe. Bătrânii mei – care erau și frați după trup, bătrânul duhovnic Pantelimon și ieromonahul Ioanichie – m-au întreat:

- Știi să citești?

- Ei, știu puțin, le-am răspuns.

Era sâmbătă seara. M-au pus să citesc Catisma. Rușinat, am început să citesc Psalmul întâi:

- Fe... fe... ri... ri... cit băr... băr... ba... ba...

tul...

Silabiseam.

- Bine, copilul meu, las' să citesc eu, a zis părintele Ioanichie, și citești tu în altă zi. Și-a pus ochelarii și a început:

- *Fericit bărbatul carele n-a umblat...*(Ps. 1, 1).

Îmi înțelegeți rușinea. Asta mi-a fost o lecție.

„Trebuie să învăț să citesc”, m-am gândit.

Am pus-o repede în faptă. Când găseam timp (și aveam mult timp liber) luam și citeam Psaltirea, Sfânta Scriptură a Noului Legământ, canoane, ca să mi se dezlege limba și astfel, din multa citire, am învățat Psaltirea pe de rost. Studiam și noaptea.

Am simțit că nu mă aflu pe pământ, ci în cer

Într-o noapte s-a făcut priveghere în biserica mare a Sfintei Treimi. Era în primele zile după sosirea mea. Schitul nostru prăznuia. Seara, Bătrânii au plecat la biserică, iar pe mine m-au lăsat să dorm la chilie. Eram micuț și s-au gândit ca nu cumva să nu rezist până dimineața, la sfârșitul privegherii.

Părintele Ioanichie a venit după miezul nopții și m-a trezit.

- Scoală-te, mi-a zis, îmbracă-te, să mergem la biserică.

L-am ascultat de îndată. În trei minute am ajuns la Sfânta Treime. M-a lăsat să intru primul. Era pentru întâia oară când intram înăuntru. M-am pierdut!

Biserica era plină de călugări stând în picioare cu evlavie și luare-aminte. Policandrele își împrăștiau lumina pretutindeni, luminând icoanele de pe pereți și de la iconostase. Candelilele aprinse, mirosul de tămâie, psalmodiile răsunând în nepământeasca frumusețe a nopții... M-a cuprins o frică sfântă. Am simțit că nu mă aflu pe pământ, ci în cer. Părintele Ioanichie mi-a făcut semn să înaintez și să mă închin la icoane. Eu, nimic.

- Ține-mă, ține-mă! am început să strig. Mi-e frică!

M-a luat de mână și, ținându-l strâns, m-am apropiat și m-am închinat. A fost cea dintâi experiență a mea. S-a întipărit adânc înlăuntrul meu. Nu o voi uita niciodată.

Pentru o vreme am trecut printr-o ispită...

Am fost foarte bucuros și entuziasmat de viața mea acolo. Pentru o vreme însă, la început, am trecut printr-o ispită. Am început să mă gândesc la părinții mei. Îi îndurerasem. Îmi era milă de ei, căci nu știau unde mă aflu. Mă mai gândeam și la un văr de-al meu, de-o vârstă cu mine. S-a născut în mine, deci, dorința de a mă întoarce în sat și de a-l aduce pe vărul meu în Sfântul Munte, pentru a trăi și el această minunată viață. Simțeam că am datoria de a-l aduce la Hristos, dar nu spuneam nimic Bătrânului meu. Am început, deci, să nu mai am poftă de mâncare, să mă îngălbenesc la față, să tânjesc...

Bătrânul și-a dat seama. M-a chemat într-o zi și mi-a spus cu iubire părintească:

- Ce ai, copilul meu? Ce ți se întâmplă?

I-am spus totul. Asta a fost, m-am slobozit! A trecut ispita. S-a întors iarăși pofta de mâncare, inima mi s-a umplut de bucurie.

Am continuat să fac ascultare de Bătrânii mei. Îmi strălucea fața, m-am făcut tot mai frumos. În vreme ce la început eram neputincios, cu timpul m-am făcut frumos. Fața mi-a devenit îngerească. Cum mi-am dat seama? Mersesem la Bătrânul și, cum bătea soarele în geam, acesta s-a făcut ca o oglindă. Văzându-mi fața, am zis întru sine-mi: „O, ho, ho! Cum m-a schimbat harul!”. Mai înainte mă gândeam la părinții mei, iar gândul la ei mă chinuia. Apoi nu m-am mai gândit la ei. Îi aveam numai în rugăciunea mea, să-i mântuiască Domnul. La început tânjeam după ei. Pe urmă, numai după Bătrânii mei. Îi pomeneam pe părinții mei, dar altfel, numai în iubirea lui Hristos. Am început să postesc mai mult și să mă nevoiesc mai mult, dar aveam și o mai mare nebunie și înflăcărare. Doream să mă aflu neîncetat în biserică și voiam să fac tot ceea ce voiau Bătrânii, să le aduc mulțumire. Iată ce schimbare, ce prefacere, ce mutații săvârșește harul lui Dumnezeu!

Îi iubeam pe Bătrânii mei

Precum am spus deja, Bătrânii mei erau părintele Pantelimon și fratele său, părintele Ioanichie. Îi iubeam, deși erau foarte aspri. Eu nu-mi dădeam

seama de asta atunci. Nu socoteam că se poartă aspru cu mine, căci îi iubeam și aveam mare respect și evlavie față de ei. Evlavia mea era... așa precum vedeam icoana lui Hristos, o asemenea teamă sfântă și o astfel de evlavie aveam. După Dumnezeu erau Bătrânii. Erau preoți amândoi, iar de fel erau din părțile Karditsei, dintr-un sat de sus. Îi spunea cumva satului... Bine ar fi să ne amintim... Mi-am amintit! E satul Mesenikolas al Karditsei. De acolo aveam pătura cu care am dormit până de curând.

Făceam deplină ascultare de ei. Ascultare! Ce să vă spun, o știam! M-am dăruit ei cu bucurie, cu iubire. Această ascultare desăvârșită m-a mântuit. Pentru ea mi-a dat Dumnezeu darul. Da, v-o repet, făceam deplină ascultare de Bătrânii mei. Nu ascultare silită, ci cu bucurie și iubire. Îi iubeam cu adevărat. Și, pentru că-i iubeam, această iubire mă făcea să simt și să înțeleg ce voiau. Cunoșteam, înainte de a-mi spune, ce voiau și cum voiau fiecare lucru. Mergeam aici, mergeam dincolo. Le eram dăruit cu totul. Pentru aceasta, sufletul meu zbura de bucurie lângă ei. Nu mă mai gândeam la nimeni. Au trecut părinții, au trecut cunoștii, au trecut prietenii, a trecut lumea. Viața mea era rugăciune, bucurie, ascultare de Bătrânii mei.

O singură dată spuneau ceva, și eu păzeam. De pildă, mi-a spus odată Bătrânul:

- Copilul meu, să-ți speli mâinile și înainte de masă, dar și de fiecare dată când mergem la biserică, pentru că urmează să intrăm într-un loc sfânt și toate trebuie să fie curate. Iar noi suntem amândoi preoți, și slujim; trebuie să avem curate atât mâinile, cât și toate celelalte ale noastre.

Astfel îmi spălam cu săpun mâinile. N-a fost nevoie să-mi spună și a doua oară. Înainte să mănânc, le săpuneam. Dacă mergeam pentru ceva la biserică, le săpuneam. Dacă atingeam ceva, le săpuneam. La rucodelie, dacă era ceva mai fin de lucrat, le săpuneam. Asta făceam cu toate lucrurile, fără să mă împotrivesc înlăuntrul meu. Țineți seama că aveam doi Bătrâni și de multe ori îmi cereau și lucruri potrivnice unul celuilalt.

Într-o zi îmi spune părintele Ioanichie:

- la pietrele astea de aici și du-le acolo!

Le-am dus în locul pe care mi l-a arătat. A venit Bătrânul cel mare. Îndată ce le-a văzut, s-a mâniat și mi-a spus:

- Ce om sucit! De ce-ai făcut asta? Acolo ne trebuie pietrele? Să le duci la loc, unde le-ai găsit!

„Om sucit” - așa mă certa când se mânia.

În ziua următoare a trecut pe acolo părintele Ioanichie. A văzut pietrele la locul lor, s-a mâniat și mi-a zis:

- Nu ți-am spus să le muți acolo?

Eu m-am rușinat, m-am înroșit, i-am pus metanie și i-am zis:

- Părinte, iartă-mă, le dusesem aproape pe toate, dar Bătrânul m-a văzut și mi-a spus: „Să le duci la loc, acolo ne trebuie”, și le-am dus înapoi.

Mi-a ținut acum morală părintele Ioanichie.

M-au supus multor alte încercări de felul acesta. Eu nu aveam deloc viclenie; nu ziceam: „Oare mă încercă?”. Nu-mi dădusem seama că mă încercă, fiindcă lucrurile curgeau cumva firesc. Este important ce vă spun, pentru că, atunci când cineva știe că este

încercat, poate să facă și cea mai grea muncă, să arate că este ascultător. Însă când nu știe că este încercat și îl vede pe celălalt mâniindu-se, nu se poate să nu se clatine înlăuntrul său și să zică: „Măi, măi, ce-i asta? De atâția ani călugăr și se mânie? Se poate lucrul acesta? Poate monahul să fie mânios și să se roage? Să nu se fi izbăvit de mânie? Oamenii ăștia sunt tare nedesăvârșiți...”

Eu însă nu gândeam așa, nici nu știam dacă mă încercă. Dimpotrivă, mă bucuram mult de asta, pentru că-i iubeam. Dar și ei aveau multă iubire față de mine, deși nu mi-o arătau. Îi iubeam pe amândoi Bătrânii, dar în chip deosebit mă sprijineam de duhovnic, părintele Pantelimon. Precum spune David, *lipitu-s-a sufletul meu de Tine și pe mine m-a sprijinit dreapta Ta* (Ps. 62, 8), tot așa s-a lipit și sufletul meu de Bătrânul. Adevărat vă spun! Și inima mea era împreună cu inima lui. Îl vedeam, îl simțeam. Mă lua afară și mergeam la biserică mare, iar de acolo pentru treburi împreună. Îl simțeam! M-a sfințit mult faptul că m-am lipit de el. Asta m-a ajutat mult, că s-a lipit inima mea de a lui. Mare sfânt a fost!

Cu toate astea, Bătrânul nu-mi spunea nimic. Nu numai că nu spunea de unde se trage, dar nici numele lui de familie, nici altceva... Niciodată nu a spus „în patria mea”, sau „părinții mei”, „frații mei” ș.a. Întotdeauna era tăcut și întotdeauna se ruga și întotdeauna era blând. Dacă se mânia vreodată, mânia sa și tot ceea ce spunea erau toate prefăcute. Îi iubeam și cred că pentru ascultarea pe care am făcut-o și pentru iubirea pe care o aveam față de el m-a cercetat și pe mine harul.

Eram atent la el, să-l imit, să iau de la el. Îl iubeam, aveam evlavie la el, îl priveam și mă foloseam. Îmi ajungea numai să-l văd. Mergeam mult împreună. Urcam de la Kavsokalivia sus, pe munte, să tăiem copăcei. Tot drumul nu scoteam o vorbă. Îmi amintesc de Bătrânul, cum îmi arăta ce să tai. Îndată ce tăiam unul, strigam:

- Părinte, l-am tăiat!

Zicea:

- Vino aici, du-te cu un fierăstrău acolo.

Curățam de jur împrejur, să încapă fierăstrăul. Bătrânul mergea să-mi găsească altul. Îl tăiam „dintr-o suflare”. Îndată strigam:

- Părinte, l-am tăiat!

Cu bucurie. Astea nu erau lucruri firești. Era iubirea mea, era harul lui Dumnezeu care lucra asupra mea prin Bătrânul.

Adeveresc și eu ce se spune: că niște monahi mergeau la un pustnic și, înconjurându-l, îi puneau felurite întrebări. Unul dintre ei ședea și nu vorbea. Privea la fața Bătrânului. Toți întrebau, el nu vorbea. Și îi zice pustnicul:

- Pentru ce, copilul meu, tu nu mă întrebi nimic? Nu ai nici o nelămurire?

Îi răspunde:

- Eu nu vreau nimic altceva; îmi ajunge numai să te văd, Părinte⁸.

Adică acesta se bucura de părinte prin har, îl „sorbea”, primea harul lui Dumnezeu prin mijlocirea

lui. Și Sfântul Simeon Noul Teolog spune același lucru. Mărturisește că și el a primit harul de la Bătrânul său.

Tot ce făceam, făceam cu bucurie

Bătrânii mei nu mă puneau la munci grele. Udam grădina și făceam rucodelie, ceva sculptură în lemn. Nici nu-mi țineau predici. La început mergeam cu ei la slujbe, nimic altceva.

După mai multe zile, m-a chemat Bătrânul și mi-a dat un șirag de metanii și mi-a spus să zic în fiecare seară rugăciunea „Doamne lisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”. Nimic altceva. Nici o învățătură, nici o lămurire. Mai întâi mi-a dat metaniile și mi-a spus:

- Fii atent! Pune metanie, sărută-mi mâna, sărută crucea de pe metanii, să te binecuvântezi ca să te ajute Dumnezeu.

De atunci am învățat să mă rog cu metaniile.

La început nu mă trimiteau în afara Chiliei, la treburi exterioare. Toate treburile le făceam în casă. Mergeam apoi în grădină. Săpam, udam, tăiam iarba, tot ce puteam. Apoi am început rucodelia. După ce isprăveam treburile, mă puneau să citesc la Psaltire, iar ei munceau mai departe. Singurul lucru de care mă îngrijeam era cum să slujesc, cum să-i mulțumesc pe Bătrânii mei întru toate. Tot ce-mi spuneau făceam. Păzeam cuvântul întocmai. Ca să fiu sigur, îl repetam și îl învățam ca pe o lecție. Îl puneam în minte și îl lucram. De pildă, rucodelia mea era sculptura. Eram atent cum lucrau Bătrânii mei, iar seara, când intram în

⁸ Vezi *Patericul*, Pentru avva Antonie, 29, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 1999, p. 11.

așternut, repetam în minte „lecția”: luăm lemnul, îl tăiem, îl punem în apă să se îmbibe; apoi îl scoatem afară și îl lăsăm să se usuze, îl cioplim, îl tragem la rindea, îl netezim cu glaspapir, luăm rașpa, facem așa, așa... Apoi îl netezim cu o piatră de mare, cristalizată, care este ca un diamant și face lemnul să lucească; pe urmă facem schițe ș.a. Toată rucodelia o treceam prin mintea mea, ca să nu uit nici cel mai mic lucru și să o plinesc întocmai cum voiau ei. Mă temeam să nu fac vreo greșală și să-i necăjesc. De aceea învățam pe de rost tot ce-mi spuneau.

Mă lămurau și pentru ce trebuie să învăț rucodelie. Îmi ziceau:

- Fii atent, să înveți rucodelie. Aici nu poți să stai altfel; nu-i mânăstire, adică chinovie, ca să avem grădini, vii, stafide, fructe. Trebuie să muncești, ca să-ți cumperi posmagii.

Acestea îmi ziceau, arătându-mi rucodelia. Ca să nu-i necăjesc, studiam și noaptea, precum v-am spus, îndată ce intram în așternut. Astfel, dimineața eram pregătit pentru muncă. Tot ce făceam, făceam cu bucurie. Ziceam: „O să mă fac monah! Trebuie să învăț asta, să văd ce noimă are”. Aveam curiozitatea să aflu orice lucru în întreaga lui adâncime și lățime. Voiam să le învăț pe toate, nu gândindu-mă că voi deveni mai târziu predicator și voi avea nevoie de ele, ci din iubire pentru Hristos. Am luat binecuvântare de la Bătrân să citesc slujba tunderii în monahism, și în cincisprezece zile o știam pe de rost.

M-am obișnuit să nu-mi mai las mintea slobodă, ca să dobândesc curăția minții

Acolo unde lucram, unde făceam cele ale sculpturii, aveam și Sfânta Scriptură. O deschideam și citeam. Aveam Evanghelia și citeam de la început, de la începutul celei după Matei: *Cartea nașterii lui Iisus Hristos, fiul lui David, fiul...*(Matei 1, 1). Citeam, munceam și o repetam în minte. De multe ori repetam cuvintele Evangheliei, și chiar și acum mi le amintesc. Mă îngrijeam să am în mintea mea cuvinte sfinte. Nu mă obosea să le repet de multe ori. Iubeam cuvintele dumnezeiești, le simțeam, mă adânceam în ele. Nu mă săturam să le spun întreaga zi. Și zilnic dacă le ziceam, nu oboseam.

Aveam o mare înflăcărare și, atunci când Bătrânii mei plecau dimineața și se întorceau seara, eu, liber fiind, mergeam la bisericuță, la Sfântul Gheorghe, și mă dăruiam rugăciunii. Mă duceam acolo. Da... Cum era! Atât de mult mă bucuram, că nu mai mâncam. Nu-mi plăcea să mă desprind de acolo. Înțelegeți? Spuneam rugăciunea, cântam, citeam. Mergeam acolo singur. Aveam un glas foarte frumos. Vă spun, aveam un glas foarte, foarte frumos! Nu vă zic acum ca să mă laud pe mine însumi, ci așa simțeam eu. Aveam un glas foarte frumos și, așa cum cântam, semăna cu niște bocete. Erau cântece de iubire pentru Hristos, tot ce vrei... Înțelegeți? Măi... Ce slujbe de înmormântare, ce... Tot ce vrei! De-astea citeam. Ei, ce să vă fac... Uite, de-astea vă povestesc. Ceva prin care-am trecut. Înțelegeți?

- Măine frământăm, așa că pregătește-te să mergi să aduci ceva crăci.

Luam sfoara și plecam în munte, după crăci, pe drumuri mai ușoare sau mai anevoioase. Nu numai de acestea îmi amintesc, ci și că de multe ori Bătrânii mei mă trimiteau să aduc buturugi sau lemne, pe care le puneam pe mine ca o sarcină de măgar. Și așa cum eram încărcat și bolnav de mijloc, ședeam pe cărăruie să mă odihnesc. Dacă vreodată mi-era prea greu, îmi ziceam întru sine-mi: „Ți-arăt eu, măgar bătrân!”. Nu cunoșteam ce-i lenea. Ei, într-adevăr, nu-mi era milă de trupul meu. Pentru că mă dureau genunchii, eu mă răzbunam. Adică, cu cât mă dureau și se „răzvrăteau” mai mult, eu luam o povară și mai mare. „Ți-arăt eu, măgar bătrân!”, ziceam din nou. Mă răzbunam, mă răzbunam pe răul de mine. De necrezut este că eu, un copil de șaptesprezece ani, mă împovăram cu o greutate de șaptezeci de ocale, pe o distanță cum ar fi, de pildă, din Omonia până în vârful Licavitosului.

Nu exista nici un pic de lene. Mă mulțumeam să mă rog, chiar și când eram obosit. Îl căutam pe Dumnezeu mai mult în osteneală. Asta trebuie să o credeți și să înțelegeți că, într-adevăr, se poate izbândi. Este un lucru care ține de iubire. Nu este pur și simplu faptul că mergi repede. Faci o treabă, apoi începi alta, te întorci, faci altă treabă și iei seama la toate să le isprăvești, să uzi, să sapi, să aduci pământ și crengi, să urci pe munte, să aduci lemn pentru rucodelie. Prin iubire devii veșnic mișcător. Să vezi atunci cum fug păcatele! Amorțesc toate. Auziți? Aceasta este o viață cu adevărat străină, o viață cuvioasă, sfântă, viață paradisiacă.

Eram o sălbăticiune a pădurii

Nu pot să vă aduc exemple despre ce înseamnă o ascultare adevărată. Nu este ca și când am vorbi acum despre ascultare și, deodată, să-ți spun „Du-te, fă o tumbă”, iar tu să ascuți. Nu-i asta ascultarea. Trebuie să fii fără de grijă, adică să nu te gândești deloc la problema ascultării, și dintr-o dată să îți cer ceva, iar tu să fii gata să o faci cu bucurie. Să te afli desprins de muncă în clipa aceea, să nu fii în stare de veghe și pregătire, și chiar atunci să te smerească. Prin purtarea ta vei arăta atunci dacă faci ascultare sau nu.

Eu păzeam după literă poruncile Bătrânilor mei. Îmi ziceau:

- N-o să vorbești, n-o să spui ce facem și ce rânduială avem la Chilie. Dacă întâlnești pe drum vreun călugăr și îți spune „Bindecuvântează!”, să răspunzi cu evlavie și iubire în Hristos – „Bindecuvântați!”. Firește, dacă este un Bătrân, să îi săruți și mâna. Dacă te întreabă „Ce fac Bătrânii tăi?”, să spui „Bine, cu rugăciunile voastre”, și să pleci îndată mai departe. Fără alt cuvânt. Iar dacă vine din spate, se apropie și te întreabă ceva, nu sta și nu răspunde, pentru că nu toți călugării sunt buni și este nevoie de luare aminte. Orice te întreabă, să zici: „Nu știu, întrebați pe Bătrânul, nu știu”. Să spui „Bindecuvântează!” și să pleci. Să nu-ți zică: „Sculptura voastră nu-i așa de bună, hai să-nveți pictură, muzică ș.a.”. Nu asculta nimic, ține-ți drumul.

Mi s-a întâmplat odată să mă trimită la Sfântul Nifon. Pe drum, deci, am întâlnit trei mireni – așa li se

spune în Sfântul Munte celor care nu sunt monahi – și, după obiceiul meu, le-am spus „Binecuvântați!” și am trecut. Părându-le a fi un „sălbatic”, unul dintre ei a zis:
- Sărmanul copil, nu pare a fi prea bine.

Eu trecusem deja de ei, dar aveam un auz foarte bun. Auzind acestea, m-am bucurat pentru o asemenea smerire. Am zâmbit în sinea mea. „Are dreptate, am spus, are mare dreptate, dar de unde să fi știut de nebunia mea!?”

Nu ieșeam prea des afară, nici la hramuri nu mă luau Bătrânii mei. Adică, dacă se prăznuia vreun sfânt, ei mergeau și pe mine mă lăsau acasă.

În Sfântul Munte, Bătrânii aprindeau focul la chilii. Eu nu voiam să stau aproape, nu mă apropiam deloc de foc. Cei mai bătrâni ședea lângă foc, eu ședeam mai departe. Mi-era frică. Mi-era frică să nu mă vatăme focul; le-am spus Bătrânilor mei și ei, săracii, mă lăsau. Este și o problemă de obișnuință. Dacă te obișnuiești să stai lângă foc, nu te mai poți căli. Dacă vreodată mă prindea guturaiul, beam un ceai fierbinte, făceam cinci-șase sute de metanii, transpiram, mă schimbam. Apoi cădeam la pat și mă făceam bine.

Eu eram într-adevăr un om „sălbatic”. Eram ca o sălbăticiune a pădurii. Vă spun sincer. Alergam desculț prin zăpadă, pe stânci. Să fi văzut cum mi se înroșeau gleznela, picioarele! Se înroșeau în zăpadă. Nu Bătrânii mei m-au pus să umblu desculț, și nici ei nu erau desculți. Eu singur am vrut. Dar nici nu-mi ziceau să nu-mi scot încălțările. În biserică, însă, purtam ciorapi și pantofi, nu opinci. Mi-aduc aminte de ceva foarte frumos. Era primăvară și Bătrânul m-a trimis la Kerasia. Alergând, mi-am scos opincile, căci voiam ca

picioarele mele să facă „opincuțe”, „tălpici” de la zăpadă și de la ger.

Văzându-mă așa, Bătrânii râdeau de mine. Mă mai smereau, mă mai certau; chiar și când făceam bine îmi ziceau că am făcut rău. Firește, nu mereu, dar voiau „să mă afle”, adică să mă prindă acolo unde nu înțelegeam.

Bătrânii mei erau sfinți. Se îngrijeau de creșterea mea în multe chipuri, chiar aspre. Niciodată nu-mi spuneau „Bravo!”, sau „Ai făcut bine”. Niciodată nu mă laudau. Întotdeauna mă sfătuiau cum să-L iubesc pe Dumnezeu și cum să mă smeresc. Cum să-L chem pe Dumnezeu să-mi întărească sufletul, și să-L iubesc mult. Asta am învățat. De „Bravo!” n-am știut și nici nu l-am căutat vreodată. Nici acasă la părinți nu mă învățaseră cu „Bravo, ce bine ai făcut!”. Mama mă certa. Tata lipsea, era în America, a muncit ani de zile la Canalul Panama. Asta m-a ajutat mult. Cel ce învață smerenia atrage harul lui Dumnezeu. Dacă nu mă certau Bătrânii, mă necăjeam și ziceam în sine: „Mânca-ne-ar raiul, n-am găsit Bătrâni buni”. Voiam să mă încerce, să mă certe, să se poarte aspru. Acum înțeleg ce aspri erau. Atunci nu-mi dădeam seama, căci îi iubeam. Niciodată n-am vrut să mă despart de ei.

Din marea mea râvnă, câteodată alunecam pe alături

Din marea mea râvnă, însă, câteodată alunecam pe alături. Râvna mă împingea către exagerări. Făceam

și nevoie fără binecuvântare. Dar asta este egoism. Să vă dau un exemplu. Ascultați.

Bătrânii mei lipseau întreaga zi cu treburi și mă lăsa singur la Chilie. Eu făceam rucodelie. Rucodelia noastră era, precum v-am spus, cioplitul în lemn. Mie încă nu-mi arătaseră în întregime cum se face lucrul, de teamă să nu plec.

Într-o zi, deci, am luat un lemn alb, frumos, și am făcut pe el o schiță. Era o mierlă foarte frumoasă, cu aripile date pe spate, ciugulind un strugure. Ciorchinele era atârnat de o viță cu două-trei frunze. A ieșit foarte frumos. L-am și netezit bine. Când s-au întors Bătrânii, m-am dus să le pun metanie. Am luat cu mine și ceea ce lucrasem, și i-am zis părintelui Ioanichie:

- Uite ce-am făcut!

Îndată ce-a văzut-o, a făcut ochii mari și a strigat:

- Cine ți-a spus s-o faci? Ai întrebat pe cineva?
A apucat-o, a aruncat-o jos, a făcut-o bucățele.

- Să mergi repede la Bătrânul să-i spui, mi-a zis.

Eu m-am necăjit mult și le-am cerut iertare. Nu mi-am dat seama și i-am supărat.

- De ce faci lucruri și nu întreb? Mergi repede la Bătrânul, arată-i bucățile și spovedește-te.

M-am dus îndată la Bătrânul, i-am arătat bucățile, iar el mi-a spus:

- Copilul meu, nu trebuia să faci asta. Fără binecuvântare nu se face nimic. Altfel, poți să cazi în înșelare și să pierzi harul lui Dumnezeu. Am pus metanie, am cerut iertare cu simplitate și fără patimă. Nu numai că nu m-a tulburat certarea, dar mi-am zis:

„Bătrânii mei trebuiau să se poarte mai aspru, să mă pedepsească”.

Altădată, însă, am făcut o neascultare cu bună știință. Într-o zi, înainte de a pleca Bătrânii pentru treburi, mi-a spus Bătrânul cel mare:

- Vezi acolo sus, pe raft, acea carte? Să n-o atingi. N-are rost, ești mic. Mai încolo, când o să te faci mai bun, mai smerit, o s-o citești.

Aceasta era pentru mine lege. Nici nu priveam către partea aceea. Într-o altă zi, plecând Bătrânii la Kerasia, m-a ajuns curiozitatea. M-am dus și am început s-o privesc. Era sus, eu eram mic și nu ajungeam la ea. M-am tot învățit, m-am învățit... „Ei, am zis în sine-mi, cel puțin să văd ce spune”. Deci, am pus un scaun, m-am suit, am ajuns la ea și am coborât-o. Ce păcat! Literale erau toate amestecate, ca o limbă străină. Era scrisă de mână. O carte mare, foarte mare, groasă. Erau cuvinte din greaca veche pe care nu le înțelegeam, le-am învățat mai târziu. Și niște litere... Niște „s”-uri, niște... măi, măi! Ce să vă spun! Era un manuscris. Era cartea Sfântului Simeon Noul Teolog. Dar era o carte foarte mare, cu foi groase. Oho! Cântărea multe kile. Deci, hai acum s-o citesc! N-am putut. Am suit-o la loc.

Însă după aceea m-a cuprins necazul, tulburarea, amărăciunea. Nici muncă, nici rugăciune. Nimic. Alte dăți, când lipseau Bătrânii, mergeam în biserică și, având glas frumos, cântam. Rosteam ceva tropare, era un fel de tânguire. Era ca o străpungere a inimii, îmi plăcea și mă mișca mult. După această neascultare, însă, n-am mai mers în biserică. Am ieșit afară, m-am așezat pe bordură și priveam necăjit Marea

Egee. Ședeam și mă uitam la mare. Nu voiam să zic nici măcar „Doamne Iisuse”. Oh, mă înțelegeți? Mare mohorâre. Deci, nu m-am dus la biserică, n-am spus „Doamne Iisuse”. M-a cuprins o mare tristețe. Ei, aveam credință în Dumnezeu, dar nu voiam să calc porunca Bătrânilor. Pe Dumnezeu Îl simțeam, dar nu voiam să-l necăjesc pe om. Nu voiam să fiu pricina întristării nimănu. Ce să fac... Oh!...

Seara au venit Bătrânii. Ce să fac eu, sărmanul? Gândeam să le spun. N-am putut. Am mers la biserică fiindcă trebuia să fiu cu ei. Am făcut vecernia, am făcut pavecernița. N-am spus nimic. Am urcat la chilie. N-am făcut metaniile, nici canonul, nici rugăciunea cu șiragul de metanii. M-am întins în pat și mă închipuiam cum voi fi, când am să mor, în sicriu. Ei, și m-am necăjit. Dimineața a sunat clopoțelul, am coborât, am citit la slujbă. Am sfârșit utrenia, s-a spus „Pentru rugăciunile...”. Am ieșit afară. Am plecat de la biserică ca să mergem în trapeză. N-am mai răbdat. L-am tras puțin de mânecă pe Bătrânul, duhovnicul, și i-am spus:

- Am nevoie de tine puțin, părinte.

S-a întors îndată, am intrat din nou în biserică.

- Sunt necăjit, i-am zis. Am făcut neascultare.

Mi-ai spus să nu ating cartea, iar eu m-am uitat la ea și din acea clipă nu pot să mai aflu liniște. Nici „Doamne Iisuse”, nici canon, nici rugăciune, nici metanii.

- Ei, copilul meu, nu ți-am spus? De ce-ai făcut asta?

- Părinte, iartă-mă, m-a pus ispita și sunt foarte necăjit. Iartă-mă și, cu rugăciunile tale, voi lua aminte pe mai departe, să nu-ți mai fac neascultare.

Mi-a citit dezlegarea. Hop! Ce credeți? Au trecut toate! Aveam ceva bun: îndată ce mă spovedeam Bătrânului meu – slavă Ție, Dumnezeule! – treceau toate, îndată. De fiecare dată când mă spovedeam, îmi venea o mare bucurie și mă dăruiam rugăciunii. Credeam că le-am spus pe toate lui Dumnezeu Însuși. Că sunt iar cu Dumnezeu. Ei, cât de puternic aveam lucrul acesta în mine! Nici nu vă închipuiți! Și văd acum pe unii zicând: „Fii atent, să nu afle Bătrânul!” Ați înțeles... În vreme ce la noi, Bătrânul era până în adâncurile inimii.

Îi iubeam mult pe Bătrâni; în acea vreme toți ucenicii își iubeau Bătrânii. După Dumnezeu, al doilea lucru era părerea Bătrânului. Dacă făceai ceva împotriva, neascultare, nu trebuia nici să te împărtășești, nici, nici...

Taina vieții duhovnicești este ascultarea

În Sfântul Munte, mulți au trăit ascuns. Au murit fără să-i știe nimeni. Și eu am vrut să trăiesc așa, neștiut. Nici predicator n-am vrut să ajung, nici nimic altceva. Nici nu m-am gândit vreodată să ies din Sfântul Munte. Un copil în desăvârșita pustietate! Pentru a înțelege pustia și lipsa de ajutor, urcam pe munte, rămâneam câteva ceasuri acolo și voiam să trăiesc ca un pustnic. Mâncam buruieni, ca să mă nevoiesc. Voiam să trăiesc singur, precum Sfântul pe care îl iubeam de pe când eram mititel - Ioan Colibașul. Acesta este sfântul meu iubit. Pe el l-am

urmat. M-a uimit cum a rădat să stea acolo, lângă părinții lui, locuind în colibă, fără să se descopere, întărindu-i neîncetat: „Ți-ai ridicat coliba înaintea porților părinților tăi”. Așa spune troparul său:

*„Din pruncie dorind fierbinte după Domnul,
lumea și cele frumoase ale lumii ai părăsit
și ai sihăstrit în chip desăvârșit.*

*Ți-ai ridicat coliba înaintea porților părinților tăi,
zdrobit-ai cursele demonilor, preafericite;
pentru aceasta pe tine, Ioane, Hristos după
vrednicie*

te-a proslăvit.”

Și luminânda:

*„Sărac asemenea unui alt Lazăr
ai rădat la porțile părinților tăi, cuvioase părinte,
într-o colibă mică strâmtorat, preaințelepte.*

*Iar acum ai aflat locaș desfătat în ceruri,
împreună cu îngerii și cu toți sfinții, preacuvioase
Ioane.”*

Bătrânului meu îi spuneam totul. Da, tot ce gândeam; iar el, văzând unele exagerări, îmi spunea când și când:

- Înșelare, copilul meu.

Întreaga mea viață era un rai. Rugăciune, slujire, rucodelie, ascultare de Bătrâni. Dar ascultarea mea era rodul iubirii, nu al silniciei. Această binecuvântată ascultare m-a folosit mult. M-a schimbat. M-a făcut mai înțelept, mai limpede, mai tare la trup și la suflet. M-a făcut să le cunosc pe toate. Trebuie să dau slavă lui Dumnezeu zi și noapte, căci m-a învrednicit să trăiesc astfel în această viață.

M-am aplecat asupra ascultării. Au venit singure celelalte, pe care Dumnezeu le-a rânduit în viața mea. Și darul prorociei, tot pentru ascultare mi l-a dat Domnul. Ascultarea vădește iubirea pentru Hristos. Iar Hristos îi iubește în chip deosebit pe cei ascultători. Pentru aceasta zice: *Eu iubesc pe cei ce mă iubesc, și cei ce mă caută vor afla har*⁹. În Sfânta Scriptură se află scrise toate, dar acoperit.

Aveam multă râvnă pentru cele duhovnicești

Bătrânii mei nu mi-au rânduit niciodată ce să fac. Mi-au dat un șirag de metanii și mi-au spus:

- Să zici rugăciunea.

Nimic altceva. Mă vedeau că sunt habotnic și nu-mi spuneau multe, nici ce să citesc. Nu mă lăsau să citesc nimic din Părinții mari. Adică nu mă lăsau să-l citesc pe Sfântul Efrem, pe Sfântul Isaac, pe Sfântul Ioan Scărarul, pe Sfântul Simeon Noul Teolog, Everghetinosul ș.a. Mă opriseră de la acestea. Astfel, făcând ascultare, citeam numai vieți de sfinți, Psaltirea, Mineiele, Octoihul; din ele am învățat să citesc, căci nu știam. Dar aveam multă râvnă pentru cele duhovnicești. Deseori mergeam în biserica Sfântului Gheorghe, la a cărei zidire am ajutat și eu, și cântam multe. Cel mai mult îmi plăceau Canoanele Treimice. Și îmi plăceau cele despre iubirea dumnezeiască. Erau tânguitoare, cântece de dragoste, spuneți cum vreți. Și plângeam mult, dar nu erau lacrimi de tristețe, ci de

⁹ Pildele lui Solomon 8, 17 (Septuaginta).

bucurie, dumnezeiască bucurie. Eram mișcat. Le rosteam frumos! Asta era viața mea. Trăiam în harul Domnului, nu prin puterea mea. Toate erau prin dumnezeiescul har, nu erau nici prin înțelepciunea mea, nici prin știința mea – fiindcă nu o aveam – nici, nici... Erau din harul lui Dumnezeu.

Câteodată, însă, alunecam pe alături. Fără să-i întreb pe Bătrânii mei, luam ceva inițiative. Ascultați. Pentru curăția minții am început să învăț pe de rost din Sfânta Scriptură. Am început cu Evanghelistul Matei. Într-o zi mi s-a dat prilejul și le-am spus pe de rost primul capitol din Ioan. Când au auzit, m-au certat că am făcut-o fără binecuvântare.

Am așteptat cu emoție acel ceas

Ce să vă spun, copiii mei, despre cum am devenit monah? E mare poveste viața mea în Sfântul Munte.

Împlinisem paisprezece ani, când Bătrânul m-a chemat și mi-a spus:

- Ce-o să faci, ce program ai? O să rămâi aici?
- Rămân! am spus plin de mulțumire și bucurie.
- Pune metanie.

Am pus metanie. Atunci mi-a adus o rasă de-a lui, veche, pe care o folosea la lucru. Era atât de peticită, încât nu se mai vedea pânza de la început, iar la gât era foarte unuroasă din pricina nădușelii. Îi văzusem pe călugărașii care veneau la biserica mare, frumos îmbrăcați, și o asemenea rasă îmi închipuisem și eu. Ca un copil ce eram, mă gândeam la veșmintele

cu care urmau să mă îmbrace, cât de frumoase, cât de noi vor fi... Dar, când a sosit ceasul, ce să văd! Zdrențuite, peticite. M-am necăjit un pic, cinci minute. Ei, eram și mic, paisprezece ani... Însă n-am spus nimic, nu m-am văitat. Când am văzut rasa, am simțit o greutate, precum v-am spus, dar am întors-o repede spre bine.

- Să fie binecuvântat! am spus și am luat-o.
Nu m-am mai gândit decât la nevoitorii care purtau dulame de păr și nu și le scoteau niciodată, nici nu le spălau. Dumnezeu mi-a dat pentru asta mare mângâiere. M-am dus la Psaltire. Am citit și Epistola lui Ioan. Și, în aceeași zi, Dumnezeul meu, mi-ai vorbit! Dumnezeul meu, mi-ai vorbit mult...

Doi-trei ani mai târziu am devenit schimnic

Doi-trei ani mai târziu am devenit schimnic.
Cu o zi înainte am avut parte și de o binecuvântare cu totul deosebită. Trebuia să mergem cu Bătrânul la Marea Lavră, să luăm încuviințarea pentru tundere. Egumenul care a dat binecuvântarea era foarte sfânt. Pe drumul către Lavra, trecând pe lângă sihăstria Sfântului Nil Izvorătorul de Mir, am simțit pentru întâia oară aroma cerească. Mireasma s-a revărsat asupra mea, și i-am spus Bătrânului. El a ascultat cu simplitate și a trecut mai departe, fără să spună nimic. Așa trebuie să le vedem, simplu. A doua oară am simțit aroma la moaștele Sfântului Haralambie.

În seara tunderii mele, toți părinții s-au adunat în biserica mare a Schitului, a Sfintei Treimi, au făcut priveghere, au cântat cu străpungere; și eu, desculț, în șosete albe, eram plin de străpungere. Am pus metanie tuturor, m-am închinat la icoane, iar mai-marele a început să-mi pună întrebările tunderii. Ochii îmi erau plini de lacrimi de umilință. După ce s-a sfârșit privegherea, am mers la Chilie. Eram foarte bucuros, dar și tăcut. Voiam să fiu singur cu Dumnezeu. Când ești într-o astfel de stare, nu vrei nici să cânti, nici să vorbești. Cauți liniștea, ca să auzi limpede glasul lui Hristos.

Mult îmi plăceau privegherile în Sfântul Munte

Viața Sfântului Munte este o viață de priveghere. La priveghere, când se săvârșește după cuviință, adică toți cei ce iau parte sunt uniți în împreună-slujire, se naște o atmosferă duhovnicească în care pătrund toți cu ușurință și care aduce mare folos. Se subțiază sufletul și se ivesc cele mai potrivite temeuri pentru înălțarea duhovnicească și pentru o adâncă împărtășire cu Domnul. În Sfântul Munte, la ora două se face o adevărată răscoală. Simțeam o teamă sfântă în ceasul acela. Rugăciunea cutremura acel loc, lumea duhovnicească. Iată ce înseamnă iubirea pentru Hristos.

Mie îmi plăceau mult privegherile în Sfântul Munte. Deveneam alt om. Eram întotdeauna foarte atent. Iubeam mult să ascult cuvintele slujbei. Nu

voiam ca somnul să-mi fure mintea nici măcar o clipă. Nu moțăiam, ci urmăream slujba cu dragoste. Câteodată, dacă stăteam în strană, nu mă sprijineam cu spatele, ca să nu ațipesc. Și nici după Dumnezeiasca Liturghie nu voiam să dorm. Stăpânea iubirea, de aceea rămâneam treaz.

Harul pe care îl avea acel sfânt strălucea și în sufletul meu

La biserica cea mare a Schitului, mergând pentru slujbe și privegheri, am cunoscut mulți oameni sfinți. Ascultați, să vă spun despre un sfânt ascuns.

Deasupra Colibei noastre, foarte sus, viețuia însingurat într-o colibă sărmană un rus, bătrânul Dimas. Era foarte evlavios. Bătrânul Dimas a rămas aproape necunoscut în toată viața sa. Nimeni nu pomeneste despre numele sau despre darul lui. Plecase din Rusia. Cine știe câte zile a mers. Le-a lăsat pe toate ca să vină în acest colț de lume, la Kavsokalivia, și toată viața lui a trăit aici. Și a murit necunoscut. Nu era nicidecum egoist. Nu, nu, era nevoitor. Și să nu aibă pe nimeni lângă el să-i spună: „Astăzi am făcut cincisute de metanii. Am simțit asta...”. Era un nevoitor în taină.

Da, da, asta-i un lucru desăvârșit. Desăvârșit, jertfelnic. Lipsă de grijă, slujire, sfințenie, petrecere față către față cu Domnul, fără a plăcea oamenilor. Robul Stăpânului. Cu desăvârșire nimic altceva. Nici egumen, nici „Bravo!”, nici „De ce asta-i așa?” Am văzut un sfânt în viață. Da, un sfânt necunoscut. Sărmanul,

disprețuit. Când a murit, cine știe după câte zile sau luni l-au găsit, dacă nu cumva o fi fost și iarnă. Cum să ajungă cineva acolo sus, la coliba lui de piatră!? Nu-l vedea nimeni. De multe ori îi aflau pe acești pustnici la două-trei luni după adormirea lor.

Revărsarea și prisosul harului s-au pogorât asupra mea, smeritul, când l-am văzut pe acesta, pe bătrânul Dimas, făcând în biserică metanii și presărându-și rugăciunea cu suspine. Cu metaniile lui, atât de mult îl adumbrea harul, încât strălucea până și în mine. Atunci a covârșit și în mine harul. Adică exista și înainte, prin iubirea pe care o aveam față de Bătrânul meu, însă atunci am simțit și eu harul foarte puternic. Să vă spun cum mi s-a întâmplat.

Într-o dimineață, pe la trei și jumătate, am mers la biserica cea mare, la Sfânta Treime, pentru slujbă. Era devreme, încă nu bătuse toaca. Nu se afla nimeni în biserică. M-am așezat în pronaos, sub o scară. Mă rugam nevăzut de nimeni. La un moment dat s-a deschis ușa bisericii și a intrat un monah înalt, în vârstă. Era bătrânul Dimas. Îndată ce a intrat, a privit în dreapta și în stânga, dar n-a văzut pe nimeni. Atunci, ținând în mână un șirag mare de metanii, a început să facă metanii mari, multe și iuți, zicând neconținut: „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă... Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi”. În curând a căzut în răpire. Nu pot, nu găsesc cuvinte să înfățișez purtarea lui dinaintea lui Dumnezeu; mișcări de iubire și slujire, mișcări ale iubirii dumnezeiești, ale dăruirii de sine. L-am văzut stând cu mâinile desfăcute, în chipul crucii, precum a făcut Moise la Marea Roșie... Ce era asta? Petrecea înlăuntrul harului.

Strălucea în lumină. Asta era! Mi s-a împărțit și mie îndată rugăciunea lui. Am pătruns într-o clipită în acea atmosferă. Nu mă văzuse. Ascultați. Am fost mișcat și am început să plâng. A venit harul lui Dumnezeu la mine, smeritul și nevrednicul. Cum să vă spun? Mi-a împărțit harul. Adică, harul pe care îl avea acel sfânt a strălucit și în sufletul meu. Mi-a dat harismele sale duhovnicești.

Deci, bătrânul Dimas căzuse în răpire. Fără să vrea o făcuse. Nu s-a putut stăpâni. Nici ce zic acum nu-i bine. Nu pot s-o pun în cuvinte. Asta este să fii luat în stăpânire de Dumnezeu. Acestea nu se lămuresc prin graiuri. Nu se explică deloc, și dacă le explici, cazi foarte pe dinafară. Nu, nu se explică, nici în cărți nu sunt înfățișate, nici nu se fac înțelese. Trebuie să fii sfânt ca să înțelegi.

Bătrânul Dimas mi-a împărțit harisma rugăciunii și pe cea a străvederii

La ora patru s-au tras clopotele. Îndată ce a auzit clopotele, bătrânul Dimas a mai făcut câteva metanii și a încetat rugăciunea. A șezut pe bordură – mi se pare că era zidită în pronaos – și a venit Makaroudas, așa îl alintau pe Macarie. Era iute și dulce la vorbă. Era ca un înger. Ce frumos aprindea candelile! Ce frumos aprindea policandrul! Ce frumos le stingea apoi, una câte una! Ce frumos făcea metaniile! Cerea iertare în dreapta și în stânga, lua cărțile și făcea pe canonarhul. Măi, măi, ce-l mai iubeam! Era vrednic, căci avea harul lui Dumnezeu.

Deci, a intrat în biserică Macarie, Makaroudas. Urmându-l, bătrânul Dimas a trecut și el în naos și a intrat în strană, pregătindu-se pentru slujbă și socotind că nu a fost văzut de nimeni. Am ieșit și eu din umbra scării și, pe ascuns și cu teamă, am intrat în naos. Am mers și m-am închinat la icoana Sfintei Treimi. Apoi m-am întors și am stat mai departe. La „Cu frica lui Dumnezeu...”, mulți părinți s-au împărtășit. Am pus și eu metanie și m-am împărtășit. Din clipa împărtășirii m-a cuprins o foarte mare bucurie, o însuflețire.

După slujbă am plecat în pădure singur, plin de fericire și bucurie. Nebunie! Spuneam în minte rugăciunile de mulțumire de după Sfânta Împărtășanie, mergând spre colibă. Alergam vârtos prin pădure, săream de bucurie, deschideam în extaz mâinile cu însuflețire, cu putere, și strigam: „Slavă Ție, Dumnezeuleee! Slavă Ție, Dumnezeuleee!” Da, mâinile îmi încremeniseră, înlemniseră în chipul crucii. Adică, dacă mă priveai din spate, ai fi văzut o cruce. Capul meu ridicat spre cer, pieptul și el în afară, parcă voia să plece împreună cu mâinile spre cer. Inima voia să zboare din piept. Ceea ce vă spun e adevărat, am pățimit-o. Cât timp am fost în această stare, nu știu. Când mi-am revenit din starea în care eram, mi-am coborât mânuțele și, tăcut și cu ochii în lacrimi, am mers mai departe.

Am ajuns la Chile. N-am luat gustarea, precum obișnuiam. Nu puteam vorbi. M-am dus în biserică, dar n-am putut să cânt nimic din cele ce cântam înainte. Am șezut în strană și ziceam „Doamne Iisuse”. A continuat acea stare, dar mai liniștit. Eram foarte mișcat. Am sfârșit în lacrimi. Curgeau nesilit din ochii

mei, singure. Nu le voiam, dar era o cutremurare pricinuită de cercetarea lui Dumnezeu. Nu s-au oprit până seara. Nu puteam să cânt, să gândesc, să vorbesc. Și dacă s-ar fi aflat altul acolo, nu i-aș fi vorbit. Aș fi plecat, ca să fiu singur.

Un lucru este neîndoielnic. Bătrânul Dimas mi-a împărtășit harisma rugăciunii și a străvederii în ceasul în care el însuși se ruga în biserică Sfintei Treimi, biserică cea mare a Kavsokaliviei. Ceea ce mi s-a întâmplat – nu mă gândisem niciodată la așa ceva, nici nu-mi dorisem, nici nu așteptam. Bătrânii nu-mi vorbiseră niciodată despre aceste harisme. Așa aveau predania. Nu mă învățau prin cuvinte, ci numai prin starea lor. Citind viețile sfinților și ale cuvioșilor, vedeam harismele pe care le dăruia lor Dumnezeu. Părinții nu ispiteau, nu cereau semne, nu căutau harisme. Credeți-mă, eu nu mi-am spus niciodată: „Ce-ar fi să-mi dea Dumnezeu vreo harismă?...”. Nu m-am gândit vreodată la așa ceva. Iar acest lucru, la care nu m-am gândit niciodată, s-a petrecut pe neașteptate și eu nu i-am dat niciodată vreo însemnătate.

În după amiaza aceleiași zile am ieșit din biserică. Am șezut pe bordură și priveam spre mare. S-a apropiat vremea ca Bătrânii să se întoarcă. Privind dacă nu cumva vin, i-am văzut ca într-o proiecție, coborând niște scări de marmură. Însă acest loc era îndepărtat, în chip firesc n-aș fi putut să-l văd. I-am văzut pe Bătrâni prin harul lui Dumnezeu. M-am inflăcărat. Era întâia oară când mi se întâmpla așa ceva. Am zburat afară, am alergat la ei și le-am luat desăgile.

- De unde ai știut că venim? zice bătrânul.

Eu n-am spus nimic. Însă, când am ajuns la Chilie, m-am apropiat de marele Bătrân, părintele Pantelimon, și, pe ascuns de părintele Ioanichie, i-am zis:

- Părinte, nu știu cum să-ți explic. În vreme ce vă aflați dincolo de munte, eu v-am văzut încărcăți și am alergat. Muntele era ca un geam și vedeam prin el.

- Bine, bine, a zis Bătrânul, nu da nici o însemnătate, și nici să nu spui cuiva, căci vicleanul urmărește.

Trăiam printre stele, în nemărginire, în cer

Precum v-am spus, nu-mi dorisem niciodată darul străvederii. Nici când l-am primit nu m-am străduit să înaintez, adică nu l-am cultivat. Nu i-am dat vreo însemnătate. N-am cerut niciodată și nici nu cer de la Dumnezeu să-mi descopere ceva, pentru că socotesc că aceasta este potrivit voii sale. După întâmplarea cu bătrânul Dimas, m-am schimbat cu desăvârșire. Întreaga mea viață era numai bucurie și fericire. Trăiam printre stele, în nemărginire, în cer. La început nu fusesem așa.

De când am simțit harul lui Dumnezeu, toate harismele s-au înmulțit. M-am înțelepțit. Am învățat canoane treimice, Canonul lui Iisus, alte canoane. Numai ce le citeau sau le cântau în biserică, și le învățam pe de rost. Psaltirea o spuneam pe dinafară. Eram atent și la anumiți psalmi, ale căror stihuri se asemănau, ca să nu-i încurc. M-am schimbat cu adevărat. „Vedeam” multe lucruri, dar nu vorbeam;

adică nu aveam dreptul să o spun, nu aveam „încredințare”. Le vedeam pe toate, luam aminte la toate, le știam pe toate. De bucurie, nu pășeam pe pământ. Mi s-au deschis ochii, urechile, mirosul. Înțelegeam de departe. Animalele, păsările, le deosebeam pe toate. Știam după tril dacă este mierlă, sau vrabie, dacă este cintează, dacă este privighetoare ori sturz. Cunoșteam după viers toate păsărelele. Noaptea, către zori, mă bucuram de concertul pe care îl dădeau privighetorile, mierlele, toate, toate...

Am devenit altul, nou, diferit. Tot ceea ce vedeam, prefăceam în rugăciune și o întorceam astfel către sine-mi. De ce pasărea cântă și slăvește pe Făcătorul? Voiam s-o fac și eu. La fel cu florile. Cunoșteam florile după miros, iar aroma le-o simțeam de la jumătate de ceas depărtare. Priveam ierburile, copacii, apele, stâncile. A! Cu stâncile vorbeam. Câte văzuseră! Le întrebam și-mi istorisau toate tainele Kavsokaliviei. Iar eu eram mișcat și dobândeam străpungere a inimii. Le vedeam pe toate prin harul lui Dumnezeu. Vedeam, dar nu vorbeam. Deseori mergeam în pădure. Mă bucura mult să merg printre pietre și ierburi, printre copaci mari și mici.

Iubeam privighetoarea și ea mă insufla

Într-o dimineață, m-am dus de unul singur în fecioreasca pădure. Toate, răcorite de roua dimineții, scânteiau în soare. M-am aflat pe o vale înverzită. Am șezut pe o stâncă. Lângă mine curgeau liniștit ape reci,

iar eu rosteam rugăciunea. Liniște desăvârșită. Peste puțin, am auzit în acea liniște un glas dulce, îmbătător, cântând, laudând pe Făcătorul. Am privit, dar n-am deslușit nimic. În cele din urmă, după o ramură, am văzut o păsărică; era o privighetoare. Ascultam privighetoarea cântând, învârtoșându-se, umflându-și pieptul. Această pasăre mititică își dădea aripile pe spate, ca să aibă putere să slobozească acele sunete prea dulci, acel glas frumos. Măi, măi, măi! Să fi avut un păhăruț cu apă, să bea și să se răcorească!...

Mi-au venit lacrimi în ochi. Aceleași lacrimi ale harului, care curgeau nesilit și pe care le dobândisem de la bătrânul Dimas. Era a doua oară când le încercam.

Nu pot să vă împărtășesc ceea ce simțeam. V-am descoperit, însă, taina. Mă gândeam: „De ce să scoată privighetoarea aceste sunete? De ce aceste triluri? De ce să cânte această preaminunată cântare? De ce, de ce... Cu ce scop? Nu cumva așteaptă s-o laude cineva? Nu, de bună seamă, acolo nimeni n-o să facă asta”. Filosofam de unul singur. Aceasta am deprins-o după întâmplarea cu bătrânul Dimas. Înainte de asta n-o făceam. Câte nu mi-a spus privighetoarea! Și câte nu i-am spus în tăcere: „Mica mea privighetoare, cine ți-a spus că voi trece pe aici? Aici nu se apropie nimeni, este un loc nestrăbătut. Cât de frumos îți îplinești, fără răgaz, îndatorirea ta, rugăciunea ta către Dumnezeu! Câte îmi spui, privighetoarea mea, câte mă înveți! Dumnezeul meu, sunt mișcat. Privighetoarea mea, cu cântecul tău îmi arăți cum să-L laud pe Dumnezeu, îmi spui mii de lucruri, multe, foarte multe...”

Nu sunt bine cu sănătatea, ca să le spun pe toate după cum le simt. S-ar putea scrie o carte întreagă. Am îndrăgit mult acea privighetoare. O iubeam și ea mă insufla. Cugetam: „De ce ea, și eu nu? De ce ea se ascunde și eu nu?” Și mi-a venit în minte că trebuie să plec, să mă pierd, să nu mai exist. Am zis: „De ce? Avea lume în fața ei? Știa că sunt eu și o auzeam? Cine o asculta? De ce a mers în locuri atât de ascunse? Dar celelalte privighetori din desiș, de pe maluri, care cântă ziua și noaptea, seara și dimineața, cine le ascultă pe toate? De ce fac asta? De ce merg în locuri așa de ascunse? Scopul este închinarea, cântarea Ziditorului lor, slujirea lui Dumnezeu”. Așa îmi ziceam.

Pe toate aceste păsări care Îl slăveau pe Domnul le socoteam îngeri ai lui Dumnezeu, ai Făcătorului tuturor. Da, se ascundeau ca să nu le audă nimeni, credeți-mă! Nu le păsa dacă le aude cineva, dar tânjeau după singurătate, după liniște, după pustie, după tăcere, ca să le audă – cine altul, dacă nu Făcătorul și Ziditorul tuturor, Cel ce le-a dăruit viață, și suflare, și glas? Veți întreba: „Aveau minte?” Ce să vă spun, nu știu dacă o făceau conștient sau nu. Nu știu. De aceea sunt păsărele. Poate că acum sunt în viață, iar apoi n-au să mai existe, precum spune Sfânta Scriptură. Noi nu trebuie să cugetăm diferit de Sfânta Scriptură. Dumnezeu poate să ne arate că toate acestea erau îngeri ai Săi. Noi nu știm asta. Oricum, ele se ascundeau ca să nu audă nimeni doxologia lor.

Tot astfel și viața monahilor acolo, în Sfântul Munte, este necunoscută. Trăiești împreună cu Bătrânul tău, îl iubești. Metaniile, nevoințele, toate se

fac, dar nici nu le ții minte, nici nu zice nimeni despre tine: „Ce-i cu asta?” Îl trăiești pe Hristos, ești al lui Hristos. Trăiești în toate și în Dumnezeu, în Care și prin Care toate viază și se mișcă¹⁰. Intri în Biserica cea nezidită și trăiești acolo ca un necunoscut. Și, în vreme ce te mistui în rugăciune pentru semenii tăi, rămâi necunoscut tuturor oamenilor, fără ca ei să te cunoască poate niciodată.

***Mi-a venit în minte să plec la pustie,
să fiu singur cu Dumnezeu***

Mintea îmi era la plecare. Să cer voie de la Bătrânul, să iau un săculeț cu pesmeți și să mă pierd, ca să-L laud și să-L slăvesc neîncetat pe Dumnezeu. Dar mă gândeam: „Unde să merg? N-am învățat încă bine rucodelia”. Nu mă învățaseră. Poate se temeau să nu plec. Această teamă stăpânea în Sfântul Munte. Nu-l învățau pe ucenic să isprăvească rucodelia, ca să nu le plece. Pentru că rucodelia este aer pentru monah, căci prin ea își poate agonisi posmagul.

Mi-a intrat, deci, în minte acest lucru – să plec în pustie, singur cu Dumnezeu. Dezgolit de sine. Fără mândrie, fără egoism, fără slavă deșartă, fără, fără... Mă credeți? De acolo mi s-a născut negrijirea de sine. Desăvârșirea au izbutit-o anumiți nevoitori care s-au pierdut în lăuntru pustiei. Nu doreau nici lume, nici altceva, nimic, nimic... Se topeau de lacrimi către Dumnezeu și se rugau pentru Biserică. Se osteneau

întâi pentru lume și pentru Biserică, iar apoi pentru ei înșiși.

În mine, deci, a prins rădăcini scopul acela al privighetoarei. Cu ce scop să cânte în lăuntru pustiei? Închinarea, lauda, slavoslovirea lui Dumnezeu, Creatorul. Pentru ce, deci, să nu merg în pustie, să slujesc lui Dumnezeu în tăcere, pierdut de lume și de societate? Există vreun lucru mai desăvârșit? Toate aceste noime le căpătasem de la privighetoare. Măi, măi, măi, ce de planuri îmi făceam! Cum aș merge în pustie, cum m-aș bucura, cum aș muri! Oho, aș mânca ierburi, aș face una, alta! Aș merge ca un necunoscut zdrențaros la vreo mănăstire, mi-ar da vreun posmag și aș mânca, fără să spun unde stau și cine sunt. Îmi tocmisem un plan întreg. Asta era taina mea.

M-am întors la Chile plin de toate aceste simțăminte și vise. M-am spovedit Bătrânului, care a zâmbit.

- Înșelare, mi-a spus, scoate astea din mintea ta, și să nu te mai gândești vreodată la ele, căci vei pierde și rugăciunea din pricina lor.

Și, precum v-am spus de multe ori, aveam un lucru tare bun. Tot ceea ce spovedeam la Bătrânul lua sfârșit chiar în acea clipă, și simțeam în lăuntru meu o bucurie mare. Era, se pare, binecuvântarea Bătrânului.

Astfel trăiam ca ucenic în raiul pământesc al Sfântului Munte. N-aș fi vrut să plec niciodată de acolo. Dar planul lui Dumnezeu era altul.

¹⁰ Vezi antifonul întâi de la utrenia Învierii, glasul al treilea.

Dumnezeu m-a izbăvit

Era o zi ploioasă. Când s-a oprit ploaia, am văzut din atelierul în care lucram mulți părinți de la alte Chilii mergând către Sfântul Nifon ca să adune melci. Părintele Ioanichie i-a văzut și s-a întristat. Ar fi vrut să merg și eu. I-am zis:

- Bătrânul mi-a spus să nu merg. Pornisem, dar m-a întors înapoi. Dar dacă vrei să merg, eu o să fac ascultare și plec.

Atunci mi-a spus și el:

- Du-te. Azi sunt mulți melci.

Ei, și smulg eu o desagă și alerg. La început nu alergam, ca să nu mă vadă Bătrânii mei. După ce mă îndepărtam, o luam la goană. Am ajuns sus, pe niște stânci abrupte, unde nu ajungeau mistreții, căci porcii sălbatici, atunci când plouă, se adună și aleargă să mănânce melci. Trei ore am adunat. Am adunat mulți, am umplut desaga. Eram nădușit tot, și la coborâre – era după amiază și se răcorise atmosfera – m-a înghețat un vânt rece care cobora de pe vârful Athonului către mare. Desaga, îmbibată cu ceea ce cursese din melci, mi-a înghețat și ea spatele.

Coborând prin locuri greu de străbătut, trebuia să trec și peste un povârniș. Când am ajuns la jumătatea lui, a început avalanșa: întreg povârnișul aluneca asemenea unui râu, trăgând după sine din vârful muntelui pietre, stânci și altele. Lățimea era de 15-20 de metri. Picioarele mi se afundaseră până la

genunchi. Era cu neputință să înaintez. Încărcat cum eram, în primejdie să mor, am strigat: „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu!” Într-o clipită am fost azvârlit de o putere nevăzută 20 de metri mai departe, pe malul celălalt al râpei, deasupra unor stânci care erau și ele gata să plece la vale. În acea clipă prin partea de jos treceau părinții, întorcându-se de la Sfântul Nifon, de la culesul melcilor. Au văzut avalanșa, toată primejdia, și au început să strige: „Hei! N-a fost nimeni pe-acolo?” Eu eram în afară de orice primejdie, nu pățisem nimic. Numai pantofii mei, adică opincile, rămăseseră sub pietre, iar picioarele îmi erau pline de sânge. Părinții au strigat din nou, dar eu nu vorbeam. Voiam, dar nu puteam. Mă speriasem rău de tot. Îi auzeam, dar nu răspundeam. Desaga din spate, care nu pățise nimic, cântărea mai mult de 80 de ocale. Când mi-am revenit, am început să mă cațăr și să mă agăț de stânci, până ce am ajuns jos. Îndată ce am coborât, altă primejdie: am văzut un șarpe căruia îi spune galata. M-am speriat foarte tare...

Dumnezeu m-a izbăvit. Am ajuns la Chilie înfricoșat. M-am prăbușit. Am povestit Bătrânilor toate câte mi se întâmplaseră. Mă îngrozisem: avalanșa, pierderea opincilor, picioarele pline de sânge, șarpele. Bătrânul s-a necăjit foarte tare și l-a pedepsit pe părintele Ioanichie. I-a dat canon să nu mai slujească multe luni, iar el plângea pentru toate câte se petrecuseră.

M-a sărutat pe frunte și ne-am despărțit plângând

De la acea răceală m-am îmbolnăvit însă de pleurezie și mă durea rău. Nu aveam poftă de nimic, nu mâncam. Bătrânii au dat de știre și a venit un prieten, un nevoitor sfânt, părintele Antonie. Biserica Chiliei sale era închinată Cuvioșilor Părinți ce s-au nevoit în Sfântul Munte, care au strălucit prin nevoiță. El făcea puțin și pe doctorul. A venit, m-a văzut, s-a întors la el acasă și mi-a adus un fel de piele pe care mi-a pus-o pe spate. Toată noaptea, acea piele a absorbit lichidul din mine, făcându-l ca o perniță sub pielea spinării mele, de care era lipită. În cealaltă zi, pe la ora zece, părintele a luat o foarfecă, a dezinfectat-o cu alcool și a tăiat acea piele. Durerea mea din clipa aceea a fost cu neputință de purtat. Eram foarte istovit. Am leșinat. Și, când mi-am revenit puțin, am simțit o mare bucurie înlăuntrul meu, căci puteam să mă rog. Am început să cânt: „Pentru păcatele mele cele multe mi se bolnăvește trupul, slăbește și sufletul meu...”¹¹. Auzindu-mă, părintele Ioanichie a venit lângă mine, m-a îmbrățișat, m-a sărutat pe frunte și mi-a zis:

- Copilul meu, să mă ierți!

Vine Bătrânul. Îi zice cu sălbăticie:

- A, omul cel rătăcit!

Eu nu aveam poftă de mâncare, nu voiam să mănânc, mâncam foarte puțin, în fiecare zi tot mai rău; mergeam spre moarte. Bătrânii s-au înfricoșat,

temându-se ca nu cumva să mor. La fel și părintele Antonie.

- Copilul trebuie să plece, a spus părintele Antonie, n-o să reziste, e nevoie de medicamente pe care nu le avem aici. Nici nu poate mânca orice. Cu cât stă mai mult aici, cu atât va merge mai rău.

Gândiți-vă că am luat o înghițitură de migdale pisate și mi-a făcut rău. Așa de tare îmi slăbise stomacul.

Bătrânii mei mă voiau tare mult, dar s-au văzut nevoiți să mă trimită afară, în lume, căci acolo nu se găsea nici lapte, nici carne. Și astfel au luat aprobare de la conducerea Schitului să mă întorc în satul meu pentru vreo două luni, ca să-mi revin. Și am plecat. M-a luat părintele Ioanichie și m-a dus la Dafni cu barca cu vâsle. Pe atunci nu aveam în Schit nici bărci cu motor, nici mulari. Asceții cărau pe umăr sau în spate tot ce aveau de urcat sus. Am ajuns, deci, la Dafni. Nu puteam să stau drept, așa că m-au întins într-o cameră, unde era adăpostită poșta. În curând m-au apucat dureri înfricoșătoare de rinichi. Plângeam de durere. Plângea și părintele Ioanichie. Eu am găsit, cu toată durerea, putere să-l mângâi:

- Nu plânge, părinte, o să mă fac bine, n-am nimic.

Iar el mă mângâia pe mine, printre lacrimi, zicând:

- Nu plânge, copilul meu, o să te faci bine.

A venit vaporul, m-a urcat, m-a sărutat pe frunte și ne-am despărțit plângând.

¹¹ Paraclisul Maicii Domnului.

Evvia
(1925-1940)

*„Li se înmuiau inimile și cereau ei singuri
să postească, să se nevoiască,
să vrea a-L cunoaște pe Hristos.”*

***Nu-mi închipuisem niciodată
că mă voi întoarce în lume***

Nu-mi închipuisem niciodată că mă voi întoarce în lume. Patria mea era Kavsokalivia. Firește, Îl rugasem pe Dumnezeu să-mi dea o boală. Și mi-a dat boală. Dar zic: „Bine, Dumnezeul meu, mi-ai dat-o, dar nu să mă și scoți din Sfântul Munte”. Însă m-a scos. Din pricina bolii am plecat. Adică m-au trimis afară. Dumnezeu a ascultat voia mea, dar nu prea bine. Adică mi-a dat și ceva ce nu voiam, fiindcă din pricina bolii am plecat din Sfântul Munte. Și astfel, după atâția ani, m-am întors iarăși la casa mea!... Ceasuri nesfârșite pe corabie. Toate erau ciudate pentru mine. Nu văzusem de ani de zile copii, femei.

Am trecut prin Halkida, prin Aliveri. Am ajuns în satul meu, Sfântul Ioan. Mai întâi am trecut pe la

Perivolia. Am găsit pe cineva, anume pe cumnatul meu, pe Nicola, tatăl Elenei. Îl întreb:

- Cine mai e pe-aici?

- Ei, zice, puțin mai încolo este Leonida Bairaktaris, tatăl tău, iar mai jos alții – le-a spus numele.

Cu inima bătându-mi cu putere, am plecat să-l întâlnesc pe tata. Nu-l văzusem de mulți ani. Precum v-am spus, fusese mulți ani în America. L-am recunoscut îndată. El, însă, de unde să-și dea seama! Eram călugăr, cu barbă și plete. Mi-era rușine, îmi vârâsem părul sub dulamă; eram numai piele și oase din pricina bolii!...

I-am dat bună ziua. Îmi zice:

- Cine ești? Și de unde?

- Sunt călugăr, i-am răspuns. Aveți familie, copii? Câți copii aveți?

- Am avut patru, dar un fiu de-al meu s-a pierdut cu mulți ani în urmă. L-am pierdut. Muncea în Pireu și s-a pierdut.

- În Pireu? Și cum îl chema?

- Vangheli.

- Vangheli? A fost prietenul meu.

- Spune-mi, știi unde e?

- A, din nenorocire a murit...

- A murit?

Inima tatălui meu s-a frânt. A început să plângă. Atunci n-am mai putut răbda. Și de fier dacă eram, tot m-aș fi înmuiat. Plângeam și eu. Îmi bătea inima. N-am mai răbdat să-i văd inima de părinte sfâșiată și i-am destăinuit:

- Eu sunt, tată! Evanghelos.

... Ce-a fost în clipa aceea! Bucurie împreunată cu lacrimi. Ne-am îmbrățișat și, mișcați, am pornit spre casă, s-o găsim pe mama. Mama, însă, era aspră. Când m-a văzut, m-a certat mult. Socotea o mare jignire să ajungă copilul ei călugăr.

Lumea venea să mă vadă

A aflat lumea. Veneau feluriți oameni să mă vadă. Eram tânăr flăcău. Înainte de a mă îmbolnăvi eram foarte frumos, roșu. Dar fața mea nu avea o frumusețe lumească, ci una dumnezeiască. Venind în lume, toți vorbeau de mine și de pletele mele. Din clipa când am intrat în Sfântul Munte nu-mi mai tăiasem părul. Acesta crescuse până mai jos de mijloc. S-a făcut multă zarvă în sat. De aceea și eu, ca să nu-l tai, am fiert o oală cu apă, am băgat părul înăuntru și l-am clocotit mult. Atunci s-a stricat și mi-a căzut. Am făcut chelie.

Și veneau în sat, precum v-am spus, ca să mă vadă. S-a împrăștiat vestea că băiatul lui Leonida Bairaktaris, pe care îl socoteau pierdut și mort, s-a întors din Munte, unde fusese ascet. Și venea lumea să mă vadă, din curiozitate. Eu nu vorbeam, mi-era foarte rușine. M-am dus la biserica satului. Toți mă luau peste picior. Mamei îi era rușine, plângea și se jeluia. Nu voia nici să mă vadă; nu mă voia, sărmana, și m-a izgonit de acasă.

La început m-a luat la ea mătușa mea. Acolo am început cu mâncare bună - lapte, brânză, ouă, carne, ca să-mi revin. Dar n-am putut să stau acolo, căci eu

voiam așa... alt mediu. Ce să fac acasă? Ei, deja mă rușinam, căci eu nu oferisem nimic alor mei... Și acum să vreau să-mi poarte ei de grijă?

Când m-am simțit mai bine, am alergat iarăși în Sfântul Munte

La patru-cinci ore de mers pe jos de satul meu era o mânăstire, Sfântul Haralambie. I-am spus tatei într-o zi să mă ducă acolo, dar nu ca să rămân. Nu știam ce va fi acolo, dacă m-ar primi. Între timp l-am întâlnit din întâmplare în Aliveri pe părintele Ioan Papavasiliou. Acesta i-a dat telefon vlădicăi – exista atunci o linie telefonică din Aliveri la Kimi – spunându-i că a sosit un monah din Sfântul Munte. Vlădica i-a zis:

- Părinte Ioan, să-l păzești, să nu plece!

Mitropolitul de Kimi, Pantelimon Fostinis, îi iubea pe călugări.

Tata m-a luat, am vrut să sărut mâna mamei, dar ea, săraca, și-a tras-o înapoi. Tata m-a luat, deci, și am mers la Sfântul Haralambie. Egumenul m-a primit cu bucurie, m-a îndrăgit, a stat de vorbă cu mine. Când i-am spus de greutatea, mi-a zis:

- Să rămâi aici. Avem și ouă, și lapte, și carne de pui, avem de toate.

Și am rămas acolo. Egumenul mă iubea într-atâta încât îmi gătea și mâncare deosebită. La început nu aveam poftă de mâncare, dar încet-încet mi-am revenit. Tata a stat cu mine o vreme, ca să-mi poarte de grijă. El

era cântăreț la strană și se învrednicise să-l cunoască pe Sfântul Nectarie. Avea multă credință și evlavie.

Când m-am simțit mai bine, am alergat iarăși spre Sfântul Munte. Ce bucurie pe Bătrânii mei! Dar în zece-douăsprezece zile m-am prăbușit iar. Mi s-a tăiat pofta. Am devenit palid, m-am istovit, am slăbit de la fidea și de la cele asemenea. Vedeți, mă îmbolnăvisem rău. Iarăși, o nouă aprobare pentru a pleca, și iarăși la Sfântul Haralambie. Aici din nou ouă, brânză, unt și celelalte, ca și mai înainte. Mi-am revenit iarăși, m-am întărit. Apoi iarăși trei luni în Sfântul Munte. De trei ori m-am dus și m-am întors, dar după câteva luni pățeam la fel.

A treia oară Bătrânii mei mi-au spus:

- Suntem răspunzători pentru sănătatea ta, nu putem să te ținem. Te iubim, te vrem, dar Dumnezeu arată că trebuie să pleci, ca să nu mori.

Chiar au adăugat:

- Noi te iubim și, dacă vreodată Dumnezeu te va învrednici – și credem că te va ajuta să te faci bine – și vei voi să vii aici, să mai găsești un copil, tot așa ca tine. Te vrem.

Și m-au trimis cu aprobare. Mi-au spus:

- Ne temem să nu ne judece frații dacă mori aici, copil tânăr. Nu ne place că te trimitem afară, dar nu putem face altfel. Cu toată iubirea noastră, nu mai avem ce să facem. De trei ori ai plecat și te-ai întors, dar n-ai putut rămâne aici.

Mi-au dat și o pătură pentru drum, pe care am păstrat-o și este cea mai bună pătură a mea. O aveam în chilie, pe ea făceam metaniile, pe ea mă întindeam, pe ea așipeam, stând în picioare. Adică dormeam

iepurește! Pe această pătură mi-am săvârșit toate nevoițele mele duhovnicești.

Astfel am plecat de tot din Sfântul Munte, și am mers la Sfântul Haralambie. Aici toată lumea mă voia, mă iubeau și s-au bucurat că m-am întors. Am început din nou să mănânc lapte, unt, ouă.

Să vă spun și un lucru însemnat de care-mi aduc aminte. Un călugăr din Sfântul Munte, părintele Ioachim, care viețuia la Chilia Sfântului Nil (acum trăiesc acolo ucenicii lui), a scris mamei o scrisoare care a rănit-o tare, foarte tare. I-a scris că până și fiarele sălbatice își iubesc proprii copii. Multe lucruri, foarte frumoase, dar dureroase, foarte grele. Mama a fost foarte zdrobită.

Mai târziu, sârmana, s-a schimbat. S-a dăruit Bisericii. Când slujeam, ea stătea în față, cu mâinile încrucișate și rugându-se. Mă privea tot timpul, nu mă slăbea deloc. „Părintele meu!”, spunea cu mândrie. Într-un sat în care am mers și am stat o vreme după hirotonia mea, la Tsakeous, îi spuneau mama-presviteră. Îi sărutau și mâna, iar ea se mândrea, sârmana. A murit lângă mine. „Copile, de i-aș fi avut pe toți călugări! îmi zicea. Apucasem pe căi rătăcit la început. Ce bine ar fi fost să se facă toți copiii mei călugări!”

Porfirie al III-lea m-a făcut preot

La Sfântul Haralambie am petrecut în aceeași rânduială a vieții călugărești. Îmi plăcea mult să citesc vieți de sfinți, canoane ș.a. Învățam pe de rost din Noul

Legământ, rugăciuni... Psaltirea o știam de ani de zile, toți psalmii. Știam să leg versetele unele de altele. Psaltirea era hrana cugetului meu. Precum v-am spus, trăiam călugărește în mânăstire. Eram un călugăraș îmbrăcat în haine vechi. Pentru că nu se citea acolo la Psaltire, noaptea ieșeam afară și mă rugam rostind psalmi. Ajutam la treburile mânăstirii, alergam în sus și în jos. Îmi dăduseră și cheile de la lăptăria mânăstirii, căci erau numai doi-trei călugări bătrâni și aveau nevoie de ajutor. Îmi arătau multă încredere, săracii... Dar nici la treabă nu-mi lăsam mintea slobodă; o strâmtoram. Adică nu o strâmtoram, căci făceam lucrul acesta din iubire. Cum să vă zic, ca o fată care deși este bolnavă, să spunem, de pleurezie, în mintea ei este tot cel de care e îndrăgostită. Înțelegeți? Cel iubit. Dăruire față de Cel iubit, față de Hristos. Acolo m-au făcut preot. Ascultați să vă povestesc.

Vlădica Fostinis se îngrija mult de teologi. A mers la el la Kimi un student teolog aflat în ultimul an ca să studieze pentru licență. În timp ce ședea la masă, vlădica și toți ceilalți călugări au început să vorbească despre felurite lucruri duhovnicești. Adică, să vă dau un exemplu. Vlădica întreba:

- Copii, spuneți-mi, care este cea mai mare virtute?

Apoi veneau părerile monahilor. Erau cu toții vreo cincisprezece la masă. Temele erau diferite: din Scriptură, despre religie, despre monahism. Într-o seară, venind vorba despre monahism, vlădica a suspinat și a zis:

- Ah, aduceți-mi monahi! Nu vreau nimic altceva. Monahi buni, credincioși, răbdători. Nu vreau nimic altceva. Numai aceasta. Și voi putea face multe.

În acea clipă a sărit teologul – era din Kokla Thivei – și i-a zis:

- Stăpâne, ce să vă spun... Strigați după călugări, iar un călugăr moare încet la Sfântul Haralambie, fără să prindeți de știre.

- Ce spui? întrebă vlădica.

- Da, a venit un copilandru, sărmanul, din Sfântul Munte. Este foarte bun, dar neputincios, numai piele și oase. Iar egumenul îl pune să facă și treburi.

A venit cu scrisoare la egumen, cerându-l pe Nichita – atunci așa mă chema, era numele meu de călugăr. Am mers, deci, la vlădica, și când am ajuns lângă el mi-a pus mâna pe cap, zicând:

- Copilul meu, cum ești?

M-a luat și am șezut împreună.

- De unde ești? Cum ai ajuns aici?

În scurt, i-am spus cât îl iubeam pe Hristos și viața ascetică, i-am povestit cum am mers de mic în Sfântul Munte, cum m-am îmbolnăvit, iar Bătrânii mei m-au trimis în lume, să mă fac bine. Măi, măi, ce-a fost atunci! A adus pe cel mai bun doctor din Kimi. M-a vizitat, m-a consultat, mi-a dat o grămadă de medicamente. Voia să mă oprească acolo, dar mi-era rușine să rămân cu vlădica. Mie îmi plăcea pădurea, tăcerea, simplitatea. M-am întors înapoi la Sfântul Haralambie.

Vlădica cerceta des mănăstirea. Era un om sfânt. Eu l-am cunoscut prin harismă. Într-o zi venise la Sfântul Haralambie. L-am ascultat cum vorbea și mi-au

plăcut mult cuvintele sale. Nu mai auzisem niciodată un predicator. Vlădica acesta întemeiase un așezământ lângă Kimi, numit „Ordinul Sfântului Pantelimon”. Câteodată vlădica venea la mănăstire cu copiii de la acest ordin.

Altă dată, vlădica a venit împreună cu Arhiepiscopul Muntelui Sinai, Porfirie al III-lea. Și s-au pornit ei să mă facă preot. Eu nu voiam, înțelegeți? Știam că este bine să vrei să ajungi monah, dar nu să vânezi preoția sau episcopia. Trebuie să fugi când ți se propune. Asta știam eu. În cele din urmă, Porfirie m-a făcut preot și mi-a dat numele lui. Ei, îl entuziasmasem. Îi descoperisem prin har ceva personal, în timp ce mergeam spre munte, și i-a spus vlădicăi:

- Să nu-l pierzi!

Aveam atunci douăzeci de ani. N-am vrut să ajung preot, dar n-a fost cu puțință. Vlădica a stăruit mult, iar vlădica este modelul lui Hristos. Nu-l poți refuza pe episcop la nesfârșit. Nu poți să strici legătura cu episcopul, căci rugăciunea ta nu mai urcă la cer, rămâne fără roadă. Astfel, m-au făcut diacon în ziua praznicului Sfintei Paraschiva, și preot în ziua praznicului Sfântului Pantelimon.

Spovedeam neîncetat ziua și noaptea

După doi ani m-au făcut și duhovnic. La o sărbătoare mare, fiind și lume, mi-au citit rugăciunea de hirotésie întru duhovnic. Eram tânăr, de unde să știu! Eram și prostănac... nu știam încă bine carte, nici canoanele. Ce să vă spun, foarte prostănac... Ce să fac?

Am plecat capul și am făcut ascultare. Acum o înțeleg. Atunci n-o prea înțelegeam. Cât mă iubeau monahii și lumea care venea pentru spovedanie! Acolo spovedeam fără încetare ziua și noaptea. Adică începeam dis de dimineață, continuam toată ziua, toată noaptea, și în ziua următoare, și în cealaltă noapte – fără întrerupere. Adică două zile și două nopți fără mâncare. Din fericire, Dumnezeu o lumina pe sora mea și-mi aducea puțin lapte să beau. Există către locul unde spovedeam o scară cu multe trepte, pe care oamenii urcau la spovedanie. Așteptau toată noaptea acolo ca să prindă rând. Când plecau, ziceau unul altuia: „Ehee, un preot cunosător de inimi!”. Am rămas acolo cincisprezece ani.

Când veneau, aveam obiceiul să-i întreb. Adică întrebam: „Câți ani ai? Cu cine stai?” Unul zicea: „Cu soția mea”. Altul spunea: „Cu părinții mei”. Altul – „Stau singur”. Și continuam: „Ce-ai studiat? Ce serviciu ai? De când nu te-ai mai spovedit? De când nu te-ai mai împărtășit?” Ceva de felul ăsta. Apoi, în funcție de ce-mi spusese, îi vorbeam puțin și, întrucât afară se aștepta la coadă, îi ziceam:

- Copilul meu, ce-ți amintești acum? Ce simți că-ți îngreuiază sufletul, conștiința? Ce greșeli ai făcut, ce păcate? Și începea acesta să-și mărturisească greșelile, iar eu îl ajutam cumva acolo unde era nevoie, deși la început îi spusese să le zică așa cum poate.

Pe cei care veneau la spovedanie îi cam „opăream” la început. Aveam lângă mine cartea despre spovedanie a Sfântului Nicodim Aghioritul. De pildă, cel care se spovedea îmi descoperea un păcat greu; eu

mă uitam în carte, acolo scria: „Otpsprezece ani să nu se împărtășească”. Nu știam, n-aveam experiență. Îi dădeam canonul de acolo. Ce scria în carte era lege. Veneau oamenii și anul următor; veneau din felurite locuri, mai îndepărtate, mai apropiate. Îi întrebam:

- De cât timp nu te-ai mai spovedit?

- De anul trecut, tot pe vremea asta. M-am spovedit tot la sfinția voastră.

- Și ce ți-am spus atunci?

- Să fac o sută de metanii în fiecare seară.

- Le-ai făcut?

- Nu.

- De ce?

- Ei, mi-ați spus „Otpsprezece ani să nu te împărtășești”. Eu m-am gândit „Oricum sunt pierdut”, așa că le-am lăsat pe toate.

Înțelegeți? Apoi venea altul. Se întâmpla la fel. Mi-am zis: „Ce fac eu aici?” Atunci m-am deșteptat. Duhovnicul are puterea de a lega și a dezlega. Îmi amintesc pe deasupra un canon de-al Sfântului Vasile cel Mare. Pe el m-am întemeiat și am schimbat tactica la spovedanie. Spune canonul:

„Toate acestea însă le scriem ca să se cerce rodurile pocăinței; căci, negreșit, nu după timpul de penitență le judecăm pe unele ca acestea, ci ținem seama de felul pocăinței. Iar dacă cu greu se vor despărți de năravurile lor, și vor voi să slujească mai mult plăcerilor trupului decât Domnului, și nu vor primi viața cea după Evanghelie, cu aceștia nu avem nici o cauză comună. Căci noi în privința poporului

nesupus și împotriva grăitor, ne-am învățat a auzi că: *Mântuind, mântuiește-ți sufletul* (I Moise 19, 17).¹²

Astfel am început să-i îndemn pe oameni să citească rugăciuni mici, canoane de-ale sfinților, să facă metanii, să citească Sfânta Scriptură. Și așa au început să dea însemnătate lucrurilor legate de religia noastră. Li se înmuiau inimile și cereau ei singuri să postească, să se lupte, voiau să-L cunoască pe Hristos. Una am înțeles: că dacă cineva Îl cunoaște pe Hristos, Îl iubește și este iubit de El, toate sunt după aceea bune, și sfinte, și fericite, și ușoare.

În fața acelei măreții, am îngenuncheat ca un nevrednic

Îmi amintesc multe întâmplări din viața mea la Sfântul Haralambie. Să vă spun ceva frumos. V-am mai spus că-mi plăcea mult pădurea. Mă obișnuisem cu singurătatea și-mi plăcea să fiu singur. Îmi plăcea pe afară, mai ales noaptea. Mă urcam într-un copac, la mai mult de doi metri și jumătate. Îmi împleteam un pat de ramuri, puneam o pătură și mă înfășuram în ea. Era foarte frumos. Urcam pe o scară pe care mi-o făcusem singur și, când ajungeam sus, o trăgeam și nu mă mai deranja nimeni. „Patul” era înconjurat de o viță sălbatică, ale cărei nenumărate flori miroseau foarte frumos. Sub copacul meu, la vreo doi-trei metri mai încolo, era un arbust mare de mastic. Mă urcam în pat cățărându-mă. Acolo eram pe de-a-ntregul rugăciune.

¹² Arhidiacon prof. dr. Ioan N. Floca, Canonul 84 al Sfântului Vasile cel Mare, *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, p. 387, Sibiu, 1992.

Eram aghiorit. Voiam singurătate și Psaltire. Dar și „Doamne Iisuse...”. Mă rugam acolo ceasuri în șir, în patul meu de crengi, printre florile de viță.

Într-o seară, după ce m-am cățărat în patul meu plin de flori, îmi făceam rugăciunea. Era noapte, pustietate. Natura era scaldată de lună. Mă însoțeau privighetorile, care numai ce se deșteptaseră și începuseră trilurile. Am zis multe din Psaltire, apoi „Doamne Iisuse...”. La un moment dat, m-am ridicat în picioare și am spus pe de rost pavcernița. Apoi, rugându-mă Maicii Domnului, mi-a apărut chipul Preacuratei Născătoare de Dumnezeu, așezată pe tron și înconjurată de cetele îngerilor, arhanghelilor, serafimilor, mucenicilor, cuvioșilor, prorocilor. În fața acestei măreții, am îngenuncheat ca un nevrednic și am început să rostesc cu putere: „Nepătată, neîntinată, nestricată, fără prihană, Preacurată Fecioară, a lui Dumnezeu Mireasă, Stăpână...”. M-a cuprins o frică sfântă atunci când o rază luminoasă, venind de la Preasfânta, mi-a atins capul pe care-l plecasem smerit, pentru marea mea nevrednicie.

În clipa în care am sfârșit rugăciunea către Preasfânta și am tăcut, am auzit pe cineva sub copacul meu. Era un bărbat care mi-a spus:

- Omule al lui Dumnezeu, coboară-te jos, am nevoie de tine.

Am coborât. M-a salutat și mi-a zis:

- Mi-e foame rău.

- Alerg să-ți aduc.

- Ascultă-mă. M-am întors din America, am omorât-o pe soția mea. Mă urmăreau și am luat calea munților ca să nu mă aresteze, dar mor de foame.

M-am dus și i-am adus trei prescuri. Mi-a explicat că femeia lui își luase pe altul, iar el, când a auzit, a venit și a făcut răul. Se pocăise apoi, dar ce făcuse – făcuse.

- Te rog, omule al lui Dumnezeu, să nu spui nimic despre mine, mi-a zis și s-a pierdut în întineric.

Când s-a luminat de ziuă, a venit poliția și îl căuta. Mi l-au descris.

- Nu, le-am spus, n-am văzut nimic.

A fost harul Maicii Domnului că acel om s-a spovedit la mine.

Adevărat vă spun, era Născătoarea de Dumnezeu în fața mea și a trimis acea rază luminoasă spre mine, smeritul! Eram călugăraș, preot, în jur de douăzeci și unu de ani.

„Hai să facem sfeștanie”

Pentru o vreme, am fost rânduit slujitor într-un sat din Evvia. Din multele întâmplări, o să vă povestesc una singură. Într-o zi a venit la biserică o femeie, călare pe măgărușul ei. Îndată ce m-a văzut, a coborât, s-a apropiat și mi-a zis:

- Părințele, am un copil bolnav.

- Ce are?

- I-a pierit glasul.

- De mult e așa?

- Da. Nu vorbește deloc.

Era un băiețandru cam de optsprezece ani. Am luat deci epitrahilul și am coborât cu ea în sat. Am

ajuns la casa ei. Am văzut copilul care, într-adevăr, nu vorbea. I-am zis:

- Hai să facem sfeștanie.

A așezat pe un scaun o farfurie cu apă și un șervet. Am început să citesc. Copilul tăcea. Deci, am isprăvit sfeștania și am început să stropesc cu aghiazmă, zicând: „Mântuiește, Doamne, poporul Tău...” Când l-am atins pe frunte cu crucea și busuiocul, copilul mi-a spus:

- Îți mulțumesc mult.

După aceasta copilul m-a iubit mult. Mai târziu a botezat un copil și i-a pus numele Porfirie. A venit după aceea și mi-a zis:

- I-am pus numele tău.

Îi zic:

- M-ai întrebat?

- Eu, zice, te iubesc și am vrut să-i pun numele tău.

Mai ascultați una. S-a întâmplat și asta tot în Evvia.

Odată m-a căutat o doamnă cu fata ei. Copila era mută. Mama mi-a zis:

- Părințele, am mare necaz cu fata mea. Nu vorbește de o lună.

Îi zic:

- Ce-a pățit?

- Legasem o capră la râpă. Erau acolo mulți măracini. Fata s-a dus să ia de acolo capra. Era noapte. Când s-a întors, era mută.

I-am făcut sfeștanie. Mama era chiar preoteasă.

Îi zic:

- A cărui preot ești?

- Sunt a preotului din...

- A, ești a părintelui Hristou?

- Da, părințele.

Am citit sfeștania și fetița părintelui s-a făcut bine; firește, cu harul lui Dumnezeu.

Am mers la Vatheia Evviei, la Mănăstirea Sfântului Nicolae

După ani de zile, și pe când mă aflam în Evvia, căutam un nou loc de retragere, ca o păsărică prigonită ce dorea să ajungă în sânurile lui Dumnezeu prin rugăciunea minții. Eram singur și stingher.

Am mers la Vatheia Evviei, la Mănăstirea Sfântului Nicolae, și am rămas acolo zece zile. Avea câteva chilii pustii, pline de șobolani. Ce s-a întâmplat? Două zile a fost mare vijelie și furtună. A plouat fără încetare; ploaia bătea în ziduri, în geamuri, parcă ar fi fost grindină. Vântul sufla vijelios pe deasupra marelui platan. Auzeam crengile lovindu-se unele de altele. Sfârșit de lume în această pustietate... Toate stihiile naturii mugeau. Iar eu, săracul, în bisericuța Sfântului Nicolae cea pictată pe dinăuntru, sfințită de sufletele pe care le „vedeam” cum ani în șir se plecaseră înaintea sfinților și-și deschiseseră inimile.

Parcă eram în pustie, în plin crivăț, ca o păsărică a cerului prigonită. Gândește-te, ce-ar putea face o păsărică în mijlocul unei asemenea furtuni? N-ar căuta un cuib, o peșteră în care să se vâre? Același lucru l-am făcut și eu în mijlocul larmei și al furtunii, înfricoșat de stihiile naturii. Am alergat să aflui adăpost,

am alergat în brațele Tatălui meu Cel ceresc. Simțeam căldura lui Hristos, unirea mea cu Dumnezeu. Am simțit mare bucurie, fericire și ușurare adăpostindu-mă în cele dumnezeiești. Nu-mi păsa de furtună, de vijelie, care sunt ale acestei lumi. Sufletul meu căuta ceva mai înalt, mai desăvârșit. Mă simțeam odihnit, ocrotit, în bună pază. Am petrecut zile de aur. Am tras foloase din vremea foarte rea.

Așa trebuie să cugetăm mereu. Așa trebuie să trecem prin greutăți și nenorociri. Pe toate să le socotim prilejuri bune pentru rugăciune, pentru apropiere de Dumnezeu. Aceasta este taina: cum omul lui Dumnezeu face din toate rugăciune. Asta vrea să spună Apostolul Pavel, când zice *Mă bucur în pătimirile mele* (Col. 1, 24), pentru toate necazurile prin care trecea. Așa se săvârșește sfințirea. Să ne învrednicească Dumnezeu. Eu o cer mult în rugăciunile mele.

La Vatheia, la Sfântul Nicolae, am rămas destul – trei ani întregi. Am plecat mai înainte de a începe războiul cu Italia.

În Athena, la policlinică (1940-1973)

*„Am trăit acolo treizeci și trei de ani.
Ani binecuvântați, dăruți omului și durerii.”*

Am trăit acolo treizeci și trei de ani ca pe o singură zi

O dată cu declararea războiului am venit în Athena. Am fost rânduit preot slujitor la Sfântul Gherasim, la Paraclisul Policlinicii Athenei, exact la începutul războiului. Aveam înlăuntrul meu o mare dorință să lucrez la o fundație. Dumnezeu mi-a împlinit această dorință și am fost numit la bisericuța Policlinicii, spre marea mea bucurie. Precum m-am obișnuit să vă spun mereu câte ceva din viața mea, așa cum le-am trăit și le-am simțit, ascultați să vă spun acum istoria de la început.

Odată, pe când eram la Schit, la Kavsokalivia, am ascultat la biserică mare tâlcuirea lui Nichifor Theotokis la Evanghelia duminicii de rând. Spunea deci Theotokis cât de mare bine face omul care mângâie sufletele îndurerate, pe cei ce pătesc de cancer, de lepră, de tuberculoză. Eu, când am auzit, am fost mișcat și m-a cuprins o râvnă pornind de la

cele pe care le zicea atât de viu cel ce citea, așa cum mă însuflețeam eu din orice. Și am început să visez. Dacă aș fi putut și eu, să fi studiat, să fi știut să vorbesc, să merg la un așezământ! Undeva unde să fie leproși, la un sanatoriu de tuberculoși... Cam la astea mă gândeam. Și, când doream ceva, voiam să și trăiesc. De câte ori mă apuca râvna să trăiesc la pustie, trăiam pustnicește acolo unde mă aflam. Era osteneală zadarnică, dar o trăiam. Adică mă simțeam ca și când aș fi fost sus, pe Carmel, la Sfântul Vasile, mai sus de Kerasia, unde este locul cel mai pustnicesc al Sfântului Munte. Simțeam că sunt pustnic, și ziceam: „Așa o să citesc, așa o să-mi aprind opaițul, așa o să spun noaptea «Doamne Iisuse», o să fac atâtea metanii, o să mănânc pesmeți și buruieni”. Și făceam visul realitate. Osteneală zadarnică! Dar eram mulțumit, iar după aceea îmi trecea. Și în ceasurile mele de neputință – de obicei, atunci când se află în neputință, omul primește gânduri nu tocmai bune – cugetam la astfel de lucruri pe care sufletul meu le dorea foarte tare și le trăia.

La fel am făcut și atunci: visam că merg pe o insulă cu leproși, vorbeam cu ei, le slujeam și le purtam de grijă, îi ajutam pe cei infirmi. Am trăit, să zicem, cu cei leproși în închipuire. Mai apoi am uitat de asta. S-a întâmplat însă să mă îmbolnăvesc, iar Bătrânii mei m-au trimis de trei ori în lume ca să mă fac bine. Dar nu mă făceam bine și, la sfârșit, mi-au dat binecuvântarea lor să trăiesc în afara Sfântului Munte, precum v-am povestit, acolo unde aș fi avut și lapte, și carne, și toate cele ce erau de trebuință pentru boala mea. Pentru aceasta am plecat la Sfântul Haralambie, în Evvia, și am rămas acolo vreo cincisprezece ani.

Apoi au început iar să năvălească gândurile pe care le avusesem și în Sfântul Munte, adică voiam să merg să lucrez la un sanatoriu. Și m-am gândit să merg în Pendeli. Un cunoscut de-al meu îmi spusese că au nevoie de un preot. Sanatoriul din Pendeli era pe atunci plin de tuberculoși. M-am dus la director și mi-a zis:

- Am luat, părinte, am luat preot.

I-am vorbit despre dorul meu, iar el mi-a zis:

- A, și eu tot dorul acesta l-am avut! Iar Dumnezeu m-a adus aici.

Am coborât apoi în Athena. Aici am întâlnit un aghiorit care slujea în Spata, la Cruce. I-am spus:

- Părinte Matei, am râvnirea asta, ce să fac?

- A, îmi zice, ascultă-mă. Au voit să mă pună pe mine la un spital, la Policlinica Athenei, dar n-am vrut. Am preferat aici, la Cruce. Vrei să vorbesc cu domnul Amilkas Alivizatos¹³ să te ia acolo?

Zic:

- Mergem să vedem.

Am mers, am văzut. Măi, măi! Am văzut lume, aglomerație, zgomot...

- Părinte Matei, îi spun, nu sunt eu pentru locul acesta...

- De ce să nu fii? Îmi zice.

Așa că am mers la domnul Amilkas și i-am vorbit. Părintele Matei a plecat, iar mie mi-a spus domnul profesor:

- Veniți mâine.

¹³ Amilkas Alivizatos (+1969): academician, profesor de drept canonic și pastorală la Facultatea de Teologie a Universității din Athena, președinte al Policlinicii din Athena.

Am mers în cealaltă zi și l-am întâlnit pe profesor la el acasă. Slujnica m-a dus în salon și am așteptat, căci ieșise puțin. Am scos Dumnezeiasca Scriptură a Noului Legământ – îl aveam în format mic, și citeam, ca să nu pierd timpul. Când a apărut domnul profesor, l-am închis. S-a apropiat, m-a salutat și mi-a zis:

- Ce carte era aceea, părinte?

Îi spun:

- Noul Legământ, domnule profesor.

Îmi zice:

- Sunteți teolog?

- Nu.

- Ce studii aveți?

- Clasa întâi primară, și nici pe aceea n-am isprăvit-o bine. Carte am învățat în Sfântul Munte, la Kavsokalivia. Am avut doi Bătrâni cu care am trăit împreună.

- Știți să cântați?

- Știu să și cânt.

- Am o biserică, și n-am preot. Am tot primit, dar pleacă.

Îi spun:

- Domnule profesor, nu știu, cum voiți. Eu am o dorință, să slujesc la o fundație. Această dorință o am de pe vremea când eram la pustie. Cu toate acestea, nu voiam să plec din Sfântul Munte. Vă spun sincer! Nu m-am gândit să ies din Sfântul Munte și să lucrez într-o leprozerie. Numai pentru că mi-a plăcut ca idee atunci când am auzit-o, voiam să o trăiesc, și am trăit-o astfel în închipuire. Însă m-a învrednicit Dumnezeu și aș

putea acum să prefac în faptă această închipuire după care tânjeam.

Atunci profesorul s-a dus înăuntru și a telefonat la Mitropolie, la Kimi, căci mă întrebuse:

- Ce vlădică v-a hirotonit?

I-am zis:

- Mitropolitul de Kimi.

Precum am aflat mai târziu de la protosinghelul Spiridon, care ținea de Mitropolie și se afla acolo când a telefonat profesorul, vlădica a spus despre mine lui Alivizatos:

- Policlinica și-a găsit preotul!

Amilkas mi-a spus:

- Trebuie să mergem să liturghisiți.

Îi zic:

- Domnule profesor, nu pot să slujesc, mi-e teamă. Nu pot să slujesc fără aprobarea Arhiepiscopiei.

Îmi zice:

- Asta-i treaba mea! Treaba dumneavoastră este să liturghisiți.

Îi zic:

- Trebuie să avem aprobare de la Arhiepiscopie.

- Nu, zice, o să liturghisiți. N-o să luăm aprobare.

M-a necăjit, dar în cele din urmă am ascultat.

M-au pus să slujesc zilnic Dumnezeiasca Liturghie la Sfântul Gherasim, la Policlinică.

- O să vă luăm ca preot, mi-a zis la sfârșit.

Și așa s-a și făcut. Dar ce s-a întâmplat? La Sfântul Gherasim voia să meargă și un teolog, arhimandrit, care studiasse la Londra, dar domnul Amilkas s-a îngrijit și m-a pus pe mine. Acela, Veletsas,

s-a mâniat. Vorbise cu protosinghelul, părintele Ghervasie Paraskevopoulos, și fusese rânduit să meargă el. Apoi, însă, au aflat că eu liturghiseam acolo și atunci părintele Ghervasie m-a chemat la Arhiepiscopie. Îndată ce m-a văzut, a început să strige.

- O să te trimit în surghiun, mi-a zis. Ce-ai făcut? Ești nătâng? Nu știi că trebuie să ai aprobare de la rangurile înalte?

M-a certat mult timp; m-am dus la Amilkas și i-am spus:

- M-a certat rău protosinghelul.

Îmi zice:

- Veniți încoace.

M-a luat Amilkas și am urcat la Arhiepiscop. Pe atunci era Hrisant al Trapezundeii. Era în 1940, când a început războiul cu Albania. Preafericitul mi-a spus:

- Ce studii ai?

Îi zic:

- Preafericite, nu știu carte. Am învățat în pustie să citesc.

- Cât ai mers la școală?

- Numai în clasa întâi primară.

L-a privit pe profesor.

- Ei, domnule profesor, acolo e Omonia, ce să facem? O să ne interpreteze lumea greșit.

- Nu, zice Amilkas, eu pe dânsul îl vreau.

- Cum o să facem?

Îmi zice Preafericitul:

- Părintele meu, știi să cânti?

- Știu așa, practic.

- Ascultă, copilul meu, în acel loc vrem să punem un cleric cultivat, care să poată vorbi cu

oamenii, să-i învețe, căci acolo este un centru în care oamenii sunt plini de stricăciuni. Însă domnul profesor te vrea pe tine. Eu așa zice că, nefiind cultivat, măcar un cuvânt bun dacă poți să ții; s-ar putea ca acest cuvânt al tău să fie mai bun decât al unui teolog, care ar predica lumii cu graiuri ritoricești.

Îi spun:

- Preafericite, cu rugăciunile voastre!

Așa s-a și făcut. I-am pus metanie și am plecat. A rămas profesorul cu Preafericitul.

În ziua următoare am avut Liturghie. Mi-am găsit iar bebelele, căci am avut și parastas. A aflat-o și pe asta părintele Ghervasie și s-a mâniat că am făcut parastasul, căci nu era voie fără hârtie scrisă. Poveste mare... Toate astea, însă, nu mă deranjau, am trecut peste ele. Cu neputință de răzbit a fost altceva, o să vă povestesc mai târziu.

L-am iubit mult pe Sfântul Gherasim, dar și pe bolnavi. Într-adevăr, nu treceam cu vederea pe nimeni. Cercetam toți bolnavii. După Dumnezeiasca Liturghie vizitam toate saloanele. Când nu aveam Dumnezeiasca Liturghie dimineața, îi spovedeam pe cei ce așteptau. Apoi mergeam să-i cercetez pe bolnavi. Am trăit acolo treizeci și trei de ani ca pe o singură zi. Am petrecut o viață plină de har. Eram atât de necunoscut și de nebăgat în seamă în Policlinică, încât la prânz, când eram foarte ostenit, și după amiază aveam multă treabă și de aceea nu plecam acasă, ci rămâneam acolo și nimeni nu-mi dădea nici o atenție. Mă ascundeam într-o cămăruță, înșiruiam niște scaune și cădeam cu fața în jos, ca să nu răcesc, și dormeam puțin, fără să prindă nimeni de veste. Nu prea făcusem cunoștință cu

nimeni, și pentru aceasta eram foarte disprețuit. Eram prost, neînsemnat, sărac. În Biserică stăpâneau alții, eu nu știam nimic. Și totuși am trăit acolo treizeci și trei de ani. Ani binecuvântați, dăruți bolnavilor, durerii. S-a împrăștiat faima că sunt duhovnic bun, astfel că veneau mulți să se spovedească. Veneau multe suflete sfâșiate să-și verse acolo, la Sfântul Gherasim, lacrimile. Și cu ce credință se spovedeau!

Precum v-am spus, spovedesc de mai bine de cincizeci de ani. Îl lăsam mai multă vreme pe cel ce se spovedea să spună ce voia el, iar la urmă spuneam și eu ceva. În timp ce el spunea multe, și nu numai din cele personale ale lui, eu vedeam ce fel de suflet este acela. Din întreaga lui așezare îi înțelegeam starea, iar la sfârșit îi spuneam ceva care să-i fie spre folos. Chiar și cele care nu erau ale sale personale, aveau și acestea o oarecare legătură cu el, cu sufletul său. Și toți mă iubeau, pentru că nu le vorbeam și îi lăsam să spună slobod tot ce voiau ei. Iar dacă venea cineva care nu avea vreo legătură cu religia, sau îmi mărturisea vreo greșeală ceva mai însemnată, nu-i accentuam prea mult acel lucru. Când îl faci pe om să-și simtă mult greșeala, îi vine o anume împotrivire, ca să n-o poată tăia după aceea. Și spuneam la sfârșitul spovedaniei ceva legat de greșeala lui cea mare, pe care și el se silise să o mărturisească. Astfel, nici eu nu mă arătam cu totul nepăsător, dar nici nu o accentuam. Cumpăneam lucrurile. Poate mă arătam câteodată nepăsător.

Iar la sfârșit spuneam:

- Copilul meu, pe toate câte le-ai spus, Dumnezeu le-a iertat. Ei, ia aminte pe mai departe,

roagă-te să te întărească Domnul, și după atâtea zile să mergi să te împărtășești.

Fără să accentuez înadins acel lucru. Are mare preț asta. De altfel, nu este numai omul acela singurul răspunzător pentru greșeala sa.

În zgomotul Omoniei trăiam ca în pustia Sfântului Munte

În aglomerația, în zgomotul și între oamenii Omoniei, eu ridicam mâinile către Dumnezeu și trăiam înlăuntrul meu ca în pustia Sfântului Munte. „Ah, ziceam înlăuntrul meu, eu nu sunt pentru lume, eu sunt pentru pustie. Acolo, tot ce faci, nu te știe nimeni”. Și cu toate acestea am rămas în lume. Acolo unde mă adusese Dumnezeu.

Îi iubeam pe toți, mă durea pentru toți, mă mișcau toate. Aceasta mi-o dăduse dumnezeiescul har. Vedeam asistentele cu ținuta lor albă, ca niște îngeri înveșmântați în alb, coborând la biserică, și lacrimam când le vedeam. Le iubeam mult pe asistente. Iar când vedeam o soră medicală în uniformă, mă gândeam că este soră a milei, soră a iubirii, care merge să slujească în biserica iubirii lui Dumnezeu, adică în spital, să slujească celor bolnavi, fraților. Îngerul, îngerul alb. Câte lucruri trecem cu vederea! Eram mișcat, iarși, când vedeam o mamă alăptându-și pruncul. Când vedeam o femeie însărcinată, lacrimam. Vedeam învățătoarele ducând copiii la biserică și lacrimam pentru lucrarea iubirii.

Cea mai mare mulțumire o simțeam, de bună seamă, în timpul Dumnezeieștii Liturghii. Când citeam

în tihna bisericii. Îmi ieșeam din sine. Liturghiseam cu multă dăruire, căci îmi plăcea să liturghisesc. Dar și oamenii se însuflețeau din felul simplu în care slujeam.

Fiindcă nu știam carte, făceam multe strădanii. Veneau la Sfântul Gherasim să cânte oameni foarte învățați. Mulți erau profesori la Universitate, precum frații Alivizatos, profesorul de religie Leonidas Filipidis ș.a. Acolo, alături de Policlinică, era Odeonul Athenei. Veneau și de acolo profesorii cu familiile lor la biserică. La strană cântau cei de la Teatrul Regal. Îmi era, însă, greu să mă armonizez cu glasurile și cu toate celelalte, așa că m-am hotărât să merg la Odeon. Nu pierdeam ceasurile care-mi rămâneau. Mergeam și învățam muzică ore în șir, cu râvnă și stăruință. Am făcut-o ca să-i ușurez pe cântăreți. Nu voiam să stânjenesc cântarea în biserică. Voiam să iau bine tonul, ca să nu-i obosesc și să nu-i necăjesc. Am fost nevoit, deci, să merg la Odeon, să învăț muzică. Ascultați, însă, nebunia mea.

Voiam să învăț și orgă, ba încă având un țel înalt. Mă gândeam că atunci când o să fac o mânăstire, o să avem o orgă la arhondaric, astfel încât, atunci când ne-am fi aflat acolo și am fi stat de vorbă despre multe învățături bune și frumoase, să fi folosit la cântări și orga. Dar la Odeon nu aveau orgă, așa că m-au pus la pian. Am învățat deci și pian, dar ca instrument îmi plăcea mai mult orga. Cum le rânduiește Dumnezeu pe toate! Ce să vă spun! La Odeon m-au îndrăgit și mi-au dat o profesoară care era sfântă.

Într-o zi, deci, când liturghiseam, am luat o prescură frumoasă pe care mi-o aduseseră. Ce alt dar mai de preț putea fi în acea vreme de foamete – eram sub ocupație... I-am dus-o și, zâmbind, i-am zis:

- Mi-au adus o prescură frumoasă.

- Nu, nu, îmi zice, nu pot, nu pot, n-o mănânc!

- Vă rog, îi zic.

- Nu, nu se cade.

Mi s-a făcut rușine. Am isprăvit ce aveam de învățat la clape, iar la sfârșit i-am zis:

- M-am necăjit.

Și a luat, săraca, prescura.

Însă nu voiam nici s-o necăjesc din pricina lecțiilor. Ce m-am gândit eu? Seara, după ce-mi făceam smerita mea rugăciune, întindeam mâinile ca și când aș fi cântat la pian și repetam în minte lecția: „do, si, la, sol, sol, sol, mi”. Și așa învățam lecția. De ce-o făceam? Ca să n-o necăjesc pe profesoara mea. Am învățat lucrul acesta din Sfântul Munte. Adică nu pot să-l necăjesc pe celălalt, căci am învățat de mic să fac ascultare. Așa am făcut și greșeli în viața mea. Când văd, adică, pe cineva necăjit care stăruie și mă roagă să fac ceva sau să spun ceva, mi-e milă și o fac, chiar și atunci când nu vreau.

Când am fost rânduiește acolo, la început, am trecut printr-o mare ispită

Dar încă nu v-am spus prin ce ispită mare am trecut la început, când am fost rânduiește acolo, însă m-a ajutat Dumnezeu.

În prima duminică m-am dus să slujesc cu multă bucurie. Dorința mea de a lucra într-o fundație se împlinea. Îmi dăduse Dumnezeu acest dar. Dar ce-am pățit! În ceasul în care trebuia să încep slujba la Sfântul Gherasim, am auzit afară foarte tare un gramofon cu

cântece de dragoste: „Te iubesc, te iubesc...” ș.a. Am continuat... nimic, aceleași. Eu – rugăciunile, Dumnezeiasca Liturghie. Afară cântecele, înăuntru biserica plină de lume. Ieșeam să spun „Pace tuturor” din Ușile Împărătești, dar Liturghia era foarte tulburată. Când am isprăvit, deznădăjduit, am potrivit Sfintele Taine, am împachetat veșmintele și am ieșit îndată afară. Peste drum de biserică era un magazin de gramofone și de plăci de gramofon. Am mers cu noblețe la proprietar, la domnul Koureta, și l-am rugat, dacă este cu puțință, cel puțin la vremea Dumnezeieștii Liturghii, să oprească gramofonul.

Îmi zice:

- Eu vreau să-mi scot pâinea. Ce voiți dumneavoastră nu se poate. Am copii, plătesc chirie.

- Vă rog, i-am spus, mă necăjesc, e păcat ce se petrece.

- Părinte, tu cu treaba ta! mi-a zis.

Eu acum ce să fac? M-am gândit să plec de la biserica asta, să caut alta. Iată, însă, că făgăduisem și mi se dăduse acest post, deși nu aveam calitățile cerute, adică nu aveam certificat de absolvire nici măcar a unei singure clase. Ce să-i spun Preafericitului, care a fost atât de îngăduitor și m-a așezat acolo din dragoste? Ce să spun domnului Alivizatos, care a făcut totul ca să fiu rânduit acolo? Am căzut astfel într-o mare amărăciune. Stăteam în Sfântul Altar și mă gândeam. Ce să fac? Socoteam că trebuie să plec, nu mai puteam rămâne. Cum să trăiesc acolo, cum să liturghisesc? Eram un om venit de la pustie, dintr-o liniște desăvârșită, în mijlocul unui târăboi drăcesc. Pe la ușa bisericii treceau toate autobuzele din cartierele

Nikeia, Peristeri, din Pireu. Treceau și se întorceau, claxonând. M-am gândit să plec. Dar cum să le spun? M-am întors acasă întristat, nu știam ce să fac...

Locuiam atunci lângă Likavitos, pe strada Doxapatri. M-am întors, deci, acasă, și mă gândeam, mă tot gândeam... Nu voiam nici să mănânc. Eram tare necăjit. Ce-o să fac? Și mă bucurasem că voi merge la spital, voi vedea bolnavii, îi voi îngriji, le voi vorbi, îi voi spovedi și împărtăși... Acum ce să fac? Singur Dumnezeu mă putea scoate din situația asta grea. Am răspuns înlăuntrul meu acestei probleme înfricoșate așa: „Ce va zice Dumnezeu!” Zic: „Dumnezeul meu, nu vreau să-mi vorbești, nu vreau să-mi arăți semne. Așa, cu a Ta iubire, arată-mi ceva simplu din care să înțeleg că trebuie să plec sau să rămân. Ceva foarte simplu. Nu cer vreo minune, mi-e rușine”. Și m-am hotărât să postesc trei zile, fără să pun nici apă în gură, și să petrec aceste trei zile în desăvârșită tăcere și rugăciune, așteptând răspuns de la Dumnezeu.

Și răspunsul a venit. În vreme ce mă aflam la Sfântul Gherasim, veneau feluriți închinători să aprindă o lumânare. La un moment dat, a intrat o doamnă cu copilul ei. Copilul părea a fi în clasa a cincea. Ținea în mână câteva cărți de școală. Una dintre ele era manualul de Fizică. I l-am cerut ca să arunc o privire. Obişnuiam să fac lucrul acesta, din dragoste de învățătură. Răsfoind cartea, am ajuns la pagina unde era înfățișat un experiment: dacă într-un lac liniștit arunc o piatră, apa va forma „unde” pe o întindere mică. Dacă arunc o piatră mai mare, „unde” se formează mai mari și pe o întindere mai mare, „înglobându-le” pe celelalte. În acea clipă mi-a venit

răspunsul la dilema mea. A fost o luminare de la Dumnezeu. M-am gândit așa: „undele” mici ale cântecelor din afara bisericii pot fi absorbite de intensitatea duhovnicească a marilor rugăciuni care se fac în lăuntru bisericii. În aceeași clipă mi-a venit în minte cu tărie: „Și dacă tu liturghisești aici și ai mintea la Dumnezeu, cine te poate vătăma?”

M-am pregătit, deci, să fac așa. Să mă dăruiesc mult – în Liturghia mea – iubirii lui Hristos, să săvârșesc cu mare râvnă și mare intensitate duhovnicească drama Dumnezeieștii Liturghii, înfricoșata dramă a Golgotei. Bucuria mea era foarte mare. Credeam că Dumnezeu mi-a găsit dezlegarea. Într-adevăr, duminică dimineața am ajuns la biserică plin de nădejde. Am început. Mintea mea era concentrată doar la dumnezeiasca slujire. Simțeam că sunt în cer, împreună cu cei din biserică, oile cele cuvântătoare ale lui Dumnezeu. Am simțit că toți suntem în harul dumnezeiesc. Afară gramofonul cânta furios. Nu auzeam nimic. Trăiam pentru prima dată o asemenea Dumnezeiască Liturghie. A fost cea mai frumoasă din viața mea. Și de atunci toate au fost la fel.

***Voiam să le învăț pe toate,
în toată adâncimea și lățimea***

Am trăit multe în acei ani, la Policlinică. Grecia, și mai cu seamă Athena, sufereau din pricina ticăloșiilor războiului, a ocupației, a foametei și a morții, care îi secerau în fiecare zi pe oameni. Împărțeam cu ei prescurile și tot ce mi se aducea. Dar

și durerea sufletească mă făcea să împreună-pățimesc, văzând adâncul sufletului lor prin harisma străvederii. Dacă venea cineva și-mi vorbea despre o durere trupească, făceam din ea temă de rugăciune. Acest lucru mă mișca și spre studiu. „Văzând” o parte a trupului bolnavă, voiam să cunosc denumirea științifică a bolii, dar și poziția pe care o au organele în trup, fierea, pancreasul și celelalte. Pentru aceasta am cumpărat cărți de medicină, anatomie, fiziologie ș.a., astfel încât să studiez și să mă pot orienta. Pentru o mai bună instruire, am urmat pentru o vreme chiar câteva cursuri la Facultatea de Medicină. Aveam această dragoste de studiu pentru orice lucru. Voiam să le învăț pe toate, în toată adâncimea și lățimea. Vizitam o fabrică? Voiam să cunosc toate amănunțele, cum funcționează. Vizitam un muzeu? Ore în șir examinam exponatele. Aici o să vă spun o întâmplare.

Într-o duminică, la prânz, treceam pe lângă Muzeul de Arheologie. Aveam puțin timp și m-am gândit să intru. Am străbătut sălile, privind statuile. Într-o sală era un grup. O doamnă ghid le dădea explicații. Era liniște deplină. M-am apropiat puțin. Când m-a văzut, însă, ghida le-a spus șoptit:

- A venit un preot. Eu pe preoți nu-i înghit, dar acesta nu-mi pare ca ceilalți.

M-am apropiat mai mult. Am zis:

- Bună ziua!

- Bună ziua, a răspuns ghida.

- Pot să urmăresc ceea ce spuneți? i-am zis.

- Bineînțeles.

Mergeam de la o statuie la alta. La un moment dat, am ajuns la statuia lui Zeus. Zeus era pe tronul său

și arunca un fulger spre oameni. După ce le-a spus câte știa, ghida s-a întors la mine și mi-a zis:

- Dumneavoastră ce spuneți, părinte? Cum vi se pare statuia?

- Eu nu știu lucruri de felul acesta, am zis. Numai așa, precum văd, mă minunez atât de lucrarea artistului, cât și de făptura lui Dumnezeu, care a creat-o atât de desăvârșit. Și înțeleg că artistul care a făcut-o avea o adâncă simțire a dumnezeiescului. Îl vedeți pe Zeus: deși aruncă fulgere peste oameni, fața sa este liniștită. Nu este mânios. Este nepătimaș.

Ghida a fost foarte mulțumită de comentariul meu, ca de altfel întregul grup. Ce ne spune acest lucru? Ce spune? Că Dumnezeu este nepătimaș, chiar și atunci când pedepsește.

Aveam spre toate o mare dragoste de învățătură, precum v-am spus. Astfel, odată am mers să studiez despre creșterea păsărilor. Da, vă spun adevărul! Altădată am mers la un profesor care preda apicultura. Profesorul era din Kerkyra. Erau feluriți în clasă: băieți, fete, tineri, bătrâni. Când s-a sfârșit lecția, profesorul s-a apropiat și mi-a zis:

- Părinte, știți ce-am înțeles? Că o să reușiți în chip excepțional în apicultură.

Zic:

- Cum v-ați dat seama?

- V-am văzut din felul în care ați privit, ați urmărit, că sunteți bun de apicultor. Veți excela. Vă veți înțelege cu albinele, le veți vorbi și ele vă vor vorbi.

Îi zic:

- Așa este. O să merg la stup, o să vorbesc cu albinele, o să le ascult, o să le înțeleg, o să înnebunesc după ele, dar o să „pierd” rasa și camilafca!

Voiam să mă nevoiesc, fie și în mijlocul Athenei

În acei ani, însă, întâia mea lucrare a fost spovedania. Ceasuri nesfârșite, zile și nopți, câte douăzeci și patru de ore spovedeam, fie că m-am aflat la Sfântul Haralambie în Evvia, fie la Sfântul Gherasim, fie la Sfântul Nicolae în Kallisia, ori acum, aici la mânăstire. Chiar și când eram bolnav – multe și îndelungate boli am avut – primeam cu iubirea lui Hristos sufletele pe care mi le trimitea Dumnezeu.

Voiam să mă nevoiesc, fie și în mijlocul Athenei; pentru aceasta m-am ascuns la Tourkovounia. Trăiam acolo cu părinții mei, cu sora și nepoata mea, într-o căsuță din plăci prefabricate. Noaptea munceam în tăcere și rugăciune. Aveam mașini și împleteam pulovere și veste, și le vindeam. Cu economiile făcute doream să zidim o mânăstire.

De asemenea, făceam și tămâie. Tămâie foarte bună. Fabricată după rețetele mele, compozițiile mele, din cincizeci de substanțe aromate. Cunoșteam tămâia după mireasmă, dar și după concentrație. Umplusem un caiet întreg cu compozițiile pe care le făcusem. Un caiet plin de rețete ale aromelor pentru tămâie. Așezam un rând cu toate substanțele aromate pe care le aveam. Vreo cincizeci de flacoane: rutinol, rinanol, rinalil ș.a. Lucru minunat: cunoșteam toate aceste flacoane, cunoșteam mireasma și concentrația fiecăruia. Știam că, dacă din acela trebuiau zece părți, din acesta trebuiau două, sau trei, sau una, și făceam niște compoziții foarte bune, rare. Le-am avut pe toate

scrise pe un caiet, precum v-am spus, dar mi l-au furat. Știi cine l-a furat, dar nu vreau să spun, nu se spune...

Eram foarte simplu

Eram foarte simplu și fără cunoașterea celor lumești, a comportamentului care se cere în societate. Nu cunoșteam prea mult despre modul de a te purta, căci crescusem la munte. Ceva, puțin, dobândisem la Pireu, dar și acolo mă îngrijisem singur de mine. Mâncare îmi puneau fetele stăpânului, mâncam singur, dormeam în pod. Astfel că nu știam cum se ține la masă furculița, lingura și cealaltă. Ascultați, să vă zic ceva. Eu nu mergeam unde eram invitat. Dar odată m-au chemat să citesc Paraclisul unei bolnave care lucra lângă Policlinică, aproape de Primărie. O doamnă foarte bună, credincioasă. Până am ajuns acasă, până i-am citit, a trecut timpul și au început să stăruie:

- Rămâneți să mâncăm.

- Nu, zic, nu pot. Trebuie să plec.

Bărbatul doamnei zise:

- Îl socotim un semn de mare dispreț, de vreme ce ești și flămând. O să ne necăjim, părinte. Fă-ne bucuria asta. Suntem și cu fetița noastră.

Aveau o fetiță, erau căsătoriți de curând. Era o fetiță foarte bună.

Deci, am primit. Am făcut rugăciunea, am binecuvântat masa și am început să mâncăm. Văzându-mă cum mâncam, fetița zise:

- Mamă, nu ține bine lingura.

Iar ei:

- Taci, taci!

Peste puțin:

- Nu ține lingura bine.

Bre, săracul de mine, ce-am pățit! M-am uitat și-am făcut și eu ca ei. Apoi nu știu ce-au mai pus, trebuia să mâncăm cu furculița.

Ei, sare cea mică:

- Nu ține bine furculița.

Oh, ce-am pățit! Vedeți cât de simplu eram...

Bastonul Sfântului Gherasim

La Tourkovounia, unde locuiam, așezarea era foarte povârnită. Mă sculam dis de dimineață, plecam la biserică, la Sfântul Gherasim, și mă întorceam seara. Drumul spre casa noastră era greu și cobora abrupt. Într-o dimineață am căzut și mi-am rupt piciorul. Era duminică dimineața, nu se luminase bine de ziuă, era liniște. Astfel au auzit gemetele mele niște oameni, au leșit afară și au chemat îndată salvarea. A venit salvarea, m-au dus la spital. Ruptura era la gamba piciorului stâng. Oasele erau sfărâmate. Durerile erau de neîndurat. Am ajuns la Policlinică, m-au coborât din salvare și m-au așezat pe un pat. Doctorii au hotărât să-mi pună piciorul în ghips. Lumea aștepta să liturghisesc. Au fost nevoiți să plece.

După cincisprezece zile, fiind încă întins în pat, am aruncat o privire către piciorul meu. Am văzut, deci, prin harul lui Dumnezeu, că piciorul fusese pus strâmb în ghips. Le-am cerut doctorilor să-mi scoată ghipsul. Când a aflat, profesorul a zis râzând:

... nu sa-și vadă de biserica lui, acolo unde-și are competența, vrea să ne verifice pe noi? Am făcut treaba bine, am trecut piciorul pe la raze. Ce vrea acum, să ne tot sâcâie?

N-a dat nimeni nici o atenție. Eu așteptam să-mi vadă piciorul. Ei - nimic. Când mi-au adus mâncarea la prânz am refuzat-o, zicând că cer să mă ducă la raze. Insist să se facă asta, căci oasele se vor suda strâmb și piciorul va rămâne așa pentru totdeauna. Profesorul a trimis vorbă:

- Să-și vadă de preoția lui! Piciorul este bine.

A venit seara. Mi-au adus mâncarea, dar iarăși n-am mâncat, stăruind să-mi vadă piciorul. În cealaltă zi, de dimineață, a venit profesorul și a zis mânios:

- Ce-i asta, bre părinte? Ce ne tot sâcâi aici?

Până la urmă m-au coborât la raze. Au văzut că, într-adevăr, piciorul fusese pus strâmb, și deja începuseră oasele să se sudeze. Profesorul și-a pus ochelarii.

- Bre părinte, zice, ești foarte păcătos. Acum mi-am dat și eu seama. O să vezi ce-o să tragi acum! Trebuie să-ți rupem piciorul și să-l punem din nou bine.

Au început să lovească cu putere ghipsul, ca să se spargă. Eu nu ziceam nimic, îmi făceam smerita mea rugăciune.

- A, acuma nu vorbești, îmi zice. Dar acuma o să-ți iert eu păcatele.

La un moment dat au tras, au scos ghipsul. Mă durea tare. Doi doctori mă trăgeau de picior, iar profesorul, cu podul palmei, mă lovea peste gambă cu putere, ca să rupă oasele.

- Ei, bre părinte, o să-ți iert eu păcatele, dar lângă ale tale au să fie iertate și ale mele.

Îmi rupeau osul. Se sudase puțin și mă durea de nesuportat. Îmi strângeam buzele. În cele din urmă l-au rupt. M-au întins iarăși la raze, au întins piciorul și l-au așezat drept. Apoi mi-au pus din nou ghipsul, cu atenție, și m-au trimis la pat.

Două-trei luni - nu-mi amintesc bine - am rămas întins la pat. După acest răstimp m-au ridicat și mi-au dat să țin două cârje, ca să pot păși. Eu nu le voiam. Îmi zice profesorul:

- Să le iei, să te poți ridica, fiindcă te-a istovit repausul.

N-am ținut mult cârjele, căci am început să mă târăsc singur. Mă temeam de cârje, nu cumva să mă obișnuiesc cu ele și apoi să nu le mai pot lăsa.

Atunci profesorul mi-a spus:

- Să te îngrijești să cumperi un baston.

- Nu, îi zic, nu-l vreau.

- Ești preot, îmi zice, și ești neascultător? Să asculți, altfel cazi și-ți rupi toate oasele.

Am fost nevoit atunci să-i spun surorii mele:

- Să-mi cumpărați un baston. Suntem săraci, dar trebuie să-mi cumpărați un baston. Să pot arunca astea, căci mă strâmtorează.

Era ora unsprezece dimineața și am coborât în cârje la biserica spitalului. Sora mea s-a pregătit îndată să meargă pe strada Eolou, ca să cumpere un baston. Când să plece, o doamnă cu un baston în mână a intrat în biserică.

- Sfântul Gherasim e aici?

- Da, copilul meu, aici este, i-a zis bătrâna care îngrijea biserica.

- Și unde e icoana Sfântului?

- Uite-o, a răspuns, și i-a arătat-o.

Atunci acea doamnă necunoscută a căzut în fața icoanei Sfântului și, cu lacrimi, i-a spus tare – că am auzit și noi:

- Sfinte al meu, eu nu te cunoșteam. Nici nu auzisem vreodată de tine. Nici de numele tău nu auzisem, și totuși m-ai cinstit și m-ai cercetat și mi-ai cerut bastonul pe care l-am cumpărat de la Ierusalim, ca să îl aduc la casa ta. Și uite, sfinte al meu, l-am adus. Mi-ai spus: „Vreau să-mi aduci bastonul mâine dimineață!” Eu nu știam unde te afli și, întrebând, am aflat și te-am găsit.

Eu cu sora mea și cu paraclisera stăteam în străni, lângă pangar. S-a apropiat și ne-a zis:

- Ce lucru e acesta? De ce mi-a cerut Sfântul bastonul? De ce-l vrea?

Și paraclisera i-a spus:

- Ascultă să vezi de ce vrea Sfântul bastonul. Nu are nevoie el însuși de baston, dar Sfântul îl are și pe slujitorul său, pe părintele pe care-l vezi aici. Și-a rupt piciorul și a suferit luni de zile, însă astăzi s-a ridicat și doctorii i-au spus să poarte baston. Și uite, sora lui era pregătită să plece pe strada Eolou, să-i cumpere bastonul. Hai, ia bastonul de la Sfântul și adu-l aici, la slujitorul lui.

Mișcată, doamna mi-a adus bastonul și mi-a sărutat mâna.

- Luați-l, părintele meu, și iertați-mi păcatele. L-am cumpărat la Ierusalim. E de la Sfântul Mormânt.

Vin, îmi zice, din cartierul Prombona, din Patisia. Acolo locuiesc. Acolo l-am văzut pe Sfântul în vis.

L-am mulțumit. Am luat bastonul și l-am folosit îndată, după ce mai întâi am aruncat cârjele. Am numit acest baston „al Sfântului Gherasim”, și l-am îndrăgit mult. Am grijă să nu-l pierd. Dar este și făcător de minuni: dacă pe cineva îl doare ceva din trup, îl lovesc puțin cu bastonul și se face bine. Cu adevărat, este făcător de minuni. Ce lucru! Sfântul să se îngrijească de mine, cel mai mic! S-a arătat viu doamnei, care nu auzise nici de Sfântul Gherasim, nici de mine. Tare minunate lucruri mai fac sfinții... Pentru aceasta trebuie să-i cinstim. Și eu mă închin Sfântului Gherasim, care este sprijinul celor bolnavi, prin sfințenia și harul său.

„Plouă peste cei dreپți și peste cei nedreپți”

La biserica Sfântului Gherasim, la Policlinică, veneau mulți închinători să aprindă o lumânare. Unii rămâneau pentru spovedanie, unii luau numai binecuvântare, în vreme ce alții aprindeau o lumânare, își făceau cruce și plecau. Veneau tot felul de oameni - bărbați, femei, mici, mari, cultivați, simpli. În împrejurimile Omoniei locuiau oameni de toate categoriile.

Mai demult obișnuiam ca la praznicul Botezului Domnului să sfințim casele. Vreme de câțiva ani am mers și eu cu botezul. Băteam la ușile apartamentelor, îmi deschideau și intram cântând: „În Iordan

botezându-te Tu, Doamne..."¹⁴. Mergând pe strada Mezonos, văd o poartă de fier. Deschid, intru în curtea plină de mandarina, portocali, lămâi, și înaintez spre scară exterioară. Am urcat, am bătut la ușă și a apărut o doamnă. După ce mi-a deschis, eu am început ca de obicei: „În Iordan botezându-te Tu, Doamne...”. M-a oprit brusc. Între timp, din dreapta și din stânga holului au ieșit, din camere, fete tinere. „Am înțeles, am nimerit într-un bordel”, mi-am zis întru sine-mi. Femeia a ieșit în față, ca să mă oprească.

- Să plecați, mi-a spus. Ele nu pot să sărute crucea. Sărut eu crucea și plecați, vă rog.

Eu am luat o înfățișare serioasă și dojenitoare, și i-am zis:

- Nu pot să plec! Eu sunt preot, nu pot să plec! Am venit aici să botez.

- Da, dar nu se cade să sărute ele crucea.

- Nu știm dacă se cade să sărute ele sau tu crucea. Căci, dacă mă întreabă Dumnezeu și-mi cere să-l spun cine-i vrednic să sărute crucea, tu sau ele, aș putea să zic că ele sunt vrednice, iar nu tu, căci sufletele lor sunt mai bune decât al tău.

În acea clipă s-a înroșit puțin. Îi zic deci:

- Lasă fetele să sărute crucea.

Le-am făcut semn să se apropie. Am cântat mai melodios decât la început „În Iordan botezându-te Tu, Doamne...”, căci mă bucuram înlăuntrul meu că Dumnezeu a iconomisit așa lucrurile încât să merg și la aceste suflete.

Au sărutat toate crucea. Erau îngrijite, îmbrăcate în fuste colorate. Le-am zis:

- La mulți ani, copiii mei! Dumnezeu ne iubește pe toți. Este foarte bun și *plouă peste cei drepti și peste cei nedrepti* (Matei 5, 45). Toți Îl avem ca Tată și de toți se îngrijește Dumnezeu. Numai să ne sârguim să-L cunoaștem, să-L iubim și să ne facem mai buni. Să-L iubiți și o să vedeți ce fericite o să fiți.

Priveau nedumerite. Ceva au primit în sârmanele lor sufletele.

- M-am bucurat, le-am zis la sfârșit, că m-a învrednicit Dumnezeu să vin astăzi și să vă botez. La mulți ani!

- La mulți ani! au spus și ele, și am plecat.

Rugăciunea aceasta a fost foarte înălțătoare

Câteodată, în afară de Bobotează, mă chemau să fac sfeștanie pe la case, cu diferite prilejuri. Odată mi s-au întâmplat acestea:

Era pe vremea ocupației, iar eu eram la Policlinică. A venit un oarecare reprezentant al Crucii Roșii ca să mă ia să facem sfeștanie.

- A, îi zic, trebuie să îl luați pe părintele de la Sfântul Constantin – aceea era parohia lui.

- Nu, zice, mergeți dumneavoastră. Există o pricină anume și, vreți-nu vreți, o să mergeți pe strada 3 Septembrie!

- Iar eu, sârmanul, l-am urmat, luând cu mine culionul și rasa cea bună. Când am ajuns, m-am pierdut! Mă aflam în fața unei lumi cultivate, domni, doamne, rectorul Universității, care preda filosofia –

¹⁴ Troparul Praznicului Botezului Domnului.

Veis mi se pare că se numea. Îndată ce am intrat, m-am prezentat curajos, salutându-i. Dar carte nu luasem, iar eu, cum eram prost...

- Să facem sfeștania, le-am spus.

Mă apucase tremuratul văzându-i bine îmbrăcați, cu platourile pline cu deserturi, și asta în vreme de ocupație.

Mi-am pus rasa, culionul, am luat crucea. Am început sfeștania fără carte, am prins îndrăzneală și le rosteam pe toate limpede, cuvânt cu cuvânt. Încet-încet am început să zic mai bine, dar priveam numai în lighean.

„Pace tuturor!” „Capetele voastre Domnului să le plecați.” „Pleacă, Doamne, urechea Ta și ne auzi pe noi Tu, Cel ce ai primit a Te boteza în Iordan și ai sfințit apele; și ne binecuvântează pe noi pe toți, care prin plecarea capului nostru arătam semnul supunerii. Și ne învrednicește a ne umple de sfințenia Ta prin gustarea și stropirea cu apa aceasta. Și să ne fie nouă, Doamne, spre sănătatea sufletului și a trupului. Că Tu ești sfințirea sufletelor și a trupurilor noastre, și Ție slavă și mulțumire și închinăciune înălțăm, împreună și Celui fără de început al Tău Părinte, și Preasfântului și Bunului și de viață făcătorului Tău Duh...”

Când am isprăvit sfeștania nu m-am dus să-i stropesc cu aghiazmă – mulți nu doresc asta – ci am luat crucea în mână și i-am așteptat să vină. Cel dintâi a venit ministrul, apoi ceilalți. I-am și binecuvântat: „Dumnezeu să binecuvânteze, să lumineze, să dea putere”. Aveam însă neîncetat simțământul că sunt prost. Înainte de a pleca am făcut o cruce în aer, i-am

binecuvântat și le-am zis: „Bună ziua, copii!” Și erau profesori la Universitate!

- Rugăciunea aceasta a fost foarte înălțătoare, a spus domnul rector, am fost foarte mulțumit. M-a bucurat sfeștania; le-ai spus pe toate așa de bine, și din minte! Ești teolog? Ai făcut însă o greșeală la Evanghelia: ai spus să se facă sănătos, dar este se făcea.

- Vă mulțumesc, îi zic. Nu sunt cărturar.

Această Evanghelia se citește în Duminica Slăbănogului, când prăznuim minunea legată de acesta. Evanghelia spune așa:

În vremea aceea S-a suit Iisus la Ierusalim, iar în Ierusalim, lângă Poarta Oilor, era o scăldătoare care se numea pe evreiește Vitezda, având cinci pridvoare. În acestea zăcea mulțime multă de bolnavi, orbi, șchiopi, uscați, așteptând mișcarea apei. Căci un înger al Domnului se cobora la vreme în scăldătoare și tulbura apa, și cine intra întâi, după tulburarea apei, se făcea sănătos, de orice boală era ținut (Ioan 5, 1-3).

Vă amintesc și condacul zilei, care zice:

„Ridică, Doamne, cu dumnezeiescul Tău ajutor, sufletul meu cel slăbănogit prin tot felul de păcate și prin fapte netrebnice, precum odinioară ai ridicat pe slăbănogul; ca mântuit fiind să strig Ție: Slavă puterii Tale, Hristoase, Îndurate!”

Este bine să ne aducem aminte de acest condac și să-l spunem ca rugăciune.

Îl vedeam pe Hristos foarte viu

La biserică, înțeleg adică la Sfântul Gherasim, eram foarte mișcat. Ascultam Evanghelia și eram mișcat. Pătineam asta pentru că „vedeam” icoana, pe Hristos Însuși.

Într-o zi, în Vinerea Mare, mă aflam la slujbă. Biserica era plină de lume. Ce-am pățit! Citeam Evanghelia și, când am ajuns la *Eli, Eli, lama sabahtani?* adică: *Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, pentru ce M-ai părăsit?* (Matei 24, 46), n-am putut să mai sfârșesc. N-am mai spus *pentru ce M-ai părăsit?* Am fost cuprins de o cutremurare sfântă. Mi s-a tăiat glasul. Dinaintea mea aveam întreaga scenă tragică. Am văzut fața aceea. Am auzit acel glas. Îl vedeam pe Hristos foarte viu.

Lumea aștepta. Eu – nimic; îmi era cu neputință să continui. Am lăsat Evanghelia pe analog și m-am întors în Sfântul Altar. Mi-am făcut cruce, am sărutat Sfânta Masă. Am așezat în mintea mea altă imagine, mai frumoasă. Adică nu mai frumoasă. Mai frumoasă decât aceea nu exista, dar mi-a venit în minte Învierea. M-am liniștit îndată. Apoi am ieșit în Ușile Împărătești și am zis:

- lertați-mă, copiii mei, m-am lăsat purtat...

Am citit Evanghelia de la început.

Au plâns atunci toți cei din biserică, dar n-a fost bine. Fiecare poate să gândească ce vrea. Nu e bine să ne lăsăm așa, trebuie să ne stăpânim.

Ce face iubirea și pronia lui Dumnezeu

Anii de după război au fost foarte grei, iar oamenii se luptau să trăiască. Eu, precum v-am spus, eram în acea vreme la Policlinică. Îmi amintesc multe întâmplări de atunci. Ascultați una dintre ele.

Efi avea șaptesprezece ani și vara locuia cu părinții și fratele ei la Boghiati. Aveau și livadă, și grădină de legume, și vindeau ceea ce scoteau din ele. Într-o seară mama a trimis-o pe Efi la un magazin, aproape de ei, să cumpere gaz pentru lampă. Gândiți-vă că atunci nu aveau curent. Întorcându-se acasă, Efi a întâlnit un băiat, coleg de-al ei. Vorbeau despre lecții. Se opriseră însă în spatele unui camion și, trecând fratele ei pe acolo, i-a văzut și s-a smintit, bănuind-o de viclenie, și a pârât-o mamei.

- Efi ne face de rușine, a zis, stă la taclale în drum cu un băiat.

Când Efi a ajuns acasă, mama a certat-o mult și a și bătut-o. Principiile erau foarte aspre atunci. Efi s-a amărât mult. S-a răzvrătit pentru nedreptatea și bănuielile fratelui ei.

În ziua următoare s-a întors acasă și tatăl, care lipsise. El s-a purtat însă diferit, cu înțelegere adică, și cu bunătate.

- Eu așa ceva nu cred, i-a spus. Hai să udăm grădina. Tu stai acolo și, când vezi că s-a udat un rând, îmi spui, iar eu mut apa la următorul.

Așa au făcut. Efi, însă, nu dormise toată noaptea. Necazul și nedreptatea o înăbușeau.

Deznădăjduită, a hotărât să-și pună capăt vieții. Când a plecat deci cu tatăl în grădină, și-a făcut un plan: să ia o substanță toxică pentru stropit grădina și seara, după udat, să o bea și să moară. Se gândea: „O să văd atunci, or să mă iubească?” A luat deci acea substanță, a pus-o în buzunar și aștepta să se însereze, să o poată lua. Ceasul cel greu n-a întârziat să vină. Fără grijă, tatăl i-a spus:

- Mergi la capătul grădinii și închide apa.

S-a dus repede. Nu o vedea nimeni, era singură. Tatăl era destul de departe. Tremurând, a băgat mâna în buzunar. În acea clipă a auzit pași. N-a apucat să se miște, și în fața ei a apărut un preot necunoscut. A salutat-o și i-a zis:

- Efi, știi cât de frumos este raiul!... Lumină, bucurie, fericire. Hristos este în întregime lumină, și răspândește bucurie și fericire tuturor. Ne așteaptă în cealaltă viață, să ne dăruiască raiul. Există însă și iadul, care este întreg întuneric, tristețe, necaz, chin, amărăciune. Dacă iei ce ai în buzunar, o să mergi în iad. Arunc-o de îndată, ca să nu pierdem frumusețea raiului.

La început Efi s-a pierdut, dar peste puțin timp și-a revenit și, după ce a aruncat, fără să-și dea seama, ce avea, a zis:

- Așteptați puțin să-l chem și pe tata, să vă vadă.

A alergat prin grădină, rățâcindu-se printre cocenii de porumb. În cele din urmă l-a găsit pe tata și i-a spus:

- Tată, hai repede să vezi un preot care a venit la capătul grădinii noastre!

Însă, când au ajuns la locul unde trebuia să aștepte preotul, nu era nimeni.

Pentru multă vreme Efi n-a putut să-și explice toate câte se întâmplaseră în acea seară. Nu-și putea explica apariția preotului. Își dorea să-l întâlnească. Îi salvase viața.

În fiecare iarnă întreaga familie cobora în Athena. Efi mergea de multe ori la nașa ei, care era foarte credincioasă, și rămânea multă vreme lângă ea. Nașa ei obișnuia să primească și să găzduiască în casa ei teologi, preoți, monahi. Odată, deci, când Efi era la nașa ei, aceasta avea pe cineva în vizită, în salon. Efi nu știa cine este. La un moment dat nașa a intrat în bucătărie și i-a zis Efei:

- Efi, pregătește dulceață și cafea pentru oaspete, și adu-le în salon.

Efi le-a pregătit. A întârziat însă puțin și, când era gata să le ducă, a venit nașa, care i-a spus:

- Nu tava asta. Pune-o pe cea de argint, căci avem un oaspete de seamă.

Efi s-a întors la bucătărie, a schimbat tava și a mers în salon. Dar, ce să vadă! În fața ei era acel preot pe care îl văzuse în acea seară grea, la ei în grădină.

- Sunt părintele Porfirie, i-am zis zâmbind.

Așa ne-am cunoscut și, de atunci, suntem buni prieteni. Efi are acum o familie cu mulți copii. A binecuvântat-o Dumnezeu. Vedeți ce căi poate meșteșugi Dumnezeu, când vrea să mântuiască un om?

**În Kallisia,
la Sfântul Nicolae
(1955-1979)**

*„Câte o mare durere, sau vreo problemă,
îi silea să străbată drumul nepietruit către
Sfântul Nicolae.”*

***Ne-am așezat, pentru mai bine
de douăzeci de ani,
în pustie***

Dumnezeu mi-a împlinit dorința de a lucra la un așezământ: am lucrat treizeci și trei de ani la Policlinică. Aveam, însă, înlăuntrul meu și o altă dorință adâncă: să găsesc o proprietate și să înalț o mănăstire. Căutând, am aflat biserica Sfântului Nicolae, în Kallisia, metoc al Sfintei Mănăstiri Pendeli.

Cu harul lui Dumnezeu am ajuns într-o bună zi acolo. Biseriçuța se vedea de departe. Am ajuns, am intrat înlăuntru. Era veche, cu puține icoane, și insufla o atmosferă de străpungere. Afară erau câteva chiliuțe afumate. Între timp s-a înselat. Eram singur, nu mă puteam întoarce în Athena. M-am culcat în biserică. Peste puțină vreme am auzit o lovitură în zidul de deasupra capului meu. Acolo era agățată icoana

Sfântului Nicolae. Lovitura era din icoană. Am simțit că Sfântul vrea să mă statornicesc acolo.

Am mers, i-am adus pe părinții mei, pe sora și pe nepoata mea. Eu, ca și călugăr ce eram, mi-am dat seama că monahii care rămân singuri în „lume” se pierd. Acolo am avut liniște. Trăiam frumos, chiar dacă în condiții primitive. Ne-am așezat, pentru mai bine de douăzeci de ani, în pustie. Atunci era cu adevărat pustie. Tot pământul dimprejurul Sfântului Nicolae era plantat cu pini mai bătrâni sau mai tineri, cu platani, cu arbuști din loc în loc, cu cimbrisor care-și răspândea buna mireasmă, cu ciclamen ce se ivea printre crăpăturile stâncilor, anemone și alte flori sălbatice, în funcție de anotimp. Era foarte frumos, un adevărat rai. Acolo voiam eu să zidesc mănăstirea, dar Dumnezeu n-a îngăduit.

Sfântul Nicolae nu e departe de Pendeli, dar atunci nu exista drum. Trebuia să mergi pe jos sau cu măgărușul vreme de un ceas pe un drum greu de străbătut, și încă vreo douăzeci de minute pe o cărăruie folosită de capre, pentru a ajunge la Sfântul Nicolae, care era înălțat pe un delușor stâncos. Încet-încet am deschis și un drumeag, ca să putem să ne mișcăm și să cărăm cele necesare traiului, ce nu puteam scoate din grădina noastră.

Mi-a plăcut grădina. Am cumpărat și un tractoraș, ca să se facă treaba cât mai bine cu putință. Grădina avea de toate: roșii, vinete, dovleci, ceapă, usturoi ș.a. Marea mea iubire erau copacii. Mă bucuram văzându-i. Am plantat patru sute de copaci: nuci, corcoduși, peri, meri, caiși, migdali, aluni, rodii. Aveam mare dor de muncă. Pentru aceasta spuneam

mereu, și o spun și acum: „Să muncești până la moarte, și să trăiești ca și când ai fi pe patul de moarte”. Adică să ai nouăzeci de ani și să plantezi nuci, smochini și măslini. Cum să nu-ți tresalte inima în ceasul în care îi plantezi! Dacă trece cineva și te vede ostenindu-te, să zică: „Nefericitul!”

Ca să păzim copacii de boli, îi stropeam cu pucioasă și piatră vânăță. Căram în spate de la Pendeli sacii cu puieți. Îi îngrijeam mult. Foloseam și muncitori, căci nu aveam mult timp; lucram încă la Policlinică și datoria mea era să fiu la Sfântul Gherasim dis de dimineață, așa că plecam spre Athena de cu seară. Însă, atunci când venea cineva să stăm de vorbă și mă ținea până târziu, plecam și la miezul nopții de la Sfântul Nicolae.

Apă pentru grădină aveam din belșug la Sfântul Nicolae. Jos, într-o văioagă plină de platani, era un izvor; am pus acolo o pompă care împingea apa sus, pe deal, și acolo am făcut un bazin. Apa era potabilă, bineînțeles. Vara, fiindcă voiam puțină apă rece, iar acolo nu aveam frigider, foloseam un ulcior mare, cu gât lung, pe care îl adusesem din Eghina și care ținea apa rece.

Făceam și comerț cu pui de găină. Închiriasem o proprietate a Mănăstirii Pendeli, vizavi de Observatorul astronomic, și am pus acolo vreo mie de găini. Nu puteam avea mai multe, căci terenul era mic. Îmi pusesem în minte să înalț o mănăstire, precum v-am spus, și căutam căi de a strânge bani.

La Kallisia eram izolați, de aceea am fi vrut să ascultăm la vreun post de radio o slujbă sau Dumnezeiasca Liturghie, vremea, știrile, să aflăm ce se

petrece în lume – ca să ne rugăm. Așa m-am hotărât și am făcut eu un aparat de radio, invenția mea. Am pus și o antenă într-un pin, la cincisprezece metri înălțime; am întins un cablu între zidul bisericii și un păr sălbatic. Acest aparat de radio improvisat nu avea buton ca să-l închizi. Funcționa douăzeci și patru de ore fără întrerupere, dar îl reglasem să se audă încet, ca să nu ne deranjeze.

Când nu era nevoie de mine la Sfântul Gherasim, liturghiseam la Sfântul Nicolae. Încet-încet au început să vină și aici oameni la slujbă sau la spovedanie. Cu toții am devenit o mare familie, familia Kallisiei.

Îl slăveau pe Dumnezeu pentru minune

Veneau oamenii. Câte o durere mare, sau vreo problemă, îi silea să străbată drumul nepietruit către Sfântul Nicolae.

Astfel, într-o zi a venit o doamnă, cu soțul dânzei și cei patru copii. Oameni tineri, căsătoriți de puțini ani. La început nu voiau copii; după aceea s-au hotărât: „Să facem”. Și au avut la o naștere doi copii, iar mai apoi altă naștere, cu alți doi copii, și așa au dobândit patru. Această familie, deci, venise la mine. Tânăra, în vârstă de treizeci de ani, mi-a zis:

- Părinte, sufăr foarte tare, nu sunt bine.

În timp ce-mi vorbea, eu o priveam cu luare aminte și i-am pus mâna la baza gâtului.

- Aici, i-am spus, simți o strângere așa și așa.

- Da, îmi zice.

- Și te apucă o tristețe, care-și face lucrarea ei. Adică, la început te apucă sufocarea, apoi îți vine întristarea și nu poți să te mai miști. Te miști, poți să și râzi, dar lăuntric trăiești această stare.

- Da, m-a încredințat.

Deci, i le-am zugrăvit pe toate așa de frumos! Ea era bucuroasă. Apoi i-am pus din nou mâna la gât.

- Să nu socotești că ai ceva. Acum nu ai nimic din toate astea.

Mâna o aveam tot acolo și deodată i-am zis:

- Uite, au plecat toate!

Căci văzusem; gâtul ei nu avea nimic.

Mi-a zis:

- Mi s-a dus totul și simt o bucurie lăuntrică.

Apoi îi spun:

- Îngenunchează.

A îngenuncheat, i-am pus o mână pe gât și una la ceafă, am început cu „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”, și am continuat cu puțină tăcere. Apoi, așa cum era îngenuncheată, a strigat „Ah!” de ușurare.

- Bine, mergi, mergi, ridică-te, i-am zis, căci acum așteaptă și alții.

Mi-a sărutat mâna și a plecat. S-a dus ceva mai departe și i-a răscolit pe toți. Și bărbatul ei era pe de-a-ntregul numai bucurie. L-au slăvit pe Dumnezeu pentru minune.

Să vedeți ce durere au unii oameni!

Altădată au venit de la Xilokastro părinții lui Kostas. Să vedeți ce durere au unii oameni! Aceștia erau oameni buni, dar amândoi copiii, Kostas și Maria, au devenit adepți fanatici ai indianului Sai Baba. Kostas era student la medicină. A plecat împreună cu sora sa de acasă în ajun de Paști. În ceasul plecării, tatăl i-a zis fetei sale:

- Bună Înviere, Maria mea!

- Învierea a venit, tată, dar lumea nu a cunoscut-o, i-a răspuns ea.

Înainte, părinții le dădeau mereu bani. Acum au încetat, căci copiii îi foloseau acum pentru... dumnezeul lor. Kostas a mers la Thesalonica să facă propagandă, și a fost și bătut acolo. A mers să atragă niște copii, ai căror părinți l-au prins și l-au lovit.

Așadar, acești oameni buni mi-au adus un periodic, și urmau să-mi aducă și altele. Pe copertă avea o fotografie a lui Sai Baba. Acesta întocmise o nouă religie; el era noul hristos, care venise în lume să o mântuiască, să o călăuzească la adevăr. Se spunea că este „noul dumnezeu”. Sai Baba trăiește acum, este însurat și are și doi copii. În partea de jos a fotografiei se vedeau mulți tineri care îl urmau, mulți dintre ei cu studii. Cum au mers acolo acești copii cultivați? La o altă pagină, în altă fotografie, îi sărută picioarele. „Celălalt Hristos – adică Cel adevărat – a trecut”, li se spune. Altă eră. Toate se schimbă. Seamănă cu un basm. S-ar putea ca Sai Baba să fie nebun. Se spune că a adunat și mulți bani.

Să vă spun și altă întâmplare, care are o legătură cu asta.

Într-o zi un comandant de vapor m-a dus în Oropos, pe țarm. Am mers pe dig, și acolo era cineva care pescuia. Îi zic comandantului:

- Du-te să-mi aduci un pește din cei pe care i-ai pescuit acel om.

Pescarul, însă, a răspuns:

- Coșul e gol. De azi dimineață mă străduiesc, dar n-am făcut nimic. Mergeți, lăsați-mă în pace...

Îi zic:

- Aruncă undița în mare.

- Plecați! ne-a zis necăjit.

Am plecat. În acea clipă, aruncând undița în mare, pescarul a simțit că a prins ceva. A tras, și în undiță se zbătea un pește mare. Ne-a strigat:

- Nu plecați! Veniți, nu plecați. Am prins un pește!

Comandantul a spus:

- Știu, părinte, de ce s-a întâmplat asta. S-a întâmplat pentru a crede eu în dumneavoastră, care sunteți al lui Dumnezeu, și ca să creadă și pescarul. Până acum am crezut în noul hristos, în Sai Baba. Acum cred în Cel adevărat.

Rămâneam ceasuri întregi în lumina dumnezeiască...

La Sfântul Nicolae, în Kallisia, cele mai multe ceasuri le dăruiam spovedaniei. Există, firește, și mult timp pentru rugăciune, mai ales seara. O să vă povestesc și o întâmplare legată de asta.

Odată – era seară – m-am înțeles cu sora mea să mergem împreună în biserică, la Sfântul Nicolae, să ne rugăm. Am zis să mâncăm mai întâi, să se liniștească toți, apoi ne-am sculat și am mers pe ascuns în biserică. Am închis ușa. Am început rugăciunea,

„Doamne Iisuse...”. După puțin timp ne-a inundat o lumină, o lumină dumnezeiască. Am continuat cu „Doamne Iisuse...” și simțeam o bucurie de neagrăit. Am rămas ceasuri întregi în lumina dumnezeiască, care încet-încet a plecat; am continuat cu „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”, apoi ne-am întors la chilie. Mama era trează și ne aștepta. Îndată ce am deschis ușa, a zis:

- Unde-ați fost? De-asta m-ați pus să mă culc? Ați socotit că nu v-am văzut? V-am văzut de la geam. Am văzut tot. Am văzut o lumină care a coborât din cer și a intrat în biserică. M-am uitat și am plâns. Uite, ochii mei sunt plini de lacrimi.

Bătrâna era necăjită. Deși ușa era închisă, a văzut lumina care se revărsase în biserică.

Altădată, pe când locuiam în Pendeli – era o sărbătoare mare, Crăciunul sau Paștile, nu-mi mai aduc aminte – bătrâna s-a sculat și a zis:

- Mă duc la Sfântul Nicolae, că sunt candelile stinse, așa simt.

O oră și jumătate de mers pe jos, o oră și jumătate ca să se întoarcă. S-a dus și a găsit biserica plină de lumină, iar toate candelile erau aprinse.

Milesi

Mănăstirea Schimbării la Față a Domnului (1979-1991)

„Aș fi vrut ca mănăstirea să fie centrul la care să caute adăpost oamenii îndurerați și necăjiți, și să afle mângâiere, întărire și tămăduire.”

Aveam dorința lăuntrică de a înălța o mănăstire

Visul meu mai vechi, precum v-am spus, era să înălț o mănăstire. Să fie un atelier duhovnicesc unde să se sfințească și să se cultive sufletele, și să se slăvească neconținut numele lui Dumnezeu. Aș fi vrut ca mănăstirea să fie centrul la care să caute adăpost oamenii îndurerați și necăjiți, și să afle mângâiere, întărire și tămăduire.

Ani de zile, deci, pe când locuiam la Tourkovounia împreună cu sora și nepoata mea, aveam mașini și lucram. Da, împlenteam flanele. Baniii îi adunam pentru acest scop. Făceam mare economie la mâncare, la haine, la toate. Astfel, primele proprietăți așa le-am cumpărat, cu banii ăștia. Mai apoi, au

început să dea și creștinii care au prețuit această lucrare, ajutând și cu bani și cu muncă personală.

Ani de zile am căutat să găsec un loc potrivit. Niciodată n-am recurs la intermediari pentru proprietăți. M-am dus în multe locuri. Voiam să fie adăpostit de vânturi, dar să fie și o priveliște frumoasă. Mă rugam, după obicei, ca să mă călăuzească Domnul. Voiam să mă încredințez harul lui Dumnezeu pentru asta. Ziceam neîncetat rugăciunea „Doamne Iisuse...”. În cele din urmă, Dumnezeu ne-a înștiințat despre locul din Milesi, sus pe deal, ca să zidim acolo mănăstirea. Un cioban mi-a spus că locul se numește „Sfânta-Mântuitorul”. Mi-a plăcut acest loc. Am întrebat dacă e de vânzare.

- Da, mi-a zis, e al lui Baloka din Milesi; terenul e trecut pe numele fetelor lui, Elena și Spiridoula. Cu ele trebuie să stai de vorbă.

M-am dus lângă acea proprietate și m-am rugat. Doream să aflu dacă are apă. Am „văzut” că avea apă, și încă foarte bună. Asta m-a mulțumit mult. Dar am „văzut” că era la mare adâncime și m-am gândit: „Cum să fie scoasă apa asta?” Am „văzut” și în alte locuri apă; era aceeași. Mai jos, la un kilometru și jumătate de vârful dealului, apa nu era la așa de mare adâncime. Așa că m-am gândit să cumpăr și acolo un teren, să sap o fântână și să aduc apa pe terenul unde voi înălța mănăstirea. Am asigurat, deci, apa, prin luminare de la Dumnezeu.

Apoi am fost atent dacă se poate face drum, dacă se poate trage curent, telefon. M-am uitat dacă este un loc deschis, dacă este ferit de vânt, dacă nu bate crivățul, dacă are umezeală. Voiam să văd cum

bate soarele, așa încât iarna să nu fie camere fără lumină. Luni de zile am mers și am urmărit soarele la răsărit, la miezul zilei, la apus, așa încât construcția să aibă, în cel mai desăvârșit chip, lumină de la soare, începând cu răsăritul și până la ultima rază înainte de apus. Toate acestea erau favorabile, așa că am început demersurile pentru acte. Am cumpărat terenul și am început lucrările.

M-am aplecat și am băut apă... cu mintea

Am început săpăturile și zidirea fără apă. Nu a fost deloc ușor. Am construit un bazin mare, de șase sute patruzeci de metri cubi, și îl umpleam cu apă de ploaie. Cu toate astea, apa nu ne ajungea. Cinci-șase ani am cumpărat din Kifisia. Dădeam în fiecare an mulți bani pentru apă. Plantasem copaci și îi udam cu apă de cumpărat. Trebuia, deci, să săpăm după apa pe care o „văzusem”. Era nevoie, însă, de mulți bani, fiindcă era la mare adâncime și trebuia găsit omul potrivit pentru asta. Problema mă frământa. Trebuia să se găsească soluția, și Dumnezeu a găsit-o. Ascultați ce s-a întâmplat.

Într-o zi a venit să se sfătuiască cu mine un domn. Despre familia lui, Hristos mi-a descoperit anumite lucruri. Uimit și mișcat, mi-a zis:

- Cele pe care mi le-ați spus nu le știe nimeni în afară de soția mea. Sunt lucruri de taină.

Plin de entuziasm, mi-a mai zis:

- Ce vreți să vă aduc, părinte?

- Nimic.
- Apă aveți la mânăstire?
- Nu, nu avem.
- Atunci o să rezolv eu. Am mașină de forat.
- Cât o să coste? îl întreb.
- Nimic, îmi răspunde. Eu o să suport toate cheltuielile forajului, o să aduc pompă și ce mai trebuie.

- Ei, bine, îi zic, dinaintea lui Hristos ai spus.
Și a plecat.

Peste puține zile a adus instalația de forat. A săpat până la treizeci și opt de metri adâncime, dar a dat de o stâncă dură și nu mai voia să înainteze. L-am rugat și a adus o instalație mai bună, cu care a ajuns până la optzeci de metri adâncime. Nu a găsit apă. Din nou au dat de stâncă și nu se mai putea înainta. Mi-a spus deznădăjduit:

- Părinte, nu găsesc apă. Plec.
- Nu trebuie să plecați, îi zic.
- Trebuie să plec, a repetat.

Atunci și eu, deoarece eram orb, am rugat pe o soră să mă ducă la vreo douăzeci și cinci de metri mai departe de locul unde forau, între niște pini, ca să nu mă vadă. Aici m-am rugat, am mers și am aflat cu mintea izvorul. M-am închinat și iarăși am făcut rugăciune. De acolo am măsurat în minte la ce adâncime este apa, după cum obișnuiam. Și altădată, când eram mai tânăr, găsiseram apă pentru oamenii care îmi cereau, și o încercam cu mintea dacă este sălcie, dulce sau sărată. Am luat un băț de un metru și măsuram în jos, în minte. Am măsurat: unu, doi, trei... Apa era la foarte mare adâncime, pentru asta am

Început să socotesc zece metri la un băț, iarăși în minte: zece, douăzeci, treizeci, patruzeci, cincizeci, o sută... Am simțit o mare bucurie. Am găsit apa, chiar dacă așa de adânc! Am simțit o fericire de nespus. Îndată m-am gândit să o încerc, dacă este bună. M-am aplecat și am băut apă... cu mintea. Era foarte, foarte bună! Mulțumit și înflăcărat, m-am întors la chilia mea. Peste puțin l-am chemat pe Nicolas Mitas – acesta era numele celui care avea instalația – și i-am zis:

- O să mergeți foarte adânc.

Îmi zice:

- O să fie stâncă, părinte, nu există apă. Nu am atâtea țevi. Plec!

- N-o să plecați, îi zic. Să mergeți să găsiți țevi. Nu vă las să plecați!

În ziua următoare a adus țevi și a forat adânc acolo unde-i spuseseam. Acolo a găsit izvor, apă bună din belșug. S-a bucurat și el, ne-am bucurat și noi, toți. Era binecuvântarea Domnului, apă sfințită. Am făcut Paraclisul la Schimbarea la Față, ca să mulțumim Domnului pentru marea minune. Era minunea Schimbării la Față a Domnului.

La „Universitatea Bisericii”

Atunci când mă gândeam la construirea mânăstirii de maici, îmi treceau multe gânduri prin minte. Foarte multe. Cel mai important era să adun niște maici, să fie toate lângă mine și să le iubesc în Hristos, și să mă iubească în Hristos. Aș fi vrut ca toate să fie monahii adevărate, să aibă duh de viață

monahală, fără invidii, fără lucruri de felul ăsta, pe care de obicei le au femeile. Să aibă iubire între ele, și rânduială. De asemenea, așa fi vrut să facem și o rucodelie, să avem un meșteșug care să țină două-trei ore pe zi, dimineața.

Centrul de greutate, însă, așa fi vrut să fie „Universitatea Bisericii”. Mă gândesc la imne, canoane, miezonoptică, mijloceasuri, Psaltire, Octoih, Mineie, canoanele Maicii Domnului, Triod, Penticostar. Așa fi vrut să le citim pe toate, pe cât este cu putință, așa cum prevede tipicul. Iar catismele să le citim înainte de prânz, pentru ușurarea programului. Să nu le citim noaptea, să nu obosească surorile. Dăruirea, grija pentru cântări și citiri este pentru mine lucru mare, căci îl sfințește pe om fără ca acesta să-și dea seama. Omul dobândește și iubire, și smerenie, pe toate, ascultând cuvintele sfinților, ale Mineielor, ale Octoihului și ale celorlalte. Să ne adâncim în ele. Aceasta trebuie să fie desfătarea noastră de fiecare zi în biserică. Și iarăși, în fiecare zi, să ședem un ceas sau un ceas și jumătate înainte ori după masă, și să citim din Părinții cei mari. Înțelegeți? După amiaza, citire toți împreună. Și iarăși, la chilie, la ora rânduită. Trebuie că va fi frumos.

Mulți au un obicei: la o anumită oră sună clopotul de trei ori și, vreme de zece minute, îngenunchează fiecare – oriunde s-ar afla – și zice „Doamne Iisuse...”. În faptă e greu așa ceva, dar ia gândiți-vă, ce frumos este să uzi grădina și, îndată ce auzi clopotul, să îngenunchezi? Sau toți să iasă afară și să îngenuncheze în rugăciune? Adică să zicem zece minute cu înflăcărare „Doamne Iisuse...” toți

împreună, oriunde ne-am afla, ca un singur om, să ne unim în rugăciunea minții cu Hristos, iar apoi munca să meargă mai departe. Trebuie să ne fie însă ca o școală, altfel nu se poate face. Școală, înțelegeți ce vrea să spună școală?

Să avem purtare de grijă. Nu putem dormi. Și fără carte, și oricum ai fi, să vii acolo, la citit. Una, două, trei, cinci, zece... te vei deștepta. Ei, încet-încet o să înveți „Tatăl nostru”, „Crezul”. O să ai o altă soră să-ți arate. Într-un an, doi, trei trebuie să înveți. Însă așa vrea să citească toate frumos, adică limpede și din inimă.

Cred că Domnul ar face multe minuni prin iubirea noastră

Am visat un adevărat rai pentru mănăstire. Să se facă slujbe și spovedanie douăzeci și patru de ore. Să fie mulți preoți și duhovnici, să se înlocuiască unii pe alții, așa ca la spitale, unde se fac gărzii. La orice oră din zi și din noapte să poată afla scăpare oamenii răniți de păcat și de felurite necazuri, trupești și sufletești. Să existe, de asemenea, un telefon la care să răspundă ziua și noaptea maicile ce pot mângâia atâția deznădăjduiți de viață din pricina feluritelor traume, și să-i călăuzească prin cuvintele lor la Mângâietorul Cel Mare, la Hristos; să se mântuiască astfel sufletele și să primească lumină cerească de la dumnezeiescul har.

Și eu așa vrea să spovedesc lumea care va veni. Când va veni cineva bolnav, să-l spovedesc, iar apoi să vină surorile și să-i cânte Paraclisul cu evlavie. Adică,

I-aș pune pe bolnav să îngenuncheze, iar eu, așezat în scaun și cu epitrahilul la gât, să-i citesc, în vreme ce toate monahiile, cu evlavie și cu o singură gură, să cânte Paraclisul. Cred că Domnul ar face multe minuni prin iubirea aceasta a noastră. Mulți bolnavi s-ar face bine, prin harul lui Dumnezeu. Vine, de pildă, un tată îndurerat și zice: „Pe copilul meu îl cuprinde amețeala și se prăbușește”. Îl ții câteva ceasuri în mânăstire. Îngenunchează toate surorile, care sunt un duh, un suflet, o inimă cu Bătrânul, și rugăciunea tuturor influențează starea aceluia. Un sobor de surori care se roagă influențează, face minuni, și asta cer și doresc și eu cu ardoare.

Și încă ceva aș mai vrea pentru mânăstire. Aș vrea să înalț o biserică mare și frumoasă. S-ar putea ca într-o zi să vină mulți aici pentru spovedanie, pentru împărtășanie, pentru rugăciune, să învețe rugăciunea minții. Visul meu este ca la subsolul bisericii să se adune părinți din Sfântul Munte, care în mijlocul pustiei s-au deprins cu tărie în cele ale teologiei mistice, ca să învețe și pe alții rugăciunea minții. Să vină fie și numai pentru o zi. De bună seamă, sunt mulți care nu vor nici să iasă, nici să se vădească. Îi putem aduce și pe aceștia pentru o zi, iar în ziua următoare să plece. Câtă ușurare ar afla astfel toate sufletele chinuite de patimi și de celelalte necazuri ale vieții!

Mânăstirea trebuie să primească întru frica lui Dumnezeu sufletele, și să insufle nu cu învățătura și cu predicile, ci cu rugăciunea, cu frica lui Dumnezeu și cu exemplul. Acesta este un lucru foarte delicat. De pildă: vine cineva la mânăstire? Să-l găzduim. Nu este

nevoie însă să vorbim mult. Găzduirea să se facă prin biserică; adică, să-l ducem pe oaspete la rugăciune, la vecernie, la pavecerniță. Se va citi totul foarte limpede. Vom cânta cuviincios, va stăpâni rânduiala și tăcerea. Vom spune și câteva cuvinte spre zidire. Vom oferi și cele materiale, vreun ceai și celelalte; va stăpâni însă tăcerea și va vorbi exemplul. Mai multe va învăța din modul nostru de viețuire. Nu e nevoie să ieșim din rânduiala noastră. Mai mult se va folosi de ea decât de cuvinte. Dacă avem o bună rânduială și suntem dăruii lui Hristos, toată mânăstirea va fi sfințită. Asta se va face însă simplu, fără siliri și strădanii din partea maicilor. Acesta socotesc că este cel mai bun misionarism.

Foarte curând vor începe să vină la mânăstire păsărelele. Vor auzi clopoțelul și vor veni să mănânce. Vor sta afară și vor asculta vecernia. Ele sunt tovarășii noștri din pădure, care vor veni să ia parte la rugăciunea noastră.

„Hristos a înviat!”

M-au cercetat astăzi ¹⁵ la chilie niște fii duhovnicești de-ai mei și am cântat împreună de trei ori „Hristos a înviat!” I-am binecuvântat așa: „Mă rog ca Praznicul Învierii Domnului nostru Iisus Hristos să învieze în sufletele noastre orice simțământ nobil și frumos. Să ne călăuzească pe toți spre sfințenie și să biruiască omul cel vechi, *dimpună cu patimile și cu poftetele lui* (Gal. 5, 24). Aceasta cere Domnul. Pentru

¹⁵ Întâmplarea s-a petrecut în anul 1989.

aceasta ne rugăm să ne ajute Praznicul Învierii Sale, să binevoiască a ne ajuta să omorâm pe *omul nostru cel vechi* (Rom. 6, 6), să devenim vrednici de Biserica Sa. Așa ne rugăm, ca Domnul să ne ajute. Cea mai mare minune pe care a făcut-o Domnul este Învierea Lui. Să nu uităm asta niciodată. La mulți ani!”

Cineva spunea că astăzi toate se roagă: pământul, cerul, stelele, florile care împrăștie bună mireasmă, pâraiele ce susură, apele înspumate, privighetorile care cântă, fluturii în zbor, toate cântă «Hristos a înviat!». Și atât de mult se însuflețise, încât striga de bucurie, cu putere – «Hristos a înviat!».

Așa am pățit și eu în Sfântul Munte. Erau Paștile. Am urcat singur pe munte, către vârful Athonului, pe la opt sute de metri înălțime. Aveam cu mine Scriptura Vechiului Legământ, și priveam cerul albastru și limpede, marea nețarmurită, fără sfârșit, copacii, păsările, fluturii, frumusețile toate, și am strigat cu putere, plin de însuflețire: „Hristos a înviat!” În timp ce strigam, fără să-mi dau seama, mi-am deschis brațele și le-am ținut așa; încremenisem acolo. Mă cuprinsese un fel de nebunie! Peste puțin timp am deschis Vechiul Legământ la cuvintele acestea din Înțelepciunea lui Solomon:

Dumnezeule al părinților și Doamne al milei, Cel ce ai făcut toate cu cuvântul Tău, și cu înțelepciunea Ta ai rânduit pe om ca să stăpânească peste zidirile cele făcute de Tine și să cârmuiască lumea cu cuviință și cu dreptate și cu suflet drept să facă judecată, dă-mi mie înțelepciunea care stă aproape de scaunul Tău și nu mă lepăda dintre slujitorii Tăi. Căci robul Tău sunt eu și fiul roabei Tale,

om slab și cu viață scurtă și puțin destoinic să înțeleg judecata și legile (Înț. Lui Sol. 1-5).

M-am dăruit cu tot sufletul acestor cuvinte dumnezeiești. Am uitat de timp...

Ascultați mai departe pe înțeleptul Solomon:

Cu Tine este înțelepciunea care știe faptele Tale și care era de față când ai făcut lumea și care știe ce este plăcut înaintea ochilor Tăi și ce este drept, potrivit poruncilor Tale. Trimite această înțelepciune, din slintele Tale ceruri, de lângă tronul slavei Tale, ca să mă ajute în ostenețile mele și ca să cunosc ce este bineplăcut înaintea Ta. Fiindcă înțelepciunea toate le știe și le înțelege, și mă va povățui înțelepțește în lucrările mele, și prin slava sa mă va păzi (Înț. Lui Sol. 9, 9-11).

Înțelegeți ce noimă aveau acestea pentru mine?

Ce este plăcut înaintea ochilor Tăi și ce este bineplăcut înaintea Ta. Pe acestea să le cereți, în ele să vă desfățați, după ele să doriți. Fără să vă dați seama, o să vă îndrăgostiți de Hristos.

Kavsokalivia 1991

*„Vă rog pe toți să mă iertați
pentru toate cu câte v-am necăjit.”*

Kavsokalivia, 4/17 iunie 1991

lubiții mei fii duhovnicești,

Acum, când mintea mi-e încă întregă, voiesc să vă dau câteva povețe.

De mic copil mă aflam tot în păcate. Când mă trimitea mama să păzesc vitele pe munte – căci tatăl meu, fiindcă eram săraci, plecase în America să lucreze – acolo unde pășteam vitele citeam silabisind viața Sfântului Ioan Colibașul. L-am îndrăgit foarte mult pe Sfântul Ioan și mă rugam îndelung, ca un copil ce eram, de doisprezece-cincisprezece ani, nu-mi mai amintesc prea bine. Vrând să-l urmez pe Sfânt, cu foarte multă luptă am plecat de la părinții mei pe ascuns și m-am dus la Kavsokalivia în Sfântul Munte, unde am intrat în ascultare la doi Bătrâni ce erau frați buni, Pantelimon și Ioanichie. Mi s-a întâmplat ca ei să fie foarte evlavioși și plini de virtuți, așa că i-am

îndrăgit foarte și de aceea, cu rugăciunile lor, făceam deplină ascultare. Acest lucru m-a ajutat foarte mult. Simțeam o mare iubire și pentru Dumnezeu, și petreceam foarte bine. Însă, cu îngăduința lui Dumnezeu, pentru păcatele mele, m-am îmbolnăvit tare, iar Bătrânii mei mi-au spus să mă duc la părinții mei, în satul meu, la Sfântul Ioan din Evvia.

Și, deși de mic copil săvârșisem multe păcate, când m-am întors în lume am stăruit în păcate, care s-au înmulțit foarte mult până astăzi. Lumea însă m-a luat de bun și toți strigă că sunt sfânt. Eu simt însă că sunt cel mai păcătos om din lume. Câte păcate mi-am amintit, firește că le-am mărturisit și știu că Dumnezeu mi le-a iertat pe cele spovedite, însă acum simt că și păcatele mele cele sufletești sunt foarte multe, așa încât vă rog pe voi, cei care m-ați cunoscut, să vă rugați pentru mine, fiindcă și eu, cât am trăit, m-am rugat cu multă smerenie pentru voi. Însă acum, că mă îndrept spre cer, am simțământul că Dumnezeu îmi va spune: „Ce cauți tu aici?”. Eu însă am să-l spun un singur lucru: „Nu sunt vrednic, Doamne, de acest loc, ci, ceea ce iubirea Ta va voi, aceea să mi se facă mie”. Mai departe nu știu ce va fi. Însă îmi doresc să lucrez iubirea lui Dumnezeu.

Și întotdeauna mă rog ca fii mei duhovnicești să-L iubească pe Dumnezeu Cel ce este totul, ca să ne învrednicească să intrăm în neqidita Sa Biserică de pe pământ. Fiindcă de aici trebuie să începem.

Eu întotdeauna am încercat să mă rog și să citesc imnele Bisericii, Sfânta Scriptură și viețile

sfinților noștri, și mă rog ca și voi să faceți același lucru.

Vă rog pe toți să mă iertați pentru toate cu câte v-am necăjit.

Ieromonah Porfirie,
Kavsokalivia, 4/17 iunie 1991¹⁶

¹⁶ Simțindu-și sfârșitul, Cuviosul Bătrân a mers în anul 1991 în Sfântul Munte, unde a adormit în Domnul pe 2 decembrie, la Coliba sa, la Sfântul Gheorghe – Kavsokalivia. Epistola de mai sus, pe care a lăsat-o ca moștenire duhovnicească, a fost dictată în iunie unuia dintre monahii obștii sale.

**CUVINTE ALE
BĂTRÂNULUI PORFIRIE**

„Intrând în Biserica cea nezidită,
venim către Hristos, pătrundem în nezidit.”

„*Mare este taina dreptei credințe*”

Biserica este fără de început, fără de sfârșit, veșnică, precum întemeietorul ei, Dumnezeu Cel în Treime, este fără de început, fără de sfârșit, veșnic. Biserica este nezidită, precum Dumnezeu este nezidit. Ea exista mai înainte de veci, mai înainte de îngeri, mai înainte de crearea lumii. *Înainte de întemeierea lumii* (Efes. 1, 4), spune Apostolul Pavel. Este așezământ dumnezeiesc în care *locuiește toată plinătatea dumnezeirii* (Col. 2, 9). Este întruchiparea înțelepciunii celei de multe feluri a lui Dumnezeu. Este taina tainelor. Ea exista în chip nevădit, și s-a făcut vădită *în anii cei mai de pe urmă* (I Petru 1, 20). Biserica rămâne neclintită, deoarece este înrădăcinată în iubirea și în înțeleapta pronie a lui Dumnezeu.

Cele trei Persoane ale Sfintei Treimi alcătuiesc Biserica cea veșnică. În gândirea și în iubirea Dumnezeului Celui în Treime existau de la început și îngerii și oamenii. Noi, oamenii, nu ne-am născut

acum; înlăuntrul atotcunoașterii lui Dumnezeu existam mai înainte de veci.

Iubirea lui Dumnezeu ne-a plăsmuit după chipul și după asemănarea ei. Ne-a cuprins în Biserică, deși cunoștea dinainte lepădarea noastră. Ni le-a dat pe toate, ca să ne facă și pe noi dumnezei după har și în dar. Cu toate acestea, noi, folosind rău libertatea noastră, am pierdut frumusețea cea dintâi, dreptatea cea dintâi, și ne-am rupt de Biserică. În afara Bisericii, departe de Sfânta Treime, am pierdut Raiul, totul. Însă în afara Bisericii nu există mântuire, nu există viață. Pentru aceasta, milostiva inimă a lui Dumnezeu-Tatăl nostru nu ne-a lăsat afară de iubirea Lui. A deschis iarăși pentru noi ușile Raiului, în anii cei mai de pe urmă, și S-a arătat în trup.

Prin dumnezeiasca întrupare a Fiului Cel Unul-născut al lui Dumnezeu, s-a descoperit oamenilor din nou planul cel mai înainte de veci al lui Dumnezeu pentru mântuirea omului. Spune Apostolul Pavel către Timotei: *Cu adevărat, mare este taina dreptei credințe: Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a îndreptat în Duhul, a fost văzut de îngeri, S-a propovăduit între neamuri, a fost crezut în lume, S-a înălțat întru slavă* (I Tim. 3, 16). Cuvintele Apostolului Pavel sunt bogate în noime, cuvinte dumnezeiești, cerești!

Dumnezeu, în nețărmurita Lui iubire, ne-a unit iarăși cu Biserică Sa în persoana lui Hristos. Intrând în Biserică cea nezidită, venim către Hristos, pătrundem în nezidit. Adică, suntem chemați și noi, credincioșii, să devenim nezidiți prin har, să ne facem părtași ai dumnezeieștilor lucrări ale lui Dumnezeu, să pătrundem în taina Dumnezeirii, să depășim modul

nostru lumesc de gândire, să murim după *omul cel vechi*¹⁷ și să ne îndumnezeim. Când trăim în Biserică, îl trăim pe Hristos. Aceasta este o temă foarte delicată, n-o putem înțelege. Numai Duhul Sfânt ne poate învăța.

În Biserică suntem toți una, iar Hristos este capul

Capul Bisericii este Hristos, iar noi oamenii, creștinii, suntem trupul. Spune Apostolul Pavel: *El este capul trupului, al Bisericii* (Col. 1, 18). Biserica și Hristos sunt una. Trupul Bisericii se hrănește, se sfințește, trăiește cu Hristos. Acesta este Domnul, atotputernicul, atotcunoscătorul, Cel ce pretutindena este și pe toate le plinește, sprijinitorul nostru, prietenul nostru, fratele nostru. Stâlpul și temelie Bisericii. El este Alfa și Omega, începutul și sfârșitul, temelie, totul. Fără Hristos nu există Biserică. Mirele este Hristos, iar mireasă – fiecare suflet.

Hristos a unit trupul Bisericii cu cerul și cu pământul; cu îngerii, cu oamenii și cu toate făpturile, cu întreaga zidire a lui Dumnezeu, cu animalele și cu păsările, cu fiecare floriceică sălbatică, cu fiecare insectă. Astfel, Biserică a devenit *plinirea Celui ce plinește toate întru toți* (Efes. 1, 23), adică a lui Hristos. Toate în Hristos și cu Hristos. Aceasta este taina Bisericii.

Hristos Se descoperă în unirea dintre noi și în iubirea Lui, în Biserică. Biserica nu sunt numai eu, ci și

¹⁷ Col. 3, 9; Rom. 6, 6; Efes. 4, 22.

voi împreună. În trupul Bisericii sunt cuprinși toți. Suntem toți una, iar Hristos – capul. Un trup, trupul lui Hristos: *Voi sunteți trupul lui Hristos și mădulare fiecare în parte* (I Cor. 12, 27). Suntem toți una, pentru că Dumnezeu este Tatăl nostru și este pretutindeni. Când trăim aceasta, suntem înlăuntrul Bisericii. Aceasta cere Domnul în rugăciunea Sa arhierască, ca *toți să fie una*¹⁸, pentru toate mădularele Bisericii. Ei, aceasta numai prin har o poate înțelege cineva. Trăim bucuria unității, a iubirii. Și devenim una cu toți ceilalți. Nu există ceva mai frumos!

Lucrul de căpătâi este să intrăm în Biserică. Să ne unim cu semenii noștri, cu bucuriile și cu tristețile tuturor. Să-i simțim ai noștri, să ne rugăm pentru toți, să ne doară pentru mântuirea lor, să ne uităm pe noi înșine. Să facem totul pentru ei, precum Hristos pentru noi. Înlăuntrul Bisericii devenim una cu fiecare nenorocit și îndurerat și păcătos.

Nimeni nu trebuie să vrea să se mântuiască de unul singur. Este o greșală a se ruga cineva pentru sine, ca să se mântuiască el. Pe ceilalți trebuie să-i iubim, și să ne rugăm să nu se piardă nimeni, să intre toți în Biserică. Acest lucru este de preț. Cu dorirea aceasta trebuie să plece cineva din lume, pentru a merge la mănăstire sau la pustie.

Când ne separăm pe noi înșine, nu suntem creștini. Creștini adevărați suntem atunci când simțim adânc că suntem mădulare ale tainicului trup al lui Hristos, ale Bisericii, într-o necurmată legătură a iubirii. Atunci când trăim uniți în Hristos, adică atunci când trăim unitatea înlăuntrul Bisericii Sale, cu simțământul

că suntem una. Pentru aceasta, Hristos Se roagă Tatălui ca *toți să fie una*. O spune și o repetă, iar Apostolii stăruie asupra acestui lucru pretutindeni. Este adâncimea cea mai mare, cel mai înalt înțeles pe care îl are Biserica. Aici se află taina: să se unească toți precum un singur om în Dumnezeu. O altă asemenea religie nu există. Nici o religie nu spune astfel de lucruri. Spun ceva, dar nu această taină, această subțirime a tainei pe care o cere Hristos, zicându-ne că așa trebuie să devenim, că voiește să fim ai Lui.

Suntem una chiar și cu oamenii care nu sunt aproape de Biserică. Ei sunt departe din neștiință. Să ne rugăm ca Dumnezeu să-i lumineze și să-i schimbe, ca să vină și ei la Hristos. Noi vedem lucrurile omenește, ne mișcăm în alt fel și socotim că Îl iubim pe Hristos. Însă Hristos, *Care plouă peste cei drepți și peste cei nedrepți* (Matei 5, 45), ne spune: *Iubiți pe vrăjmașii voștri* (Matei 5, 44). Să ne rugăm să fim toți împreună, toți împreună în Dumnezeu. Atunci, dacă trăim aceasta, vom dobândi roade pe măsură, vom fi toți în dragoste și în unire.

Pentru oamenii lui Dumnezeu nu există depărtare, chiar dacă se află la mii de kilometri unii de alții. Oriunde ne-am afla, suntem toți împreună. Oricât de departe s-ar afla aproapele nostru, trebuie să-i venim în ajutor. Pe mine mă sună niște semeni de-ai noștri dintr-o localitate de pe țărmul Oceanului Indian; localitatea se numește Derban – dacă o pronunț bine – este în Africa de Sud, la două ore depărtare de Johannesburg. Au trecut pe aici chiar zilele acestea; însoțeau un bolnav care trebuia dus în Anglia, și au venit să le citesc o rugăciune. Am fost foarte mișcat.

¹⁸ Ioan 17, 11 și 22.

Atunci când ne leagă Hristos, nu mai există distanțe. Când voi pleca din această viață va fi mai bine. Voi fi mai aproape de voi.

În Biserică înaintăm către nemurire

Biserica este viață nouă în Hristos. În Biserică nu există moarte, nu există iad. În Evanghelia lui Ioan se spune: *Dacă cineva va păzi cuvântul Meu, nu va vedea moartea în veac* (Ioan 8, 51). Hristos desființează moartea. Cel ce intră în Biserică se mântuiește, devine veșnic. Viața este una, o curgere fără de sfârșit în care nu există moarte. Cel ce urmează poruncilor lui Hristos nu moare niciodată. Moare după trup, după patimi, dar se învrednicește a trăi încă din această viață în Rai, în Biserică noastră, iar apoi în veșnicie. Cu Hristos, moartea devine puntea pe care va trebui să o trecem cândva pentru a continua să trăim în lumina cea neînserată.

Și eu, după ce m-am făcut monah, am crezut că nu mai există moarte. Așa am simțit și simt mereu, că sunt veșnic și nemuritor. Cât de frumos!

În Biserică, prin Tainele care ne mântuiesc, nu există deznădejde. Chiar dacă suntem foarte păcătoși, ne spovedim, ne citește preotul și așa suntem iertați, înaintăm către nemurire fără nici o frământare, fără nici o teamă.

Când Îl iubim pe Hristos, trăim viața lui Hristos. Îndată ce izbândim aceasta, cu harul lui Dumnezeu, trăim o altă stare, una de invidiat. Pentru noi nu există

nici o spaimă. Nici moarte, nici diavol, nici pierzanie. Toate acestea există pentru oamenii care se află departe de Hristos, pentru cei ce nu sunt creștini. Pentru noi, creștinii, cei ce facem voia Lui, aceste lucruri nu există. Adică există, dar atunci când ucidem în noi pe omul cel vechi, *dimpreună cu patimile și cu poftele lui* (Gal. 5, 24), nu mai dăm însemnătate nici diavolului, nici răului. Nu ne mai preocupă. Ceea ce ne preocupă este iubirea, slujirea lui Hristos și a aproapelui său. Îndată ce ajungem la măsura de a simți bucuria, iubirea, slujirea lui Dumnezeu fără de nici o teamă, atunci putem să spunem: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine* (Gal. 2, 20). Nimeni nu ne împiedică să pătrundem această taină.

Biserica este Raiul pământesc

Prin slujirea lui Dumnezeu trăiești în Rai. Îndată ce-L cunoști și-L iubești pe Hristos, trăiești în Rai. Hristos este Raiul. Raiul începe de aici. Biserica este Raiul pământesc, aidoma cu cel ceresc. Raiul, care este în cer, același este și aici pe pământ. În el toate sufletele sunt una, precum Sfânta Treime este trei Persoane, Care sunt însă unite și astfel sunt una.

Întâia noastră grijă este să ne dăruim lui Hristos și să ne unim cu Biserica. Dacă intrăm în iubirea lui Hristos, intrăm în Biserică. Dacă nu intrăm în Biserică, dacă nu devenim una cu cea de aici, cu Biserica pământească, există teama că o vom pierde și pe cea cerească. Și când spunem cerească, să nu socotiți că vom afla în cealaltă viață grădini cu flori, munți, ape și păsări. Nu sunt acolo frumusețile pământești; este

altceva, ceva mult mai înalt. Dar pentru a ajunge la acel altceva, trebuie să trecem prin acestea, prin pământestile priveshti și frumuseți.

Cel care-L trăiește pe Hristos se face una cu El, cu Biserica Lui. Trăiește o nebunie! Această viață este diferită de viața celorlalți oameni. Este bucurie, este lumină, este fericire, este înălțare. Aceasta este viața Bisericii, viața Evangheliei, Împărăția lui Dumnezeu. *Împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru*¹⁹. Înăuntrul nostru vine Hristos, iar noi suntem înăuntrul Lui. Se întâmplă ca și cu o bucată de fier care, așezat în foc, devine foc și lumină. Scos afară din foc, este iarăși fier întunecat, întuneric.

În Biserică se săvârșește dumnezeiasca împreunare, devenim îndumnezeiți. Când suntem cu Hristos, suntem în lumină, iar când trăim în lumină, acolo nu există întuneric. Lumina, însă, nu este veșnică; de noi depinde. Se întâmplă ca și cu fierul, care în afara focului devine întunecat. Întunericul și lumina nu pot viețui împreună. Niciodată nu putem avea întuneric și lumină în același timp. Ori lumină, ori întuneric. Când aprinzi lumina, se mistuie întunericul.

Să iubim mult Biserica

Pentru a păstra unitatea dintre noi trebuie să facem ascultare de Biserică, de episcopii ei. Ascultând de Biserică, ascultăm de Hristos însuși. Hristos voiește să fim o turmă, cu un păstor²⁰.

Să ne doară pentru Biserică. Să o iubim mult. Să nu îngăduim a fi judecați reprezentanții ei. În Sfântul Munte duhul pe care l-am învățat a fost cel ortodox, adânc, sfânt, tăcut, fără dezbinări, fără certuri și judecăți. Să nu-i credem pe cei ce judecă cele sfinte. Și chiar de am vedea cu ochii noștri vreun lucru rău săvârșit de un sfințit slujitor, să nu o credem, să nu ne gândim la asta, nici să o transmitem mai departe. Același lucru este valabil și pentru mădularele laice ale Bisericii, pentru fiecare om. Toți suntem Biserica. Cei ce judecă Biserica pentru greșelile reprezentanților ei, chipurile pentru a ajuta la îndreptare, fac o mare greșală. Aceștia nu iubesc Biserica. Și, firește, nici pe Hristos. Iubim Biserica atunci când îmbrățișăm fiecare mădular al ei și facem tot ceea ce face Hristos. Ne jertfim, priveghem, facem totul ca și Acela, Cel care *ocărând fiind, nu răspundea cu ocară; suferind, nu amenința* (I Petru 2, 23).

Să luăm aminte și la rânduială. Să trăim Tainele, îndeosebi Taina Sfintei Împărtășanii. În ele se află Ortodoxia. Hristos Se aduce pe Sine Bisericii prin Taine, și mai ales prin Sfânta Împărtășanie. Să vă spun despre o vizită pe care Dumnezeu mi-a făcut-o mie, smeritului, ca să vedeți cât har au Tainele.

Cu mult timp în urmă, îmi ieșise pe spate un coș care mă durea foarte tare. Era foarte mic, ca o gămălie de ac. Durerea s-a întins pe partea stângă a spatelui. Era cu neputință de purtat. Mi s-a făcut Sfântul Maslu la chilie, în Milesi. Așa, cum mă durea, m-au uns cu untdelemn sfințit și îndată s-a stins durerea! Atât de mult m-a bucurat această cercetare a lui Dumnezeu, încât oricui venea, îi ziceam:

¹⁹ Cf. Luca 17, 21.

²⁰ Cf. Ioan 10, 16.

- la din mirul acesta. Orice durere ai, să pui din el, lertați-mă că v-am spus, dar este spre slava lui Dumnezeu.

„...s-au umplut toți de Duhul Sfânt”

La Cincizecime s-a revărsat harul lui Dumnezeu nu numai peste Apostoli, ci și peste întreaga lume ce se afla împrejurul lor. I-a înrâurit și pe cei credincioși și pe cei necredincioși. Ce spun *Faptele*? *Și când a sosit ziua Cincizecimii, erau toți împreună în același loc. Și din cer, fără de veste, s-a făcut un vuet, ca de suflare de vânt ce vine repede... și s-au umplut toți de Duhul Sfânt și au început să vorbească în limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi... și s-a adunat mulțimea și s-a tulburat, căci fiecare îi auzea pe ei vorbind în limba sa* (Fapte 2, 1-6).

În vreme ce Apostolul Petru vorbea în limba lui, această limbă se preschimba chiar în același timp în mintea celor ce-l ascultau. În chip tainic, Duhul Sfânt îi făcea să înțeleagă cuvintele sale în limba lor, tainic, pe nesimțite. Aceste lucruri minunate se săvârșesc prin lucrarea Sfântului Duh. De pildă, cuvântul „casă” ar fi fost auzit de cel ce știa franceză „maison”. Era un fel de străvedere; auzeau în propria lor limbă. Sunetul lovea în ureche, însă lăuntric, prin lumina de la Dumnezeu, cuvintele se auzeau în limba celor care ascultau. Părinții Bisericii nu descoperă foarte vădit tâlcuirea Cincizecimii, temându-se de răstălmăciri. Același lucru se întâmplă și cu *Apocalipsa* lui Ioan. Cei

neiscușiți nu pot pătrunde înțelesul tainei lui Dumnezeu.

Mai jos se spune: *Și tot sufletul era cuprins de teamă...* (Fapte 2, 43). Această *teamă* nu era teamă, era altceva, ceva străin, ceva neînțeles, ceva ce nu poate fi spus. Era frica sfântă, era umplerea, era harul. Era umplerea de către harul dumnezeiesc. La Cincizecime oamenii s-au aflat într-o asemenea stare de îndumnezeire, încât s-au pierdut pe sine. Astfel, atunci când harul dumnezeiesc i-a adumbrit, i-a înnebunit pe toți – în înțelesul cel bun – i-a înflăcărat. Asta m-a impresionat mult. Era ceea ce numesc eu câteodată „stare”. Era înflăcărare. Starea unei nebunii duhovnicești.

Și, frângând pâinea în casă, luau împreună hrana întru bucurie și întru curăția inimii, lăudând pe Dumnezeu și având har la tot poporul. Iar Domnul adăuga zilnic Bisericii pe cei ce se mântuiau (Fapte 2, 46-47).

„Frângerea pâinii” era Sfânta Împărtășanie. Și se înmulțeau neconținut cei ce se mântuiau, de vreme ce vedeau pe creștini *întru bucurie și întru curăția inimii, lăudând pe Dumnezeu. Acest întru bucurie și întru curăția inimii este asemenea cu acel și tot sufletul era cuprins de teamă*. Aceasta este înflăcărare, după cum este și nebunie. Eu, când trăiesc asta, o simt și plâng. Acesta este dumnezeiescul har. Aceasta este și iubirea către Hristos.

Ceea ce trăiau Apostolii între ei, și simțeau deplin această bucurie, s-a petrecut mai departe cu toți prin înrâurire. Adică se iubeau, se bucurau unul de altul, se uniseră unul cu altul. Acest fel de viețuire strălucește, și îl trăiesc și ceilalți.

lar inima și sufletul mulțimii celor ce au crezut erau una, și nici unul nu zicea că este al său ceva din averea sa, ci toate le erau de obște (Fapte 4, 32). Faptele vorbesc despre viața de obște. Aici este taina lui Hristos. Este Biserica. Mai bune cuvinte pentru Biserica cea dintru început nu există.

Religia creștină îl preschimbă și îl tămăduiește pe om

Religia noastră este religia religiilor, sau, prin revelație, adevărata religie. Celelalte religii sunt omenești, găunoase. Ele nu cunosc măreția Dumnezeului Celui în Treime. Nu cunosc că țelul, chemarea noastră este să devenim dumnezei după har, să ne asemănăm cu Dumnezeu cel în Treime, să devenim una cu El și în mijlocul nostru. Aceste lucruri nu sunt cunoscute de celelalte religii. Cel mai înalt țel al religiei noastre este *ca toți să fie una*. În aceasta se întregeste lucrarea lui Hristos. Religia noastră este iubire, este dragoste, este înflăcărare, este nebulie, este dorire arzătoare a celor dumnezeiești. Toate acestea sunt înlăuntrul nostru. Dobândirea lor este o sete a sufletului nostru.

Pentru mulți, însă, religia este o luptă, un chin și o frământare. De aceea, ei îi socotesc pe mulți dintre cei „credincioși” nenorociți, căci văd în ce hal se află. Și de fapt așa și este. Pentru că, dacă cineva nu înțelege adâncimea religiei și nu o trăiește, religia sfârșește prin a deveni boală, și încă una înfricoșătoare. Atât de înfricoșătoare, încât omul își pierde stăpânirea propriilor fapte, devine nehotărât și slab, este plin de

chinuri și de frământări, și este purtat de duhul cel rău. Face metanii, plânge, strigă, chipurile se smerește, și întregă această smerenie este o lucrare drăcească. Asemenea oameni trăiesc religia ca pe un fel de iad. În biserică fac metanii, cruci, zic „suntem păcătoși, nevrednici”, și îndată ce ies afară încep să hulească cele dumnezeiești dacă cineva îi necăjește puțin. Se vede limpede că la mijloc este un diavol.

În realitate, religia creștină îl preschimbă și îl tămăduiește pe om. Întâia temelie pentru ca omul să deslușească și să deosebească adevărul este smerenia. Egoismul întunecă mintea omului, îl încurcă, îl duce la înșelare, la erezie. Este important ca omul să cunoască adevărul.

Mai demult, oamenii, care erau într-o stare primitivă, nu aveau nici case, nimic. Intrau în peșterile fără ferestre, închideau și intrarea cu pietre și crăci, așa încât să nu pătrundă aerul. Nu înțelegeau că afară este viața, oxigenul. În peșteră omul se strică, se îmbolnăvește, se nimicește, în vreme ce afară prinde viață. Poți să înțelegi adevărul? – atunci ești în soare, în lumină, vezi toate mărețiile; altfel, ești în peșteră întunecoasă. Lumină și întuneric. Ce este cel mai bine? Să fii blând, smerit, liniștit, să ai înlăuntrul tău iubire, sau să fii nervos, necăjit, certat cu toți? Fără îndoială, cea mai înaltă este iubirea. Religia noastră are toate aceste bunătăți și este adevărul. Însă mulți se călăuzesc după altceva.

Cei ce neagă acest adevăr sunt bolnavi sufletește. Sunt ca și copiii bolnavi care, fiindcă au fost lipsiți de părinți, ori s-au despărțit, ori s-au certat, au devenit inadaptabili. Și la erezii se duc toți rătăciții. Copii rătăciți ai unor părinți rătăciți. Însă toți acești rătăciți și inadaptați au o putere și o stăruință... și

izbândesc în multe lucruri. Îi supun pe oamenii normali și liniștiți, deoarece îi influențează și pe alții asemenea lor și slujesc și lumii, fiindcă aceștia sunt cei mai mulți, și își află adepți. Există și alții care, deși nu tăgăduiesc adevărul, sunt totuși rătăciți și bolnavi sufletește.

Păcatul îl face pe om foarte încurcat sufletește. Rătăcirile nu se risipește prin nimic. Numai prin lumina lui Hristos vine izbăvirea. Cea dintâi mișcare o face Hristos: *Veniți la Mine toți cei osteniți...* (Matei 11, 28). Pe urmă, noi, oamenii, primim această lumină prin buna noastră intenție, pe care o vădăm prin iubirea noastră față de El, prin rugăciune, prin părtășia la viața Bisericii, la Sfintele Taine.

De multe ori, nici osteneala, nici metaniile, nici crucile nu atrag harul. Există taine. Cel mai însemnat lucru este să te ferești de formă și să ajungi la substanță. Tot ceea ce se face, să se facă din iubire.

Iubirea pe toate le înțelege și se jertfește pe sine. Sufletul se împotrivesc tuturor celor ce se fac din constrângere. Iubirea atrage harul lui Dumnezeu. Când vine harul, atunci vin și darurile Sfântului Duh: *Iar roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția* (Gal. 5, 22-23). Acestea sunt cele pe care trebuie să le aibă un suflet sănătos în Hristos.

Cu Hristos, omul se umple de har și trăiește astfel deasupra răului. Pentru el, răul nu există. Există numai binele, Dumnezeu. Nu poate exista răul. Adică, atâta vreme cât are lumina, nu poate avea întunericul. Nici nu-l poate cuprinde întunericul, pentru că are lumina.

Despre dragostea dumnezeiască

*„Cel ce iubește puțin, dă puțin;
cel ce iubește mai mult, dă mai mult.
Iar cel ce iubește foarte mult, ce are vrednic de dat?
Se dă pe sine însuși!”*

Hristos este iubirea noastră, dragostea noastră

Hristos este bucuria, lumina cea adevărată, fericirea. Hristos este nădejdea noastră. Legătura cu Hristos este iubire, este dragoste, este înflăcărare, este dorință arzătoare după cele dumnezeiești. Hristos este totul. El este iubirea noastră, El este dragostea noastră. Dragostea lui Hristos este o dragoste ce nu se poate pierde. De acolo izvorăște bucuria.

Bucuria este Hristos Însuși. Este o bucurie ce te face alt om. Este o nebunie duhovnicească, dar în Hristos. Acest vin duhovnicesc te îmbată precum vinul cel curat. Așa cum spune David: *Uns-ai cu untdelemn capul meu, și paharul Tău este adăpându-mă ca un puternic* (Ps. 22, 5). Vinul duhovnicesc este curat, adevărat, foarte tare, și când îl bei, te îmbată. Această

beție dumnezeiască este darul lui Dumnezeu ce se dă celor *curați cu inima*²¹.

Postiți cât puteți, faceți câte metanii puteți, desfățați-vă de câte privegheri puteți, numai să fiți bucuroși. Să aveți bucuria lui Hristos. Este bucuria care ține veșnic, care poartă într-însa veșnica fericire. Este bucuria Domnului nostru, care aduce liniștea cea neclătinată, bucuria cea liniștită și liniștea cea fericită. Este bucuria cea plină de tot harul, care covârșește orice bucurie. Hristos voiește și simte mulțumire dacă răspândește bucuria, dacă îi îmbogățește pe cei credincioși ai Săi cu bucurie. Mă rog ca *bucuria noastră să fie deplină* (I Ioan 1, 4).

Aceasta este religia noastră. Într-acolo trebuie să mergem. Hristos este Raiul, copiii mei. Ce este Raiul? Este Hristos. Raiul începe de aici. Este exact același lucru: cei care îl trăiesc aici pe pământ pe Hristos, trăiesc Raiul. Așa este, întocmai cum vă spun. Este adevărat, credeți-mă! Lucrarea noastră este strădania de a afla chipul în care să intrăm în lumina lui Hristos. Să se deștepte sufletul și să-L iubească pe Hristos, să devină sfânt. Să se predea dragostei dumnezeiești. Astfel și El ne va iubi, și atunci nimeni nu ne va mai putea răpi această bucurie. Aceasta voiește cel mai mult Hristos, să ne umple de bucurie, fiindcă El este izvorul bucuriei. Această bucurie este darul lui Hristos. În această bucurie îl vom cunoaște pe Hristos. Nu-L putem cunoaște, dacă El nu ne cunoaște. Precum zice David: *De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce o zidesc; de n-ar păzi Domnul cetatea, în zadar ar priveghea cel ce o păzește* (Ps. 126, 1).

Acestea toate dorește sufletul nostru să le dobândească. Dacă ne pregătim cum se cuvine, harul ni le va da. Nu este greu. Dacă agonisim harul, toate sunt ușoare, aducătoare de bucurie și binecuvântate de Dumnezeu. Dumnezeiescul har bate neîncetat la ușa sufletului nostru și așteaptă să deschidem, ca să vină în inima noastră cea însetată și să o plinească. Plinătatea este Hristos, Maica Domnului, Sfânta Treime. Ce lucruri frumoase!

Atunci când iubești, trăiești în Omonia și nu știi că te afli în Omonia. Nu vezi nici mașinile, nici lumea, nimic. Ești înlăuntrul tău împreună cu persoana pe care o iubești. O trăiești, te bucuri de ea, te însuflețește. Nu sunt acestea adevărate? Gândiți-vă că persoana pe care o iubiți este Hristos. Hristos în mintea ta, Hristos în inima ta, Hristos în întreaga ta ființă, Hristos pretutindeni.

Hristos este viața, izvorul vieții, izvorul bucuriei, izvorul luminii celei adevărate, totul. Cel care-L iubește pe Hristos și pe ceilalți, acesta trăiește viața. Viața fără Hristos este moarte, este iad, nu este viață. Acesta este iadul – ne iubirea. Viața este Hristos: iubirea este viața lui Hristos. Fie vei fi în viață, fie în moarte. De tine atârnă alegerea.

Una este ținta noastră – iubirea lui Hristos, a Bisericii, a aproapelui. Iubirea, slujirea lui Dumnezeu, dorul fierbinte, unirea cu Hristos și cu Biserica este Raiul pământesc. Iubirea lui Hristos este iubirea aproapelui, a tuturor, a vrăjmașilor. Pe creștin îl doare pentru toți, vrea ca toți să se mântuiască, toți să guste din Împărăția lui Dumnezeu. Acesta este creștinismul. Prin mijlocirea iubirii către fratele, izbutim să-L iubim

²¹ Cf. Matei 5, 8.

pe Dumnezeu. Harul dumnezeiesc vine prin mijlocirea aproapelui, atunci când o dorim, când o vrem, când suntem vrednici. Atunci când îl iubim pe fratele, iubim Biserica, pe Hristos. Înăluntrul Bisericii suntem și noi.

Una vreau, una doresc, una cer, Hristoase al meu

Să-L iubim pe Hristos și singura noastră nădejde și grijă să fie El. Să-L iubim pe Hristos numai pentru El. Niciodată pentru noi. Să ne așeze unde voiește. Să ne dea orice voiește. Să nu-L iubim pentru darurile Lui. Este egoism să spunem: „O să mă așeze Hristos într-un locaș frumos, pe care mi l-a făcut, mi l-a pregătit El Însuși, precum spune Evanghelia: *În casa Tatălui Meu multe locașuri sunt... ca să fiți și voi unde sunt Eu* (Ioan 14, 2-3). Corect este să spunem: „Hristoase al meu, ce voiește iubirea Ta îmi ajunge ca să trăiesc în dragostea Ta”.

Eu, sărmanul, ce să vă spun... sunt foarte neputincios. N-am izbutit să-L iubesc atât de mult pe Hristos, să-L dorească fierbinte sufletul meu. Simt că sunt mult în urmă. Așa simt. Nu am ajuns acolo unde vreau, nu trăiesc această iubire. Dar nu deznădăjduiesc. Mă încredințez iubirii lui Dumnezeu. Îi zic lui Hristos: „Știu, nu sunt vrednic. Trimite-mă unde voiește iubirea Ta. Asta vreau, asta doresc. Ți-am slujit toată viața mea”.

Când am fost grav bolnav și era să plec spre ceruri, nu voiam să mă gândesc la păcatele mele. Voiam să mă gândesc la iubirea Domnului meu, a

Hristosului meu, și la viața veșnică. Nu voiam să am frică. Voiam să merg la Domnul și să mă gândesc la bunătatea Lui, la iubirea Lui. Iar acum, când se apropie sfârșitul vieții mele, nu am frământări, nici chinuri, dar mă gândesc că, atunci când mă voi înfățișa la A Doua Venire și Domnul îmi va spune: „Prietene, cum ai intrat aici, neavând haină de nuntă?”²², îmi voi pleca îndată capul și voi zice: „Ce vrei Tu, Doamne, ce voiește iubirea Ta; sunt vrednic de iad. Și în iad dacă mă așezi, mi-ajunge să fiu împreună cu Tine. Eu una vreau, una îmi doresc, una cer: să fiu împreună cu Tine, unde și cum voiești Tu”.

Mă străduiesc să mă dăruiesc iubirii și slujirii lui Dumnezeu. Am simțământul păcătoșeniei, dar trăiesc cu nădejdea. Este rău să deznădăjduiești, fiindcă cel deznădăjduit se amărăște și își pierde bunăvoirea și puterea, în vreme ce acela care nădăjduiește înaintează mereu. Întrucât simte că este sărac, se străduiește să se îmbogățească. Ce face, săracul? Dacă este grijuliu, se străduiește să găsească un chip de a se îmbogăți.

Deși mă simt atât de neputincios și n-am izbândit ceea ce-mi doresc, totuși nu deznădăjduiesc. Ceea ce mă mângâie este că nu conțenesc a mă strădui. Însă nu fac ceea ce voiesc. Să faceți rugăciune pentru mine. Problema este că nu-L pot iubi deplin pe Hristos fără harul Lui. Hristos nu-și lasă vădită iubirea, dacă sufletul meu nu are ceva care să-L atragă.

Și s-ar putea ca tocmai acest „ceva” să-mi lipsească, de aceea mă rog lui Dumnezeu și zic: „Sunt foarte slab, Hristoase al meu. Numai Tu vei izbândi, prin harul Tău, să mă învrednicești așa, ca pe Apostolul

²² Matei 22, 12.

avei care se bucura și se mândrea, să pot zice și eu împreună cu el: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine* (Gal. 2, 20)".

Cu acestea mă îndeletnicesc. Mă străduiesc să aflu chipuri de a-L iubi pe Hristos. Această iubire nu se satură vreodată. Cu cât Îl iubești pe Hristos, cu atât ți se pare că nu-L iubești și tânjești în întregime, tot mai mult, să-L iubești. Însă, fără să-ți dai seama, urci tot mai sus, tot mai sus!

Când vine Hristos în inimă, viața se schimbă

Când Îl afli pe Hristos, este de-ajuns, nu vrei nimic altceva, te liniștești. Devii alt om. Trăiești pretutindeni unde este Hristos. Trăiești în stele, în nemărginire, în cer împreună cu îngerii, cu sfinții, pe pământ împreună cu oamenii, cu animalele, cu toți și cu toate. Acolo unde există iubirea lui Hristos, singurătatea se risipește. Ești liniștit, bucuros, plin. Nici melancolie, nici boală, nici apăsare, nici frământare, nici tristețe, nici iad.

Hristos este în toate gândurile tale, în toate faptele tale. Ai harul și poți suferi toate pentru Hristos. Poți chiar să și pătimești pe nedrept. Să rabzi nedreptăți pentru Hristos, ba chiar cu bucurie. Precum El a pățimit, tot așa poți și tu poți să pătimești pe nedrept. L-ai ales pe Hristos ca să nu pătimești? Ce zice Apostolul Pavel? *Mă bucur în pătimirile mele* (Col. 1, 24). Aceasta este religia noastră. Să se deștepte sufletul și

să-L iubească pe Hristos, să devină sfânt. Să se predea numai dragostei dumnezeiești. Așa și El îl va iubi.

Când vine Hristos în inimă, viața se schimbă. Hristos este totul. Cel ce trăiește în Hristos, trăiește lucruri despre care nu se vorbește, lucruri sfinte. Trăiește în bucurie. Ele sunt adevărul. Le-au trăit oameni, asceți din Sfântul Munte. Fără încetare, cu dor fierbinte șopteau rugăciunea: „Doamne Iisuse...”.

Când intră Hristos în inimă, patimile se mistuie. Nu mai poți nici să înjuri, nici să urăști, nici să te răzbuni, nici, nici... Unde să se mai găsească urile, antipatiile, osândirile, egoismele, frământările, întristările? Stăpânește Hristos și dorul fierbinte după lumina cea neînserată. Acest dor te face să simți că moartea este numai puntea pe care o vei trece cândva pentru a continua viața cu Hristos. Aici pe pământ ai de înfruntat o piedică, de aceea este nevoie de credință. Această piedică este trupul. În vreme ce după moarte credința dispăre și Îl vezi pe Hristos așa precum vezi soarele. În veșnicie, firește, le vei trăi pe toate mai intens.

Însă atunci când nu trăiești cu Hristos, trăiești în melancolie, în necaz, în frământare, în strâmtorare; nu trăiești corect. Atunci apar multe anomalii și în organism. Este influențat trupul, glandele endocrine, ficatul, fierea, pancreasul, stomacul. Ți se spune: „Ca să fii sănătos ia de dimineață lapte, un oușor, unt și doi-trei pesmeți”. Însă, dacă trăiești corect, dacă-L iubești pe Hristos, cu o portocală sau cu un măr ești foarte bine. Marele medicament este ca omul să se dăruiască slujirii lui Hristos. Toate se tămăduiesc. Toate lucrează după rânduială. Iubirea lui Dumnezeu

le preface pe toate, le sfințește, le îndreaptă, le schimbă.

Mult se va mângâia sufletul nostru când vom dori fierbinte după Domnul. Atunci nu ne vom mai îngriji de cele zilnice și ticăloase, ci de cele duhovnicești și de sus, vom trăi în lumea cea duhovnicească. Când trăiești în lumea duhovnicească, trăiești într-o altă lume, în aceea după care tânjește sufletul tău și care îi place sufletului tău. Nu ești însă nepăsător față de om; vrei să-și afle și el mântuirea, lumina, sfințirea. Să intre toți în Biserică.

Iubirea lui Hristos nu se satură niciodată

Hristos este cel mai înalt lucru care poate fi dorit. Ceva mai înalt nu există. Toate cele simțite duc la o săturare, numai Dumnezeu nu. El este totul. Dumnezeu este cel mai înalt lucru care poate fi dorit. Nici o altă bucurie, nici o altă frumusețe nu se poate compara cu El. Ce altceva ar putea sta alături de lucrul cel mai înalt? Dragostea pentru Hristos este altceva. Ea nu are sfârșit, este nesăturată. Dă viață, dă putere, dă sănătate, dă, dă... Și cu cât dă, cu atât mai mult omul vrea să se îndrăgostească. În vreme ce dragostea omenească îl poate strica pe om, îl poate înnebuni. Când îl iubim pe Hristos, toate celelalte iubiri rămân în umbră. Celelalte iubiri au o săturare, numai iubirea lui Hristos nu are. Iubirea trupească ajunge la acest sațiu. Apoi poate începe gelozia, nemulțumirea, până și crima. Se poate preface în ură. Iubirea în Hristos nu se

schimbă. Iubirea lumească durează puțin și încet-încet se stinge, în vreme ce iubirea dumnezeiască se mărește și se adâncește. Orice altă dragoste poate să-l aducă pe om la deznădejde. Dragostea dumnezeiască însă ne înalță către tărâmul lui Dumnezeu, ne dăruiește liniște, bucurie, plinătate. Celelalte plăceri istovesc, în vreme ce aceasta nu se satură niciodată. Este o plăcere fără de sațiu, de care omul nu se îngreuiază vreodată. Este cel mai înalt lucru care poate fi dorit.

Doar într-un singur punct încetează dorirea: când omul se unește cu Hristos. Iubește, iubește, iubește, și cu cât iubește, cu atât vrea mai mult să iubească. Vede că încă nu s-a unit, nu s-a predat iubirii lui Dumnezeu. Are mereu imboldul, dorința, bucuria, spre a izbuti să ajungă la cel mai înalt lucru care poate fi dorit, la Hristos. Tot postește, tot face metanii, tot se roagă, și totuși nu află mulțumire. Nu-și dă seama că a ajuns deja la această iubire. Nu simte că ceea ce dorește l-a umplut, a primit-o deja, o trăiește. După această dragoste dumnezeiască, după această iubire dumnezeiască tânjesc fierbinte toți asceții. Ei se îmbată cu o beție dumnezeiască. În această beție trupul poate îmbătrâni, poate trece, însă duhul întinerește și înflorește.

Imnele și troparele Bisericii noastre sunt pline de dragoste dumnezeiască. Auziți ce spune canonul Sfântului Apostol Timotei:

„Dorind fierbinte desăvârșirea celor ce stau în putința noastră

și înfrânându-te, prin dragoste

ți-ai petrecut viața potrivit doririi tale, cugetătorule de Dumnezeu,

căutând totdeauna către ținta dragostei tale
și umplându-te de cugetarea la dânsa.²³

O, cuvinte mari! Să cugetați la astfel de cuvinte,
care vădesc iubirea dumnezeiască, nebunia
dumnezeiască. Nu te mai sature de ele! Da, iubirea
pentru Hristos nu se satură niciodată. Cu cât Îl iubești,
socotești că nu-L iubești și vrei să-L iubești tot mai
mult. În același timp însă, se umple sufletul tău de
prezența Lui și de bucuria cea în Hristos, nerăpită. Nu
vrei atunci să mai tânjești după nimic. Ceva
asemănător scrie Sfântul Isaac Sirul:

„Bucuria cea în Dumnezeu este mai puternică
decât viața de aici. Iar cel ce a aflat-o pe ea, nu numai
că nu mai caută spre patimi, ci nu se mai întoarce nici
către viața sa; și nu mai are vreo altă simțire a ei, dacă
bucuria aceasta i-a venit din adevăr. Dragostea e mai
dulce ca viața. Căci e mai dulce înțelegerea cea după
Dumnezeu, din care se naște dragostea cea mai dulce
ca mierea și ca fagurele. Dragostea nu se întristează
când trebuie să primească moartea pentru cei pe care îi
iubește... iar cunoașterea de Dumnezeu este
împărăteasa tuturor doririlor. Și sufletul ce o primește
nu mai are nevoie de vreo dulceață pământească.
Fiindcă nimic nu este asemenea dulceții cunoașterii
lui Dumnezeu.²⁴

Și la Fericitul Augustin citim:

„Te iubesc, Doamne Dumnezeul meu, și doresc
să te iubesc pururi și tot mai mult.

²³ Canonul Sfântului Apostol Timotei, troparul al treilea din
cântarea a patra.

²⁴ Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte despre nevoiță*, Cuvântul XXXVIII,
Filocalia, vol. X, pp. 205-206, E.I.B.M.B.O.R., 1981.

Căci Tu ești, într-adevăr,
mai dulce decât mierea cea mai bună,
mai desfătat decât laptele cel mai ales,
și mai strălucitor decât toată lumina.

De aceea ești, pentru mine,
mai de preț decât aurul, și argintul, și nestematele...

O, iubire, care totdeauna ești mai presus de orice ardere,
și niciodată nu devii căldicică!

Aprinde-mă!

Iubi-Te-voi, Doamne, căci Tu m-ai iubit Cel dintâi.

Și unde să aflu cuvinte din destul spre a înfățișa
toate cele pe care marea Ta iubire le-a făcut pentru
mine?...

M-ai înălbit

Încă și cu lumina feței Tale,
pe care ai pus-o ca pecete
la poarta inimii mele..."

**Prin iubirea dumnezeiască, toate
devin Hristos, devin Rai**

Despre iubirea dumnezeiască vorbește foarte
frumos canonul Sfântului Pahomie, pe care l-a scris
Teofan.

„Fiind cuprins, părinte, cu căldură de dragostea
nepătimirii, ai veștejit pricinuirile cele materialnice ale
patimilor, Pahomie, și într-aripându-te prin dragoste, ai

luat toată lumina cea din izvorul dumnezeirii, preafericite.

Pentru dragostea lui Dumnezeu ai grăit cu învățăturile Duhului, din care luminându-te, ai ajuns la desăvârșirea virtuții, slobozindu-ți sufletul de patimi.

Împungându-te de dragostea Stăpânului, ai stins prin înfrânare buna-pățimire a trupului, Pahomie, și toată viața ta ai afierosit-o Lui, ca o jertfă cu preabună mireasmă.²⁵

A, acestea sunt o comoară de mult preț. Mare poet e Teofan! „Capătul virtuții” este iubirea lui Dumnezeu, care este desăvârșită și absolută. Când sufletul nostru este mistuit de dorul dumnezeiesc, atunci buna-pățimire a trupului se veștejește. Dumnezeiescul dor biruiește orice durere, și astfel orice durere se preface în iubire a lui Hristos. Iubiți-L pe Hristos și vă va iubi și El. Toate durerile vor trece, vor fi biruite, vor fi preschimbate. Atunci toate devin Hristos, toate devin Rai. Dar, ca să trăim în Rai, trebuie să murim, să murim pentru toate. Atunci vom trăi într-adevăr, vom trăi în Rai. Dacă nu murim omului celui vechi, nimic nu se face.

Îmi place mult poezia lui Veritis, *Alături de Hristos*:

„Alături de Hristos tânjit-am a trăi,
iubirea Lui fierbinte în pieptu-mi să închid.

Și strâmtul piept deschide-se și se lărgeste,

lară pe cât iubesc mai mult, pe-atât nu mă mai satur”.
Pe-atât nu mă mai satur. Cu cât bei mai mult vin, cu atâta vrei să bei mai mult. Cu cât mai mult te dăruiești

iubirii lui Hristos, cu atât mai mult vrei să te dăruiești. Pe El trebuie să-L iubim din tot sufletul, din toată inima, din toată vârtutea, puterea și cugetul nostru. Să punem „priza” inimii noastre în iubirea lui, ca să ne unim cu El. Aceasta o cere Domnul, și nu pentru El, din egoism, ci pentru noi, pentru a ne dăruii totul - bucuria, fericirea.

Poetul a izbutit asta. L-a iubit pe Hristos și a fost iubit de către El. A aflat taina iubirii dumnezeiești. Nu este greu; dimpotrivă, este atât de ușor să o descoperim... Depinde de mod și de pregătire, căci este nevoie de duh ortodox.

Această iubire, această dragoste, această însuflețire te duce până și la mucenicie. Te face să te jertfești, să nu mai ții seama de nimic. Să nu te temi de nimic. Să pleci departe, în peșterile și crăpăturile pământului. Această nebunie dumnezeiască o avea și Sfântul Ioan Colibașul, cel ce m-a însuflețit. De la această nebunie dumnezeiască pornindu-se, sfinții și mucenicii nu s-au îndărătnicit de la nimic, au alergat la mucenicie cu bucurie și înflăcărare. Cel ce iubește puțin, dă puțin; cel ce iubește mai mult, dă mai mult. Iar cel ce iubește foarte mult, ce are vrednic de dat? Se dă pe sine însuși!

Din pricina acestei iubiri a lor pentru Hristos, sfinții nu simțeau durerile muceniei, oricât de cumplite ar fi fost. Amintiți-vă de Sfinții Trei Tineri în cuptor: laudând și slavoslovind, erau răcoriți în mijlocul văpăii. Amintiți-vă de Sfântul Dimitrie, de Sfântul Gheorghe, de Sfânta Ecaterina, de Sfânta Varvara, de Sfânta Paraskevi, de cei Patruzeci de

²⁵ Canonul Sfântului Pahomie, tropare la cântările întâi, a cincea și a patra.

Mucenici în lacul înghețat. Un *nor de mărturii* (Evr. 12, 1), așa cum zice Apostolul Pavel.

Toți acești sfinți și mucenici, precum aici pe pământ, tot astfel și cu mult mai vârtos în cer, Îl laudă și-L slăvesc acum pe Domnul. Sunt în Rai și-L văd pe Dumnezeu *față către față* (I Cor. 13, 12). Și aceasta este totul. Cum zice în prima rugăciune de mulțumire de după Sfânta Împărtășanie? „...văd frumusețea cea nespusă a feței Tale”. Iată Raiul! Rai este să vadă cineva pururi fața lui Dumnezeu. Este mai presus decât florile, decât păsările exotice, decât apele susurânde, decât trandafirii și decât toate cele frumoase care există pe pământ, decât toate micile iubiri.

Când Îl iubești pe Hristos, în ciuda neputințelor și a simțământului că le ai, dobândești încredințarea că ai biruit moartea, fiindcă te afli întru împărtășirea iubirii lui Hristos. Pentru aceasta mă lupt și eu, dar... Domnul să mă miluiască! De acestea mă îngrijesc ziua și noaptea. Așa este, când îl iubești pe Hristos, vrei să suferi pentru Hristos.

Să ne rugăm să ne învrednicească Dumnezeu să vedem fața Domnului și aici, pe pământ.

Hristos este prietenul nostru

Pe Hristos să-L privim ca pe prietenul nostru. Este prietenul nostru. O adeverește El Însuși când zice: *Voi sunteți prietenii Mei...* (Ioan 15, 14). Ca la un prieten să ne uităm și să ne apropiem de El. Cădem? Păcătuim? Să alergăm către El cu iubire și încredere; nu cu teamă că o să ne pedepsească, ci cu îndrăzneala pe

care ne-o va da simțirea de prieten. Să-l spunem: „Doamne, am făcut-o, am căzut, iartă-mă”. Dar, în același timp, să simțim că ne iubește, că ne primește cu gingășie, cu iubire, și ne iartă. Să nu ne despartă păcatul de Hristos. Când credem că ne iubește și Îl iubim, atunci nu ne simțim străini și despărțiți de El nici când păcătuim. Ne-am încredințat de iubirea Lui și, oricum ne-am purta, știm că ne iubește.

Dacă Îl iubim cu adevărat pe Hristos, nu există teama de a pierde cinstirea pe care l-o dăm. Pe aceasta se sprijină cuvântul Apostolului Pavel: *Cine ne va despărți pe noi de iubirea lui Hristos? Necazul, sau strâmtorarea... Căci sunt încredințat că nici moartea, nici viața... nici înălțimea, nici adâncul... nu va putea să ne despartă de iubirea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru*²⁶. Este o legătură înaltă, unică, legătura sufletului cu Dumnezeu, pe care nu o desface nimic și nici nu o înfricoșează, nici nu o clingește nimic.

Firește, Evanghelia spune în cuvinte simbolice despre cel nedrept că se va afla acolo unde este *plângerea și scrâșnirea dinților*²⁷, căci departe de Dumnezeu așa este. Și dintre părinții trezvitori ai Bisericii, mulți vorbesc despre frica morții și despre iad. Spun: „Să ai neconținut pomenirea morții”. Aceste cuvinte, dacă le cercetăm adânc, nasc frica de iad. Omul, străduindu-se să fugă de păcat, cugetă la acestea, așa încât sufletul său să fie stăpânit de frica de moarte, de iad și de diavol.

²⁶ Rom. 8, 35 și 38-39.

²⁷ Cf. Matei 8, 12; 13, 42.

Toate au însemnătatea, timpul și locul lor. Înțelesul fricii este bun pentru primele trepte. Este bun pentru începători, pentru cei în care trăiește omul cel vechi. Începătorul, care încă nu s-a subțiat, se înfrânează de la rău prin frică. Și frica este trebuincioasă, de vreme ce suntem oameni materialnici și ticăloșiți. Dar aceasta este o altă măsură, o treaptă joasă a legăturii cu cele dumnezeiești. Mergem ca la schimb, spre a câștiga raiul sau a scăpa de iad. Asta, dacă o cercetăm bine, arată un oarecare interes personal, către un anumit avantaj. Mie nu-mi place felul acesta. Atunci când omul înaintează și intră în iubirea lui Dumnezeu, la ce-i mai trebuie frica? Tot ceea ce face, face din iubire, iar aceasta are o valoare cu mult mai mare. A deveni cineva bun din frică de Dumnezeu și nu din iubire nu are atâta valoare.

Pe măsură ce înaintăm, ne dă și Evanghelia să înțelegem că Hristos este bucuria, adevărul, că Hristos este Raiul. Precum spune Evanghelistul Ioan: *În iubire nu este frică, ci iubirea desăvârșită alungă frica, pentru că frica are cu sine pedeapsa, iar cel ce se teme nu este desăvârșit în iubire* (I Ioan 4, 18). Străduindu-ne prin frică, încet-încet intrăm în iubirea lui Dumnezeu. Se duce atunci iadul, se duce frica, se duce moartea. Ne îngrijim numai de iubirea lui Dumnezeu. Facem totul pentru această iubire. Tot ceea ce face mirele pentru mireasă.

Dacă vrem aceasta și-L urmăm, vedem că această viață cu Hristos este bucurie, fie și în mijlocul greutăților. Precum spune Apostolul Pavel: *Mă bucur în pătimirile mele*. Aceasta este religia noastră, acolo

trebuie să ajungem. Nu sunt atât rânduielele, cât faptul de a trăi cu Hristos. Când izbândești asta, ce altceva vrei? Ai câștigat totul. Îl trăiești pe Hristos, iar Hristos trăiește înlăuntrul tău. Pe urmă toate sunt mai ușoare - ascultarea, smerenia, pacea...

Hristos este Mirele sufletului

Din această slăvire a lui Hristos izvorăște *Cântarea Cântărilor*, a înțeleptului Solomon. Cartea aceasta cultivă dorul dumnezeiesc, slăvirea și trezvia în legătura omului cu Mirele ceresc. Ce cuvinte frumoase, pline de iubire, de înflăcărare, de dragoste dumnezeiască! Par cuvinte omenești, dar sunt dumnezeiești. „Căci mă rănesc de iubirea Ta”²⁸, spune un tropar. Adică „pățimesc, sufăr, Te caută sufletul meu, Te dorește pe Tine, Care ești lumina, viața, Dumnezeu, Domnul meu și Dumnezeul meu”.

Cu osebire în *Cântarea Cântărilor* Îl vedem pe Hristos ca Mire. Hristos este Mirele sufletului nostru. Sufletul nostru, mireasa Lui, Îl urmează în toate: și la mucenicie, și pe Golgota, și pe Cruce, dar și la Înviere. Când ajungem la această iubire, atunci Hristos Se va sălășlui întru noi și ne va umple sufletul.

Să priviți neîncetat către cele de sus, către Hristos, să deveniți casnici ai Lui, să lucrați cu Hristos, să trăiți cu Hristos, să respirați cu Hristos, să vă doară cu Hristos, să vă bucurați cu Hristos. Hristos să fie pentru voi totul. Sufletul nostru să caute, să-L strige pe

²⁸ Cf. slava de la laude, slujba Sfintei Eufimia.

Mire: „Pe Tine, Mirele meu, te doresc...”²⁹. Hristos este Mirele, este Părintele, este totul. Nu există lucru mai înalt în viață decât a-L iubi pe Hristos. Tot ceea ce voim este în Hristos. Hristos este totul. Întreaga bucurie, întreaga fericire, întreaga viață plină de rai. Atunci când Îl avem pe Hristos înlăuntrul nostru, avem toate mărețiile. Sufletul care este îndrăgostit de Hristos este totdeauna bucuros și fericit, oricâte osteneli și jertfe l-ar costa asta.

Nimeni nu poate tăgădui că Hristos este plinătatea. Cei care tăgăduiesc acest adevăr sunt bolnavi sufletește, sunt stăpâniți de un duh rău. Tăgăduiesc ceea ce le lipsește. Diavolul află sufletul lor pustiu și intră în ei. Și, precum copilul este adânc rănit dacă este lipsit de tata și de mama, tot astfel, și cu mult mai vârtos, dacă omul este lipsit de Hristos și de Preasfânta Fecioară.

În *Cântarea Cântărilor*, mireasa Îi spune Mirelui Hristos: *De dormit dormeam, dar inima-mi veghea. Auzi glasul celui drag! El la ușă bătând zice: Deschide-mi...*(*Cântarea Cântărilor* 5, 2).

Mireasa priveghează și visează la El. Deși doarme, sufletul ei se întoarce către El. Își arată, astfel, iubirea și deplina dăruire. Îl are totdeauna în minte, în inimă, chiar și în somn. Îl adoră. Ați înțeles? Adorarea să se facă din tot sufletul și din toată inima. Ce vrea să spună asta? Singurul vostru sens să fie Dumnezeu. Nu precum celelalte sensuri. Acest sens este diferit. Este un fel de adorare a lui Hristos. Acesta este sensul care uimește și atrage. Nu este ceva care se face cu silnicie. Simți bucurie și plăcere duhovnicească. Nu este ca o

lecție pe care copilul o citește ca să meargă la școală. Este ca dragostea dintre doi oameni, dar mai înaltă, duhovnicească.

Ca femeia însărcinată și gata să nască prunc, care se zvârcolește și strigă în durerea ei, așa am fost și noi, Doamne, în fața Ta! Zămislit-am, dureri de facere am avut și am născut vânt... (Isaia 26, 17-18), spune Isaia.

Tot astfel și sufletul nostru strigă către Dumnezeu din pricina durerii pe care o simte atunci când Îl caută. Și face și o oarecare osteneală, o oarecare strădanie. Ce înseamnă durerea nașterii și plânsul? Nu sunt durerea și suferința, până ce Hristos Se va sălășlui înlăuntrul nostru? Această durere este cea mai mare. O cunosc cei ce au încercat-o. Este o mucenicie de nepurtat...

Cel ce voiește să devină creștin trebuie mai întâi să devină poet

Sufletul creștinului trebuie să fie delicat, sensibil, să zboare, să tot zboare, să trăiască printre visări. Să zboare în nemărginire, în stele, în mărețiile lui Dumnezeu, în tăcere.

Cel ce voiește să devină creștin trebuie mai întâi să devină poet. Asta e! Trebuie să te doară. Să iubești și să te doară. Să te doară pentru cel pe care îl iubești. Iubirea se ostenește pentru cel iubit. Aleargă toată noaptea, priveghează, își însângerează picioarele ca să-l întâlnească pe cel iubit. Se jertfește, nu ia nimic în seamă, nici amenințări, nici greutăți, din pricina iubirii.

²⁹ Troparul de obște al sfințelor mucenițe.

Iubirea pentru Hristos este alt lucru, nemărginit mai înalt.

Și când zicem iubire, nu este vorba de virtuțile pe care le vom dobândi, ci de inima iubitoare către Hristos și către ceilalți. Toate să le întoarcem către aceasta. Vedem o mamă cu copilul în brațe, sărutându-l și răsăfășându-l? Îi vedem chipul luminos atunci când își ține în brațe îngerașul? Omul lui Dumnezeu vede toate acestea, îl impresionează și, însetat, zice: „Să fi avut și eu această dragoste fierbinte pentru Dumnezeul meu, pentru Hristosul meu, pentru Maica Preacurată, pentru sfinții noștri!”. Da, așa trebuie să-L iubim pe Hristos, pe Dumnezeu. O dorești, o vrei și o dobândești prin harul lui Dumnezeu.

Noi, însă, avem o asemenea înflăcărare pentru Hristos? Alergăm, atunci când suntem osteniți, să ne odihnim în rugăciune, în Cel iubit, sau o facem ca pe o corvoadă și zicem: „Oh, acum am de făcut rugăciunea și canonul...”? Ce ne lipsește, de simțim asta? Lipsește dragostea dumnezeiască. O astfel de rugăciune nu are valoare. Ba, s-ar putea să facă și rău.

Dacă sufletul se zbârcește și devine nevrednic de iubirea lui Hristos, atunci Hristos rupe legăturile, căci El nu vrea lângă Sine suflete „grosolane”. Sufletul trebuie să-și revină, pentru a deveni vrednic de Hristos, să se pocăiască *de șaptezeci de ori câte șapte* (Matei 18, 22). Adevărata pocăință va aduce sfințenia. Să nu zici „trec anii, nu sunt vrednic”, ci „mi-amintesc că am avut și eu zile deșarte, când nu trăiam aproape de Dumnezeu...”. Și în viața mea trebuie să au fost zile deșarte. Eram de doisprezece ani când am plecat în Sfântul Munte. Țștia nu sunt ani? Bineînțeles, eram mic copil, dar am trăit

doisprezece ani departe de Dumnezeu. Atât de mulți ani!...

Ascultați ce zice undeva Sfântul Ignatie Briancianinov:

„Toată lucrarea cea trupească și duhovnicească ce nu are durere sau osteneală niciodată nu aduce roadă, căci Împărăția cerurilor se silește, și cei ce se silesc o răpesc pe ea, înțelegând prin silire nevoița cea trupească cu durere”.

Atunci când Îl iubești pe Hristos, te ostenești, dar e o osteneală binecuvântată. Suferi, dar cu bucurie. Faci metanii, te rogi, fiindcă acestea sunt dor, dor dumnezeiesc. Și durere, și dor, și dragoste, și tânjire fierbinte, și fericire, și bucurie, și iubire. Metaniile, privegherea, postul sunt osteneli ce se fac pentru Cel iubit. Osteneală, ca să-L trăiești pe Hristos. Dar această osteneală nu se face de nevoie, nu ești silit. Tot ceea ce faci ca și corvoadă naște un mare rău atât în ființa cât și în lucrarea ta. Silirea, înghionțirea, aduc împotrivire. Osteneala cea pentru Hristos, dorul adevărat este iubirea lui Hristos, este jertfă. Asta simțea și David: *Dorește și se sfârșește sufletul meu după curțile Domnului* (Ps. 83, 2). Dorește fierbinte și se topește sufletul meu după iubirea lui Dumnezeu. Ce spune David se potrivește cu poezia lui Veritis:

„Alături de Hristos tânjit-am a trăi, până în clipa cea mai de pe urmă, a ieșirii sufletului”.

Este trebuință de luare aminte și de străduință, pentru ca cineva să înțeleagă cele pe care le învață și să le însușească. Va cunoaște apoi, fără să se ostenească, starea aceea de fierbinte străpungere,

însoțită de lacrimi. Acestea urmează, sunt darurile lui Dumnezeu. Dragostea are nevoie de străduință? Prin înțelegerea troparelor, a canoanelor și a Scripturilor intri în adevărata desfătare. *Dat-ai veselie în inima mea* (Ps. 4, 8), precum spune David. Astfel intri pe dată în starea de străpungere, fără de sângerare. Ați înțeles?

Eu, sărmanul, doresc să aud cuvintele Părinților, ale asceților, ale Vechiului și ale Noului Legământ. Întru ele vreau să mă desfăt. Acestea cultivă dragostea dumnezeiască. Le doresc și mă străduiesc, dar nu pot. Sunt bolnav și *duhul este osârduitor, dar trupul neputincios* (Matei 26, 41). Nu pot face metanii. Nimic. Doresc, am râvnă și dragoste să fiu în Sfântul Munte și să fac metanii, să mă rog, să liturghisesc și să mai fiu împreună cu încă un nevoitor. Este mai bine să fie doi. A spus-o Însuși Domnul: *Unde sunt doi sau trei, adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor* (Matei 18, 20).

Smerenie și neglijire de sine în adorarea lui Dumnezeu

Hristos stă afară de ușa sufletului nostru și bate ca să-l deschidem, nu intră înăuntru. Nu vrea să ne siluiască libertatea pe care El însuși ne-a dat-o. O spune în *Apocalipsă*: *Iată, stau la ușă și bat; de va auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu mine* (Apoc. 3, 20). Hristos este nobil. Stă afară de ușa sufletului nostru și bate lin. Dacă Îi deschidem, va veni înlăuntru nostru și ne va dărui totul, pe Sine, tainic, fără zgomot.

Pe Hristos nu-L vom putea cunoaște dacă El nu ne cunoaște. Nu pot să le explic pe acestea exact, sunt taine. Auziți pe Apostolul Pavel: *Acum, după ce ați cunoscut pe Dumnezeu, sau mai degrabă după ce ați fost cunoscuți de Dumnezeu* (Gal. 4, 9). Nici nu putem să-L iubim, dacă El Însuși nu ne iubește. Pentru a ne iubi, trebuie să găsească în noi ceva deosebit. Vrei, ceri, te străduiești, rogi, dar nu primești nimic. Te pregătești să dobândești cele pe care le vrea Hristos, ca să vină înlăuntru tău harul dumnezeiesc, dar el nu poate intra atunci când nu există ceea ce omul trebuie să aibă. Ce este aceasta? Este smerenia. Dacă nu există smerenie, nu putem să-L iubim pe Hristos. Smerenie și neglijire de sine în adorarea lui Dumnezeu. *Să nu știe stânga ta ce face dreapta ta* (Matei 6, 3).

Nimeni să nu vă vadă, nimeni să nu-și dea seama de mișcările adorării voastre către dumnezeiesc. Toate pe ascuns, în taină, precum asceții. Vă amintiți ce v-am spus despre privighetoare? Cântă în mijlocul pădurii. În tăcere. Să spună că o aude cineva, că cineva o laudă? Nimeni. Ce tril minunat în mijlocul pustiei! Ați văzut cum i se umflă gâtul, pieptul? Așa se întâmplă și cu cel ce se îndrăgostește de Hristos. Se duce într-o peșteră, într-o vâlcea, și-L trăiește pe Dumnezeu tainic, întru *suspine negrăite* (Rom. 8, 26). Semn că-L trăiește pe Dumnezeu, „întru Carele toate se mișcă și viază”³⁰; căci *în El trăim și ne mișcăm și suntem* (Fapte 17, 28).

Ei, când ajungi la o asemenea smerenie, iar harul lui Dumnezeu este „nevoit” să locuiască înlăuntru tău, atunci le-ai câștigat pe toate. Când ai

³⁰ Primul antifon al glasului al treilea.

smerenie, când devii un înrobit al lui Dumnezeu, înrobit în înțelesul cel bun, adică vas al harului dumnezeiesc, atunci poți să spui împreună cu Apostolul Pavel: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine*. Este foarte ușor să se împlinescă lucrul acesta, să facem, adică, cele pe care le voiește Dumnezeu. Nu simplu, ușor, ci foarte ușor. Ajunge să punem începutul. Atunci când punem acest început pentru a primi cele dumnezeiești, devenim vrednici de Dumnezeu, pentru a Se sălășlui în lăuntru nostru Hristos. Și dacă Hristos Se sălășluiește întru noi, ne dăruiește libertatea. Cum să găsești cuvinte pentru astfel de taine!... Întreaga taină este iubirea, dragostea către Hristos; dăruirea către cele ale lumii duhovnicești. Omul nu mai simte atunci nici singurătate, nici altceva. Trăiește în altă lume. Acolo unde sufletul se bucură, este fericit și nu se satură niciodată.

Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți cultivă dragostea dumnezeiască

Din Sfânta Scriptură izvorăsc toate. Trebuie să o citești neîncetat, ca să afluți tainele luptei duhovnicești. În iubita mea *Înțelepciune* a lui Solomon, în capitolul al nouălea, scrie:

*Dumnezeule al părinților și Doamne al milei,
Cel ce ai făcut toate cu cuvântul Tău, și cu
înțelepciunea Ta ai rânduit pe om ca să stăpânească
peste zidirile cele făcute de Tine și să cârmuiască
lumea cu cuviință și cu dreptate și cu suflet drept să*

*facă judecată, dă-mi mie înțelepciunea care stă
aproape de scaunul Tău și nu mă lepăda dintre
slujitorii Tăi. Căci robul Tău sunt eu și fiul roabei Tale,
om slab și cu viață scurtă și puțin destoinic să înțeleg
judecata și legile* (Înț. lui Sol. 9, 1-5).

Vedem aici pe înțeleptul Solomon cerând în chip atât de smerit de la Dumnezeu înțelepciunea Sa. Și Dumnezeu i-a dat-o cu atâta îmbelșugare! Toate aceste lucruri înțelepte pe care le scrie nu sunt ale sale. Sunt insuflate de același duh ca și cuvintele canoanelor pe care le-au scris imnografi. De aceea și eu le iubesc mult. Pe ele să le citești, cu ele să vă desfățați. Astfel veți dobândi dragostea dumnezeiască. Ascultați ceva dintr-un canon treimic:

*„Lăudăm trei lpostasuri dumnezeiește-începătoare
ale unei ființe, pe un chip neschimbat,
pe Bunul Dumnezeu, Cel iubitor de oameni,
Care dăruiește nouă curățire de greșeli.”³¹*

Spune-mi, cum de le știi? Am așa o nebulie, o beție, dumnezeiască beție... Nu mă satur de ele. Spune și în prima rugăciune de mulțumire de după Sfânta Împărtășanie: „Și așa, ieșind dintru această viață întru nădejdea vieții celei veșnice, să ajung la odihna cea de-a pururi, unde este glasul cel neîncetat al celor ce laudă și dulceața cea fără de sfârșit a celor ce văd frumusețea cea nespusă a feței Tale. Că Tu ești dorirea cea adevărată și veselia cea nespusă a celor ce Te iubesc, Hristoase Dumnezeu nostru, și pe Tine Te laudă toată făptura în veci”.

Praznicul și miezul întregii bucurii este Persoana lui Hristos. Ce este exact nu putem înțelege

³¹ Canonul Treimic al glasului al șaselea, cântarea întâi.

în adâncime, căci Dumnezeu e nemărginit, este taină, este tăcere. Dumnezeu este foarte tainic, dar există peste tot. Îl trăim pe Dumnezeu, Îl respirăm pe Dumnezeu, dar nu putem simți măreția Sa, pronia Sa. Deseori El ascunde lucrările proniei Sale dumnezeiești. Însă, când dobândim sfânta smerenie, atunci pe toate le vedem și le trăim; Îl trăim pe Dumnezeu vădit, în chip deplin, și simțim tainele Lui. Atunci începem să-L iubim. Și acesta este un lucru pe care îl cere El Însuși. Este primul lucru pe care îl cere pentru fericirea noastră, precum spune: *Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău și din tot cugetul tău. Aceasta este marea și întâia poruncă* (Matei 22, 37-38).

O asemenea iubire aveau sfinții. O asemenea iubire avea și Sfântul al cărui nume îl port, Sfântul Porfirie, Episcop al Gazei. Cel dintâi tropar al cântării a șasea a canonului său spune:

*„La dorirea cea adevărată ai ajuns,
înfrângându-ți patimile prin postire;
și, bucurându-te, te-ai apropiat de Dumnezeu
și stai înaintea doririi celei desăvârșite, fericite
Porfirie,
dreptarul cel desăvârșit al ierarhilor și al
păstorilor.”³²*

„La dorirea cea adevărată ai ajuns... și bucurându-te, te-ai apropiat de Dumnezeu”. Dorirea cea adevărată este Dumnezeu, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Toate Persoanele sunt una între ele și una cu Biserica.

³² Canonul Sfântului Porfirie al Gazei, troparul întâi al cântării a șasea.

Hristoase al meu, ești iubirea mea!

Nu mă gândesc la moarte. Ce va voi Domnul. Eu vreau să mă gândesc la Hristos. Deschideți-vă și voi mâinile și aruncați-vă în brațele lui Hristos. Atunci va trăi înlăuntrul vostru. Și veți socoti că nu-L iubiți mult, și veți voi să vă apropiați mai mult și să fiți una cu El. Disprețuiți patimile, nu vă îngrijiți de diavol. Întoarceți-vă către Hristos. Pentru a se face asta, trebuie să vină harul. „Dumnezeiescul har, care pe cele neputincioase le vindecă și pe cele cu lipsă le plinește”³³.

³³ Rugăciune la hirotonie.

Despre rugăciune

*„Să vă rugați lui Dumnezeu cu dor fierbinte și iubire,
în liniște, cu blândețe, lin, fără constrângere”*

Domnul Însuși ne va învăța rugăciunea

Omul caută în cer bucuria și fericirea. Caută veșnicia departe de toți și de toate, caută să găsească bucuria în Dumnezeu. Dumnezeu este taină. Este tăcere, este nemărginire, este totul. Aplecarea către cer o are întreaga lume; toți caută ceva ceresc. Către El se întorc toate ființele, fie și inconștient.

Către El să vă întoarceți mintea voastră la toată vremea. Iubiți rugăciunea, vorbirea cu Domnul. Iubirea este totul, dragostea de Domnul, de Mirele Hristos. Ca să nu trăiți în întuneric, întoarceți butonul rugăciunii, așa încât lumina dumnezeiască să vină în sufletul vostru. În adâncul ființei voastre vi Se va descoperi Hristos. Acolo, în adânc, este Împărăția lui Dumnezeu: *Împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru* (Luca 17, 21).

Rugăciunea se face numai prin Duhul Sfânt. Acesta învață sufletul cum să se roage. *Căci noi nu știm să ne rugăm cum trebuie, ci Însuși Duhul Se*

roagă pentru noi cu suspine negrăite (Rom. 8, 26). Noi nu trebuie să facem vreo strădanie. Să ne îndreptăm spre Dumnezeu cu cuvânt de rob smerit, cu glas rugător. Atunci rugăciunea noastră este bineplăcută lui Dumnezeu. Să stăm cu evlavie înaintea Celui Răstignit și să zicem: „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”. Asta le cuprinde pe toate. Când mintea omului se mișcă spre rugăciune, într-o clipită vine dumnezeiescul har. Atunci omul se umple de har și le vede pe toate cu alți ochi. Totul este să-L iubim pe Hristos, rugăciunea, învățătura. Luăm un milion și-l tăiem într-un milion de bucățele. Cât o astfel de bucățică este strădania omului.

Înainte de rugăciune, omul trebuie să se pregătească prin rugăciune. Rugăciune pentru rugăciune. Ascultați ce zice preotul în taină, în timp ce se citește Apostolul la Dumnezeiasca Liturghie:

„Strălucește în inimile noastre, iubitorule de oameni, Stăpâne, lumina cea curată a cunoașterii Dumnezeirii Tale, și deschide ochii cugetului nostru spre înțelegerea evangheliceștilor Tale propovăduiri. Pune în noi și frica fericitelor Tale porunci, ca toate poftele trupului călcând, viețuire duhovnicească să petrecem, cugetând și săvârșind toate cele ce sunt spre bună-plăcerea Ta. Că Tu ești lumina și sfințirea sufletelor și a trupurilor noastre, Hristoase Dumnezeule, și Ție slavă înălțăm, împreună și Celui fără de început al Tău Părinte, și Preasfântului și bunului și de viață făcătorului Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor”.

În rugăciune pătrundem fără să ne dăm seama. Este trebuință să ne aflăm și într-o atmosferă potrivită.

Întoarcerea către Hristos, împreună-vorbirea, învățătura, cântarea, candeluța, tămâia – toate alcătuiesc atmosfera potrivită, astfel încât toate să se facă simplu, întru simplitatea inimii³⁴. Psalmodiind, citind slujbele cu dragoste, ajungem sfinți fără să ne dăm seama. Ne veselim de cuvintele dumnezeiești. Această veselie, această bucurie este strădania noastră de a intra cu ușurință în atmosfera rugăciunii, „încălzirea”, cum se spune. Această strădanie este lină, neînvârtoșată. Dar să nu uităm ce a spus Domnul: *Fără Mine nu puteți face nimic* (Ioan 15, 5).

Domnul Însuși ne va învăța rugăciunea. Nu o vom învăța singuri, și nimeni altcineva nu va putea să ne învețe. Să nu spunem: „Am făcut atâtea metanii, m-am asigurat acum de har”, ci să căutăm să strălucească în lăuntrul nostru lumina cea nesticăcioasă a cunoașterii dumnezeiești, și să se deschidă ochii noștri cei duhovnicești, spre a înțelege dumnezeieștile Lui cuvinte.

În acest chip, fără să ne dăm seama, Îl iubim pe Dumnezeu fără silnicie, străduință și luptă. Cele ce sunt grele pentru oameni sunt foarte ușoare pentru Dumnezeu. Pe Dumnezeu Îl vom iubi dintr-o dată, când harul ne va adumbri. Dacă Îl vom iubi mult pe Hristos, rugăciunea se va rosti singură. Hristos va fi neconținut în mintea și în inima noastră.

Pentru a rămâne, însă, în această stare și a nu o pierde, este trebuință de dragoste dumnezeiască, de iubire dumnezeiască arzătoare către Hristos. Dragostea se poartă către o ființă mai înaltă. Cel iubit, Dumnezeu, dorește după cel iubit, și cel iubit dorește

³⁴ Cf. Înț. lui Sol. 1, 13.

să ajungă la Cel iubit. Dumnezeu, Care îl iubește pe om cu o iubire dumnezeiască și desăvârșită, nu caută la ale Sale.

Iubirea către Dumnezeu este mai înaltă atunci când se manifestă ca recunoștință. Este nevoie să iubim, nu ca o datorie, ci așa precum este nevoie să mâncăm. De multe ori ne apropiem de Dumnezeu din nevoia de a afla un reazem, pentru că cele dimprejurul nostru nu ne odihnesc, și ne simțim singuri.

***Pentru ca Hristos să Se sălășluiască
în lăuntru nostru, trebuie ca
inima să ne fie curată***

Harul dumnezeiesc ne învață care este datoria noastră. Ca să-l atragem, e nevoie de iubire, de dor fierbinte. Harul lui Dumnezeu voiește dragostea dumnezeiască. Iubirea este de-ajuns pentru a ne aduce în „forma” potrivită pentru rugăciune. Hristos va veni singur și se va sălășlui în sufletul nostru; este de-ajuns să găsească anumite lucruri care să-L mulțumească: bunăvoință, smerenie și iubire. Fără acestea nu putem spune „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”.

Avem, de pildă, un aparat de radio. Când avem, să zicem, antena lui întoarsă către postul 1, pentru care există mai multe emițătoare, atunci emisiunea se aude mai bine. Pe postul 2, care nu are atâtea emițătoare, se aude mai slab. Pe postul 3 nu se aude deloc bine. În același chip se face și comunicarea cu cele dumnezeiești. Când sufletul este întors către 1, comunicarea se face foarte bine. Asta se datorează, de

bună seamă, celor două pietre de temelie - smerenia și iubirea. Cu aceste temelii, sufletul comunică cu Dumnezeu, aude glasul Lui, primește cuvântul Său, primește putere și har dumnezeiesc, se transfigurează. Se întoarce lin către Dumnezeu și se străpunge la inimă. Când există mai puțină iubire și smerenie, pe postul 2, comunicăm mai puțin bine cu cele dumnezeiești. Când sufletul trece pe postul 3, nu se face deloc o comunicare bună, întrucât este plin de patimi, ură, vrăjmășii, nu poate prinde frecvența.

Pentru ca Hristos să Se sălășluiască în lăuntru nostru, atunci când Îl chemăm cu „Doamne Iisuse...”, trebuie ca inima să fie curată, să nu întâlnească nici o piedică, să fie liberă de ură, de egoism, de răutate. Trebuie să-L iubim și să ne iubească. Însă, dacă avem în lăuntru nostru vreo osândă, se petrece iarăși ceva tainic. Și taina este să cerem iertare și să o spunem duhovnicului. Dar pentru asta trebuie smerenie, precum am spus. Când împlinești cuvintele lui Dumnezeu și nu ai muștrări de conștiință, și ai pace și săvârșești fapte bune, intri în rugăciune lin, fără să-ți dai seama. Apoi aștepti simplu, încet-încet, până vine harul.

În tot ceea ce se întâmplă, să aruncați povara asupra voastră. Să vă rugați cu smerenie, să nu vă îndreptățiți pe voi înșivă. Vedeți, de pildă, împotrivire de cealaltă parte? Să vă rugați voi cu iubire, ca să aruncați iubire peste împotrivire. Auziți o clevetire împotriva voastră? Rugați-vă. Luați aminte, căci o ureche geloasă aude totul și sunetul șoptelor nu-i scapă (Înt. lui Sol. 1, 20). Cel mai mic murmur împotriva aproapelui vă înrăurește sufletul și nu vă

puteți ruga. Duhul Sfânt, atunci când află astfel sufletul, nu îndrăznește să Se apropie.

***Să cerem de la Dumnezeu să se
facă voia Lui în viața noastră***

Rugăciunile noastre nu sunt ascultate, pentru că nu suntem vrednici. Trebuie să devii vrednic pentru a te ruga. Nu suntem vrednici, fiindcă nu-l iubim pe aproapele nostru ca pe noi înșine. O spune Însuși Hristos: *Dacă îți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo, înaintea altarului, și mergi întâi și împacă-te cu fratele tău și apoi, venind, adu darul tău* (Matei 5, 23-24). Să mergi întâi să te împaci cu fratele tău, să ierți, ca să devii vrednic. Dacă nu ești vrednic, nu poți face nimic. Abia după ce le-ai limpezit pe toate, mergi și du darul tău.

Vrednici se fac cei ce doresc fierbinte să devină ai lui Hristos, cei ce se predau voii lui Dumnezeu. Să nu ai nici o voie, acesta este lucrul de mare preț, aceasta este totul. Robul nu are nici o voie. La a nu avea nici o voie se poate ajunge în chip lin: prin iubirea lui Hristos și păzirea poruncilor Lui. *Cel ce are poruncile mele și le păzește, acela este care Mă iubește; iar cel ce Mă iubește pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu, și-l voi iubi și eu și Mă voi arăta lui* (Ioan 14, 21). Este nevoie de luptă. Avem de luptat împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac (Efes. 6, 12).

Avem de luptat cu cel ce răcnește ca *un leu*³⁵. Nu este îngăduit ca în această luptă să biruiască vicleanul cel preaicusit.

Asta presupune lacrimi, pocăință, rugăciune, milostenie, cerere, toate însoțite cu încredere în Hristos, iar nu cu puținătate de credință. Numai Hristos ne poate scoate din lațul singurătății. Rugăciune cu pocăință și milostenie. Dați fie și numai un pahar cu apă, dacă nu aveți bani. Și să știți că, cu cât vă sfințiți, cu atât sunt mai bineprimite rugăciunile voastre.

Să nu-L constrângem cu rugăciunile noastre pe Dumnezeu. Să nu cerem de la Dumnezeu să ne scape de ceva, de boală sau altele, sau să ne rezolve problemele noastre, ci să cerem de la El putere și întărire, ca să le răbdăm pe toate. Precum El bate cu noblețe la ușa sufletului nostru, tot astfel și noi să cerem cu noblețe ceea ce dorim, și dacă Domnul nu ne răspunde, să contenim a mai cere. Atunci când Dumnezeu nu ne dă un lucru pe care îl cerem cu stăruință, înseamnă că are el rațiunea Lui. Are și Dumnezeu „tainele” Lui. De vreme ce credem în buna Sa pronie, de vreme ce credem că El cunoaște toate ale vieții noastre și voiește totdeauna binele, de ce să nu arătăm încredere? Să ne rugăm simplu și lin, fără patimă și constrângere. Știm că trecut, prezent și viitor, toate sunt goale, descoperite și cunoscute înaintea lui Dumnezeu. Precum zice Apostolul Pavel, *...nu este nici o făptură ascunsă înaintea Lui, ci toate sunt goale și descoperite pentru ochii Lui* (Evr. 4, 13). Noi să nu stăruim; strădania aduce rău în loc de bine. Să nu

³⁵ Cf. I Petru 5, 8.

căutam cu tot dinadinsul a dobândi ceea ce cerem, ci să le lăsăm în voia lui Dumnezeu. Căci, cu cât „vănăm” lucrul pe care îl dorim, cu atât el se îndepărtează. Așadar – răbdare, credință și liniște. Și chiar dacă noi uităm, Domnul nu uită niciodată și, dacă este pentru binele nostru, ne va da ceea ce trebuie și când trebuie.

Să cerem în rugăciune numai mântuirea sufletelor noastre. N-a spus Domnul: *Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu... și toate acestea se vor adăuga vouă* (Matei 6, 33; Luca 12, 31)? Ușor, foarte ușor poate Hristos să ne dea tot ceea ce dorim. Iată taina: să nu vă puneți deloc în minte să cereți un anumit lucru. Secretul este să cereți unirea voastră cu Hristos în chip dezinteresat, fără să spuneți: „Dă-mi asta, dă-mi...”. Este de-ajuns să spunem „Doamne Iisuse, miluiește-mă”. N-are trebuință Dumnezeu să-L înștiințăm noi despre felurile noastre nevoi. El le cunoaște pe toate mult mai bine decât noi, și ne dăruiește iubirea Sa. Totul este să răspundem acestei iubiri prin rugăciune și prin păzirea poruncilor Lui. Să cerem să se facă voia lui Dumnezeu. Acesta este lucrul cel mai folositor, cel mai sigur pentru noi și pentru toți cei pentru care ne rugăm. Hristos ni le va da pe toate din belșug. Când există fie și cât de puțin egoism, nu se face nimic.

***Trebuie să mergem singuri
către Dumnezeu, întru smerenia
și simplitatea inimii***

Când avem cu Hristos o legătură de încredere desăvârșită, atunci suntem fericiți, avem bucurie. Avem bucuria Raiului. Aceasta este taina. Și atunci strigăm cu Apostolul Pavel: *Căci pentru mine viața este Hristos și moartea un câștig* (Filip. 1, 21), și *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine* (Gal. 2, 20). O, ce sunt acestea!... Nebunie! Toate să se facă simplu, lin.

Trebuie să mergem singuri către Dumnezeu, întru smerenia și simplitatea inimii. Ce spune înțeleptul Solomon? Este trebuință de simplitate. *Cugetați drept despre Domnul și căutați-L cu inimă smerită; căci El Se lasă găsit celor care nu-L ispitesc și Se arată celor care au credință în El* (Înț. lui Sol. 1, 1-2). Simplitatea este sfânta smerenie, adică desăvârșită încredere în Hristos. Să dăm lui Hristos întreaga noastră viață. Spunem la Sfânta Liturghie – „toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm”, și, în alt loc, „Ție, Stăpâne, lubitorule de oameni, îți încredințăm toată viața și nădejdea noastră, și cerem și ne rugăm și cu umilință cădem înaintea Ta”³⁶.

Cu mult timp înainte, a venit un vlădică și am stat de vorbă despre rugăciune. Îi zic:

- Ce înseamnă să ne rugăm *întru smerenia și simplitatea inimii*?

- Cu simplitate.

³⁶ Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Ioan Hrisostom; rugăciunea preotului înainte de *Tatăl nostru*.

... a acestui, Prea Sfințite?

- Înțeleg.

- Ei, eu nu înțeleg, este taină. Asta se face numai prin harul dumnezeiesc.

- A, nici eu nu înțeleg, îmi zice. Îți mulțumesc că îmi spui că numai prin harul dumnezeiesc se pot înțelege și izbândi simplitatea și curăția.

Așa să vă luptați în viața duhovnicească: simplu, lin, fără siluire. Acesta este un chip mai sfânt al vieții duhovnicești, dar nu este cu putință să-l înveți așa, pe de rost. Trebuie să pătrundă în chip tainic înlăuntrul tău, așa încât sufletul tău să-l îmbrățișeze prin harul lui Dumnezeu. Însă, de multe ori, deși vrem să-l izbândim, prinde de veste potrivnicul și ne împiedică. Atunci să punem în faptă acel *să nu știe stânga ta ce face dreapta ta* (Matei 6, 3). Când îl vrei, când silești lucrul dumnezeiesc, nu vine. *Va veni în ziua când nu se așteaptă și în ceasul pe care nu-l cunoaște*³⁷. Aici e o taină; nu pot să v-o lămuresc. Așa cum mi s-a întâmplat în Patmos.

Când pierdeți harul dumnezeiesc, să nu faceți nimic. Să vă continuați viața și lupta voastră lin, simplu, până ce, fără zbucium, vor veni iarăși iubirea și dragostea și dorul fierbinte după Hristos. Și atunci toate vor merge bine. Atunci harul vă va umple și vă veți bucura. O altă taină sunt slujbele: să vă dăruiți acestora, și harul lui Dumnezeu va veni în chip tainic.

Cheia pentru viața duhovnicească este rugăciunea

Să vă rugați lui Dumnezeu cu mâinile deschise. Aceasta este taina sfinților. Îndată ce-și întindeau mâinile, îi cerceta harul dumnezeiesc. Părinții Bisericii folosesc – ca fiind cea mai aducătoare de roade – rugăciunea scurtă: „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”. Cheia pentru viața duhovnicească este rugăciunea. Nimeni nu te poate învăța rugăciunea: nici cărțile, nici Bătrânul, nimeni. Singurul dascăl este dumnezeiescul har. Dacă v-aș spune că mierea curge, este dulce, este așa și pe dincolo, n-ați înțelege, dacă n-ați gusta-o. La fel și cu rugăciunea: dacă v-aș spune „este așa, simți așa” ș.a.m.d., n-ați înțelege, nici nu v-ați putea ruga, *decât în Duhul Sfânt* (I Cor. 12, 3).

Numai Duhul Sfânt, numai harul lui Dumnezeu poate să insufle rugăciunea. Nu este greu să spuneți rugăciunea; dar n-o puteți spune așa cum trebuie, fiindcă se împotrivesc sinele vostru cel vechi. Dacă nu pătrundeți în atmosfera harului, nu veți putea face rugăciunea. Îndată ce auziți un cuvânt de ocară, vă întristați, și îndată ce vi se spune un cuvânt bun, vă bucurați și străluciți? Prin aceasta arătați că nu sunteți pregătiți, că nu aveți temeierile – smerenia și iubirea – și astfel se naște împotrivirea. Ca să intrați în „formă”, veți începe de la ascultare. Trebuie ca mai întâi să vă dăruiți ascultării, ca să vină smerenia. Văzând smerenia, Domnul trimite harul dumnezeiesc, iar mai apoi rugăciunea vine singură, nesilit. Dacă nu faceți ascultare și nu aveți smerenie, rugăciunea nu vine și

³⁷ Cf. matei 24, 50. Luca 12, 46.

există primejdia înșelării. Să vă pregătiți încet-încet, lin, și să faceți rugăciunea în minte. Tot ceea ce este în minte este și în inimă.

***Când vine harul, spune numele „Hristos”,
și se umple și mintea, și inima***

Numai în harul dumnezeiesc te poți ruga. Nici o rugăciune nu se poate face fără harul dumnezeiesc. Aduceți-vă aminte de *Înțelepciunea lui Isus Sirah: Că întru înțelepciune se va grăi lauda, și Domnul o va îndrepta pe ea* (Înț. lui Isus Sirah 15, 10). Adică, numai Acela care stăpânește înțelepciunea cea dumnezeiască poate să-L slăvească, după cuviință, pe Dumnezeu. Numai Domnul dă har pentru asta. Când vine harul, spune numele „Hristos”, și se umple și mintea, și inima. Această iubire și acest dor fierbinte au și trepte. Când trăiești această iubire, nu numai că dorești să dobândești cele duhovnicești atunci când ești treaz, dar pe aceleași le vezi chiar și în vis. Pe toate să le faci în iubire. Din iubire să faci osteneala, orice osteneală. Să simți iubire, recunoștință către Dumnezeu, fără să ai în mintea ta că trebuie să dobândești ceva. Lucrul de preț este să spui rugăciunea cu delicatețe a sufletului, cu iubire, cu dor fierbinte, și atunci nu ți se va părea istovitoare; tot așa precum atunci când spui „mama mea... tatăl meu”, simți deplină odihnă.

Așadar, fără siluire în dobândirea rugăciunii! Nu: „mă voi lupta ca să dobândesc rugăciunea și să câștig Raiul”. Să nu te gândești la faptul că în cer vei primi însutit. Să zici rugăciunea fără socoteli, fără

prefăcătorii, nu ca să câștigi ceva. Chiar dacă faci mii de metanii ca să intri în Rai, ele nu au valoare. Să le faci din iubire și, dacă Dumnezeu vrea să te așeze în Iad, atunci să faci precum voiește. Asta înseamnă să nu cauți la ale tale. N-are valoare să faci o sută de metanii și să nu simți nimic. Fă douăzeci sau cincisprezece cu simțire și cu iubire pentru Domnul, și cu ascultare de dumnezeieștile Lui porunci. Astfel, încet-încet patimile pleacă, păcatele se risipesc și, lin-lin, fără eforturi, intrăm în rugăciune. Iar dacă ești gol, adică dacă nu ai iubire, și metanii și rugăciune dacă faci, nimic nu faci. Iar dacă ajungi în orice chip la străpungere, să nu pierzi prilejul de a spune rugăciunea și astfel, încet-încet, ea devine felul tău de viață. Când înaintezi, nu mai este cugetul rugăciunii cel care se aude în minte, ci este altceva. Este ceva pe care îl simți în lăuntrul tău, dar fără ca tu să te străduiești în vreun fel. Acest „ceva” este harul dumnezeiesc, pe care ți-l dăruiește Hristos.

Străpungerea este pătimire sfântă; suferi fără să te silești. Eu pe toate le tâlcuiesc prin Sfânta Scriptură: *Ci unul din ostași cu sulița a împuns coasta Lui, și îndată a ieșit sânge și apă* (Ioan 19, 34). „Străpungere” de la asta vine, de la „împungere”. Fiind vorba de suflet, asta înseamnă că mă rănesc de iubirea lui Dumnezeu: „...m-am rănit de dragostea Ta”³⁸. *Fete din Ierusalim, vă jur: De-ntâlniți pe dragul meu, ce să-i spuneți lui oare? Că-s rănită de iubire*. Adică, mireasa caută să-L afle pe Mirele Hristos: *Sunt rănită de iubirea mea pentru El. Cum să-L uit? Cum să trăiesc fără El? Sufăr*

³⁸ Slava de la laude, slujba Sfintei Eufimia.

adânc când El este departe (Cântarea Cântărilor 5, 8). Străpungerea este o durere adâncă. Pătimire sfântă.

Hai să luăm o imagine din cele omenești. Cel îndrăgostit nu poate trăi departe de persoana iubită, nici nu-i nevoie să-i aducă chipul din minte în inimă, ci îndată ce-o vede pe iubită, îi tresaltă inima. Când este departe și se gândește la ea, iarăși îi tresaltă inima. Nu este nevoie să facă vreo strădanie. Tot astfel este și cu Hristos. Dar, firește, acolo toate sunt dumnezeiești. Dragoste dumnezeiască, iubire dumnezeiască, nu trupească. Este liniștită, dar și mai arzătoare, mai adâncă. Și, precum în iubirea firească, atunci când nu vezi chipul iubit, suferi, tot așa suferi și aici. Precum atunci când ești aproape de persoana iubită, suferi din iubire și lăcrimezi, tot așa și aici suferi din iubire și, fără să-ți dai seama, te topești în lacrimi de iubire, de străpungere, de bucurie. Aceasta este străpungerea. Nu sunt însă totdeauna lacrimile un semn. Deseori acestea sunt doar o slăbiciune femeiască.

Să-L punem lin pe Hristos în mintea noastră, rostind rugăciunea

Rugăciunea minții se săvârșește numai de către cel ce a dobândit harul lui Dumnezeu. Nu trebuie să se facă sub înrâurirea cugetului: „Să o învăț, să o izbândesc, să ajung la ea!”, căci poate duce la egoism și la mândrie. Este nevoie de experiență, de dor fierbinte, dar întru cumințenie, cu băgare de seamă și înțelepciune. Un singur gând – „Sunt sporit” – le

pierde pe toate. Cu ce să ne mândrim? N-avem nimic al nostru. Lucrurile acestea sunt subțiri.

Să vă rugați fără imagini în minte. Nu vi-L închipuiți pe Hristos. Părinții au stăruit asupra lipsei imaginilor în rugăciune. Împreună cu imaginea este și ceva alunecos, căci este cu puțință ca o imagine să strecoare altă imagine. Se poate ca și diavolul să se amestece și astfel să pierdem harul.

Rugăciunea să se facă înlăuntrul nostru cu mintea, nu cu buzele, ca să nu se împrăstie mintea și să meargă pe ici-colo. Să-L punem lin pe Hristos în mintea noastră, rostind ușor-ușor: „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”. Nu vă gândiți la nimic, decât la cuvintele „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”. Nimic altceva. Nimic. Liniștit, cu ochii deschiși, ca să nu vă primejduiți de închipuiri și rătăcirii, cu luare aminte și dăruire să vă întoarceți la Hristos. Să ziceți rugăciunea lin și nu continuu, ci atunci când există aplecare și duh de umilință, care este dar al harului dumnezeiesc. Fără har te lași pradă nălucirilor și poți cădea în „lumini”, în înșelare, în nebulie.

Rugăciunea să nu se facă silit. Forțarea poate să aducă o împotrivire înlăuntrul nostru, să facă rău. Mulți s-au îmbolnăvit de la rugăciune, căci au făcut-o cu forțare. Ceva se întâmplă, bineînțeles, și când o faci silit, dar nu e sănătos. Și nici să nu folosiți modalități tehnice. Nu-i nevoie nici de scăunel, nici de aplecarea capului, nici de închiderea ochilor. Mulți zic: „Șezi pe un scăunel, ghemuiește-te și concentrează-te”. Dar unde... Încercați să vedeți. Nu este nevoie să vă concentrați în mod deosebit ca să spuneți rugăciunea. Nu e nevoie de nici o străduință, atunci când ai

dragoste dumnezeiască. Oriunde v-ați afla – pe scăunel, pe scaun, în mașină, pe drum, la școală, la birou, la muncă – puteți să spuneți rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă” lin, fără forțare. Să nu vă legați de loc. Dragostea pentru Hristos este totul. Sufletul nu se satură repetând cu dăruire, cu dor, cuvintele „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”. Sunt cuvinte de care nu te poți sătura! Să le roștiți în întreaga voastră viață. Ascund atâta sevă!

Să aveți mintea la Dumnezeu, și inima saltă de bucurie de la sine

Ascultați să vă spun ce mi s-a întâmplat cu câteva zile înainte. Venise din Sfântul Munte un monah care se grijește de rugăciunea minții. Îmi zice:

- Cum faci rugăciunea? Șezi pe scăunel, îți pleci capul și te concentrezi?

- Nu. Zic limpede în minte „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”, și sunt atent la cuvinte. „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă... Doamne Iisuse...”. Așa o fac, în minte. Și sunt atent numai la cuvinte.

- Părinte, nu zici bine, foarte ră tăcit le spui. Mintea trebuie să fie în inimă, de-aia îi spune „rugăciunea inimii”.

- Să-ți mai spun ceva. Câteodată, când se întâmplă să am ispite, pun în mintea mea imaginea lui Hristos răstignit, cu mâinile și picioarele țintuite, și roind sânge, cu cunună de spini pe frunte, iar eu,

ingenuncheat la picioarele Lui, zic „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”.

- Și nu-ți cobori mintea în inimă?

- Nu, îi zic.

- Ești în înșelare, îmi zice. Mintea trebuie să fie în inimă, de-aia îi și spune „rugăciunea inimii”. Înșelare!

A pornit să plece.

- Părinte, îi zic, ascultă-mă. Când spun rugăciunea în minte, câteodată crește bucuria când zic „Doamne Iisuse...”, și simt cum mintea tresaltă împreună cu inima. Adică simt mintea căzând în inimă și acolo simt toată această bucurie, zicând rugăciunea. Încep în minte, apoi mintea coboară singură atunci când vine bucuria.

- A, așa, asta e! Îmi zice. Iartă-mă că am spus „înșelare”.

Mintea este cea care cugetă. Inima nu cugetă. Să aveți mintea la Dumnezeu, și inima saltă de bucurie de la sine. Se străpunge. Ca să vină Hristos în inimă, trebuie să-L iubiți. Ca să-L iubiți, trebuie ca El să vă iubească mai întâi. Trebuie ca mai întâi să vă cunoască Dumnezeu, apoi e rândul vostru. Dacă îi cereți, El Se va sălășlui. Ca să vă iubească, trebuie să fiți vrednici. Ca să fiți vrednici, trebuie să faceți pregătirea.

Mai întâi de toate, departe cu interesul. Rugăciunea trebuie să fie dezinteresată. Toate să se facă tainic, dezinteresat. Adică să nu vă gândiți că, dacă v-ați concentrat mintea, harul va veni în inimă și o va face să tresalte. Să nu vă rugați cu această socoteală, ci cu simplitate și smerenie. Să țintiți întotdeauna către slava lui Dumnezeu. Ce v-am spus

...menii. Așa să fiți, dezinteresați. Să vă fie văzută de
lui Dumnezeu în taină.

Luați aminte însă! Precum am spus, să nu știe
stânga ta ce face dreapta ta. Să nu prindă de veste cel
rău. Să trăiți în Rai fără ca cel rău să știe și să vă
pizmuiască. Nu uitați că există și pizma celui potrivit.

Pregătire este încă și să învățați a păzi poruncile
lui Dumnezeu. Să izgoniți patimile, judecata, mânia și
celelalte, în chip lin. Adică nu loviți direct răul, ci
disprețuind patima, să vă întoarceți cu iubire către
Dumnezeu. Să vă îndeletniciți cu imnele, cu troparele
sfinților, ale mucenicilor, cu psalmii lui David. Să
studiați Sfânta Scriptură și pe Părinții Bisericii. În acest
fel sufletul vostru se va înmuia, se va sfinți, se va
îndumnezei, va fi gata să primească vestiri de la
Dumnezeu.

Încet-încet vă va cerceta harul. Veți intra în
bucurie. Veți începe să trăiți în pace, așa încât după
aceea veți deveni mai puternici prin harul
dumnezeiesc. Nu vă veți mânia, nu vă veți aprinde, nu
veți răstălmăci, nu veți judeca, îi veți primi pe toți cu
iubire. Veți ajunge la ce spune Apostolul Pavel:
Dragostea îndelung rabdă; dragostea este
inevoitoare, dragostea nu pizmuieste, nu se laudă, nu
se trufește. Dragostea nu se poartă cu necuviință, nu
e aută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândește
eu. Nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de
leavă. Toate le suferă, toate le crede, toate le
îdăduiește, toate le rabdă. Dragostea nu cade
ciodată (I Cor. 13, 4-8). Rugăciunea curățește sufletul
păzește mintea. Lucrarea cea mai desăvârșită se face

în adâncurile sufletului omului, care sunt închise pe
de-a-ntregul, cunoscute numai lui Dumnezeu. Astfel
vedem ceva mișcător: oameni care se preschimbă în
copii ai lui Dumnezeu, deși ajunseseră în adâncurile
pierzării de sine.

Și eu, sărmanul, sunt un hârb, dar fac această
strădanie. Nu mă las dus de rugăciune așa, vădit, ci mă
rog în taină. Ați înțeles? Vine harul lui Dumnezeu și vă
adumbrește și pe voi. Vă dă o răcorire, un har și vouă,
cu care locuim împreună, mâncăm împreună, vorbim,
ne rugăm, ne purtăm simplu. Ați înțeles? Numai un
nechibzuit, un „grosolan”, pe care rugăciunea nu l-a
mișcat, rămâne străin de har. Să vă rugați să vă
descopere Dumnezeu toate cele nevăzute. Sunt multe
și nu le știm. Să spuneți lui Hristos: „Ce voiești Tu, ce
vrea iubirea Ta, Doamne”. El vă va călăuzi. Spre El să
priviți.

Rugăciunea minții nu se face fără povățuitor duhovnicesc

Pentru a vă îndeletnici numai cu rugăciunea
minții, trebuie să aveți povățuirea duhovnicului.
Rugăciunea minții nu se face fără povățuitor
duhovnicesc. Există primejdia ca sufletul să se
rătăcească. E nevoie de luare aminte. El vă va învăța să
intrați în rânduiala rugăciunii, căci, dacă nu intrați în
rânduială, există teama de a vedea lumina cea
potrivnică, de a trăi în înșelare și de a vă întuneca, așa
încât cel ce trăiește astfel începe să se sălbăticească, să-
și schimbe purtarea ș.a. Aceasta este dezbinarea

personalității. Ați văzut cum se naște rătăcirea? Însă, dacă înaintați în rugăciune prin povețele Bătrânului, veți vedea lumina cea adevărată.

Duhovnicul trebuie să fie deprins în rugăciunea minții. Dacă se roagă mecanic și nu a simțit el însuși rugăciunea prin harul lui Dumnezeu, nu poate să spună celuilalt cum să se roage. Îi va spune, firește, după cum a citit în cărți și după cum spun Părinții. S-au scris cărți întregi care vorbesc despre rugăciune. Atâția și atâția le citesc, și nimeni nu știe să se roage. O să spui: „Le citim, învățăm, ne pregătim, și Dumnezeu binecuvântează și ne trimite harul Său și le înțelegem”. Da, dar e taină. Rugăciunea, și mai presus de toate rugăciunea inimii, este taină.

Prin rugăciunea minții se poate naște o înfricoșătoare rătăcire. Celelalte rugăciuni le facem cumva cu creierul nostru. Le spunem simplu și le auzim cu urechile noastre; au un alt mod. Dar rugăciunea minții este altceva. Tocmai de aceea, dacă avântul minții este legat nu de sinele cel bun al tău ci de celălalt, cel egoist, vei începe a vedea luminile, însă nu lumina lui Hristos, și vei începe să simți o falsă bucurie. Dar în afară, în viața ta, în relațiile tale, vei fi mai sălbatic, mai mânios, mai nervos, mai neliniștit. Ei, iată așadar harisma celui înșelat. Este fanatizat și face rău. Așa cum se întâmplă cu zelotiștii, care au râvnă, dar nu întru cunoștință. Ascultați un exemplu.

Bătrânul, Sfântul Macarie, mergea la un praznic oarecare cu ucenicul său. Ucenicul mergea înainte. Era încă începător, și avea râvna de început. Așadar, pe drum, cum mergea, a întâlnit un idolatru, un preot al idolilor. I-a vorbit urât, zicându-i:

- Unde te duci, înșelatule?

Atunci acela s-a mâniat, l-a bătut și l-a lăsat aproape fără simțire.

După ceva vreme îl întâlnește pe Bătrân. Avva Macarie, purtător de Dumnezeu cum era, văzându-l așa de tulburat, i-a zis:

- Omule al lui Dumnezeu, unde te duci?

Acela, îndată ce a auzit aceste cuvinte, s-a înmuiat, s-a oprit brusc și i-a spus:

- Cuvântul tău m-a îndulcit.

- Da, i-a zis părintele Macarie. Te văd că alergi, numai că nu știi unde alergi.

Dar i le-a spus într-un chip smerit și cu frățească dragoste.

Zice idolatru:

- Cuvintele tale, când grăiești, îmi deschid inima, în vreme ce altul aici, cu puțin mai înainte, mi-a vorbit potrivnic și l-am umplut de bătaie.

I-a vorbit atât de frumos Sfântul Macarie, încât încet-încet și-a schimbat credința, s-a făcut monah și s-a mântuit. Întru bunătate, Sfântul i-a împărtășit duhul cel bun. I-a împărtășit lucrarea cea nezidită, care a pătruns în sufletul idolatrului. În vreme ce celălalt, ucenicul, a împrăștiat duhul mâniei și al tulburării, din ceea ce avea înlăuntru³⁹.

Vedeți ce înseamnă înșelare? Când ai Bătrân, nu treci prin primejdia înșelării. Când ai Bătrân bun, purtător de Dumnezeu, înveți tainele rugăciunii. Te rogi împreună cu Bătrânul și, încet-încet, intri în viața

³⁹ Vezi *Patericul*, Pentru avva Macarie, 37, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 1999, p. 149.

duhovnicească și înveți cum se roagă Bătrânul. El nu poate să-ți spună: „Fă așa și așa...”. Orice vezi la el, fă și tu. Mergi la Bătrânul, îți spune despre rugăciunea minții. Trebuie să cunoști că, dacă nu o trăiește el însuși, nu va face nimic. Însă, când el a trăit și trăiește rugăciunea minții, există o taină: cel ce este învățat aude cuvintele Bătrânului, dar vede și chipul cum i se deschide inima și cum mintea aceluia vorbește cu Dumnezeu. Sufletul lui îl vede. Nu doar atât, ci și comunică sufletele între ele, un suflet îl simte pe celălalt. Simte cum ia naștere „forma”, starea aceasta prin harul dumnezeiesc.

Nu este un lucru simplu. Aceasta este învățătura. Fiindcă zicem că rugăciunea nu se învață, dar ea cu adevărat se învață, atunci când trăiești lângă cineva care se roagă cu adevărat. Atunci când iei și citești o carte despre rugăciune, s-ar putea să nu înțelegi nimic. Însă, când îl ai pe Bătrânul lângă tine și se roagă, tot ceea ce îți spune despre rugăciune înțelegi, îți însușești, intri în rugăciune, te rogi și tu fără să-ți dai seama, comunică. Nu este cartea, nu este știința, este simțământul, este chipul, este deschiderea, este îmbrățișarea.

Nu cumva chiar și acestea pe care vi le zic acum, nu sunt ele o rugăciune? Căci le zic din inima mea și simțim acea tresărire și tânjire fierbinte. Dacă nu este așa, cum se explică atunci că avem atâtă dor fierbinte?

Revărsarea iubirii dumnezeiești umple sufletul de bucurie și veselie

Să-L iubim pe Hristos. Atunci numele Lui va ieși dinlăuntrul nostru cu dor fierbinte, cu căldură, cu dragoste dumnezeiască, vom striga numele Său în taină, negăit. Să stăm înaintea lui Dumnezeu cu dăruire, cu smerenie, deasupra urmelor pașilor lui Hristos. Să ne slobozească Hristos de fiecă cută a omului celui vechi. Să ne rugăm să ne vină lacrimile înainte de rugăciune. Dar, atenție! Să nu știe stânga ta ce face dreapta ta. Să vă rugați cu zdrobire: „Sunt eu vrednic să-mi dai atâtă har, Hristoase al meu?” Și atunci aceste lacrimi se fac lacrimi de recunoștință. Sunt mișcat; n-am făcut voia lui Dumnezeu, ci cer mila Lui.

Să vă rugați lui Dumnezeu cu dor fierbinte și iubire, în liniște, cu blândețe, lin, fără silire. Și, când ziceți rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”, să o spuneți rar, smerit, lin, cu dragoste dumnezeiască. Cu dulceață să roștiți numele lui Hristos. Să ziceți cuvintele unul câte unul, „Doamne... Iisuse... Hristoase... miluiește-mă”, lin, delicat, iubitor, tainic, în minte, în tăcere, dar și cu avânt, cu dor fierbinte, cu dragoste, fără forțare, siluire sau încrâncenare necuviincioasă. Cum vorbește mama care-și iubește copilul? „Copilașul meu!... Fetița mea!...”. Cu dor fierbinte. Dor fierbinte! Aceasta este taina. Aici grăiește inima. „Copilașul meu, sufletul meu!” „Domnul meu, Iisuse al meu, Iisuse al meu, Iisuse al meu!...” Ceea ce ai în inima ta, în mintea ta, aceasta o rostești din toată

inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta și din tot cugetul tău (Luca 10, 27).

Câteodată este bine să ziceți cu glas tare „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”, pentru a o auzi și simțurile, pentru a o auzi și urechea! Suntem trup și suflet, și există o influență a unuia asupra celuilalt..

Însă, când te îndrăgostești de Hristos, preferi tăcerea și rugăciunea minții. Atunci cuvintele conținesc. Este tăcerea lăuntrică ce premerge, însoțește și urmează cercetarea dumnezeiască, unirea dumnezeiască a sufletului cu cele dumnezeiești. Când te afli în această stare, nu mai este nevoie de cuvinte. Acesta este un lucru pe care îl trăiești. Ceva ce nu se explică. Numai cel care trăiește această stare înțelege. Simțământul iubirii te copleșește, te unește cu Hristos. Te umpli de bucurie și veselie, care arată că ai înlăuntrul tău iubirea dumnezeiască, iubirea desăvârșită. Iubirea dumnezeiască este dezinteresată, simplă, adevărată.

Cel mai desăvârșit mod al rugăciunii este cel tăcut. Liniștea. „Să tacă tot trupul omenesc”⁴⁰. Acolo se săvârșește îndumnezeirea: în liniște, în tăcere, în taină. Acolo se săvârșește adevărata adorare. Însă ca să trăiești aceasta, trebuie să ajungeți la măsuri... Atunci cuvintele se mistuie. Aduceți-vă aminte: „Să tacă tot trupul omenesc”. Acest mod, al liniștii tăcute, este cel mai desăvârșit. Așa te îndumnezeiești. Pătrunzi în tainele lui Dumnezeu. Nu trebuie să vorbim noi mult. Să lăsăm harul să vorbească.

⁴⁰ Heruvicul din Sâmbăta Mare.

Ziceam „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă” și se deschideau noi orizonturi. Lacrimi de bucurie și fericire curgeau din ochii mei pentru iubirea și jertfa pe cruce a lui Hristos. Dor fierbinte! Aici se ascunde măreția, Raiul. Întrucât Îl iubești pe Hristos, rostești aceste cuvinte cu dor fierbinte, din inimă. Și încet-încet cuvintele se pierd. Inima este atât de plină, încât ajunge să spui „Iisuse al meu!” și nici un alt cuvânt. Iubirea se exprimă mai bine fără nici un cuvânt. Când un suflet se îndrăgostește cu adevărat de Domnul, preferă tăcerea și rugăciunea minții. Revărsarea iubirii dumnezeiești umple sufletul de bucurie și veselie.

Mai întâi, un astfel de suflet este înfățișat în Psaltire, în Octoih, în Mineie ș.a. Acum au încetat cuvintele. Trăiește în adâncul său smerenia dumnezeiască. Acolo Se sălășluiește Hristos, înlăuntrul său, și simte glasul dumnezeiesc. Se află în lume și în afara lumii, în Rai, adică în Biserică, în Raiul nezidit. Spune Sfântul Ignatie Briancianinov:

„Mult dorită este rugăciunea inimii, mult dorită este tăcerea inimii, mult dorit este să trăim în cea mai însingurată pustie, căci acestea slujesc în chip osebit rugăciunii inimii și tăcerii inimii”.

Tăcerea inimii înseamnă a nu fi împrăștiat de nimic. Să trăiești singur cu Dumnezeu.

Dumnezeu este pretutindeni și pe toate le plinește. Mă străduiesc să mă arunc în nemărginire, în stele. Minte mea se avântă în măreția atotputerniciei lui Dumnezeu, socotind distanțele miliardelor de ani lumină. Îl simt dinaintea mea pe Atotputernicul Dumnezeu și-mi deschid mâinile și sufletul, să mă unesc cu El, să mă împărtășesc de Dumnezeire...

În rugăciune, însemnătate are intensitatea

În rugăciune, însemnătate are nu durata în timp ci intensitatea. Să vă rugați fie și numai cinci minute, dar să vă dăruiți lui Dumnezeu cu iubire și din fierbinte. Unul se poate ruga o noapte întreagă, iar altul numai cinci minute, și această rugăciune de cinci minute să fie mai înaltă. De bună seamă, aceasta este o taină, dar așa este. Ascultați-mă, copiii mei, să vă dau un exemplu.

Un monah călătorea prin pustie și a întâlnit un alt monah. S-au salutat.

- De unde vii? îi zice.
- Din satul cutare.
- Cum petreceți acolo?
- E o secetă cumplită. Suntem necăjiți.
- Ei, și ce-ați făcut? V-ați rugat?
- Da.
- A plouat?
- N-a plouat.
- Se pare că nu v-ați rugat cum trebuie. Să facem și aici o rugăciune către Dumnezeu, să ne ajute.

Și, așa cum erau acolo, au început să se roage. Îndată a venit un norișor care s-a mărit, s-a întunecat, a coborât și, iată! A slobozit multă ploaie. Ce se făcuse? Rugăciune adevărată. Puțină rugăciune s-a făcut, și a plouat. Însemnătatea intensității...

„Întru durere și cu tărie”, cum spune Sfântul Macarie. Sfântul Macarie se ruga îndelung din toată inima și din tot sufletul și din tot cugetul. Se dăruise trup și suflet adorării. Putea astfel să-și ridice mâinile și să le țină până i se făceau ca niște lemne. Dimpotrivă,

cel ce face o blestemăție și-și ridică mâna asupra cuiva, poate să transmită răul.

Cineva mi-a zis:

- Vrem să ne faci o rugăciune.

I-am răspuns:

O să mă rog în inima mea, cu smerenie, Domnului. O să mă rog „cu înțelegere”.

Zice:

- Ce înseamnă „cu înțelegere”?

- Adică rugăciune întru cunoștință, cu mintea adunată. Uite! Odată se adunase lumea în piață și cereau Prorocului David să le vorbească, căci se întâmplase un oarecare eveniment însemnat și întreaga lume striga. Și a ieșit Prorocul și le-a zis:

Cântați Dumnezeului nostru, cântați;

cântați Împăratului nostru, cântați.

Că Împărat a tot pământul este Dumnezeu;
cântați cu înțelegere (Ps. 46, 7-8).

A fost mulțumit și mi-a zis:

- Unde se află în Sfânta Scriptură, să merg să-l găesc? Care psalm este?

- Îmi pare că începe așa:

Toate noroadele bateți din palme,
strigați lui Dumnezeu cu glas de bucurie... (Ps. 46, 1).

Omul lui Dumnezeu pe toate le preface în rugăciune

Toate problemele noastre, cele materiale, cele trupești, toate să le încredințăm lui Dumnezeu. Precum spune în Dumnezeiasca Liturghie „și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm”. Toată viața noastră o

lăsăm în seama Ta, Doamne. Ce voiești Tu. *Facă-se voia Ta, precum în cer așa și pe pământ.*

Omul lui Dumnezeu pe toate le preface în rugăciune. Și greutatea, și necazul, le preface în rugăciune. Orice i s-ar întâmpla, îndată începe: „Doamne Iisuse Hristoase...”. Dragostea este folositoare la orice, și la cele mai simple lucruri. De pildă, suferi de insomnie: să nu te gândești la somn. Să te scoli, să ieși afară, să vii iar în cameră, să te așezi în pat ca și prima dată, fără să te gândești dacă o să dormi sau nu. Să te concentrezi, să spui doxologia și apoi de trei ori „Doamne Iisuse Hristoase...”, și așa o să vină somnul.

Toate se pun în rânduială prin rugăciune. Dar trebuie să ai iubire, înflăcărare în rugăciune. Să nu ai neliniște, ci încredere în iubirea și în pronia lui Dumnezeu. Toate sunt înlăuntrul vieții duhovnicești. Toate se sfințesc, și cele bune, și cele grele, și cele materiale, și cele duhovnicești, și toate câte le faceți, spre slava lui Dumnezeu să le faceți. Cum spune Apostolul Pavel? *Ori de mâncăți, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți* (I Cor. 10, 31). Când ești în rugăciune, toate se fac cum trebuie. De pildă, speli farfuriile și nu spargi niciuna, nu faci pagube. Vine înlăuntrul tău harul lui Dumnezeu. Când ai harul, toate se fac cu bucurie, fără osteneală.

Când săvârșim neîncetat rugăciune, ne va lumina Dumnezeu ce să facem de fiecare dată, și în cele mai grele împrejurări. Ne va înștiința Dumnezeu înlăuntrul nostru. Va găsi Dumnezeu mijloace. Firește, putem însoți rugăciunea cu postul. Adică, atunci când

avem o problemă serioasă sau o nedumerire, să punem mai întâi multă rugăciune și post. Și eu așa am făcut de multe ori.

Iarăși, când înălțăm cereri pentru lume, să le spunem tainic, prin rugăciunea care se face *întru ascuns* (Matei 6, 6) și nu se vede. Multa împrăștiere nu ușurează rugăciunea. Lăsați telefoanele, comunicările și multele cuvinte cu oamenii. Dacă Domnul nu ajută, ce să facă strădaniile noastre? Rugăciunea, rugăciunea cu iubire. Îi ajutăm mai bine de departe cu rugăciunea. Îi ajutăm în cel mai bun, în cel mai desăvârșit chip.

Când ne rugăm pentru ceilalți, să spunem „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”

Să ne rugăm pentru Biserică, pentru lume, pentru toți. Toată creștinătatea se află înlăuntrul rugăciunii. Dacă vă rugați numai pentru voi, asta ascunde interes. Pe când, dacă vă rugați pentru Biserică, înlăuntrul Bisericii sunteți și voi. În Biserică este Hristos unit cu Biserica, dar și cu Tatăl și cu Duhul Sfânt. Sfânta Treime și Biserica sunt una. Dorul vostru fierbinte trebuie să fie îndreptat spre aceasta, ca lumea să fie sfințită, ca toți să devină ai lui Hristos. Atunci intrați în Biserică, trăiți în bucuria Raiului, în Dumnezeu, pentru că întreaga plinătate a Dumnezeirii sălășluiește în Biserică.

Suntem toți un trup, având cap pe Hristos. Toți suntem Biserica. Religia noastră are această măreție, unește lumea în minte. Puterea rugăciunii e mare, foarte mare, mai ales când este făcută de către mulți

frați. În rugăciunea comună se unesc toți. Să-l simțim pe aproapele nostru ca pe noi înșine. Acesta este viața noastră, bucuria noastră, comoara noastră. Toate sunt ușoare în Hristos. Hristos este centrul; toți tind către centru și se unesc într-un duh și într-o inimă. Așa s-a întâmplat la Cincizecime. Când toți aud în același ceas, în același loc, Psaltirea și toate citirile, se unesc prin auzire cu harul lui Dumnezeu, pentru că ceea ce este spus de către citeț este auzit și împărtășit tuturor. Puterea celor mulți se înmulțește, ca și când ar vedea un lucru frumos și l-ar privi toți cu ardoare. Ei, privirea lor, care se întâlnește pe acest lucru frumos, îi unește. De pildă, izbăvirea Apostolului Petru din temniță: ...se făcea neconținut rugăciune către Dumnezeu pentru el, de către Biserică (Fapte 12, 5). Această rugăciune l-a slobozit pe Petru din legăturile temniței.

Iubirea, dăruirea către Dumnezeu, ardoarea, unirea cu Dumnezeu, unirea cu Biserica sunt Raiul cel de pe pământ. Dacă dobândim harul dumnezeiesc, toate sunt ușoare, fericite, și devin binecuvântare a lui Dumnezeu. Hai, ia găsește-mi altă religie care să-l facă pe om desăvârșit și fericit. Și este păcat să nu înțelegem această măreție!

Când avem vreo problemă oarecare, noi sau altcineva, să cerem și de la alții rugăciune și să-L rugăm toți pe Dumnezeu cu credință și iubire. Să fiți încredințați că lui Dumnezeu îi sunt bineplăcute aceste rugăciuni și intervine, făcând minuni. Asta n-am înțeles-o noi bine. Am luat-o așa, simplu, și zicem: „Fă o rugăciune pentru mine”.

Să vă rugați mai mult pentru ceilalți decât pentru voi. O să ziceți „Doamne Iisuse Hristoase,

miluiește-mă” și o să-i aveți totdeauna înlăuntrul vostru și pe ceilalți. Toți suntem fiii aceluiași Tată, suntem toți una; pentru aceasta, când ne rugăm pentru ceilalți, putem zice „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”, și nu „miluiește-i”. Astfel, îi facem una cu noi înșine.

Rugăciunea pentru ceilalți, atunci când este făcută lin și cu iubire adâncă, este dezinteresată și aduce un mare folos duhovnicesc. Aduce har și celui ce se roagă, și celui pentru care se roagă. Când aveți o iubire mare, iar această iubire vă mișcă spre rugăciune, atunci valurile iubirii voastre merg și-l influențează pe cel pentru care vă rugați; creați în jurul lui un scut de apărare și-l înrăuriți, îl călăuziți spre bine. Văzând strădania voastră, Dumnezeu vă dă har bogat și vouă, și aceluia. Dar trebuie să murim pentru noi înșine. Ați înțeles?

Voi sunteți necăjiți atunci când ceilalți nu sunt buni, în vreme ce ar trebui să vă dăruiti rugăciunii, ca să se îplinească ceea ce dorim prin harul lui Dumnezeu. Voi vă faceți cunoscuți prin înțelepciunea voastră, dar asta nu-i chiar așa de bine. Taina este alta, nu ce vom spune sau ce vom arăta celorlalți. Taina este dăruirea noastră, rugăciunea către Dumnezeu, pentru ca frații noștri să aibă parte de ceea ce trebuie, prin harul lui Dumnezeu. Asta este. Ceea ce noi nu putem face, o va face harul lui Dumnezeu.

În viața mea, locul cel dintâi îl are rugăciunea. Nu mă tem de iad și nu mă gândesc la Rai. Cer numai lui Dumnezeu să miluiască întreaga lume și pe mine. Dacă rostesc cu ardoare „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”, chiar și atunci când mă vizitează lumea, nu mă rup de rugăciune. Este același lucru. Mă rog, îi

primesc pe toți cu Duhul lui Hristos, și sunt mereu gata să mă rog pentru lume. Mă străduiesc să-L iubesc pe Hristos. Acesta este scopul meu. Din pricina multelor mele boli, nu pot vorbi mult. Însă mai mult decât cuvintele, ajută rugăciunea.

Mă rog pentru problemele voastre, dar asta nu ajunge. Trebuie ca rugăciunea mea să afle și de la voi un răspuns. Dumnezeu, Care ne trimite harul Său, trebuie să afle brațele noastre deschise spre a-L primi. Și tot ce va îngădui El va fi spre folosul nostru sufletesc. Însă nu noi să ne rugăm, iar voi să dormiți.

Unii mă învinovătesc deseori, dar eu ca un surd nu auzeam și ca un mut ce nu-și deschide gura sa (Ps. 37,13). Să vă rugați pentru cei ce vă judecă. Să spuneți „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”, și nu „miluiește-l”, și va fi în această rugăciune și cel ce vă judecă. Vă spune altul vreun necaz? Știe Dumnezeu. Voi să deschideți mâinile către Dumnezeu, zicând „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”. Să-l faceți una cu voi înșivă. Domnul cunoaște ce îl chinuiește în adânc pe acela și, văzând iubirea voastră, grăbește spre ajutor. Domnul cercetează dorurile inimii. Ce spune Apostolul Pavel către romani? *Iar Cel ce cercetează inimile știe care este dorirea Duhului, căci după Dumnezeu El se roagă pentru sfinți* (Rom. 8, 27).

Să vă rugați pentru curățirea fiecărui om, ca să vă faceți următori chipului îngeresc în viața voastră. Da, îngerii nu se roagă pentru ei înșiși. Eu așa mă rog pentru oameni, pentru Biserică, pentru trupul Bisericii. În ceasul în care vă rugați pentru Biserică, vă izbăviți de patimi. În ceasul în care slavosloviți, se liniștește

sufletelul vostru și se sfințește de către harul dumnezeiesc. Acest meșteșug vreau să-l învățați.

Dumnezeu vrea să ne asemănăm îngerilor. Îngerii nu fac altceva decât să slavoslovească pe Dumnezeu. Numai aceasta este rugăciunea lor - slavoslovie. Slavoslovie este un lucru delicat, scapă celor pământești. Noi suntem oameni foarte materialisti și ticăloșiți, pentru aceea ne și rugăm lui Dumnezeu cu interes. Îl rugăm se ne pună în bună rânduială problemele, sănătatea, copiii. Ne rugăm omeneste, interesat. Slavoslovie este o rugăciune dezinteresată. Îngerii nu se roagă pentru a câștiga ceva, sunt dezinteresați. Dumnezeu ne-a dăruit și nouă această putință - să ne fie rugăciunea o neconținută slavoslovie, o rugăciune îngerească. Aici se află marea taină. Când vom pătrunde în această rugăciune, Îl vom slăvi pe Dumnezeu neîncetat, lăsându-le pe toate în grija Lui, precum se roagă Biserica noastră: „...toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm”. Acestea sunt „matematicile superioare” ale religiei noastre!

Despre lupta duhovnicească

*„Ceea ce-l face pe om sfânt
este iubirea, adorarea lui Hristos.”*

Când vine Hristos în sufletul nostru, le va preface pe toate cele dinlăuntru

Omul este o taină. Purtăm înlăuntru nostru o moștenire de veacuri, tot binele pe care l-au trăit prorocii, sfinții, mucenicii, apostolii și, mai cu seamă, Domnul nostru Iisus Hristos; dar, de asemenea, purtăm și răul care există în lume de la Adam și până astăzi. Toate sunt înlăuntru nostru, și instinctele și totul, și se cer hrănite. Dacă nu le hrănim, cândva se vor răzbuna, fără numai dacă le îndreptăm altundeva, mai sus, la Dumnezeu.

Pentru aceasta, trebuie să murim după omul cel vechi și să ne îmbrăcăm în cel nou. Aceasta mărturisim în Taina Botezului. Prin botez intrăm în bucuria lui Hristos. *Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat* (Gal. 2, 27). Al doilea botez este spovedania, prin care se face curățirea de patimi, ridicarea din morți. Astfel vine harul dumnezeiesc prin mijlocirea Tainelor.

Domnul a spus ucenicilor Săi: *Când va veni Duhul Sfânt, vă va învăța toate*⁴¹. Duhul Sfânt ne învață toate. Ne sfințește. Ne îndumnezeiește. Când avem Duhul lui Dumnezeu, nu mai putem săvârși nici un păcat. Având pe Duhul Sfânt, nu mai putem face răul. Nu ne mai putem mânja, urî, gândi răul...

Să devenim plini de Duhul Sfânt. Aici este cuprinsă ființa vieții duhovnicești. Aceasta este un meșteșug. Meșteșugul meșteșugurilor. Să ne deschidem mâinile și să ne aruncăm în brațele lui Hristos. Când vine Hristos, am câștigat totul. Hristos le va preface pe toate cele dinlăuntrul nostru. Va aduce pacea, bucuria, smerenia, iubirea, rugăciunea, înălțarea. Harul lui Hristos ne va înnoi. Dacă ne întoarcem către El cu dor, cu înflăcărare, cu dăruire, cu dragoste, Hristos ne va da totul.

Fără Hristos este cu neputință să ne îndreptăm pe noi înșine; nu ne vom putea dezlega de patimi. Singuri nu putem să ne facem buni. *Fără Mine nu puteți face nimic* (Ioan 15, 5). Oricât ne-am strădui, nimic nu vom izbândi. Un singur lucru trebuie să facem: să ne întoarcem la El și să-L iubim *din tot sufletul* (Marcu 12, 30). Cea mai bună tămăduire a patimilor este numai iubirea lui Hristos.

Dumnezeu a pus în sufletul omului o putere; de om atârnă felul cum o întrebuințează, pentru bine sau pentru rău. Dacă asemănăm acea putere cu apa, binele cu o grădină plină de flori, copaci și iarbă, iar răul cu o grădină plină de spini, atunci se poate întâmpla aceasta: când îndreptăm apa spre grădina cu flori, atunci toate înverzesc, cresc, înfloresc, învie; în același

timp, spini, pentru că nu sunt udați, se usucă și pier. Și invers.

Nu-i nevoie, deci, să vă îngrijiți de spini. Nu vă lăsați prinși de urmărirea răului. Așa ne vrea Hristos, să nu ne îngrijim de patimi și de vrăjmașul. Îndreptați apa, adică toată puterea sufletului vostru, către flori, și atunci vă veți bucura de frumusețea, mireasma și răcoarea lor.

Nu ajungeți sfinți vânând răul. Lăsați răul. Să priviți către Hristos, iar El vă va mântui. În loc să stați în afara ușii și să alungați răul, mai bine disprețuiți-l, nebăgându-l în seamă. Năvălește asupra voastră răul? Voi dăruți-vă toată puterea lăuntrică binelui, adică lui Hristos. Rugați-vă: „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”. Știe El cum să vă miluiască, în ce chip. Și, când vă umpleți de bine, nu vă mai întoarceți spre rău. Deveniți, prin harul lui Dumnezeu, buni. Unde să mai afle răul loc atunci? Se risipește!

Toate sunt cu putință împreună cu Hristos. Unde sunt osteneala și strădania de a te face bun? Lucrurile sunt simple. Chemați-L pe Dumnezeu și El va preface totul spre bine. Dacă-L dați Lui inima voastră, nu va rămâne loc pentru celelalte. Când vă veți îmbrăca în Hristos, nu veți mai face nici o strădanie pentru virtute, căci v-o va da El. Vă apucă frica și dezamăgirea? Întoarceți-vă către Hristos. Iubiți-L simplu, smerit, fără pretenții, și vă va izbăvi El Însuși. Să vă întoarceți la Hristos și să spuneți cu smerenie și nădejde, ca și Apostolul Pavel: *Cine mă va izbăvi de trupul morții acesteia?* (Rom. 7, 24) Vă veți mișca, deci, către Hristos, iar El va veni îndată. Îndată va lucra harul Său.

⁴¹ Cf. Ioan 14, 26.

În viața duhovnicească să vă luptați simplu, lin, fără siluire

Religia noastră este desăvârșită, adânc filosoficească. Lucrul simplu este și cel mai de preț. În viața duhovnicească să vă luptați simplu, lin, fără siluire. Sufletul se sfințește și se curățește prin studiul cuvintelor Părinților, prin învățarea psalmilor, a vieților sfinților, a psaltichiei, a rugăciunii.

Dăruiți-vă, așadar, lucrurilor duhovnicești, și lăsați-le pe toate celelalte. La slujirea lui Dumnezeu putem ajunge ușor, fără chinuială. Sunt două căi de a ajunge la Dumnezeu: cea crâncenă și istovitoare, cu sălbaticile năvăliri împotriva răului, și cea ușoară, prin iubire. Există mulți care au ales calea cea anevoioasă și „au dat sânge, ca să ia Duh”, până ce au ajuns la o mare virtute. Eu găsesc că drumul mai scurt și mai sigur este acesta, prin iubire. Pe acesta să-l urmați și voi.

Vă puteți dărui, adică, unei alte strădanii. Să studiați, să vă rugați și să aveți drept țel înaintarea în iubirea lui Dumnezeu și a Bisericii. Nu vă luptați să alungați întunericul din camera sufletului vostru. Faceți o găurică, pentru a intra lumina, și întunericul va pleca. Același lucru este valabil și pentru patimi și neputințe. Nu vă luptați cu ele, ci sârguiți-vă să le preschimbați în putere, disprețuind răul. Să vă grijiți de tropare, canoane, de slăvirea lui Dumnezeu, de dragostea dumnezeiască. Toate sfintele cărți ale Bisericii noastre - Octoihul, Ceaslovul, Psaltirea, Mineiele - cuprind cuvinte sfinte, de dragoste, către

Hristosul nostru. Să le citiți cu bucurie, cu iubire și veselie. Când vă dăruiți acestei strădanii cu înflăcărare, sufletul vostru se va sfinți în chip lin, tainic, fără să vă dați seama.

Viețile sfinților, și mai ales viața Sfântului Ioan Colibașul, m-au impresionat. Sfinții sunt prietenii lui Dumnezeu. Ziua întregă vă puteți îndulci și desfăta de izbânzile lor, și să le urmați viața. Sfinții s-au dăruit în întregime lui Hristos.

Prin acest studiu veți dobândi încet-încet blândețea, smerenia, iubirea, și sufletul vostru va deveni bun. Să nu alegeți mijloace negative pentru îndreptarea voastră. Nu-i nevoie nici să vă temeți de diavol, nici de iad, nici de nimic. Acestea nasc împotrivire. Am și eu o mică experiență în astea. Scopul nu este să ședeți, să vă răniți și să vă trudiți, spre a vă îndrepta. Scopul este să trăiți, să studiați, să vă rugați, să înaintați în iubire, în iubirea lui Hristos, în iubirea Bisericii.

Acesta este lucrul cel sfânt și frumos, acela care ferește și izbăvește sufletul de orice rău - strădania de a se uni cineva cu Hristos. Să-L iubească pe Hristos, să-L adore pe Hristos, să trăiască în Hristos, precum Apostolul Pavel care zice: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine* (Gal. 2, 20). Aceasta este ținta noastră. Celelalte strădanii să fie tainice, ascunse. Ceea ce trebuie să stăpânească este iubirea lui Hristos. Aceasta să existe în minte, în cuget, în imaginație, în inimă, în voință. Această strădanie să fie cea mai arzătoare - cum să-L întâlnești pe Hristos, cum să vă uniți cu El, cum să-L îmbrățișați în lăuntrul vostru.

Lăsați toate neputințele, ca să nu prindă de veste duhul cel potrivnic și să vă afunde, să vă doboare și să vă zvârle în necaz. Să nu faceți nici o strădanie ca să scăpați de astea. Să vă luptați lin și simplu, fără neliniște și siluire. Nu ziceți: „Acum o să mă trudes, o să fac rugăciune să dobândesc iubire, să devin bun...” Nu este bine să te trudești și să te lovești, vrând să devii bun. Așa o să vă poticniți mai rău. Toate să se facă în chip lin, nesiluit și liber. Nici să ziceți: „Dumnezeu meu, scapă-mă de asta!”, de pildă de mânie, de tristețe. Nu este bine să ne rugăm așa, gândindu-ne la o patimă anume; s-ar putea să se întâmple ceva în sufletul nostru și să ne încurcăm mai rău. Năvălește asupra patimii ca să o biruiești și vei vedea atunci cum te va îmbrățișa, te va strânge și nu vei putea să faci nimic.

Nu luptați nemijlocit cu ispita, nu vă rugați să plece, nu ziceți: „Ridic-o de la mine, Dumnezeu meu!”, căci așa îi dați însemnătate și ispita are să vă împresoare. Pentru că, zicând „Ridic-o de la mine, Dumnezeu meu!”, de fapt îi dați însemnătate, luând aminte la ea. Firește, dorința de a scăpa de ea trebuie să existe, dar nu trebuie să se vadă; să fie foarte delicată și tainică. Amintiți-vă ce spune Sfânta Scriptură: *Să nu știe stânga ta ce face dreapta ta*. Toată puterea voastră să se îndrepte către iubirea lui Dumnezeu, către slăvirea Lui, către alipirea de El. Astfel, izbăvirea de rău și de neputințe se va face tainic, fără să prindeți de veste, fără osteneală.

Această străduință o fac și eu. Am găsit că este cel mai bun chip de sfințire, nesângeros. Mai bine, adică, să mă arunc în iubire, să studiez canoanele,

troparele, psalmii. Fără să-mi dau seama, studiul și desfătarea aceasta duc mintea mea către Hristos și-mi îndulcesc inima. În același timp, mă rog deschizându-mi mâinile cu ardoare, cu iubire, cu bucurie, iar Domnul mă înalță către iubirea Lui. Acesta este țelul nostru: să ajungem acolo. Ce ziceți, calea aceasta nu este oare nesângeroasă?

Există și multe alte chipuri, cum ar fi, de pildă, pomenirea morții, a iadului, teama de diavol. Astfel, din socoteală și din teamă, ocolești răul. Eu, cel mai mic, n-am pus în faptă în viața mea aceste chipuri care istovesc, aduc împotrivire și, de multe ori, roade potrivnice. Sufletul, mai ales dacă este sensibil, se bucură de iubire și se înflăcărează, se întărește și prefăce în bune toate cele rele și urâte.

Pentru aceasta prefer eu „calea cea ușoară”, adică așezarea aceea pe care o izbândim prin studierea canoanelor sfinților. În canoane vom găsi toate cele pe care le-au deprins sfinții, cuvioșii, asceții, mucenicii. Este bine să facem acest „furtișag”. Să facem și noi ce au făcut ei. Aceștia s-au aruncat în iubirea lui Hristos. Și-au dăruit toată inima. Să furăm meșteșugul lor.

***Lucrarea duhovnicească pe care
o faceți în adâncul sufletului vostru
să nu fie văzută***

Lucrarea duhovnicească pe care o faceți în adâncul sufletului vostru să fie tainică, să nu fie simțită nu doar de ceilalți, dar nici de voi înșivă. Tot ceea ce face sinele vostru cel bun să nu fie cunoscut de către

cel rău. *Să nu știe stânga ta ce face dreapta ta. Stânga este sinele vostru cel potrivnic care, atunci când prinde de veste, le va strica pe toate. Potrivnicul este sinele nostru cel rău – îi spunem așa din noblețe. Nou este sinele nostru cel în Hristos, iar celălalt este cel vechi. E nevoie de meșteșug, ca să nu prindă de veste cel vechi. E nevoie de meșteșug și, întâi de toate, de harul lui Dumnezeu.*

Există câteva secrete. Evanghelia și Hristos Însuși ne îndeamnă cum trebuie să ne ferim de anumite lucruri, care altfel ne vor îngreua în lupta duhovnicească. Pentru aceea zice: *Să nu știe stânga ta...De pildă, vreți să gustați o bucurie de la Dumnezeu? Care este aici secretul? Chiar și dacă credeți și cereți acea bucurie, și ziceți: „Nu se poate să nu mi-o dea Dumnezeu”, cu toate acestea El nu o dă. Iar pricina sunteți voi înșivă. Nu că Dumnezeu nu vrea să-ți dea această bucurie, dar tot secretul este simplitatea și delicatețea noastră. Când lipsește simplitatea și ziceți „O să fac asta și Dumnezeu o să-mi dea ceea ce cer, voi face aia, voi face ailaltă...”, nu se împlinește. Da, să fac asta, cealaltă, dar atât de tainic, cu atâta simplitate, atât de lin, încât nici măcar eu însumi, care cer, să nu prind de veste.*

Simplu, lin să le faceți pe toate. Să nu faceți nimic cu scop. Să nu spuneți „O să fac așa, ca să obțin acest rezultat”, ci să lucrați așa, lin, fără să o știți. Adică să vă rugați simplu și fără să vă gândiți la ce vă va dăruia Dumnezeu în lăuntru sufletului. Nu faceți socoteli. Știți, firește, ce dăruiește Dumnezeu atunci când vii în atingere cu El, dar e ca și când n-ați ști. Să nu vorbiți despre asta nici măcar cu voi înșivă. Astfel, când ziceți

rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”, să o ziceți lin, lin, și să nu vă gândiți la nimic altceva în afară de rugăciune. Acestea sunt lucruri foarte delicate și este nevoie să lucreze harul lui Dumnezeu.

Inima voastră să fie simplă, nu cu două fețe și nesinceră; bună, iar nu vicleană și interesată. Sufletul simplu și bun este căutat de toți, toți se odihnesc întru el, se apropie de el fără teamă, fără bănuieli. Acest suflet trăiește cu pace lăuntrică și este într-o relație bună cu toți oamenii și cu întreaga zidire.

Cel bun, cel bun și frumos, care nu are gânduri viclene, atrage harul lui Dumnezeu. Întâi de toate, bunătața și simplitatea atrag harul lui Dumnezeu; sunt temelurile pentru ca Dumnezeu să vină și să-și afle locaș în noi⁴². Dar cel bun trebuie să cunoască și vicleniile diavolului și ale oamenilor, deoarece mult se va chinui.

În Sfânta Scriptură cuvântul lui Dumnezeu ne vorbește limpede despre simplitate și delicatețe: *Iubiți dreptatea, judecători ai pământului; cugetați drept despre Domnul și căutați-L cu inimă smerită. Căci El se lasă găsit celor care nu-L ispitesc și Se arată celor care au credință în El. Într-adevăr, cugetele viclene depărtează de Dumnezeu, și puterea Lui, când Îl ispitești, muștră pe cei fără de minte. Înțelepciunea nu pătrunde în sufletul viclean și nu sălășluiește în trupul supus păcatului (Înț. lui Sol. 1, 1-4).*

Simplitate și bunătațe. Asta-i totul, pentru a dobândi harul dumnezeiesc. Câte taine se ascund în Sfânta Scriptură! „Sufletul viclean” este cel ce meșteșugește răul. Nici nu vine, nici nu sălășluiește

⁴² Cf. Ioan 10, 9; 14, 23.

înțelepciunea cea dumnezeiască într-un asemenea suflet. Acolo unde există stricăciune și viclenie nu vine harul lui Dumnezeu.

„Poporul care stătea în întuneric a văzut lumină mare”

V-am spus de multe ori: să vă dăruieți studiul Sfintei Scripturi, al psalmilor, al scrierilor patristice. Să vă dăruieți studiului cu dragoste. Căutați în dicționar fiecare cuvânt și citiți corect, limpede și cu înțeles. Să cercetați de câte ori se află un cuvânt în Sfânta Scriptură, de pildă cuvântul „simplitate”, și de câte ori altul. Lumina lui Hristos se va revărsa în sufletul vostru. Astfel se va împlini ceea ce spune Evanghelistul Matei: *Poporul care stătea în întuneric a văzut lumină mare* (Matei 4, 16).

Lumina aceasta este lumina cea nezidită a lui Hristos. Dacă dobândim această lumină, vom cunoaște adevărul. Și adevărul este Dumnezeu. Dumnezeu se cunoaște pe toate. Pentru El toate sunt cunoscute, luminoase. Lumea este lucrarea lui Dumnezeu. El luminează această lume cu lumina Sa nezidită. Dumnezeu este El Însuși lumină. Este lumină, pentru că Se cunoaște pe Sine. Noi nu ne cunoaștem pe noi înșine, de aceea suntem în întuneric. Când lăsam lumina să ne îmbibe, atunci avem părtașie cu Dumnezeu. Dacă nu se întâmplă așa, atunci avem alte lumini, mii de lumini, dar nu avem Lumina. Când suntem uniți cu El, Hristos ne face luminoși. Lumina cea mare o dăruiește fiecăruia dintre noi. Măcar să o

primim. Atunci dobândim și o credință mai adâncă, și se împlinește ceea ce spune Înțelepciunea lui Solomon: *...Se arată celor care au credință în El.*

Celor îndoieți în credință, celor neîntăriți și nestatornici, care gândesc numai rațional și nu sunt deschiși lui Dumnezeu, El nu li Se descoperă. În suflete încuiate, Dumnezeu nu intră; nu siluiește, nu forțează. Dimpotrivă, celor ce au o credință simplă, fără clătinări, Dumnezeu li Se arată și le dăruiește lumina Sa nezidită. O dă îmbelșugat și în această viață, și, cu mult mai mult, în cea viitoare.

Să nu socotiți, însă, că aici toți văd la fel de limpede lumina adevărului. Fiecare o vede după măsura sufletului său, a duhului său, a formării sale, a stării lui sufletești. Ați înțeles? De pildă, mulți văd o imagine, dar nu au toți aceleași simțăminte. La fel este și cu lumina dumnezeiască. Adevărata lumină nu strălucește în toate inimile omenești la fel. Adică, soarele natural are aceeași lumină pentru toți, dar în casa cu geamuri negre vor pătrunde puține raze. Ați înțeles? De-asta spun că același lucru se petrece și cu lumina nezidită: sunt negre geamurile noastre, nu ne este curată inima, nu-i îngăduie negreala să intre.

Chiar și sfinților și prorocilor noștri li s-a întâmplat același lucru. Chiar și ei simțeau lumina dumnezeiască după măsura curăției lor. Nu sunt toate acestea îndreptățite teologic?

Trezvia este dragostea pentru Dumnezeu

Să aveți neîncetat pomenirea lui Dumnezeu. Astfel mintea voastră va dobândi tărie. Tăria minții vine din trezvie. Trezvia este dragostea pentru Dumnezeu. Este să ai întotdeauna în mintea și în inima ta pe Hristos, chiar și când te îndeletnicești cu alte treburi. Este nevoie de dragoste către Hristos, de ardoare. Pomenirea morții o veți dobândi prin rugăciunea „Doamne Iisuse...”, prin rugăciunile Bisericii, prin imne, aducându-vă în minte lucrările lui Dumnezeu și fragmente din Sfânta Scriptură și din alte cărți duhovnicești. Asta, de bună seamă, cere o aplecare către bine; nu se face din constrângere, ci întâi de toate prin harul dumnezeiesc. Însă harul dumnezeiesc are nevoie de temeieri, de iubire și de smerenie.

Dacă trăiți în har, răul nu vă va lovi. Dacă nu trăiți cele dumnezeiești, răul vă va înconjura, vă va cuprinde moleșeala și vă veți chinui. Dacă vedeți moleșeală, omul nu este bine sufletește. De multe ori, când vedem un om liniștit, discret, părând a avea chiar discernământ, zicem: „Un om foarte bun, un sfânt”. El, însă, s-ar putea să fie doar un molâu. Molâii, leneșii, puturoșii nu sunt plăcuți înaintea lui Dumnezeu. Lenevia este un lucru tare rău. Moleșeala este boală, este păcat. Dumnezeu nu ne vrea molâi. „Am uitat să fac treaba asta”, sau „Am uitat să închid ușa când am ieșit”. Ce înseamnă „am uitat”? Să nu uiți! Să fii atent! În vreme ce multa strădanie, mișcarea, osteneala, făptuirea – sunt virtute. Osteneala duhovnicească este

luptă, luptă duhovnicească. Cu cât mai nechibzuiți sunteți, cu atât veți fi mai chinuiți. Dimpotrivă, cu cât veți fi mai evlavioși și mai atenți, cu atât veți fi mai fericiți.

În Sfântul Munte, la chilia mea, ușa are o clăntă veche. Trebuie apăsată bine ca să se deschidă ușa, și atunci face un zgomot foarte puternic. De fiecare dată când venea cineva, făcea „craaaac!”. Se auzea zgomotul la o sută de metri. Nu puteau deschide fără să facă gălăgie. Deși era ușor, și le arătam, și încercam și ei, iarăși făceau zgomot.

Aceste lucruri par simple, dar au legătură cu întreaga noastră viață. Cu cât vă apropiați de Dumnezeu, cu atât sunteți mai atenți, fără să urmăriți asta, în toate lucrurile, dar și în cele duhovnicești. Fiind atenți la sufletul vostru, deveniți prin har dumnezeiesc mai înțelepți.

Creștinul nu trebuie să fie molâu, nu trebuie să doarmă. Oriunde ar merge, trebuie să zboare, și cu rugăciunea și cu imaginația. Și, într-adevăr, creștinul care îl iubește pe Dumnezeu poate să zboare cu imaginația sa. Să zboare în stele, în taină, în veșnicie, în Dumnezeu. Să fie „astronaut”. Să se roage și să simtă că devine și el Dumnezeu după har. Să devină puf și să zboare cu cugetul său. Acest cuget nu este o fantezie pură. Când spunem „zboară”, nu este vorba de fantezie, este realitate, nu născocire. Creștinul nu trăiește „în nori”, cum se spune de obicei. El surprinde realitatea și o trăiește. Cele pe care le citește în Evanghelie și la Părinți le îmbrățișează, le trăiește, intră în amănunte, le adâncește, face din ele viață. Devine un fin primitor al vestirilor de la Dumnezeu.

**Când cineva devine un „rob”
al binelui, păcatul încetează
și trăiește Hristos**

Înlăuntrul nostru avem două lumi: cea bună și cea rea. Amândouă își sorb puterea din același izvor. Această putere este ca o baterie. Dacă la ea se conectează răul, ne duce la dezastru. Dacă se folosește de ea binele, atunci toate în viața noastră sunt frumoase, liniștite, dumnezeiești. Deci, aceeași putere poate alimenta fie sinele cel bun, fie sinele cel potrivit. Suntem robi unuia dintre cei doi - celui bun sau celui rău. Să urmărim să fim ai celui bun, nu ai celui rău.

Să vă mai dau un exemplu. În toate părțile lumii există undele hertziene, dar nu le sesizăm. Îndată ce deschidem receptorul, le simțim, le auzim.

Același lucru se întâmplă și când pătrundem în lumea duhovnicească. Îl trăim pe Hristos, zburăm! Atunci simțim mari bucurii și avem frumoase trăiri duhovnicești. Atunci, încet-încet, devenim robi ai binelui, robi ai lui Hristos. Și, când cineva devine rob al binelui, atunci nu mai poate grăi de rău, nu mai poate urî, nu poate minți. Nu poate, chiar de-ar voi. Cum să vină în sufletul său vicleanul, să-i aducă deznădejde, dezamăgire, moliciune și altele asemenea? Harul dumnezeiesc îl umple și acelea nu au putere să intre înăuntru. Nu pot intra atunci când camera sa e plină de prietenii cei duhovnicești - înțeleg prin asta pe îngeri, sfinți, mucenici și, mai cu seamă, pe Domnul. Dimpotrivă, când cineva se

înrobește omului celui vechi, atunci este stăpânit de duhul cel rău și nu poate săvârși binele, se umple de răutăți, judecăți, mânie ș.a.

Când năvălește asupra voastră răul, să alunecați și să vă întoarceți spre bine. Să prefăceți, să preschimbați orice rău în bine. Această schimbare se săvârșește numai de către har. Apa, de pildă, se prefăce în vin la nunta din Cana Galileei. Uite prefacere! Acesta este un lucru mai presus de fire. Bineînțeles, se poate face vin, sau unt, și din elemente chimice, și să fie identice cu cele naturale. Dar acesta nu este un adevăr. Adevărata prefacere o lucrează dumnezeiescul har. Pentru ca aceasta să se petreacă, trebuie ca omul să se predea *din toată inima și din tot sufletul* (Marcu 12, 30) lui Hristos.

Amintiți-vă de întâiul mucenic Ștefan. Era stăpânit de Dumnezeu și, pe când era urmărit și bătut cu pietre, se ruga pentru prigonitorii lui: *Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta* (Fapte 7, 60). De ce s-a purtat așa Sfântul Ștefan? Pur și simplu pentru că nu putea să facă altfel. Era rob al binelui. Socotiți că-i ușor să fie aruncată asupra ta o grămadă de pietre? Ia să arunce cu o piatră în tine! Bun-bun, dar când te-ajunge piatra, o să începi să strigi: „Ah! Răule!” ș.a. Asta arată că suntem sub stăpânirea unui duh rău. Și atunci, unde să intre Hristos, unde să stea? În noi toate sunt ocupate. Însă, îndată ce pătrundem în viața duhovnicească, îndată ce pătrundem în Hristos, toate se schimbă. Și hoț de-ar fi fost cineva, încetează să mai fure; și ucigaș, și însetat de sânge, și rău, și pomenitor de rău... Toate încetează. Încetează păcatul și trăiește Hristos. Astfel

zicea și Apostolul Pavel: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine.*

Libertatea nu se câștigă dacă nu ne slobozim lăuntric din legături și din patimi. Iar asta, firește, numai cu Hristos se face. La Hristos este bucuria, Hristos preface patima în bucurie.

Aceasta este Biserica noastră, aceasta este bucuria noastră, aceasta este totul pentru noi. Și omul pe aceasta o caută astăzi, și ia otrăvuri și narcotice, ca să vină asupra lumii bucurie, dar e o bucurie mincinoasă. Ceva simte el în clipa aceea, dar mâine e rupt. Această „bucurie” îl zdrobește, îl mănâncă, îl rupe, îl frige, în vreme ce cealaltă, adică darul lui Hristos, îi dă viață, bucurie, îl face să se bucure de viață, să simtă putere, măreție.

Aceasta este religia noastră. Înălțime, măreție, har, bucurie, veselie! Cât le trăia pe acestea prorocul David! El zicea: *Dorește și se sfârșește sufletul meu după curțile Domnului* (Ps. 83, 3). Ce frumos!

Pretutindenii se poate sfinți cineva

Este un mare meșteșug să izbândiți sfințirea sufletului vostru. Pretutindenii se poate sfinți cineva. Și în Omonia se poate sfinți, dacă vrea. În munca voastră, oricare ar fi ea, puteți să deveniți sfinți. Prin blândețe, răbdare și iubire. Să puneți în fiecare zi un început nou, o nouă dispoziție, cu înflăcărare și iubire, rugăciune și tăcere. Nu să aveți neliniști și să vă doară pieptul.

Se întâmplă, de pildă, să vi se rânduiască o muncă în plus față de datoriile voastre. Nu-i bine să vă mâniați și să vă împotriviți. Aceste tulburări aduc rău în om. Să le socotiți pe toate prilejuri de sfințire. Și încă ceva. Există și un alt câștig: încredințându-vi-se multă treabă, învățați modul cum se face întreaga muncă, slujiți la mai multe ascultări, deveniți mai responsabili. Primiți cunoștințe care mai târziu s-ar putea să vă folosească. Dacă vi se încredințează treburi mai presus de puterile voastre, puteți să spuneți totuși – cu noblețe, firește: „Iertați-mă, nu voi putea face această treabă”. Dar, puteți și să nu spuneți, și să vă iasă bine toată această osteneală.

Așa și eu, precum v-am spus, când eram mic, tata s-a dus în America, să lucreze la Canalul Panama. Eu mic, părinții mei săraci. Mama m-a trimis la un magazin în Halkida. Erau acolo alți doi copii. Toți îmi porunceau, iar eu alergam pretutindenii. Făceam tot ce-mi spuneau, fără vicleșug. Și asta m-a dus la ceva bun. Într-o zi, pe când măturam magazinul, am găsit niște boabe de cafea nemăcinată. M-am aplecat și le-am luat în mână, ca să le arunc înapoi în sac. Stăpânul era în biroul lui, m-a văzut, a înțeles ce voiam să fac și m-a strigat. I-a strigat și pe ceilalți copii și i-a dăscălit. Acolo se făcea mare risipă, iar eu i-am făcut o impresie bună. Din acea zi am împărțit treburile și am pus rânduială în magazin. Munceam la toate cu sârguință și fără să grăiesc împotriva. Am pățit vreun rău?

Să munciți cu trezvie, simplu, lin, fără frământare, cu bucurie și veselie, cu bună dispoziție. Atunci vine dumnezeiescul har.

Pe toate să le înfrunțați cu iubire, cu bunătate, cu răbdare și cu smerenie

Se întâmplă de multe ori ca cineva să simtă un necaz peste măsură din pricina stării acestei lumi. Să sufere văzând că voia lui Dumnezeu nu se împlineste astăzi de către oameni, și nici de către el însuși. Să-l doară cu durerea trupească și sufletească a celorlalți. Această sensibilitate este un dar de la Dumnezeu. La femei o întâlnim mai des. Sufletele care au această subțirime sunt în chip deosebit primitoare ale vestirilor și ale vocii lui Dumnezeu. Aceste suflete sensibile au puțința de a spori mult în viața cea întru Hristos, căci îl iubesc pe Dumnezeu și nu vor să-L întristeze. Au de străbătut însă o primejdie. Dacă nu Îi predau cu încredere lui Hristos viața lor, este cu puțință ca duhul viclean să-și tragă foloase din delicatețea lor și să-i arunce în întristare și deznădejde.

Această sensibilitate nu are îndreptare. Poate fi numai transformată, preschimbată în iubire, bucurie, adorare dumnezeiască. Cum? Prin întoarcerea către cele de sus. Să întoarceți orice necaz către cunoașterea lui Hristos, către iubirea Lui, către slăvirea Lui. Iar Hristos, Care așteaptă totdeauna cu ardoare să ne ajute, vă va da harul și puterea Sa, și va prefăce necazul în bucurie, în iubire pentru frați, în adorare către El însuși. Așa va fugi întunericul. Să vă amintiți de Apostolul Pavel. Ce spunea? *Acum mă bucur în pătimirile mele* (Col. 1, 24).

Sufletul vostru să se dăruiască rugăciunii „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă” pentru toate

neliniștile voastre, pentru toate și pentru toți. Nu priviți la ceea ce vi se întâmplă, ci la lumină, la Hristos, așa precum pruncul privește către mama atunci când i se întâmplă ceva. Să le vedeți pe toate fără frământare, fără strâmtorare, fără apăsare. Nu este nevoie să vă străduiți și să vă forțați. Întreaga voastră strădanie să fie să priviți spre lumină, să cuceriti lumina. Astfel, în loc să vă predați strâmtorării, care nu este a Duhului lui Dumnezeu, vă veți preda slavoslovirii lui Dumnezeu.

Toate cele neplăcute, care locuiesc în lăuntrul sufletului vostru și aduc neliniște, pot deveni pricini pentru adorarea lui Dumnezeu, încetând astfel să vă mai istovească. Să aveți încredere în Dumnezeu. Atunci scăpați de griji și deveniți organe ale Lui. Strâmtorarea arată că nu ne-am încredințat viața lui Hristos. Nu spune Apostolul Pavel – *în toate pătimind necaz, dar nefiind striviți* (II Cor. 4, 8)?

Pe toate să le înfrunțați cu iubire, cu bunătate, cu răbdare și cu smerenie. Să fiți stânci. Toate să se spargă deasupra voastră și să se întoarcă înapoi precum valurile, iar voi să rămâneți netulburați. Dar veți zice: „Ei, se poate asta?” Da, se poate întotdeauna prin harul lui Dumnezeu. Dacă le judecăm omenește, nu se poate. În loc să vă înrăurească spre rău, toate pot să vă facă bine, să vă întărească în răbdare, în credință. Căci pentru noi sunt exerciții de încercare toate împotririle mediului și greutățile dimprejurul nostru. Ne exersăm pe noi înșine în răbdare, în stăruință. Ascultați un exemplu.

A venit unul la mine și-mi spunea despre necazurile cu soția lui. Îi zic, deci:

- Ești un om atât de neghiob...

- Ce spun eu acum sunt neghiobii?
- Mari nerozii, zic. Soția ta te iubește mult.
- Da, dar îmi face...
- Ți le face ca să te sfințească, dar pe tine nu te

duce mintea. Te mâinii și, în loc să te sfințești, te pierzi. Dacă avea, însă, răbdare și smerenie, nu pierdea prilejurile de sfințire.

Răbdarea este mare lucru, o virtute mare. Hristos a zis: *Dacă nu aveți răbdare, o să vă pierdeți sufletele; ca să le câștigați, trebuie să aveți răbdare*⁴³. Răbdarea este iubire, și fără iubire nu poți avea răbdare. Este însă și o problemă de credință. Într-adevăr, suntem necredincioși, căci nu știm cum le rânduieste Dumnezeu și ne scapă din necazuri și strâmtorări. Să o rugați pe Preacurata:

„Stăpână, întoarce-mi întru bucurie plângerea mea,

izbăvește-mă de robia celor ce mă războiesc neîncetat

și mă învrednicește luminii celei neînserate”.

Dispoziția spre a-L iubi pe Dumnezeu are în ea și o oarecare durere. Când vrem să trăim duhovnicește, ne doare, căci trebuie să tăiem orice legătură care ne unește cu materia. Însă, atunci când vrem să satisfacem sinele nostru sau pe ceilalți, ceea ce dăruim este o iubire, o lucrare; este o putere a sufletului nostru, pe care în parte o „cheltuim” astfel. Trebuie băgare de seamă, ce rânduială vom pune în viața noastră, pentru cine se va face „cheltuiala”.

Necazul cel după Dumnezeu are în el bucurie. Prin el se înaintează. Nu lasă înăuntru întristarea care

strică sufletul. Atunci când există smerenie, nu există întristare. Cel egoist este strâmtorat din orice. Cel smerit este liber și independent de toți și de toate. Aceasta se face numai prin unirea cu Hristos. Toate simțurile să lucreze potrivit legii Domnului. Să fiți gata să vă dezgoliți de voi înșivă dinaintea oricui. Aceasta este libertatea. Unde este iubire, acolo este libertate. Trăind înlăuntrul iubirii lui Dumnezeu, trăiți în libertate.

Prin ardoarea pentru Hristos, puterea sufletului scapă de cursele potrivnicului

Mulți oameni, și chiar creștini, nu primesc deloc existența diavolului. Pe diavol, însă, nu-l poți tăgădui. Cred că diavolul există, și chiar zic că dacă scoți din Evanghelie credința în existența diavolului, ce se întâmplă? Se duce Evanghelia. Căci *pentru aceasta a venit Fiul lui Dumnezeu, ca să strice lucrările diavolului* (I Ioan 3, 8). Mai spune Sfânta Scriptură: *și demonii cred și se cutremură* (Iacov 2, 19). Iar altundeva: *...ca să surpe prin moartea Sa pe cel ce are stăpânirea morții, adică pe diavolul* (Evr. 2, 14). Aceste fragmente ce arată? Nu vorbesc despre surparea diavolului de către Hristos Însuși? Nu putem trece cu vederea existența diavolului, ale cărui lucrări a venit să le surpe Hristos.

Eu însă vă spun: în loc să vă îngrijiți de diavol și de vicleniile lui, în loc să vă îngrijiți de patimi, să vă întoarceți către iubirea lui Hristos. Să vedem ce zice poetul în canonul Sfântul Onisim:

⁴³ Cf. Luca 21, 19.

„Cu cugetul tău cel vitejesc, fericite Onisim, ai călcat măiestriile înșelăciunii, surpându-le pe ele cu organele dreptei credințe, înțelepturile de Dumnezeu...”⁴⁴.

Aici te poți minuna de duhul poetului, care pune meșteșug în alcătuirea troparului. Vrăjmașul întindea curse și capcane, iar Sfântul Onisim îl pune pe fugă cu „cuget vitejesc”. Cu acest cuget vitejesc îl biruia pe toți. Îl slăvea, era plin de înflăcărare pentru Hristos.

Satana meșteșugește urzeala înșelăciunii. Fără ca noi să ne dăm seama, vicleanul meșteșugește curse. Prin înflăcărare pentru Hristos, puterea sufletului scapă de curse și merge la Hristos. Alt lucru este acesta. Mai nobil. A te lupta cu vrăjmașul tău este o străduință cu îmbrânceli și încordări. În iubirea lui Hristos, însă, nu există îmbrânceli. Aici puterea sufletului se preschimbă fără osteneală. Nu trebuie să vă împotriviți cu aceleași organe. Fiți nepăsătorii. Această nepăsare față de vrăjmașul este un mare meșteșug. Meșteșugul meșteșugurilor. Se lucrează numai prin harul dumnezeiesc. Înfruntarea răului prin harul lui Dumnezeu se face nesângeros și fără osteneală. Fără îmbrânceli și încordări.

Ce am spus? N-am spus că diavolul este multmeșteșugăreț? Meșteșugurile diavolului sunt viclene. Groază! De aceea trebuie să înțesăm și noi binecinstitoare meșteșugiri de apărare, fără viclesug, ca să nimicim puterea curselor lui. Nu spune așa și Apostolul Pavel către efeseni? *Căci lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva*

începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății, care sunt în văzduhuri. Pentru aceasta, luați toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva în ziua cea rea, și toate biruindu-le, să rămâneți în picioare (Efes. 6, 12-13). Când ne îmbrăcăm cu toate armele lui Dumnezeu, le izbândim pe toate; și chiar foarte ușor. Toate sunt ușoare când pătrundem în harul dumnezeiesc. Atunci suntem mai liberi, mai puternici. Ne ocrotește harul dumnezeiesc. Dacă ne luptăm, dacă ne îndrăgostim de Hristos, atunci dobândim harul dumnezeiesc. Într-armați cu harul dumnezeiesc, nu întâmpinăm nici o primejdie, iar diavolul ne vede și pleacă.

Și eu, sărmanul, smeritul, de mic așa lucrez și am o mică experiență. Nu voiam să iau seama la curse, le treceam cu vederea. La început, însă, am pornit altfel. Mă întindeam jos și ziceam că sunt mort. Mă sileam pe sine-mi cu siluirea morții. Veneau dracii și, cuprins de frică, ziceam: „Ține pomenirea morții mereu, ține pomenirea iadului”. Le-am părăsit. Le-am trăit și pe ele. Bune sunt și acelea pentru începători. Dar *cel ce se teme nu este desăvârșit în iubire* (I Ioan 4, 18).

Fericitul Augustin scrie undeva că meditațiile îl preocupau, și se încurca în discuții. Vedeți, aici discuta omul cel vechi cu cel nou, cu omul cel în Hristos. Discuta. Mie nu-mi place să discut cu omul cel vechi. Adică, mă trage pe la spate de rasă, dar îndată întind mâinile către Hristos și astfel îl disprețuiesc prin dumnezeiescul har, nu mă gândesc la el. Precum pruncul deschide mâinile și se aruncă în brațele mamei sale, așa fac și eu. Este o taină, nu știu dacă ați înțeles

⁴⁴ Canonul Sfântului Onisim, cântarea a șaptea.

subțirimea ei. Când vă străduiți să fugiți în lipsa harului de omul cel vechi, îl trăiți. Prin har, însă, nu vă mai preocupă. Există în adânc. Toate rămân înlăuntrul nostru, și cele urâte; nu se pierd. Prin har, însă, se prefac, se preschimbă. Nu spune rugăciunea Ceasului al nouălea „ca lepădând pe omul cel vechi, întru cel nou să ne îmbrăcăm și Ție să viețuim, Stăpânului nostru”?

Hristos voiește să ne unim cu El și așteaptă afară de ușa sufletului nostru. De noi atârnă să primim harul dumnezeiesc. Numai dumnezeiescul har poate să ne schimbe. Noi, singuri, nu putem nimic. Harul ne va da totul. Noi să ne străduim să împușinăm egoismul și iubirea de sine. Să fim smeriți. Să ne dăruim lui Hristos și toate cele împotrivoare, trupești și sufletești, vor pleca.

Amintiți-vă de Apostolul Pavel care spunea: *Om nenorocit ce sunt! Cine mă va izbăvi de trupul morții acesteia?* (Rom. 7, 24). Zicea acestea pentru că, la început, își simțea sufletul neputincios în a face binele. Săvârșea răul pe care nu-l voia, și pentru aceasta mărturisea: *Căci nu săvârșesc ceea ce voiesc, ci fac ceea ce urăsc* (Rom. 7, 15). Venea duhul celui rău să-l abată de la strădania sa. Venea și-l înfricoșa, zicându-i „Vei muri”. Însă, când s-a sălășluit harul lui Dumnezeu înlăuntrul său, atunci au plecat toate greutatețile și striga cu însuflețire: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine... Căci pentru mine viață este Hristos, iar moartea un câștig*⁴⁵. Ai văzut, nici moarte, nici iad, nici diavol! În vreme ce la început nu putea săvârși binele, apoi nu mai putea face răul. Nu putea, nu-l voia.

sufletul său s-a îndumnezeit, s-a umplut de Hristos și nu putea să cugete sau să poarte înlăuntrul său nimic altceva.

Prin harul dumnezeiesc toate se pot izbândi. Prin harul dumnezeiesc mucenicii lui Hristos nu-și mai dădeau seama de chinurile pe care le aducea mucenicia. Prin harul dumnezeiesc toate devin nedureroase. De chipul acesta lin să vă slujiți. Nu vă luptați să alungați întunericul, răul. Nu izbândiți nimic lovind întunericul. Vă aflați în întuneric și vreți să scăpați? Ce faceți voi? Alungați cu putere întunericul, îl loviți, dar el nu pleacă. Vreți lumină? Faceți o deschizătură și va pătrunde o rază a soarelui, va veni lumina. În loc să alungați întunericul, în loc să izgoniți pe vrăjmașul, ca să nu intre înlăuntrul nostru, mai bine deschideți mâinile către brațele lui Hristos. Acesta este cel mai desăvârșit chip: anume de a nu lupta nemijlocit cu răul, ci de a-L iubi pe Hristos, lumina Lui, și răul se va pulbera.

Să înfrunțați fiecare atac al vicleanului prin dispreț

Cea mai însemnată armă asupra diavolului este Cinstita Cruce, care îl înfricoșează. Crucea să fie însă făcută corect. Adică cele trei degete anume de la mâna dreaptă să atingă fruntea, pântecul, umărul drept și, la urmă, umărul stâng, în forma crucii. Crucea se poate îmbina cu metaniile.

Părtașia cu Hristos, atunci când se lucrează simplu, lin, fără siluire, îl face pe diavol să fugă. Satana

⁴⁵ Cf. Gal. 2, 20. Filip. 1, 21.

nu pleacă prin siluire, prin constrângere. Se îndepărtează prin blândețe și rugăciune. Se risipește, când vede sufletul disprețuindu-l și întorcându-se cu iubire către Hristos. Nu poate suferi disprețul, fiindcă este trufaș. Însă, când îl îmbrânciți, duhul rău prinde de veste și vă luptă. Nu vă îngrijiți de diavol, nici nu vă rugați să plece. Pe cât vă rugați să plece, pe atâta vă împresoară. Pe diavol să-l disprețuiți. Nu-l înfrunțați nijlocit. Când lupti cu pizmă împotriva diavolului, atunci năvălește și el ca un tigru, ca o pisică sălbatică. Când îi arunci un glonț, el îți aruncă o grenadă. Când îi arunci o bombă, îți aruncă o rachetă. Nu priviți la rău. Să priviți către brațele lui Dumnezeu, să cădeți în brațele Lui, și să înaintați. Să vă dăruiți Lui, să-L iubiți pe Hristos, să trăiți cu trezvie. Trezvia este trebuitoare omului care îl iubește pe Dumnezeu.

Lucrurile sunt simple și ușoare în viața duhovnicească, în viața în Hristos; ajunge să aveți discernământ. Când vă stânjenește ceva - un gând, o ispită, o năvălire, atunci disprețuindu-le pe toate acestea, să vă întoarceți luarea aminte, privirea către Hristos. Acela vă va lua de mână și vă va dărui îmbelșugat dumnezeiescul Său har. Voi să faceți puțină străduință. Luăm un milion, îl tăiem într-un milion de părticele; o milionime dintr-o asemenea părticică este străduința omului, adică puțină dispoziție. Mișcați-vă către Dumnezeu, și într-o clipită vine dumnezeiescul har. O cugetați, și îndată vine Duhul Sfânt. Nu faceți nimic. Mișcați-vă către cele de acolo, și vine degrabă harul dumnezeiesc. Îndată ce suspinați, vine, lucrează. Ce spune Apostolul Pavel: *...Se roagă pentru noi cu suspine negrăite* (Rom. 8, 26). Mare înțelepciunea

Acestea nu sunt simple cuvinte, vorbe, ci Cuvântul viu al lui Dumnezeu.

Când vedeți duhul cel potrivnic venind să vă înșface, voi să nu vă lăsați stăpâniți de teamă, nici să-l priviți, nici să vă străduiți a-l scoate dinlăuntrul vostru. Ce faceți? Cel mai bun mijloc este disprețul. Adică deschideți-vă brațele, deschideți-vă mâinile către Hristos, precum copilașul care vede o fiară sălbatică și nu se teme, căci alături de el este tatăl lui și-i sare în brațe. Chipul acesta, adică disprețul, să-l folosiți la orice năvălire a vicleanului și la orice gând.

În acea clipă în care sufletul vostru are nevoie și vă luptați, să strigați: „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”. Pe toate să le primiți prin rugăciune. Acesta este un mare secret. În ceasul ispitei, când îl disprețuiți, vicleanul vă cufundă, vă coboară și vă strânge, și le face pe cele ale lui, iar nu pe cele pe care le vreți voi. Trebuie să apucați să faceți acea deschizătură către Dumnezeu. Însă, pentru a izbândi aceasta, trebuie să vă lumineze dumnezeiescul har. Dacă asta nu se face îndată, atunci vă răpește vicleanul și, în vreme ce vă străduiți să-l alungați, el deja v-a prins. Ascultați-mă, să vă dau un exemplu.

Am cerut de la un om să-mi facă ceva. Acesta nu se învoia, zicând că știința le spune altfel. Am stăruit eu, dar celălalt nimic. Am început să mă îndignez. Mi-am dat seama. În acea clipă, m-am întors către Hristos și am apucat înaintea răului.

Acesta va fi modul nostru. Vom înălța mâinile către Hristos, iar El ne va da harul Său.

Să vă mai spun.

Odată eram pe drumul către Tourkovounia, unde locuiam. Drumul era foarte povârnit, trebuia să cobori vreo două sute de metri. În partea de sus era mai drept. Acolo, sus, mama lui Nikos stătea de vorbă cu alte două femei, vecine. Jos, la capătul drumului, copilul ei, Nikos, se juca cu alți copii. La un moment dat, Nikos a urcat alergând și, îndată ce a ajuns, a căzut în șorțul ei plângând.

- Ei, îi zice, ce ai?

- M-a lovit băiatul lui Manolias!

Aflând scăpare la mama, plânsul i-a încetat îndată.

Ce vreau să spun cu asta? În ceasul ispitei, lucrul ușor este să vă întoarceți către Dumnezeu, să priviți cu vioiciune și dorire, și îndată vă va veni puterea, va veni binele. Adică, în vreme ce vedeți răul venind să vă cuprindă, îndată ce-l zăriți de departe, disprețuiți-l și alergați în brațele lui Dumnezeu. Ajunge să apucați să vă întoarceți mai întâi către Domnul. Așa încât, atunci când veți merge spre bine, nu vă mai amintiți răul. Dar nu puteți face asta dacă nu vă întoarceți către Hristos. Zicem câteodată: „Disprețuiți răul!” Ei, e ușor să o spunem, dar nu-i ușor să o facem. Acest dispreț are un mare meșteșug.

Disprețuirea duhului rău se face numai prin harul lui Dumnezeu. Întoarceți-vă către Hristos, alergați către Hristos, străduiți-vă să-L cunoașteți pe Hristos, să-L iubiți pe Hristos, să-L simțiți pe Hristos, și, în această străduință a voastră, pornirea voastră fiind curată și limpede și sinceră, harul deschide sufletul vostru și zice: *Deșteaptă-te, cel ce dormi, și te va lumina Hristos* (Efes. 5, 14). Acolo, în lumina

dumnezeiască, vom trăi veșnic, câtă vreme sufletul nostru Îl va iubi cu înflăcărare pe Dumnezeu. Astfel, prin harul lui Hristos, toate cuvintele lui Hristos sunt ușoare și adevărate: *Căci jugul meu este bun, iar povara mea este ușoară* (Matei 11, 30).

Și încă ceva. Să nu dăm drepturi diavolului. Adică eu nu las nici un cuget de ținere de minte a răului, nici un cuget egoist, ca să nu găsească satana nici o fereastră. Fereastra este dreptul. Când te îndepărtezi de Dumnezeu, te primejduiești, pentru că satana te găsește „gol” și se înstăpânește asupra ta. Ascultați-mă și pe mine, căci am puțină experiență în astea.

Sfânta smerenie este încrederea desăvârșită în Dumnezeu

Încredințarea desăvârșită în mâinile lui Dumnezeu – aceasta este sfânta smerenie. Ascultarea desăvârșită față de Dumnezeu, fără nici un fel de împotrivire, chiar și dacă anumite lucruri par iraționale și greu de împlinit. Predarea în mâinile lui Dumnezeu. Ceea ce rostim la Dumnezeiasca Liturghie spune totul: „toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm”. Același lucru și în rugăciunea pe care o zice preotul în taină: „Ție, Stăpâne, lubitorule de oameni, Îți încredințăm toată viața și nădejdea noastră, și cerem și ne rugăm și cu umilință la Tine cădem...”. Ție, Doamne, Ți le lăsăm pe toate. Aceasta este încrederea în Dumnezeu. Aceasta este sfânta smerenie. Aceasta îl preschimbă pe om. Îl face dumnezeu-om.

Cel smerit este conștient de starea sa lăuntrică și, deși aceasta este urâtă, el nu-și pierde personalitatea. Cunoaște că este păcătos și se întristează din pricina asta, dar nu deznădăjduiește, nu se mistuie pe sine. Cel ce are sfânta smerenie nu vorbește deloc, adică nu se împotrivesc. Primește să i se facă observații, să-l controleze ceilalți, fără să se mânia și să se îndreptățească. Nu-și pierde echilibrul. Celui egoist, complexat, i se întâmplă contrariul: la început seamănă cu cel smerit însă, dacă îl deranjează puțin cineva, îndată își pierde pacea, se mânia, se tulbură.

Cel smerit crede că toate depind de Hristos, și că Hristos îi dă harul Său, și astfel înaintea. Cel ce are sfânta smerenie trăiește de acum în biserica cea nezidită de pe pământ. Are întotdeauna bucuria lui Hristos, chiar și în cele neplăcute. Vedem aceasta și în viețile sfinților. Apostolul Pavel ce era? Om ca și noi. Dar ce s-a făcut? S-a făcut organ al lui Dumnezeu, vas al alegerii. Mărturisesc cuvintele lui: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine... Căci pentru mine viața este Hristos, iar moartea un câștig.* Ardea de iubirea lui Hristos. Smerenia l-a ridicat acolo. Să arzi pentru Dumnezeu, aceasta-i totul.

Dacă aveți iubire către Dumnezeu și către aproapele, Dumnezeu va dărui smerenia, va dărui sfințirea. Dacă nu aveți iubire către aproapele și către Dumnezeu, dacă vă leneviți, are să vă chinuie satana, o să se răzbune pe voi omul cel vechi, or să vă greșească toți și toate, o să cârțiți zicând: „De ce al lăsat asta aici? De ce acolo?” Și o să socotiți că e din pricina treburilor, a osteneții. O să ziceți: „Ce-o să fie

cu starea asta în care am ajuns? Cum de mă port așa?”, fără să înțelegeți de unde izvorăște această stare. Pe când aceasta este răzbunarea instinctelor.

Atunci când omul trăiește fără Dumnezeu, fără liniște, fără încredere, ci cu frământare, zbucium, întristare, deznădejde, dobândește boli trupești și sufletești. Astenia psihică, neurastenia, schizofrenia sunt stări demonice. Diavol este și vorbirea „smerită”. I se spune *complex de inferioritate*. Adevărata smerenie nu vorbește, nu rostește cuvinte „smerite”, adică „sunt păcătos, nevrednic, ultimul dintre toți...”. Cel smerit se teme să nu cumva să cadă în slavă deșartă prin cuvintele cele „smerite”. Aici nu se apropie harul lui Dumnezeu. Dimpotrivă, harul lui Dumnezeu se află acolo unde există smerenie adevărată, smerenia dumnezeiască, desăvârșita încredere în Dumnezeu. Dependența de El.

Asta are mare valoare, să fii călăuzit de Dumnezeu, să nu ai nici o voie. Robul nu are nici o voie: ce vrea domnul său. Tot astfel și credinciosul rob al lui Dumnezeu. Devii rob al Lui, dar în Dumnezeu alii slobozire. Aceasta este adevărata libertate. Să arzi pentru Dumnezeu. Asta-i totul. Am mai spus-o. Dacă ești biruit de Dumnezeu, ești robul Lui și trăiești în libertatea fiilor lui Dumnezeu: ...ceea ce te biruiește, aceea te și stăpânește (II Petru 2, 19). Se întâmplă ca și cu ucenicul care are desăvârșită încredere în Bătrânul lui, iar Dumnezeu îi dă harul. Amintiți-vă de Prorocul Elisei. A luat jocul și a lovit apele râului, dar nu le-a despărțit în două, precum făcuse Prorocul Ilie, căci tot ceea ce făcea, făcea fără smerenie, din egoism. Apoi, când s-a smerit și a văzut că singur nu poate face

nimic, a cerut cu smerenie ajutorul Bătrânului său, Prorocul Ilie, și a primit har. Apele s-au despărțit și s-a făcut drum ca să treacă⁴⁶.

Trebuie, firește, și puțină străduință, dar smerenia cea mai înaltă nu se dobândește numai prin străduințe și luptă. Este roada harului. O spun din experiență: tot ce am, am de la har. *De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce o zidesc* (Ps. 126, 1). Pe toate le dă Hristos.

Să fim în toate smeriți: în cuget, în cuvinte, în purtare. Niciodată să nu ne înfățișăm înaintea lui Dumnezeu zicând: „Am virtuți”. Dumnezeu nu are trebuință de virtutea noastră. Întotdeauna să te înfățișezi înaintea lui Dumnezeu ca păcătos, însă fără deznădejde, ci „îndrăznind la mila milostivirii Sale”. Ajunge să aflăm secretul.

Secretul este iubirea lui Hristos și smerenia. Hristos ne va da smerenia. Noi, cu neputințele noastre, nu-L putem iubi. Să ne iubească El. Să-L rugăm mult să ne iubească El și să ne dea râvnă să-L iubim și noi.

Dacă vrei să filosofezi, atunci pe toate le vei arunca sinelui tău celui rău și te vei smeri totdeauna. Este smerenie să crezi că toți sunt buni. Și dacă auzi ceva rău despre cineva, să nu crezi. Pe toți să-i iubești, să nu te gândești la nici un rău și să te rogi pentru toți. N-ai nevoie de altă filosofie. Inima celui bolnav de slavă deșartă nu se poate smeri. Când este corectat sau sfătuit, el răspunde cu tărie împotriva, iar când este lăudat și lingușit se poartă necuviincios. Orice lui

spune, înțelege să se mândrească mai mult. Se îngrijește și se învârte numai în jurul propriului sine. Împotriva, păcătosul care se pocăiește și se mărturisește iese din sine însuși. Atunci când se mărturisește, nu se mai întoarce înapoi.

Sufletul bolnav de slavă deșartă este înstrăinat de viața cea veșnică. În cele din urmă, egoismul este curată nerozie! Slava deșartă ne face găunoși. Când săvârșim ceva doar ca să fim văzuți de ceilalți, atunci rămânem deșerți sufletește. Tot ce facem, să facem spre a-l mulțumi lui Dumnezeu; dezinteresat, fără slavă deșartă, fără mândrie, fără egoism, fără, fără, fără... Să fii cântăreț în biserică, la mănăstire. Să ai glas îngeresc și să-l cânti lui Dumnezeu, fără să știi că atâția oameni te ascultă, adică fără să te gândești la asta. Se poate? Nu-i ușor. E greu. De-asta mulți cântăreți s-au rătăcit. De obicei, toți cântăreții buni au mare egoism. Bineînțeles, nu toți, dar cei mai mulți. Însă, când ai smerenie, chiar dacă citești sau cânti frumos, nu ești influențat de cei care te ascultă. Ce este – ai să-mi spui – dacă citești sau cânti frumos, și te aude Bătrânul tău? Asta nu-i nimic, dacă ai smerenie.

Trebuie, cu orice jertfă, să devenim buni. Asta mă străduiesc și eu, sârmanul. Dar vine osteneala pe aici, mă zdrobește boala pe dincolo, și nu pot să fac nimic. Însă mă lupt. Vreau să devin mai bun, vreau să-L slăvesc pe Dumnezeu cu iubire, cu înflăcărare, mă străduiesc, dar nu iese nimic. Însă aceasta îmi dă bucurie și mulțumire că, în sfârșit, mă străduiesc să-L iubesc pe Hristos. N-am izbândit-o, dar o doresc.

⁴⁶ Cf. IV Regi 2, 8-15 (Septuaginta).

⁴⁷ Tropar după Sfânta Evanghelie, în duminicile Triodului.

**„Ispititorii” lui Dumnezeu
sunt cei ce se îndoiesc**

Spune înțeleptul Solomon că Hristos Se lasă găsit celor ce nu-L ispitesc pe El (Înț. lui Sol. 1, 2). „Ispititorii” lui Dumnezeu sunt cei ce se îndoiesc, ezită sau, încă și mai rău, se împotrivesc atotputerniciei și atotînțelepciunii Lui. Sufletul nostru nu trebuie să se împotrivescă, zicând „de ce a făcut Dumnezeu asta așa, de ce pe cealaltă altfel, nu putea să facă altcumva?” Toate acestea dovedesc o micime de suflet și o împotrivire lăuntrică. Ele arată părerea înaltă ce-o avem despre noi înșine, mândria și marea noastră iubire de sine. Aceste „de ce”-uri îl chinuiesc mult pe om, dând naștere la ceea ce lumea numește „complexe”; de pildă, „de ce să fiu foarte înalt?”, sau, invers, „foarte scund?”. Și se roagă cineva, și face privegheri, dar se împlinește tocmai contrariul. Și suferă și se răzvrătește fără folos. În vreme ce cu Hristos, cu harul, toate pleacă. Există acest „ceva” în adânc, adică „de ce”-ul, dar harul lui Dumnezeu îl adumbrește pe om și, deși rădăcina este un complex, la suprafață răsare un trandafir cu flori frumoase și, cu cât este udat cu credință, cu iubire, cu răbdare, cu smerenie, cu atâta încetează să aibă putere răul, încetează să existe; adică nu dispare, dar se veștejește. Cu cât nu este udat, trandafirul se veștejește, se usucă, se pierde, și îndată răsar spinii.

Însă nu numai împotrivirea și „de ce”-ul arată că îl ispitim pe Dumnezeu. Îl ispitim pe Dumnezeu și când cerem ceva de la El, dar viața noastră este departe

de Dumnezeu. Îl ispitim când cerem ceva, dar viața noastră nu este potrivită cu voia Lui – adică e plină de lucruri potrivnice lui Dumnezeu; pe de-o parte - chinuri, frământări, iar pe de cealaltă - îl rugăm.

**„Pântecele gras nu naște
minte subțire”**

Nu deveniți sfinți vânând răul. Lăsați răul. Să priviți la Hristos și El vă va mântui. Ceea ce-l face sfânt pe om este iubirea, slăvirea lui Hristos, care nu se poate pune în cuvinte, nu se poate, nu se poate... Și omul se străduiește să facă nevoințe, să facă astfel de lucruri și să se istovească pe sine pentru iubirea lui Dumnezeu.

Nici un ascet nu s-a sfințit fără nevoințe. Nimeni n-a putut să ajungă la duhovnicie fără să se nevoiască. Trebuie să fie nevoințe. Nevoință sunt metaniile, privegherile ș.a., dar fără siluire. Toate să se facă cu bucurie. Nu atât metaniile pe care le vom face, nu rugăciunile, ci dăruirea, dragostea pentru Hristos, pentru cele duhovnicești. Sunt mulți care le fac pe acestea nu pentru Dumnezeu, ci pentru asceză, pentru folosul trupesc, însă oamenii duhovnicești o fac pentru folosul sufletesc, pentru Dumnezeu. Dar se folosește mult și trupul, nu se îmbolnăvește. Vin multe bunătăți.

Între nevoințe – metanii, privegheri și celelalte rele pătimiri – se află și postul. „Pântecele gras nu naște minte subțire”. Eu știu asta de la Părinți. Toate cărțile patristice vorbesc despre post. Părinții stăruie să nu ne hrănim cu mâncăruri greu digerabile sau grase,

căci ele fac rău și trupului, dar și sufletului. Ei spun că oița mănâncă numai ierburile pământului, și este atât de liniștită. Ați văzut cum zic, „ca o oaie”. În vreme ce câinele, pisica și toate celelalte carnivore sunt animale sălbatică. Carnea face rău omului. Fac bine ierburile, fructele ș.a. Pentru aceasta Părinții vorbesc despre post și osândesc multa mâncare și plăcerea pe care o simte cineva din mâncărurile cele bogate. Să fie mai simple mâncărurile noastre. Să nu ne îngrijim așa de mult de ele.

Nu mâncarea, nu traiul bun asigură sănătatea, ci viața sfântă, viața lui Hristos. Cunoscutorii care posteau mult și nu au avut nici o boală. Nimeni nu s-a îmbolnăvit din pricina postului. Mai mult se îmbolnăvesc cei ce se hrănesc cu cărnuri și ouă și lapte, decât cei cu un regim frugal. S-a observat asta. Chiar și știința medicală spune asta acum. Postitorii postesc și nu pățesc nimic; nu numai că nu pățesc, dar se și vindecă de boli.

Însă, ca să le faceți pe acestea, trebuie să aveți credință. Altfel vă ia amețeala. Postul ține și de credință. Nu vă face rău postul, atunci când vă digerați bine mâncarea. Nevoitorii transformă aerul în albumină și nu sunt afectați de post. Când aveți dragoste de cele dumnezeiești, puteți posti cu mulțumire și toate sunt ușoare; altfel par un munte. Cei ce și-au dăruit inima lui Hristos și spun rugăciunea cu iubire fierbinte au devenit stăpâni și au biruit lăcomia pântecelui și neînfrânarea.

Există astăzi mulți oameni care nu pot posti nici măcar zi, iar acum trăiesc cu regim vegetarian nu din motive de credință, ci pur și simplu pentru că socotesc

că le face bine la sănătate. Dar trebuie să crezi că nu vei păți nimic dacă nu mănânci carne. Bineînțeles, atunci când omul este bolnav, nu-i un păcat să mănânce și mâncăruri care nu sunt de post, spre întărirea organismului.

Sarea este necesară organismului uman. Există un zvon că sarea ar face rău. Nu-i corect. Este un element necesar. Și chiar sunt unii care au mare nevoie de ea. Alții n-au nevoie, iar alora le face rău. Este o problemă de structură a organismului. E nevoie de examen microbiologic.

Ce vis am eu! Adică despre Sfântul Munte. Am comandat grâu, ca să măcinăm și să facem noi pâine. Și mă gândesc să luăm, să măcinăm și să amestecăm grâu cu orez, soia, făină de soia cu linte ș.a. Apoi, mai avem dovleci, roșiile, cartofii și toate celelalte legume. Tot așa visam și cu Părintele Isihie să trăim în pustie, semănându-ne singuri grâul. Nu așa făcea oare și Marele Vasile, pe când era în pustie? Dar nouă acum ni se pare neplăcut.

Despre viețuirea călugărească

În mănăstire toate sunt sfințite; atâtea suflete care se roagă, care se nevoiesc, care trăiesc viața lui Dumnezeu."

Viața călugărească este o viață preaminunată

Este lucru mare viața călugărească! Foarte mare. Viața dumnezeiască, poetică, înaltă, măreață. Este o viață preaminunată. Monahul se poate afla pe pământ, dar călătorește prin stele, în nemărginire. Trăiește cu Dumnezeu în Dumnezeu, în cer. Trăiește o viață preaminunată. Acestei vieți i se spune îngerească, și viața este îngerească. Așa este cu adevărat.

Însă, pentru ca monahul să o trăiască după voință, trebuie să aibă și conștiința monahală. Iar pentru asta o va izbândi prin întoarcerea în întregime către Dumnezeu și către țelul pe care și l-a rânduit. Trăiește în tăcere, cu rugăciunea minții, cu asceză, cu cultare. Trebuie să moară pentru toate, ca să trăiască în Hristos. Se trezește cu ardoare, își face canonul, merge la slujbe, la ascultări. O singură grijă are: cum să placă lui Dumnezeu, cum să-l slujească lui Dumnezeu, cum să se slăvească numele lui Dumnezeu

prin el. Are întotdeauna în minte făgăduințele pe care le-a pus atunci când s-a făcut monah, înaintea Dumnezeului Celui în Treime. Pentru aceasta deseori citește cu luare aminte canonul de la slujba tunderii în monahism. Nu strică rânduiala mânăstirii, ci păzește toate canoanele.

Pentru ca să sporească cineva în mânăstire, trebuie să se lupte fără a fi silit de nimeni. Toate cu bucurie și bunăvoință, nu de nevoie. Monah nu este acela care se silește să facă ceva mecanic și este plin de neliniști. Tot ce face, face numai din iubire către Mirele ceresc, din dragoste dumnezeiască, nu punându-și în minte iadul și moartea. Monahismul nu trebuie să fie o fugă negativă, ci o fugă a dragostei dumnezeiești, a adorării dumnezeiești.

Întregul secret este rugăciunea, dăruirea, iubirea către Hristos. Viața monahală este o viață dăruită. Monahul trebuie să se îndulcească de rugăciune, să fie atras de iubirea dumnezeiască. Nu poate rămâne în monahism dacă nu se îndulcește de rugăciune. Dacă asta nu se întâmplă, gata, nu poate sta în mânăstire.

Dar ceea ce îl ține în mânăstire, împreună cu rugăciunea, este și rucodelia. Nu este ceva munca, iar altceva rugăciunea. Munca nu împiedică rugăciunea, ci dimpotrivă, o întărește și o face mai bună. Este o problemă de iubire. Munca este chiar ca și când s-ar ruga cineva, ca și când ar face metanii. Munca este binecuvântare. Pentru aceasta vedem că pe ucenicii săi, dar și pe proroci, Hristos îi chema în ceasul în care aceștia lucrau, de pildă atunci când pescuiau sau își pășteau oile.

Bucuria monahului este să pătrundă în iubirea lui Dumnezeu, în Biserică, în Hristos, în Sfânta Treime. Se unește cu Hristos, îi tresaltă inima, se umple de har. Hristos este bucuria lui, este însuflețire, este nădejde, este iubire. Ce să vă spun! Eu, prin harul lui Dumnezeu, când m-am dus acolo, în Sfântul Munte... ce viață, ce iubire, ce evlavie, ce înflăcărare, ce ascultare, ce rugăciune! Cum trăiam unul cu altul, ce zâmbet, ce iubire! Măi, măi, ce viețuire cerească!

Nevoitorul care se duce în pustie le jertfește pe toate, până și odihna sa, și ajunge să dobândească acel chip de a simți harul lui Dumnezeu, ajunge să se afle în dragostea lui Hristos, în brațele lui Hristos; să se unească, să simtă tovarășia lui Dumnezeu, unirea sa cu Dumnezeu, să devină una cu ceilalți, precum Sfânta Treime, precum cele trei Persoane ale Sfintei Treimi care sunt Una. Astfel părăsește această lume nedeznădăjduind. Șade acolo, se chinuiește, dar nu pleacă deznădăjduit. Pleacă foarte mângâiat și într-o adevărată întovărășire. Tovărășia sa este întreaga natură, animalele și păsările, dar și toți sfinții, mucenicii și îngerii. Și, mai ales, tovarășia lui sunt Preasfânta Fecioară și Fiul ei.

Viața călugărească izvorăște din Sfânta Scriptură

Toate își au temelia în Cartea cea veșnică, în Sfânta Scriptură. Viața călugărească izvorăște din Sfânta Scriptură, din Evanghelie. Ce zice Vechiul Legământ? *leși din pământul tău, din neamul tău și din casa*

tatălui tău, și vino în pământul pe care ți-l voi arăta tu (Facerea 12, 1). Iar Hristos, nu spune oare: *Cel ce iubește pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine; cel ce iubește pe fiu ori pe fiică mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine* (Matei 10, 37-38)?

Și cele pe care le spun Sfinții Părinți despre monahism sunt toate insuflăte din Sfânta Scriptură. Nu poți tăgădui nici un Părinte. Dacă-l tăgăduiești pe Sfântul Simeon Noul Teolog, îl tăgăduiești pe Apostolul Pavel, căci cele pe care le-a spus și le-a trăit Sfântul Simeon, le spune și Apostolul Pavel.

Are o deosebită însemnătate faptul de a-și recunoaște cineva chemarea

Dacă voiește cineva să înainteze în monahism, trebuie ca pentru el toate să fie deschise, toate posibilitățile, și să hotărască liber, mișcat numai de dragostea dumnezeiască, fără interes personal. Nu este bine să te chiniești și să te lovești, ca să devii monah. Să studiezi, să te rogi și să ai drept țintă înaintarea către iubirea lui Dumnezeu și a Bisericii. Astfel, petrecând înlăuntrul iubirii lui Dumnezeu, ai să trăiești în libertate, căci unde este iubire, acolo este libertate. Să te miști numai înlăuntrul dragostei dumnezeiești.

Înainte ochilor lui Dumnezeu, cel căsătorit este la fel cu cel necăsătorit, ajunge să trăiască poruncile lui Dumnezeu, ajunge să trăiască viața lui Dumnezeu. Fecioria, neagoniseala, sărăcia, care sunt

virtuți ale monahului, se află înlăuntrul inimii omului. Poate cineva să fie fecior cu trupul, iar în suflet să fie ca o desfrânată stricată de patimi și de răutăți. Poți să ai blocuri întregi, iar lăuntric să fii liber de materie și să trăiești ca un neagonisitor. Poți, însă, să fii sărac și să trăiești ca un agonisitor. Nu mulțimea bunurilor îl face pe om agonisitor sau neagonisitor, ci alipirea inimii de ele.

Are o deosebită însemnătate faptul de a-și recunoaște cineva chemarea. Mulți vor să devină monahi din împotrivire. Să vă dau un exemplu.

O fată s-a dus la o mănăstire și a rămas acolo. Părinții au plâns și au strigat, dar fata nimic. Se învârtoșa din împotrivire. Au venit la mine și i-am sfătuit să nu se poarte așa, ci să o lase liberă. Să meargă la slujbe la mănăstire, să se roage, să vorbească frumos cu toți, cu Stareța... Așa încât, prin bine, a plecat împotrivirea. Peste puțin, fata a cerut de la Stareță să meargă să se înscrie la Teologie. Așa a și făcut. A urmat facultatea și, îndată ce și-a dat licența, a lăsat mănăstirea.

Străină viață este viața monahului...

Străină viață este viața monahului... Aceasta stă scris și pe schimă. Un „S” mare este unit cu un „V”, pe schima pe care o poartă monahul. Sunt inițialele cuvintelor „Viață Străină”. Am trăit această înstrăinare. Ce să vă spun!... Departe de toți și de toate. Să muncești, să te rogi și să te vadă numai Dumnezeu. Mi-a plăcut mult pustia. Și acum îmi place. Bine ar fi

fost să fi putut merge la Kavsokalivia. Mă cuprinde o mare bucurie atunci când merg la Kavsokalivia.

Este foarte frumos ca un ascet să trăiască împreună cu unul, doi sau trei de un suflet și de un cuget cu el, așa încât tot ce dorește unul, să dorească și celălalt. Unul să sporească în cele duhovnicești, și să sporească și ceilalți. Se nevoiește toți împreună și se bucură cu duhovniceasca bucurie pe care o dă Hristos. Au murit pentru întreaga lume. Astfel ascetul nu se vațămă. Se întărește.

Ceea ce a ales ascetul este lucrul cel mai mare, cel mai sfânt. Ajunge să se îngrijească să-L iubească pe Hristos. Dacă Îl iubește, atunci se va dăruia lui Hristos cu toată răspunderea, va înainta, ca să I se dăruiască Domnului din tot sufletul. Însă, dacă nu izbuteste, atunci nu este rău să lucreze altfel în Biserică.

Simțeam ascultarea de Bătrânii mei ca pe un rai

Într-o mănăstire poate să fie rânduială, dar viața călugărească să fie inexistentă. Mănăstirea trebuie să pună deasupra tuturor ascultarea și epitrahilul. Mie, de fiecare dată când mă spovedeam, îmi venea mare bucurie și mă dăruiam mult pe sine-mi rugăciunii. Nu numai atunci, ci și acum, când mă spovedesc, simt bucurie, mă ușurez îndată. Am primit așa, cu credință, această taină. Din ea trebuie să izvorască toate. Toate în ascultare, în sfințenie.

Mare și înțelept lucru este ascultarea... Este taina vieții duhovnicești. N-o putem înțelege. Eu, însă,

cu harul Domnului, am trăit-o. Știu ce lucru minunat este, ce desăvârșit și lipsit de griji. Să ascuți de Dumnezeu, să te dăruiești slăvirii lui Dumnezeu și să ascuți de Bătrân! Ascultarea este foarte însemnată. Este o mare virtute, este smerenia însăși. Ascultare cu bucurie, cu mulțumire. Chiar de-ar fi și strâmb ceea ce cere Bătrânul. Și această ascultare are mare preț. Această ascultare Îl mișcă pe Dumnezeu. *Eu iubesc pe cei ce mă iubesc, iar cei ce mă caută vor afla har*⁴⁸.

Cu ascultarea te schimbi în toate. Devii treaz, înțelept, devii în toate nou. M-a iubit Hristos și mi-a dat harul de a face ascultare. Iar eu, smeritul, puțin am simțit-o, și tot ceea ce am, de la ascultare am. Simțeam ascultarea de Bătrânii mei ca pe un rai. Și chiar nu eram mulțumit, ci ceream ca ei să fie mai aspri. Acum, însă, când am crescut, văd că erau cu adevărat aspri. Atunci nu-mi dădeam seama.

Ascultarea, și mai ales la un bătrân duhovnicesc, este lucru mare. Când trăiți împreună cu un sfânt, vă sfințiți și voi. Luați ceva din obiceiurile lui sfinte, din cuvintele lui, din tăcerea lui. Rugăciunea lui vă înrăurește. Chiar și dacă nu vorbiți, ceva se întâmplă, vi se împărtășește și vouă, fără să vă dați seama, ceva sfânt, dumnezeiesc. Da, Sfântul Prohor, Sfântul Proclu și alții au trăit lângă dascăli sfinți, au fost însuflați de către sfinți și au devenit și ei sfinți. La fel s-a întâmplat și cu Simeon Noul Teolog, cu Grigorie Palama și cu alții asemenea.

Bătrânul joacă un rol însemnat în viața noastră. Bătrânul este călăuzitor. Nu e pur și simplu un om cultivat care a devenit Bătrân, pentru că este teolog și

⁴⁸ Pildele lui Solomon 8, 17 (Septuaginta).

are carte. Să deslușim ce este Bătrânul. Bătrânul poate fi și necărturar, poate să nu aibă multe cunoștințe, să nu aibă dar ritoricesc, să nu fi studiat tratate, dar să fi ajuns la înălțimi mai mari decât cel cultivat, dacă a trăit ca ucenic și a dobândit harul lui Dumnezeu. Un astfel de Bătrân poate să-i folosească foarte mult pe ucenicii săi, dacă aceștia fac ascultare de dânsul.

Firește, cele pe care ți le spune Bătrânul ți le spun și cărțile. Însă nu-i același lucru. Bătrânul care trăiește cele duhovnicești și nu-ți spune „Părintele cutare zice asta, în cutare carte scrie asta”, ci trăiește el însuși viața lui Hristos și îți grăiește din experiență, ți le va transmite și ție, ți le va pune în suflet, iar tu vei învăța alături de el cum să atragi harul lui Dumnezeu.

Când îl ai și îl trăiești pe Bătrânul, îl iubești. Iar când Bătrânul te iubește și el și sunteți de un suflet, atunci deveniți una. *Că unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor* (Matei 18,20). Acolo este Hristos. În această stare nu există distanțe. Oriunde ne-am afla, suntem uniți în Hristos, ne rugăm, și astfel harul lui Dumnezeu ne cercetează și ne întărește totdeauna. Astfel trăim unitatea înlăuntrul Bisericii. Avem simțirea că toți suntem „una”. Așa trăiau în trecut bătrânii și ucenicii.

Astea nu sunt basme. Le-am văzut și eu de multe ori. Când m-am dus în Sfântul Munte, au trecut toate – și lume, și rude, și stăpânitori ai lumii acesteia – toate au devenit ascultare de Bătrânul meu, au devenit rugăciune, au devenit bucurie. Străbătând Kavsokalivia, toate deveneau cer. Însă, îndată ce începeam să arăt puțină oboseală, mă năpădeau iarăși aducerile aminte de părinți și de lume.

Așadar, ascultarea de Bătrân este o mare virtute. Este totul. Trebuie să fi trecut prin ascultare ca să fii deplin, așa încât să înfrunți greutățile oamenilor. Dacă nu ai smerenie, nu ai ascultare, atunci nu ai harul lui Dumnezeu. Dacă nu treci prin smerenie și, deci, prin ascultare, o pățești foarte urât. Mare lucru este smerenia! Egoismul, mândria au născut neascultarea, și astfel am plecat din Rai. Niciodată un egoist nu poate face ascultare. Vrea totdeauna să cerceteze ce i se spune, dacă este bine sau nu, dacă-i așa sau altfel, și împlinește doar în parte. Sau face cum i se spune, dar cu obiecții și grăiri împotriva, socotind că prin această purtare își dovedește libertatea. Însă omul află adevărata libertate în ascultare, în vreme ce robie este aceea care îl silește să nu asculte. Atunci când ascultă, intră în libertatea fiilor lui Dumnezeu.

Și cei ce trăiesc în peșteră, le trăiesc pe acestea. Este îndumnezeirea, care le cuprinde pe toate. Ei se unesc cu Dumnezeu. Cultivă duhul, iar această cultivare nu cunoaște sfârșit. Dumnezeu este plinirea celor desăvârșite, bunul cel mai înalt. Pe toate acestea le afli în unirea cu Dumnezeu. Această unire aduce o deplină mulțumire. Nici o altă bucurie nu este mai presus decât cea pe care o aduce unirea cu Dumnezeu. Este bucuria care cuprinde toată mintea. Este bucuria celor ce s-au dăruit lui Dumnezeu. Toate acestea se fac prin ajutorul dumnezeiesc. Dacă lucrează harul, atunci toate se săvârșesc mai presus de fire.

Să vă rugați ca Dumnezeu să ne învrednicească să simțim și să trăim, fie chiar și în parte, aceste măreții.

Prin studiul cuvintelor dumnezeiești puteți ajunge sfinți fără osteneală

Să vă desfățați de Scripturi. Să iubiți studiul. Eu cu cât aud mai des Psaltirea și canoanele, cu atât nu mă mai satur. Sunt atât de vii și de îmbietoare, că nu te mai sature. Să citiți limpede, cuvânt cu cuvânt. Să le roștiți și să le ascultați; asta ajută mult. Și unde aflați mult miez, să citiți din nou, ca să înțelegeți mai bine. Eu ce să vă spun!... Ascult cu sete iară și iară. Îmi îndulcesc sufletul.

Deci, de vreme ce doriți fierbinte, de vreme ce citiți, de vreme ce ascultați în biserică cuvintele Mineiilor, ale Psaltirii și ale tuturor cărților Bisericii noastre, de vreme ce le simțiți, să alergați îndată ce toacă, să auziți „Sculându-ne din somn, cădem către Tine, Bunule...”⁴⁹, cu iubire și cu înflăcărare. Astfel ați izbândit ceea ce doreați. Sufletul se întoarce la strălucirea cea dintâi, la starea cea dintru început, la întâia frumusețe. Ce spune Dumnezeu? *Spre cine voi căuta, dacă nu către cel blând și liniștit, și care tremură la cuvintele Mele?*⁵⁰. Celui care iubește cuvintele Lui, Hristos îi dăruiește har, și toate cele bune devin pentru el ușoare.

Precum vedeți, ne sfințim fără război și fără lupte sângeroase. Se bucură sufletul nostru, se desfătă auzul nostru ascultând troparele, și ceva se întâmplă înlăuntrul nostru. Această mulțumire aduce înflăcărare dumnezeiască și sufletul nostru devine vrednic a primi

harul lui Dumnezeu, așa încât îl sfințește Însuși Dumnezeu. Fără harul dumnezeiesc, oricâte strădanii am face, nu ne putem sfinți. În vreme ce prin studiul cuvintelor dumnezeiești putem lesne, fără multă osteneală, să devenim sfinți.

Mie mi-au plăcut și îmi plac, de asemenea, cărțile scrise de Sfinții Părinți – Hrisostom, Vasile, Grigorie Teologul, Grigorie de Nyssa, Grigorie Palama ș.a. Dar, sincer vă spun, nu i-am studiat. Îi știu, însă, pe toți fericiții...

În vechime, în Sfântul Munte nu te lăsau să citești *Filocalia* și celelalte lucrări ascetice; numai Sfânta Scriptură și Viețile sfinților. Să nu mă înțelegeți greșit. Pentru aceste lucruri trebuie să aveți și duhovnic care să le fi trăit, și așa să le citiți, altfel este cu putință să vă încurcați. Și asta pentru că ele trebuie însoțite de ascultare. Fără ascultare, o pățești rău. Aceste cărți cuprind lucruri foarte înalte, luminări dumnezeiești, de pe urma cărora, dacă nu există ascultare de Bătrân, trage foloase duhul cel rău. Dar să fie ascultare curată, nu egoistă, nu numai ca să-l mulțumești pe Bătrânul, ci simplă, fără interes personal.

Pentru aceasta vreau să vă dăruieți mai mult studiului Scripturii Vechiului și Noului Legământ, precum și Psaltirii și canoanelor. Cu aceeași poftă cu care citiți troparele și canoanele, să citiți și pe Părinții Bisericii; dar întâi de toate Sfânta Scriptură. Citii Evanghelia, Vechiul Legământ. Este mare bogăție, de vreme ce pe acestea s-au sprijinit toți Părinții. Este izvorul, temelia. Niciodată nu te sature. Fără îndoială, veți simți și voi cuvintele Psalmistului: *Cât sunt de dulci limbii mele cuvintele Tale, mai mult decât*

⁴⁹ Din Rugăciunile dimineții.

⁵⁰ Cf. Isaia 66, 2.

mierea în gura mea! (Ps. 118, 103). Nu spune „că mierea”, ci „mai mult decât mierea în gura mea”, ca să arate negrăit de marea dulceață a cuvintelor lui Dumnezeu.

Slujbele Bisericii să se facă întotdeauna cu dragoste

Slujbele Bisericii sunt cuvinte prin care îi vorbim lui Dumnezeu în adorarea noastră, în iubirea noastră. În lăuntru bisericii, împreună cu toți frații, luând aminte la dumnezeiasca învățătură, cântând, împărtășindu-ne – acestea sunt cele mai înălțătoare ceasuri ale noastre. Când toți împreună urmărim sfintele slujbe, cuvintele Domnului, Evanghelia, Apostolul, canoanele și troparele Octoihului, ale Triodului, ale Mineielor, atunci izbândim unirea noastră cu Hristos.

Dar cursele satanei sunt multe pentru oamenii care-L slăvesc pe Dumnezeu. Ispita ne îndeamnă aici să nu fim deloc cu luare aminte. Deseori mergem la biserică numai pentru a ne continua somnul. Îndată ce auzim cuvintele, cântările, ni se închid ochii. Ajungem la o stare de moleșeală și nu putem urmări cuvintele, troparele, imnele; un lucru satanic, care se vedește pe ne-a-ntregul în această moțială.

Cât de mult pierdem aflându-ne neatentți în biserică! În vreme ce pe dinafară spui „o să fiu atent, o să mai fac, o să mă străduiesc”, nu izbutești. Acest „o să fiu atent” și celelalte, sunt toate lucruri silite, care te tulbură sinele, îl fac să se împotrivescă. Nu se face

nimic prin siluire. Dimpotrivă, ne adâncește starea cea rea și ne nimicește. „Strânge-te, concentrează-te, fă ce socotești; eu, omul cel vechi, te am în mână, o să te strâng și, dacă mai poți, înaintează!”

Tot ceea ce faci din corvoadă îți vatămă sufletul. Am spus asta de multe ori. Am văzut și monahi și oameni de toate vârstele părăsind desăvârșit Biserica și pe Dumnezeu, nerăbdând strânsoarea lăuntrică sau pe cea a altor persoane. Din pricina acestei strânsori, nu numai că se împotrivesc Bisericii, ci nici nu o mai vrea. Nu îl mai înrăurește spre bine. Nu rodește. O face silit, firește, pentru că a spus-o Bătrânul, a spus-o duhovnicul. Și zice: „Acum trebuie să merg, de pildă, la pavecerniță”. Da, toate se fac, dar când se fac doar fiindcă așa cere tipic, atunci vatămă, nu folosesc.

Ești nevoit de multe ori să faci binele. Dar nu trebuie să se facă cu strânsoare, nu folosește, nu zidește. De pildă, ceea ce spunem despre „Doamne Iisuse...”. Dacă îți silește sinele să o faci, în curând vei fi strâmtorat, îl vei arunca în lături și mai târziu ce va fi? Dacă o faci de corvoadă, te silești, te chiniești și izbucnește în rău. Se poate, chiar, ca o asemenea împresurare să te facă să nu mai mergi nici la biserică. Adică la biserică nu trebuie să mergi cu siliri și îmbrânceli, ci cu mulțumire. Pentru ca să se întâmple aceasta, trebuie să iei aminte și să te desfeți și să te bucuri de slujbe, de tropare, de citiri, de rugăciuni. Să iei aminte la fiecare cuvânt, să urmărești înțelesurile. Ați priceput? De acolo începe fericirea.

Însă există încă o altă mare primejdie. Dacă nu luăm aminte, este cu puțință ca pe toate acestea să le ascultăm și să le cântăm după tipic. Să le spunem și să

le ascultăm pentru că trebuie. Monahul merge, de pildă, la slujba de seară și aude: *Cât de iubite sunt locașurile Tale, Doamne al puterilor! Dorește și se sârșește sufletul meu: după curțile Domnului...* (Ps. 83, 1).
le aude azi, aude mâine, aude poimâine, tot anul. Nimic altceva; aceleași și aceleași? Când la aude, dacă nu participă, atunci obosește, doarme, nu se adâncește, ajunge la saturație, iar apoi vine împotrivirea. Pe urmă, nici un folos, nici o bucurie. Începe deznădejdea, iar diavolul nu pierde prilejul să facă rău.

Slujbele sunt o mare temelie. Slujbele sunt totul. Am trăit asta. Este de-ajuns ca totdeauna să se facă cu dragoste, cu mărire de suflet, cu o sinceră aplecare spre slăvirea lui Hristos. Nu de corvoadă și mecanic. E nevoie de dragoste, de însuflețire dumnezeiască. Dacă nu simțim astfel, nu au valoare. Nu numai că nu au valoare, dar fac și rău. O să-mi ziceți: „Atunci să nu le facem?” Nu, firește. Însă, pe cât poate cineva, să fugă de formă și să privească miezul. Adică să o vrea, să o poftască, să afle mulțumire în rugăciune, în împreună-vorbirea cu Dumnezeu. Saturația este nenorocire pentru monah.

Eu, ce să vă spun, despre asta nu știu. Mă desfătam de slujbe. Nu mă strâmtoram pe sine-mi, nu știam să fac ceva de corvoadă. Dimpotrivă, dacă este cu puțință, să aud în fiecare zi aceleași, azi și mâine și poimâine. Tot aceleași; dar asta are valoare. Nu mă satur să le rostesc întreaga zi. Și cred că toate astea ne folosesc mult. Au atâta suc, încât răcoresc sufletul și-l hrănesc. Așa și voi, să vă dăruiti din inimă lui Hristos.

Într-o Vineri Mare, la Policlinică, ziceam rugăciunea „Stăpâne Doamne Iisuse Hristoase,

Dumnezeu nostru, Cel ce îndelung ai răbdat...”⁵¹ în fața Celui Răstignit, o citeam și o trăiam. În ziua următoare, la chirurgie, profesorul mi-a spus în fața copiilor, adică a studenților:

- Părinte, ce frumoasă a fost rugăciunea! Tu trebuie să fii sfânt.

- Nu sunt sfânt, îi zic, dar întrucât vreau să devin sfânt, ceream mila lui Dumnezeu ca să mă facă sfânt, și sufletul meu a fost mișcat. Eu sunt foarte păcătos și aceasta a fost numai o lucrare a lui Hristos.

Această rugăciune este o capodoperă, nu-i așa? De-asta vă spun iar și iar să o citiți.

Rugăciunile liturgice, care sunt după rânduială, când sunt spuse cu noimă și trezvie, devin ale voastre. Rânduiala Sfintei Împărtășanii, chiar și atunci când este citită de cel mai păcătos om, îl sfințește mult pe acesta.

Așa se lucrează cultivarea, fără să ne dăm seama. Adică omul scoate din folosință sinele cel vechi. Îl scoate din folosință fără război. Nu îl mânia, ci îl scoate din folosință, iar atunci crește omul cel nou în lăuntrul său.

Rugăciunea de noapte este mai folositoare

Să alegeți oboseala trupească. Să o urmăriți, să vă deprindeți trup și suflet. Viața noastră atârnă de voia noastră. Tot ce voim și întocmai precum voim, putem să trăim. Cel ce face mai multă osteneală pentru Hristos – și asta se face, de bună seamă, din dragoste

⁵¹ Rugăciunea Ceasului al nouălea.

dumnezeiască – atrage mai mult har. Și când zicem osteneală, înțelegem, în afară de altele, și rugăciunea de noapte. Mult folosește să vă sculați noaptea pentru rugăciune. Auzim și pe Isaia: *Sufletul meu Te-a dorit în vreme de noapte, duhul meu năzuiește spre Tine* (Isaia 26, 9). Și pe David: *Privegheat-am și am ajuns ca o pasăre singuratică pe acoperiș* (Ps. 101, 8)... „Dimineața auzi glasul meu...”⁵²... *Dimineața vei auzi glasul meu, dimineața voi sta înaintea ta și mă vei vedea* (Ps. 5, 4)... *Dumnezeule, Dumnezeule, pe Tine Te caut dis de dimineață* (Ps. 62, 1). Cât de frumos le spune David! Nu le spune, ci le trăiește, se bucură de ele. Are harul lui Dumnezeu. Duhul Sfânt.

În Sfântul Munte mulți se roagă zi și noapte. Se întâmplă să se roage cineva de seara până dimineața și să nu-și dea seama când trece timpul. În iubirea lui Dumnezeu, ceasurile fug cu altă repeziciune. O, cei în Sfântul Munte noaptea! Mireasmă, tămâie, îngeri, rugăciuni... Îngerii poartă rugăciunile sfinților și le duc la Dumnezeu. Ce taină!

Noi la Sfântul Munte ne trezeam fără ceas. Când venea ora, îndată ne sculam. Și obosit de-ai fi fost seara, și chiar dacă ai fi adormit târziu, când venea ora, zburai în picioare. Este o obișnuință, îndată ce te trezești, să zbori în picioare. Bineînțeles, se poate și să te întorci pe cealaltă parte și să te ia somnul până la prânz. Foarte rău! De aceea, îndată ce te trezești, să te ridici din pat. Să alegi ceasurile de noapte. Intri mai ușor în rugăciune. Chiar și întâmplător dacă te trezești noaptea, nu te culca îndată la loc; este un prilej pe care ți-l dă Dumnezeu să te rogi, cât poți, în liniște.

În afară de liniște, noaptea se mai întâmplă și altceva. M-am încredințat de un lucru ciudat. Există deosebiri între cele douăzeci și patru de ore și influența pe care o au asupra organismului uman. Vedeți, de pildă, în vreme ce rana rămâne în aceeași stare, febra oscilează. Dimineața este scăzută, la prânz crește, după amiază și seara crește mai mult, la miezul nopții se schimbă. Aceasta depinde de mișcarea pământului. Precum este influențat trupul de ore, astfel este influențat și sufletul.

Cel ce priveghează noaptea în rugăciune, în cealaltă zi poate munci mai bine, pentru că îl înzestreză Dumnezeu cu har și se reînnoiește sufletește. Dimpotrivă, cel ce nu are aplecare spre jertfă pentru iubirea lui Hristos, el însuși se închide pe sine harului.

La slăvirea lui Dumnezeu participă omul întreg, suflet și trup

Osteneala trupească face trupul să se văicărească, să bombăne și să se împotrivescă, însă nu poate să facă sufletul trândav pentru rugăciune. Pur și simplu dai aparatul de radio mai tare, ascuți muzică, te desfeți de ea și nu mai auzi bombănelile. Adică întărind rugăciunea, osteneala trece pe planul al doilea. Înainte de a bombăni pentru osteneala trupească, începe rugăciunea, căci, atunci când bombăni, pleacă harul și rămâi cu puterea ta. Dacă spui de trei ori „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”, înaintezi cu bucurie. Te vede Dumnezeu, întinde

⁵² Tropar la Ceasul întâi.

mâna și te apucă. De aici încolo va începe adevărata împărtășire cu El.

Când osteneala trupească – metanii, privegheri, jertfe – se face cu iubire, cu dragoste, nu vatămă trupul. Când se face liber și cu iubire către Hristos, aceasta arată cât de mult îl iubește cineva. Nimeni nu socotește osteneala pentru cel pe care-l iubește. Urcă, de pildă, un munte, se ostenește, se trudește, asudă. „Pentru ce o faci?”, este întrebat. „Pentru cel pe care îl iubesc, răspunde, căci am înțeles că asta îl va mulțumi”. Omul, credinciosul, își arată și cu mijloace simțite iubirea sa, dăruirea, adorarea lui către Hristos. Iată temeiul osteneții trupești, iată temeiul metaniilor. Nu ca să câștigi ceva, ci pentru că nu te lasă iubirea, dragostea pentru Hristos, să faci altfel.

S-ar putea ca cineva să spună: „Iubirea o am în inimă”. Da, dar metaniile și toate nevoițele sunt de trebuință, fiindcă sunt forme, dar prin mijlocirea acestor forme izbutim să ajungem la esență. Dacă nu ajungem acolo, toate astea sunt zero. Așa este. Să fac acum tumbe, să vadă Dumnezeu, să fie mulțumit? Nu prin astea este Dumnezeu mulțumit. Nici nu adăugăm ceva lui Hristos prin slăvirea pe care l-o aducem. Noi rodim, noi avem această nevoie. Acum au apărut o mie și o sută de erezii. Ați văzut de ce sunt în stare? Ajung la exerciții gimnastice, cu picioarele drept în sus și stând în cap. Izbutesc înfricoșătoare exerciții trupești, și se străduiesc să influențeze prin ele sufletul. Noi nu spunem așa, ci atunci când metaniile se fac pentru Hristos, harul lucrează nemijlocit în suflet, aduce pocăință, aduce liniște, pace și bucurie. Dar acestea

vin prin dumnezeiescul har și apoi se folosește și trupul.

Cândva existau stăpâni și robi. Pentru a-și arăta supunerea și respectul, robii îngenuncheau în fața stăpânilor. Tot astfel și noi, prin metanii arătăm că suntem smeriți robi ai lui Dumnezeu. Ne arătăm micimea, dar și respectul, într-un chip simțit. Prin metanii se întâmplă ceva: creștinul se smerește și asta ajută ca harul lui Dumnezeu să vină înlăuntrul său. Când vine harul, atunci inima lui devine foc. Focul iubirii naște jertfe. Jertfă și prinos sunt metaniile. La slăvirea lui Dumnezeu participă omul întreg, suflet și trup.

Să nu cruțați trupul. Să-l certați. Nu puteți înțelege ce este focul iubirii. Trebuie să faceți jertfe, nevoie. Nevoie duhovnicească și trupească. Fără nevoie nu se face nimic. Să păziți programul duhovnicesc: canon, slujbe și celelalte, și să nu-l luați în râs. Nu amânați pentru mâine. Nici boala să nu-l strice, doar boala cea de moarte. Eu când eram mic făceam trei mii de metanii pe zi și nu oboseam, eram foarte călit. Mă pedepseam, nu luam în seamă osteneala. După ce mă întorceam istovit de pe munte, de la cărat lemne, în Sfântul Munte, Bătrânii mă puneau să sap grădina. Mă pedepseam și disprețuiam trupul, însă eram foarte puternic. Dar aveam și atâta foc înlăuntrul meu! Atâta foc!

Să vă arăt cum făceam metaniile: le făceam întinse și repede, fără să ating cu genunchii podeaua. Mai întâi făceam crucea lovind puternic cu degetele fruntea, brâul și umerii, simetric. Apoi atingeam cu mâinile podeaua și mă ridicam repede, sprijinindu-mă

mâna și te apucă. De aici încolo va începe adevărata împărțășire cu El.

Când osteneala trupească – metanii, privegheri, jertfe – se face cu iubire, cu dragoste, nu vatămă trupul. Când se face liber și cu iubire către Hristos, aceasta arată cât de mult îl iubește cineva. Nimeni nu socotește osteneala pentru cel pe care-l iubește. Urcă, de pildă, un munte, se ostenește, se trudește, asudă. „Pentru ce o faci?”, este întrebat. „Pentru cel pe care îl iubesc, răspunde, căci am înțeles că asta îl va mulțumi”. Omul, credinciosul, își arată și cu mijloace simțite iubirea sa, dăruirea, adorarea lui către Hristos. Iată temeiul osteneții trupești, iată temeiul metaniilor. Nu ca să câștigi ceva, ci pentru că nu te lasă iubirea, dragostea pentru Hristos, să faci altfel.

S-ar putea ca cineva să spună: „Iubirea o am în inimă”. Da, dar metaniile și toate nevoițele sunt de trebuință, fiindcă sunt forme, dar prin mijlocirea acestor forme izbutim să ajungem la esență. Dacă nu ajungem acolo, toate astea sunt zero. Așa este. Să fac acum tumbe, să vadă Dumnezeu, să fie mulțumit? Nu prin astea este Dumnezeu mulțumit. Nici nu adăugăm ceva lui Hristos prin slăvirea pe care l-o aducem. Noi rodim, noi avem această nevoie. Acum au apărut o mie și o sută de erezii. Ați văzut de ce sunt în stare? Ajung la exerciții gimnastice, cu picioarele drept în sus și stând în cap. Izbutesc înfricoșătoare exerciții trupești, și se străduiesc să influențeze prin ele sufletul. Noi nu spunem așa, ci atunci când metaniile se fac pentru Hristos, harul lucrează nemijlocit în suflet, aduce pocăință, aduce liniște, pace și bucurie. Dar acestea

vin prin dumnezeiescul har și apoi se folosește și trupul.

Cândva existau stăpâni și robi. Pentru a-și arăta supunerea și respectul, robii îngenuncheau în fața stăpânilor. Tot astfel și noi, prin metanii arătăm că suntem smeriți robi ai lui Dumnezeu. Ne arătăm micimea, dar și respectul, într-un chip simțit. Prin metanii se întâmplă ceva: creștinul se smerește și asta ajută ca harul lui Dumnezeu să vină înlăuntrul său. Când vine harul, atunci inima lui devine foc. Focul iubirii naște jertfe. Jertfă și prinos sunt metaniile. La slăvirea lui Dumnezeu participă omul întreg, suflet și trup.

Să nu cruțați trupul. Să-l certați. Nu puteți înțelege ce este focul iubirii. Trebuie să faceți jertfe, nevoie. Nevoie duhovnicească și trupească. Fără nevoie nu se face nimic. Să păziți programul duhovnicesc: canon, slujbe și celelalte, și să nu-l luați în râs. Nu amânați pentru mâine. Nici boala să nu-l strice, doar boala cea de moarte. Eu când eram mic făceam trei mii de metanii pe zi și nu oboseam, eram foarte călit. Mă pedepseam, nu luam în seamă osteneala. După ce mă întorceam istovit de pe munte, de la cărat lemne, în Sfântul Munte, Bătrânii mă puneau să sap grădina. Mă pedepseam și disprețuiam trupul, însă eram foarte puternic. Dar aveam și atâta foc înlăuntrul meu! Atâta foc!

Să vă arăt cum făceam metaniile: le făceam întinse și repede, fără să ating cu genunchii podeaua. Mai întâi făceam crucea lovind puternic cu degetele fruntea, brâul și umerii, simetric. Apoi atingeam cu mâinile podeaua și mă ridicam repede, sprijinindu-mă

ușor în genunchi. Ați văzut cum participă trupul și sufletul la slăvirea lui Dumnezeu? Minte, inima și trupul către Hristos. Să faceți metaniile cu evlavie și iubire, și să nu le numărați. Mai bine să faceți zece și bune, decât multe și fără râvnă, fără cinstire și dragoste dumnezeiască. Faceți câte puteți, pe măsura râvnei, dar nu false metanii și false rugăciuni. Nu lucruri tipiconale pentru Dumnezeu. Dumnezeu cere ca tot ce se face pentru El să fie *din tot sufletul și din toată inima*⁵³.

Rugăciunea să se facă întreaga zi cu iubire: rugăciune, tropare, metanii – cu schimbul. Și metaniile pe care le facem către Preasfânta sunt închinare tot lui Hristos, căci Preasfânta noastră Îl aduce pe Hristos în lăuntrul nostru. Hristos este Mântuitorul sufletelor noastre, iar Preasfânta Maica noastră - marea noastră mijlocitoare.

Metaniile sunt și gimnastică. Și – deși nu trebuie deloc să ne gândim la asta – nu există o mai bună gimnastică pentru stomac, intestine, piept, inimă, coloana vertebrală. Este foarte folositoare, de ce să n-o facem? Când această asceză se face întru slava lui Dumnezeu, sufletul se umple de bucurie, se liniștește. Aceasta este totul. Bineînțeles, se folosește apoi și celălalt, adică trupul. Ați înțeles? În suflet vine pace și liniște, iar în trup buna funcționare a tuturor sistemelor organismului nostru, precum este cel circulator, cel digestiv, respirator, endocrin, care au o legătură nemijlocită cu sufletul nostru.

Înrâurirea rugăciunii este făcătoare de minuni

Când intrați în mănăstire, sufletul vostru să se deschidă iubirii lui Dumnezeu. Aici toate sunt sfințite; atâtea suflete care se roagă, care se nevoiesc, care trăiesc viața lui Dumnezeu. Sufletele sfințite sunt măreția mănăstirii. Sufletul are puteri înfricoșătoare, pe care le răsfrânge în toate cele înconjurătoare. Astfel și în astfel de locuri, înainte să apuc a mă ruga, îndată locul sfințit mă înalță la cele cerești, precum, de pildă, Patmosul, Sfântul Munte ș.a.

Monahul le pare multora a fi nelumesc și chiar antisocial. Pare că privește numai în sufletul său, că nu dăruiește nimic Bisericii, lumii. Nu-i așa. Dacă atâția ani Biserica s-a păstrat, aceasta se datorează monahismului. Cel ce intră în mănăstire și le dăruiește pe toate lui Hristos, intră în Biserică. S-ar putea să spună cineva: „Ceii ce trăiesc singuri, în peșteri, ajută Biserica?” Da. Viețuitorii în peșteri ajută Biserica în chip tainic. Cel ce trăiește în peșteră nu face grădini și livezi, opere și alte lucruri care ajută vieții și progresului, ci acolo, în lăuntrul peșterii, plămădește, sporește și se îndumnezeiește. Asceții locuiesc în peșteri pentru a nu-i despărți nimeni de viața duhovnicească. Prin viața lor curată și fierbinte, și mai cu seamă prin rugăciunea lor, ei ajută Biserica. O să vă spun ceva care o să vă pară exagerat. Este vorba despre jertfa rugăciunii monahului. Ascultați-mă cu atenție.

⁵³ Cf. Marcu 12, 30. Luca 10, 27.

Să presupunem că avem șapte predicatori teologi, care sunt sfinți în viața lor. Sunt ritori neîntrețuți. Fiecare are parohia lui, cu zece mii de enoriași. În fiecare zi ascultă cuvântul lor șaptezeci de mii de oameni. Miile de oameni care îi ascultă sunt mișcate, se pocăiesc, se întorc la Hristos, se mântuiesc familii întregi. Însă un singur monah, pe care nu îl vede nimeni, așezat într-o peșteră oarecare, influențează cu mult mai mult prin rugăciunea sa smerită. Aduce roade mai vârtos decât ceilalți șapte. Văd asta. Sunt încredințat. Iată care este însemnătatea rugăciunii monahului. Se află singur în chilia sa, dar valurile rugăciunii lui ajung la toți oamenii, fie chiar și dacă sunt departe. Prin rugăciune, monahul se face părtaș tuturor problemelor oamenilor și săvârșește minuni. Drept aceea, jertfa lui este mai mare și decât a celui mai vrednic predicator.

**„Să-L iubești pe Domnul Dumnezeuul
tău din toată inima ta...”**

Să vă rugați pentru rudeniile voastre fără să vă neliniștiți pentru mântuirea lor, căci altfel pierdeți comunicarea voastră cu Hristos și dovediți puținătate de credință. Să le încredințați pe toate iubirii și proriei lui Dumnezeu, și să vă rupeți de lume, de rudeni, de părinți și de frați. Toate acestea pe care le trăiesc asceții sunt scrise în canonul de la slujba tunderii în Schima Mare:

„Cei ce voiți - zice Domnul - în urma Mea a veni, cu osârdie lepădați-vă de patimile cele lumești,

de părinții care v-au născut și de soții și de frați și de prieteni și de rudeni, de averi și de case, și primiți vrednicia apostolilor Mei”⁵⁴.

Ascultați ce s-a întâmplat cu un ascet în *Pateric*: Singurul născut al unei familii foarte bogate a mers în pustia Nitriei. Aici a sporit mult. Au trecut anii. Părinții lui au murit. Nu exista moștenitor și au venit să-l caute câțiva oameni din acea cetate. Avera era foarte mare. I-au zis:

- Am venit să-ți spunem să vii, dacă vrei, să ieși avuția părinților tăi care au murit.

Atunci acela și-a plecat capul și a zis:
- Eu mai înainte de ei am murit lumii, și cum este cu puțință ca mort pe mort să moștenească?

Dacă nu ucidem omul cel vechi, nimic nu se face. Să-L iubim pe Hristos și ne va iubi și El. Toate durerile vor trece, vor fi biruite, se vor preschimba. Printre alții, și Sfântul Simeon Noul Teolog a spus ceva foarte frumos:

„... fii ai luminii... copii ai lui Dumnezeu, precum este scris, dumnezei prin har... câți tăgăduiesc lumea cea deșartă și care duc în rătăcire, câți urăsc fără ură părinți și frați...”⁵⁵.

Ce lucru frumos e acesta! Marea taină este „ieșirea”. Există un filtru matern, unul patern, iar dacă monahul nu este atent, „ieșirea” se face prin acestea. Dacă, într-un fel, ai înlăuntrul tău cinci trepte ale iubirii și cheltuiești două pentru părinți, două pentru frați, ce rămâne pentru Dumnezeu? În vreme ce în Dumnezeu

⁵⁴ Sedealna de la slujba tunderii în Schima Mare.

⁵⁵ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imne, Epistole și Capitole*, Imnul 8, p. 70, Editura Deisis, 2001.

viază toate iubirile lumii. Dacă Îl iubești pe Dumnezeu, le iubești pe toate, căci înlăuntrul lui Dumnezeu există toate și Dumnezeu așa voiește să iubești. El Însuși spune: *Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău și din toată puterea ta* (Marcu 12, 30).

Aceasta este „matematica superioară” a religiei creștine. Nici o altă religie n-a deslușit aceste noime, pentru că ele nu sunt născociri omenești. Dumnezeu ni le-a descoperit.

Despre taina pocăinței

*„Pocăința adevărată
va aduce sfințirea.”*

Pocăința adevărată va aduce sfințirea

Nu există lucru mai înalt decât ceea ce se cheamă pocăință și spovedanie. Această taină este darul iubirii lui Dumnezeu către om. În acest chip desăvârșit se izbăvește omul de rău. Mergem, ne spovedim, simțim împăcarea cu Dumnezeu, vine bucuria înlăuntrul nostru, pleacă vinovăția. În Ortodoxie nu există pîdică de netrecut. Nu există poticnire, pentru că există cel ce primește spovedania, cel ce are puterea de a ierta. Mare este duhovnicul!

Încă de mic copil, atunci când mi se întâmpla să păcătoiesc, o mărturiseam și plecau toate. Zburam de bucurie. La fel și acum. Sunt păcătos, neputincios; caut scăpare la milostivirea lui Dumnezeu, mă mântuiesc, mă liniștesc, le uit pe toate. În fiecare zi mă gândesc că păcătoiesc, dar doresc ca tot ce mi se întâmplă să prefac în rugăciune și să nu-l închid înlăuntrul meu.

Păcatul îl încurcă pe om sufletește. Această încălcire nu pleacă prin nimic. Numai prin lumina lui

Hristos se face descâlcirea. Prima mișcare o face Hristos. *Veniți la Mine toți cei osteniți...* (Matei 11, 28). Apoi noi, oamenii, primim această lumină prin buna noastră dispoziție, pe care o dovedim prin iubirea noastră față de Domnul, prin rugăciune, prin Taine.

Pentru ca sufletul să se pocăiască, trebuie să se trezească. Aici, în această trezire, se săvârșește minunea pocăinței. Și aici se află intenția omului. Trezirea, însă, nu atâră numai de om. Omul nu poate de unul singur. Intervine Dumnezeu. Atunci se pogoară harul dumnezeiesc. Fără har omul nu se poate pocăi. Iubirea lui Dumnezeu va face totul. Poate să rânduiască ceva – o boală sau altceva, depinde – ca să-l aducă pe om la pocăință. Așadar pocăința se izbândește prin harul dumnezeiesc. Noi vom face o mișcare către Dumnezeu în chip simplu și lin, iar de acolo mai departe vine harul.

Poate o să-mi spuneți: „Atunci prin har se fac toate”. Se întâmplă și aici întocmai ceea ce spun. Nu putem să-L iubim pe Dumnezeu, dacă Dumnezeu nu ne iubește. Apostolul Pavel zice: *Acum însă, după ce ați cunoscut pe Dumnezeu, sau mai degrabă după ce ați fost cunoscuți de Dumnezeu...* (Gal. 4, 9). La fel se întâmplă și cu pocăința. Nu ne putem pocăi, dacă Domnul nu ne dă pocăință. Și aceasta este valabil pentru toate. Adică se adevărește prin cuvântul: *Fără mine nu puteți face nimic* (Ioan 15, 5). Dacă nu există temeiuri pentru a Se sălășlui Hristos în lăuntrul nostru, pocăința nu vine. Temeiurile sunt smerenia, iubirea, rugăciunea, metaniile, osteneala pentru Hristos. Dacă simțământul nu este curat, dacă nu există simplitate, dacă sufletul are un interes viclean, atunci nu vine

harul dumnezeiesc. Se întâmplă atunci să mergem să ne spovedim, și să nu simțim ușurare.

Pocăința este un lucru foarte subțire. Pocăința adevărată va aduce sfințirea. Pocăința ne sfințește.

Când omul se spovedește, harul îi tămăduiește rănile sufletești

Nu este numai omul singur răspunzător pentru căderile sale. Greșelile, păcatele și patimile nu sunt doar faptele personale ale celui ce se spovedește. Fiecare om ia în lăuntrul său și faptele părinților, și mai ales ale mamei, adică felul cum a trăit mama lui cât l-a purtat în pânțe, dacă a fost necăjită, ce a făcut, dacă a fost obosit sistemul ei nervos, dacă a avut bucurie, dacă a avut tristețe, dacă a avut melancolie. Întregul ei sistem nervos a influențat sistemul nervos al embrionului ei. Așa încât, atunci când copilul se naște și crește, ia în lăuntrul său și faptele mamei sale. Din pricina părinților săi, se creează în sufletul omului o stare pe care o poartă împreună cu el întreaga viață, lasă urme în lăuntrul lui și multe fapte care se întâmplă în viața sa sunt urmarea acestei stări. Purtările sale au o legătură directă cu starea părinților săi. El se mărește, se formează, dar nu se îndreaptă. Aici se află o mare parte din răspunderea pentru starea duhovnicească a omului.

Există, însă, o taină. Există un chip anume pentru ca omul să scape de acest rău. Este spovedania

generală, care se face prin harul lui Dumnezeu. Adică duhovnicul îți poate spune:

- Cum aș fi vrut să ne fi aflat noi într-un loc liniștit, să nu fi fost ocupat și să-mi spui viața ta de la început, de când ai început să-ți simți sinele. Toate evenimentele pe care ți le amintești și cum le-ai înfruntat, nu numai cele neplăcute, ci și cele plăcute, nu numai păcatele, ci și cele bune. Și reușitele, și nereușitele. Toate. Toate câte alcătuiesc viața ta.

De multe ori am meșteșugit o astfel de spovedanie generală, și am văzut minuni prin ea. În ceasul în care le spui duhovnicului, vine harul dumnezeiesc și te scapă de toate faptele cele urâte, de răni, de metehnele sufletești și de vinovății; căci, în ceasul în care le spui, duhovnicul se roagă fierbinte Domnului pentru izbăvirea ta din ele.

Înainte cu ceva vreme a venit o doamnă care a făcut acest fel de spovedanie și a aflat mare folos. S-a îmbunătățit starea ei sufletească, fiindcă mai înainte o chinuia ceva. A trimis, așadar, pe o prietenă de-a ei și am mers afară, pe o stâncă, la Kallisia. Am șezut și a început să-mi vorbească. Îi zic:

- Să-mi spui tot ce simți. Dacă te întreb eu despre ceva, să-mi spui. Dacă nu te întreb, să continui să spui după cum simți.

Toate cele pe care mi le spunea le urmăream nu doar cu atenție, ci „vedeam” înlăuntrul lumii ei sufletești influența rugăciunii. O urmăream înlăuntrul sufletului ei și „vedeam” că harul pătrundea înlăuntrul ei, așa acum o priveam eu. Căci în duhovnic există har, și în preot există har. Înțelegeți? Adică, în vreme ce omul se spovedește, preotul se roagă pentru el. În

același timp, harul vine și îi tămăduiește rănilor sufletești, care de ani de zile îl chinuiesc, fără a le cunoaște pricina.

Poți să-i vorbești duhovnicului întocmai cum simți, dar asta nu are atâta însemnătate câtă are faptul că preotul privește înlăuntrul sufletului tău, rugându-se, și vede cum ești și îți transmite harul lui Dumnezeu. S-a dovedit că în această privire sunt raze duhovnicești care te ușurează și te vindecă. Să nu socotești că sunt raze firești. Aceste lucruri sunt adevărate. Și cu Hristos ce s-a întâmplat? A prins mâna celei ce-i curgea sânge și a zis: *Am simțit o putere care a ieșit din Mine* (Luca 8, 46). O să zici: „Da, dar era Dumnezeu!” Firește, Hristos era Dumnezeu, dar nu au făcut și apostolii la fel?

Toți duhovnicii au acest har și, când se roagă, îl transmit ca niște cabluri. De pildă, vrem să aprindem aici un reșou, iar dacă băgăm cablul în priză, curentul vine prin cablu îndată ce face contact. Acestea sunt lucrurile duhovnicești ale religiei noastre. Vorbim de cablu, dar în realitate este vorba despre lucruri dumnezeiești.

Dumnezeu le iartă pe toate prin spovedanie

Să nu ne întoarcem înapoi, la păcatele pe care le-am spovedit. Amintirea păcatelor pricinuieste rău. Ați cerut iertare? S-a isprăvit. Dumnezeu le iartă pe toate prin spovedanie. Nu trebuie să ne întoarcem înapoi și să ne închidem în deznădejde. Să simțim

bucurie și recunoștință pentru iertarea păcatelor noastre.

Nu este sănătos să se întristeze cineva peste măsură pentru păcatele sale și să se răzvrătească împotriva sinelui celui rău, ajungând până la deznădejde. Deznădejdea și dezamăgirea sunt lucrul cel mai rău. Sunt cursa satanei, ca să-l facă pe om să-și piardă bunăvoirea sa către cele duhovnicești și să-l aducă la deznădejde, la nepăsare și moleșală. Atunci omul nu poate să facă nimic; este scos din folosință. Zice: „Sunt păcătos, întinat, sunt asta, sunt aia, n-am făcut asta, n-am făcut aia... Trebuia atunci, n-am făcut atunci, acum nimic... Se duc anii mei, s-au pierdut, nu sunt vrednic”. Îi creează un complex de inferioritate, o neroditoare nimicire de sine; toate pentru el sunt cocioabe. Știți ce lucru greu e acesta? Este falsă smerenie.

Toate acestea sunt semne ale unui om deznădăjduit asupra căruia s-a înstăpânit satana. Omul ajunge în punctul de a nu vrea nici să se împărtășească, socotind că este nevrednic de toate. Se străduiește să-și nimicească activitatea, sinele, devine nefolositor. Aceasta este cursa pe care satana o întinde pentru ca omul să-și piardă nădejdea în iubirea lui Dumnezeu. Sunt lucruri înfricoșătoare, potrivnice duhului lui Dumnezeu.

Și eu mă gândesc că păcătuiesc. Nu merg bine. Însă tot ceea ce mă necăjește prefac în rugăciune, n-o închid înlăuntrul meu, merg la duhovnic, mă spovedesc, s-a isprăvit! Să nu ne întoarcem înapoi și să spunem ce n-am făcut. Însemnătate are ce-o să facem acum, din această clipă și mai departe. Precum spune

Apostolul Pavel: *...uitând cele ce sunt în urma mea, și tinzând către cele dinainte* (Filip. 3, 14).

Pe Apostolul Pavel l-a cercat duhul temerii spre a-i tăia strădania către Hristos, dar el a prins îndrăzneală și a zis: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine* (Gal. 2, 20). Și celelalte: *Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos? Necazul, sau strâmtorarea, sau prigoana, sau foamea, sau lipsa de îmbrăcăminte, sau primejdia, sau sabia? Precum este scris: „Pentru Tine suntem omorâți toată ziua, socotiți am fost ca niște oi de junghiere”* (Rom. 35-36). Și Împăratul Proroc David: *Nu voi muri, ci voi fi viu, și voi povesti lucrurile Domnului* (Ps. 117, 17). Să vă desfățați de Scripturi. Amintiți-vă de acel cuvânt frumos: *Eu iubesc pe cei ce mă iubesc, și cei ce mă caută vor afla har*⁵⁶.

La Hristos sunt toate cele frumoase, cele sănătoase

Dacă-L iubim pe Hristos, toate sunt ușoare. Eu n-am izbândit încă. Acum mă străduiesc să-L iubesc. La Hristos sunt toate; toate cele frumoase, cele sănătoase. Sufletul sănătos trăiește darurile Sfântului Duh, care sunt *dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătaea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea* (Gal. 5, 22-23). Omul lui Dumnezeu trăiește încă și toate câte le spune Apostolul Pavel în imnul dragostei: *Dragostea îndelung răbdă, dragostea este*

⁵⁶ Pildele lui Solomon 8, 17 (Septuaginta).

binevoitoare... nu gândește răul... toate le suferă, toate le crede... dragostea nu cade niciodată (I Cor. 13, 4-8).

Le aveți pe acestea? Aveți fericirea, pe Hristos, Raiul. Și chiar și organismul trupesc funcționează minunat, fără anomalii. Harul lui Dumnezeu îl schimbă pe om, îl preface sufletește și trupește. Se duc atunci toate bolile. Nici colită, nici tiroidă, nici stomac, nimic. Toate funcționează normal. Este frumos să pășești, să muncești, să te miști și să ai sănătate. Dar mai întâi să ai sănătate sufletească. Temelia este sănătatea sufletească; cea trupească îi urmează acestuia. Aproape toate bolile izvorăsc din lipsa încrederii în Dumnezeu, iar aceasta naște neliniștea. Neliniștea izvorăște din nimicirea simțământului religios. Dacă nu aveți dragoste pentru Hristos, dacă nu vă îndeletniciți cu lucruri sfinte, neîndoielnic vă veți umple de melancolie, de lucruri rele. Ce se întâmplă însă în lume? Ascultați, să vă dau un exemplu.

O domnișoară s-a dus la doctor și acesta i-a dat hormoni. Îi zic:

- Copilul meu, nu-i lua! Nu sunt doctor, însă îți dau seama că nu trebuie să-i iei. Bine-ar fi să mergi măcar la un endocrinolog. Problema ta ține mai degrabă de un endocrinolog. Ți se trage de la necazuri.

- Într-adevăr, am trecut prin niște necazuri.

- Ei, asta e! Liniștește-te, spovedește-te, împărtășește-te și se vor rândui toate.

A mers, deci, la un endocrinolog și i-a spus tot ce i se întâmplase.

- Măi, măi, măi! zice doctorul. Să nu iei deloc medicamentele astea! Aruncă-le! Au să-ți facă mult rău.

Apoi mi-a telefonat:

- Tot ce mi-ai spus, mi-a zis și doctorul.

Vedeți, deci, ce se întâmplă? În vreme ce prin Spovedanie și Dumnezeiasca Împărtășanie s-au tămăduit mulți oameni.

Când cineva este gol de Hristos, atunci vin o mie și o sută de altele care îl umplu: pizmă, ură, plictiseală, melancolie, împotrivire, cugetare lumească, bucurii lumești. Străduiți-vă să vă umpleți sufletul de Hristos, ca să nu-l aveți gol. Sufletul nostru seamănă cu un bazin plin cu apă. Dacă verși apa către flori, adică spre virtuți, spre calea binelui, vei trăi adevărata bucurie, iar răutățile, spinii se vor ofili. Însă, dacă verși apa către spini, aceștia vor crește, te vor înăbuși, iar toate florile se vor veșteji.

Să tindeți totdeauna către cele de sus. Astfel veți trăi bucuria, prin harul lui Dumnezeu. *Toate le pot întru Hristos, Cel ce mă întărește...* (Filip. 4, 13). Nu spuneți că veți izbândi ceva. Să nu vă închipuiți niciodată asta. A spus-o Domnul: *Fără Mine nu puteți face nimic*. Nu se face altfel. Niciodată omul nu trebuie să se încreadă puterilor sale, ci milei și milostivirii lui Dumnezeu. Omul va face o mică strădanie, dar Hristos o va încununa. Este înșelare să credeți că ați izbândit ceva voi singuri. Omul, cu cât înaintează și se apropie de Hristos, cu atât simte mai mult că este nedesăvârșit. În vreme ce fariseul care zice: „Eu! Eu sunt bun, fac asta, aia, cealaltă...”, se află în înșelare.

Rugăciunea, adorarea lui Dumnezeu
preface întristarea
și o întoarce în bucurie

Se întâmplă de multe ori ca astăzi omul să simtă întristare, deznădejde, moleșală, lenevie, și toate cele demonice. Să fie întristat, să plângă, să fie melancolic, să nu dea importanță familiei lui, să cheltuiască o grămadă de bani pe tratamentele psihanalizatorilor. Pe toate acestea oamenii le numesc „nesiguranță”. Religia noastră crede că ele sunt ispite.

Durerea este o putere sufletească pe care Dumnezeu a pus-o în lăuntrul nostru, cu menirea de a lucra binele, iubirea, bucuria, rugăciunea. Împotriva acesteia, diavolul izbuteste și ia această putere din bateria sufletului nostru și o folosește spre rău, prefăcând-o în întristare și aducând sufletul la moleșire și nepăsare. Îl chinuiește pe om, îl face robul lui, îl îmbolnăvește sufletește.

Există un secret: să prefăceți lucrarea demonică într-una bună. Este greu și e nevoie și de o oarecare pregătire. Pregătirea este smerenia. Prin smerenie smulgeți harul lui Dumnezeu. Vă dăruieți iubirii lui Dumnezeu, adorării Lui, rugăciunii. Dar și dacă le faceți pe toate, tot nimic n-ați izbutit dacă n-ați dobândit smerenie. Toate simțămintele rele - nesiguranța, deznădejdea, dezamăgirea, care vor să stăpânească sufletul, se risipesc prin smerenie. Cel ce nu are smerenie, egoistul, nu vrea să-i tai voia, să-l atingi, să-l mustri. Se necăjește, se mânie, se răzvrătește, se împotrivesc, îl stăpânește întristarea.

Această stare se tămăduiește prin har. Sufletul trebuie să se întoarcă la iubirea lui Dumnezeu. Vindecarea se va face prin a-L iubi pe Dumnezeu cu ardoare. Mulți sfinți de-ai noștri au prefăcut întristarea în bucurie prin iubirea către Hristos. Luau adică această putere sufletească, pe care diavolul voia s-o zdrobească, și o dădeau lui Dumnezeu, prefăcând-o în bucurie și veselie. Rugăciunea, adorarea lui Dumnezeu prefăce încet-încet întristarea și o întoarce în bucurie, fiindcă lucrează harul lui Dumnezeu. Aici este nevoie să ai putere, așa încât să smulgi harul lui Dumnezeu, care te va ajuta să te unești cu El. Este nevoie de meșteșug. Când te dăruiești lui Dumnezeu și devii una cu El, atunci vei uita de duhul cel rău, care te trăgea de la spate, iar acela, disprețuit, va pleca. Apoi, cu cât te vei dăruia Duhului lui Dumnezeu, cu atât nu vei mai privi în urma ta, ca să-l vezi pe cel ce te trage. Când te atrage harul, te unești cu Dumnezeu. Și când te unești cu Dumnezeu și te dăruiești Lui, toate celelalte se duc, le uiți și te mântuiești. Marele meșteșug, deci, marele secret spre a scăpa de întristare și de toate cele rele este să te dăruiești iubirii lui Dumnezeu.

Un lucru care-l poate ajuta pe cel întristat este munca, grija pentru viață. Grădina, plantele, florile, copacii, plimbarea în natura de la țară, călătoria, toate acestea îl scot pe om din lăncezeală și îl însuflețesc. Ele acționează ca medicamente. Preocuparea pentru tehnică, muzică și celelalte face foarte mult bine. Însă lucrul căruia îi dau cea mai mare însemnătate este grija pentru Biserică, pentru studiul Sfintei Scripturi, pentru slujbe. Studiind cuvintele lui Dumnezeu, te vindeci fără să-ți dai seama.

Să vă povestesc despre o fată care a venit la mine, smeritul. Pătimea de o înfricoșătoare întristare. N-a izbândit nimic cu medicamentele. Le-a părăsit pe toate – serviciu, casă, toate preocupările. Și eu i-am spus ce știu. I-am spus despre iubirea lui Hristos, care robește sufletul, căci harul lui Dumnezeu umple sufletul și îl schimbă. I-am explicat că este demonică această putere care cuprinde sufletul și preface puterea sufletească în întristare, o azvârle jos, o chinuiește și o face nefolositoare. Am sfătuit-o către anumite preocupări, muzica, de pildă, căci îi plăcuse la început ș.a. Am stăruit însă mai mult asupra întoarcerii și iubirii ei pentru Hristos. I-am mai spus că în Biserica noastră există tămăduire prin iubirea pentru Dumnezeu și rugăciune, care se fac însă cu ardoare.

Acesta este taina vindecării. Pe acestea toate și le însușește Biserica noastră.

Despre iubirea de aproapele

„Iubirea către Dumnezeu și către aproapele - acestea alcătuiesc o pereche, nu se despart.”

Iubirea către fratele cultivă iubirea către Dumnezeu

Unul este lucrul spre care tindem în viața noastră: iubirea, adorarea lui Hristos și iubirea către semenii noștri. Să fim toți una, având drept cap pe Hristos. Numai așa vom dobândi harul, cerul, viața veșnică.

Iubirea către fratele cultivă iubirea către Dumnezeu. Suntem fericiți atunci când îi iubim în taină pe toți oamenii. Vom simți atunci că toți ne iubesc. Nimeni nu poate ajunge la Dumnezeu dacă nu trece prin oameni. Căci *cel ce nu-l iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, cum poate să-L iubească?* (I Ioan 4, 20). Să iubim, să ne jertfim pentru toți dezinteresat, fără să căutăm răsplată. Atunci se pune omul în rânduală. O iubire care cere răsplată este interesată. Nu este curată, adevărată, sinceră.

Să-i iubiți și să-i compătimiți pe toți. *Și dacă un mădular suferă, toate mădularele suferă împreună...*

lar voi sunteți trupul lui Hristos și mădulare fiecare în parte (I Cor. 12, 26-27). Aceasta este Biserica; eu, tu, el, celălalt, să simțim că suntem mădulare ale lui Hristos, că suntem una. Iubirea de sine este egoism. Să nu cerem „Eu să stau, eu să merg în Rai”, ci să simțim pentru toți această iubire. Ați înțeles? Aceasta este smerenia.

Astfel, dacă trăim uniți, vom fi fericiți, vom trăi în Rai. Fiecare dintre cei de lângă noi, fiecare aproape al nostru este trup din trupul nostru⁵⁷. Pot să nu mă îngrijesc de acesta, pot să-l amărăsc, pot să-l urăsc. Aceasta este cea mai mare taină a Bisericii noastre. Să devenim toți una în Dumnezeu. Dacă facem asta, devenim ai Lui. Nu există nimic mai bun decât această unitate. Aceasta este Biserica. Aceasta este Ortodoxia. Acesta este Raiul. Să citim de la Evanghelistul Ioan rugăciunea arhierescă. Luați aminte la versete: ...ca să fie una precum suntem și Noi... ca toți să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine și Eu întru Tine... ca să fie una, precum Noi una suntem... ca ei să fie desăvârșiți întru unime... ca, unde sunt Eu, să fie împreună cu Mine și aceia...⁵⁸.

Vedeți? O spune și o repetă. Stăruie asupra unității. Să fim toți una, având drept cap pe Hristos! Precum una este Hristos cu Tatăl și cu Duhul Sfânt. Aici se ascunde cea mai mare adâncime a tainei Bisericii noastre. Nici o altă religie nu spune așa ceva. Nimeni nu cere această subțirime pe care o cere Hristos, să devenim toți una împreună cu Hristos. Acolo se află plinătatea. În această unitate, în această

⁵⁷ Cf. Efes. 5, 30.

⁵⁸ Ioan 17, 11 și 21-24.

iubire, cea în Hristos. Nu încapă acolo nici o ruptură, nici o teamă. Nici moarte, nici diavol, nici iad. Numai iubire, bucurie, pace, adorare a lui Dumnezeu. Poți să ajungi atunci să spui împreună cu Apostolul Pavel: Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine (Gal. 2, 20).

Putem ajunge foarte ușor la această măsură. Este trebuință de bună vreare, iar Dumnezeu este gata să Se sălășluiască înlăuntrul nostru. Bate la ușă și noi le facem pe toate⁵⁹, precum scrie în Apocalipsa lui Ioan. Se preschimbă cugetarea noastră, scapă de răutate, devine mai bună, mai sfântă, mai ageră. Însă, dacă nu deschidem Celui ce bate la ușă, dacă nu avem cele pe care le voiește El, dacă nu suntem vrednici de El, atunci nu intră în inima noastră. Dar spre a deveni vrednici de El, trebuie să murim după omul cel vechi, ca să nu mai murim niciodată. Atunci vom trăi în Hristos, intrând în trupul Bisericii. Astfel va veni harul dumnezeiesc. Și dacă va veni harul, ni le va da pe toate.

Am văzut cândva la Sfântul Munte ceva care mi-a plăcut tare mult. Într-o barcă, pe mare, niște monahi țineau felurite vase sfinte. Fiecare venea din altă parte, dar cu toate acestea nu spuneau „acesta este al meu”, ci „al nostru”.

Să răspândim iubirea noastră tuturor, dezinteresat

Mai presus de toate este iubirea. Lucrul de care trebuie să ne îngrijim, copiii mei, este iubirea pentru

⁵⁹ Cf. Apoc. 3, 20 și 21, 5.

celălalt, sufletul său. Tot ceea ce facem – rugăciune, sfat, mustrare – să facem cu iubire. Fără iubire, rugăciunea nu folosește, sfatul rănește, mustrarea îl vatămă și-l nimicește pe celălalt, care simte dacă îl iubim sau nu, și răspunde pe potrivă. Iubire, iubire, iubire! Iubirea fratelui ne pregătește să-L iubim mai mult pe Hristos. Nu-i frumos?

Să răspândim iubirea noastră tuturor, dezinteresat, fără a căuta la starea lor. Când vine înlăuntrul nostru harul lui Dumnezeu, nu ne va mai păsa dacă ne iubesc sau nu, dacă ne vorbesc cu bunătate. Vom simți noi nevoia de a-i iubi pe toți. Este egoism să vrem ca ceilalți să ne vorbească cu bunătate. Să nu ne strâmtoreze cele potrivnice. Să-i lăsăm pe toți să ne vorbească așa cum simt. Să nu cerșim iubirea. Să urmărim a iubi și a ne ruga din tot sufletul pentru aceia. Atunci vom vedea că toți ne vor iubi fără să urmărim aceasta, fără să le cerșim deloc iubirea. Ne vor iubi liber și sincer din adâncul inimii lor, fără să-i silim. Atunci când iubim fără să urmărim a fi iubiți, se vor aduna toți împrejurul nostru ca albinele. Asta este valabil pentru noi toți.

Dacă fratele tău te stânjenește, te obosește, atunci să te gândești: *Acum mă doare ochiul meu, mâna mea, piciorul meu; trebuie să-l îngrijesc cu toată iubirea mea*⁶⁰. Să nu ne gândim însă că vom fi răsplătiți pentru cele chipurile bune, nici că vom fi pedepsiți pentru cele rele pe care le-am făcut. Vii la cunoașterea adevărului când iubești cu iubirea lui Hristos. Atunci nu ceri să fii iubit; aceasta este rău. Să iubești tu, să dăruiești iubirea ta; aceasta este după dreptate. De noi

atârnă mântuirea. Dumnezeu o voiește. Precum spune Sfânta Scriptură: *Care voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină* (I Tim. 2, 4).

**„Nimănui cu nimic nu fiți datori,
decât cu iubirea unuia față de altul”**

Când cineva ne nedreptățește în oricare chip - cu clevetiri, cu ocări, atunci să ne gândim că este fratele nostru pe care l-a cuprins vrăjmașul. A căzut pradă potrivnicului. De aceea trebuie să ne doară pentru el și să-L rugăm pe Dumnezeu să ne miluiască și pe noi și pe el; iar Dumnezeu ne va ajuta pe amândoi. Însă dacă ne mâniem asupra lui, atunci potrivnicul va sări de la el și asupra noastră, și ne va batjocori pe amândoi. Cel care-i judecă pe ceilalți nu-L iubește pe Hristos. Egoismul greșește. De la el începe judecarea. O să vă dau o mică pildă.

Să presupunem că un om se află singur în pustie. Nu mai există nimeni altcineva. Deodată aude pe cineva departe plângând și strigând. Se apropie și zărește o înfricoșătoare priveliște: un tigru sfâșie cu furie un om. Acela, deznădăjduit, cere ajutor. În câteva minute urmează să fie rupt în bucăți. Ce să facă să-l ajute? Să alerge lângă el? Cum? Asta este cu neputință. Să strige? Pe cine? Nu mai există nimeni acolo. N-ar fi mai bine să ia o piatră și să-l zdrobească de tot pe acel sărman? „Bineînțeles că nu!”, vom spune. Și totuși se poate întâmpla aceasta atunci când nu înțelegem că celălalt care se poartă urât cu noi este stăpânit de diavolul, de tigru. Ne scapă faptul că, atunci când îl

⁶⁰ Cf. I Cor. 12, 21.

înfruntăm fără iubire, este ca și când am arunca cu pietre în rănilor lui, făcându-i mult rău, iar „tigrul” sare asupra noastră și facem și noi ca acela, ba chiar mai rele. Atunci care este, așadar, iubirea pe care o avem pentru aproapele nostru și, cu mult mai mult, pentru Dumnezeu?

Să simțim răutatea celui alt ca pe o boală care îl chinuiește și îl face să sufere și din care nu poate scăpa. Pentru aceasta să-i privim pe frații noștri cu bunăvoință și să ne purtăm cu noblețe, zicând în lăuntru nostru cu simplitate „Doamne Iisuse...”, ca să se întărească sufletul nostru prin harul dumnezeiesc și să nu judecăm pe nimeni. Pe toți să-i vedem sfinți. Toți purtăm în lăuntru nostru același om vechi. Aproapele, oricine ar fi, este „trup din trupul nostru”, este fratele nostru și *nimănui cu nimic nu fiți datori, decât cu iubirea unuia față de altul*, potrivit Apostolului Pavel (Rom. 13, 8). Nu putem niciodată să-i judecăm pe ceilalți, căci *nimeni vreodată nu și-a urât trupul său* (Efes. 5, 29).

Când cineva are o patimă, să ne străduim să-i azvârlim raze de iubire și de milostivire, pentru a se tămădui și a se elibera. Numai prin harul lui Dumnezeu se fac acestea. Să vă gândiți că el suferă mai mult decât voi. În obște, când cineva greșește, să nu-i spunem că greșește. Să stăm cu luare aminte, respect și rugăciune. Noi să ne străduim să nu săvârșim răul. Când răbdăm grăirea împotriva a fratelui, aceasta se socotește mucenicie. Să o facem cu bucurie.

Creștinul este nobil. Să preferăm a fi nedreptățiți. Dacă vine în lăuntru nostru binele, iubirea, uităm răul pe care ni l-au făcut alții. Aici se ascunde secretul.

Când răul vine de departe, nu puteți să-l ocoliți. Marele meșteșug, însă, este să-l disprețuiți. Cu harul lui Dumnezeu, deși o să-l vedeți, el nu vă va influența, căci veți fi plini de har.

În Duhul lui Dumnezeu toate sunt altfel. În el toate cele ale celorlalți sunt îndreptățite. Toate! Ce am spus? *Hristos plouă peste cei drekți și peste cei nedrekti* (Matei 5, 45). Eu îți găsesc ție greșeala, oricât mi-ai spune tu că greșește cutare sau cutare. În cele din urmă greșești în ceva, și-l afli atunci când îți spun. Acest discernământ trebuie să-l dobândiți în viața voastră. În orice trebuie să vă adânciți, să nu priviți doar la suprafață. Dacă nu mergem spre Hristos, dacă nu răbdăm când pătimim pe nedrept, atunci vom fi chinuiți neîncetat. Secretul este să înfrunți împrejurările duhovnicește. Ceva asemănător scrie Sfântul Simeon Noul Teolog:

„Pe toți credincioșii, noi, credincioșii, trebuie să-i vedem ca pe unul, și în fiecare din ei trebuie să vedem pe Hristos și să avem atâta dragoste față de el, încât să fim gata să ne punem sufletul pentru el. Nu trebuie să numim sau să socotim pe vreunul rău, ci pe toți să-i vedem, cum am spus, ca buni. Chiar dacă ai vedea pe vreunul tulburat de patimi, să nu urăști pe fratele, ci patimile care-l războiesc. Iar dacă îl vezi tiranizat de poftă și de gânduri greșite, să ai și mai multă milă de el, ca nu cumva să fii și tu ispitit (cf. Col. 6, 1), ca unul ce te afli supus materiei nestatornice.”

Iubirea pentru fratele te pregătește să-L iubești mai mult pe Dumnezeu. Așadar, secretul iubirii către Dumnezeu este iubirea către fratele. Căci, dacă nu-l iubești pe fratele tău, pe care îl vezi, cum este cu

putință să-L iubești pe Dumnezeu pe care nu-L vezi
„Cel ce nu-l iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe
Dumnezeu, pe Care nu l-a văzut, cum poate să-l
iubească?”⁶¹.

Să ne luptăm să răspândim buna noastră dispoziție

Să avem iubire, blândețe, pace. Astfel îl ajutăm
pe semenul nostru, atunci când este stăpânit de rău.
Exemplul strălucește tainic, nu numai când celălalt este
prezent, ci și când lipsește. Să ne luptăm să răspândim
buna noastră dispoziție. Chiar și atunci când spunem
cuvinte despre viața celui alt, pe care n-o încuviințăm,
el își dă seama și ne îndepărtăm astfel de dânsul. În
vreme ce dacă suntem milostivi și îl iertăm, îl
influențăm chiar dacă nu ne vede.

Să nu ne luăm la ceartă cu cei hulitori,
potrivnici lui Dumnezeu, prigonitori ș.a. Răzvrătirea
face rău. Să urâm cuvintele și răutatea lor, însă pe
omul care le-a rostit să nu-l urâm, nici să ne răzvrătim
împotriva lui. Să ne rugăm pentru el. Creștinul are
dragoste și noblețe, și se poartă pe măsură.

⁶¹ Cf. Sfântului Simeon Noul Teolog, „Capete teologice și
practice”, *Filocalia* vol. VI, p. 57, Editura Humanitas, 1997. Legat
de textul acesta, care conține fragmente de la Sfântul Simeon
Noul Teolog și cuvinte de-ale sale, Bătrânul ne-a rugat: „Să-l
scrieți cu litere mari, ușor de citit, să-l puneți în ramă și să-l
atărnați în chilă mea. Să faceți multe copii și să le dați la lume,
spre folos”.

Precum un ascet care, fără să-l vadă cineva,
folosește întreaga lume, căci valul rugăciunii sale îl
înraurește pe celălalt, împărtășește lumii Duhul Sfânt,
tot astfel și voi să vă răspândiți iubirea, fără să așteptați
răsplată; cu iubire, răbdare, zâmbet...

Iubirea trebuie să fie sinceră. Și numai iubirea
lui Dumnezeu este iubire sinceră. Persoanei care ne
obosește și ne îngreuiază, iubirea trebuie să i se
dăruiască în chip lin, fără ca celălalt să-și dea seama că
ne străduim să-l iubim. Și să nu ne manifestăm mult în
afară, căci atunci îl facem să se împotrivescă. Tăcerea
mântuiește din toate relele. Înfrânarea limbii este mare
lucru! În chip tainic, tăcerea iradiază către aproapele.
Să vă povestesc o întâmplare.

O monahie, care ținea mult la rânduială, a spus
Bătrânului ei:

- Cutare soră ne tulbură mănăstirea cu greutățile
și felul ei de a fi. N-o putem răbda.

Și Bătrânul a răspuns:

- Tu ești mai rea decât ea.

La început, monahia s-a mirat și s-a împotrivit,
dar după lămuririle Bătrânului a înțeles și a fost foarte
mulțumită. Adică, Bătrânul i-a zis:

- În vreme ce pe ea o stăpânește duhul cel rău și
se poartă urât, acela te stăpânește și pe tine, care
chipurile ești într-o stare mai bună, și-și bate joc de
amândouă. Sora aceea ajunge în acea stare fără să vrea,
dar și tu, prin împotrivirea ta și prin lipsa iubirii, faci
același lucru. Astfel că nici pe ea n-o folosești, iar pe
tine te vatămi.

Prin tăcere, îngăduință și rugăciune îl folosim pe celălalt în chip tainic

Când îi vedem pe semenii noștri că nu-L iubesc pe Dumnezeu, ne întristăm. Cu întristarea nu facem absolut nimic. Și nici cu muștrările. Nici asta nu-i bine. Există un secret; dacă îl înțelegem, vom ajuta. Secretul este rugăciunea noastră, dăruirea noastră către Dumnezeu, așa încât să lucreze harul Său. Noi, prin iubirea noastră, prin înflăcărea noastră în iubirea lui Dumnezeu, vom atrage harul, așa încât să se reverse peste ceilalți – peste aproapele nostru, să-i trezească, să-i ridice la dragostea dumnezeiască. Sau, mai degrabă, Dumnezeu va trimite iubirea Sa ca să-i deștepte pe toți. Tot ceea ce noi nu putem, va face harul Său. Prin rugăciunile noastre îi vom face pe toți vrednici iubirii lui Dumnezeu.

Să mai cunoașteți și altceva. Sufletele îndurerate, chinuite de patimile lor, acestea câștigă mult iubirea și harul lui Dumnezeu. Unii de felul acesta devin sfinți și de multe ori noi îi judecăm. Amintiți-vă de Apostolul Pavel care spune: *Iar unde s-a înmulțit păcatul, a prisosit harul* (Rom. 5, 20). Când vă aduceți aminte de asta, veți simți că aceștia sunt mai vrednici și decât voi și decât mine. Îi vedem neputincioși, dar când se deschid lui Dumnezeu, devin pe de-a-ntregul iubire și dragoste dumnezeiască. Deși se obișnuiseră altfel, toată puterea sufletului lor o dau mai apoi lui Hristos și devin foc din iubirea lui Hristos. Astfel lucrează minunea lui Dumnezeu înlăuntrul unor asemenea suflete, pe care le numim „bune de aruncat”.

Să nu deznădăjduim, nici să ne grăbim, nici să judecăm după lucrurile mărunte din afară. Dacă, de pildă, vedeți o femeie goală sau necuviincios îmbrăcată, să nu rămâneți la cele din afară, ci să pătrundeți în sufletul ei. Poate este un suflet foarte bun și are căutări existențiale, pe care le manifestă prin acea înfățișare excentrică. Are o putere lăuntrică, această putere a provocării, vrea să atragă privirile celorlalți. Din neștiință, însă, a strâmbat lucrurile. Gândiți-vă, dacă L-ar cunoaște ea pe Hristos... Va crede, și tot acest imbold al ei îl va întoarce spre Hristos. Va face totul ca să atragă harul lui Dumnezeu. Va deveni sfântă.

Este un fel de provocare a sinelui nostru să stăruim ca ceilalți să devină buni. În realitate, noi vrem să devenim buni și, fiindcă nu putem, o cerem de la ceilalți și stăruim în asta. Și, în vreme ce toate se îndreaptă prin rugăciune, noi de multe ori ne supărăm și ne răzvrătim și judecăm.

De multe ori, noi, cu frământările și temerile și starea noastră sufletească urâtă, fără să vrem și fără să ne dăm seama, facem rău celui alt, chiar și dacă îl iubim foarte mult, precum, de pildă, mama pe copilul ei. Mama transmite copilului toată neliniștea ei pentru viața lui, pentru sănătatea lui, pentru creșterea lui, chiar dacă nu-i vorbește, chiar dacă nu lasă să se vadă ce are înlăuntrul ei. Această iubire, adică iubirea firească, poate uneori să vatăme. Nu se întâmplă însă același lucru cu iubirea lui Hristos, care se află într-o strânsă legătură cu rugăciunea și cu sfințenia vieții. Această iubire îl face pe om sfânt, îl liniștește, pentru că iubire este Dumnezeu.

Iubirea să fie numai în Hristos. Pentru a-i folosi pe ceilalți, trebuie să trăiești în iubirea lui Dumnezeu, altfel nu-l poți folosi pe semenul tău. Nu trebuie să silești pe celălalt. Va sosi ceasul lui, va veni clipa, ajunge să te rogi pentru el. Prin tăcere, îngăduință și rugăciune îl folosim pe celălalt în chip tainic. Harul lui Dumnezeu limpezește zărilor minții lui și-l încredințează de iubirea Sa. Aici este punctul delicat. Dacă va înțelege că Dumnezeu este iubire, atunci o lumină îmbelșugată, pe care n-a mai văzut-o niciodată, se va pogori asupra sa. Va afla astfel mântuirea.

Cea mai bună propovăduire se face prin pilda cea bună, prin iubirea și blândețea noastră

Să fim râvnitori. Râvnitor este acela care îl iubește din tot sufletul pe Hristos și în numele Lui slujește omului. Iubirea către Dumnezeu și către om - acestea sunt pereche, nu se despart. Patimă, dor, lacrimi, cu străpungere, nu cu un anume țel. Toate din inimă!

Habotnicia n-are legătură cu Hristos. Să fii creștin adevărat. Atunci nu vei răstălmăci pe nimeni, ci iubirea ta pe toate le va suferi⁶². Și pe cel de altă religie. Adică să-l cinstești fără legătură cu religia lui, într-un chip nobil. Poți să îngrijești un musulman, când are nevoie, să-i vorbești, să te întreții cu el. Să existe respect pentru libertatea celui alt. Precum Hristos stă la ușă și bate, fără să silească, ci așteptând ca sufletul

singur, liber, să-l primească, tot astfel să stăm și noi dinaintea oricărui suflet.

În strădania de propovăduire să existe subțirime, astfel încât sufletele să primească tot ceea ce dăruim, cuvinte, cărți, fără să se împotrivescă. Și încă ceva. Puține cuvinte. Cuvintele răsună în urechi și, de multe ori, tulbură. Rugăciunea și viața au răsunet. Viața mișcă, renaște și preschimbă, în vreme ce cuvintele rămân neroditoare. Cea mai bună propovăduire se face prin pilda cea bună, prin iubirea și blândețea noastră. Ascultați un exemplu legat de asta.

Cândva un preot a mers la o conferință unde erau mulți oameni cultivați; îl luase cu el un văr. Vorbitorul a spus multe legate de o temă marxistă. Auditoriul a fost entuziasmat, iar la sfârșit l-a aplaudat. Dar, pe când era încă la tribună, l-a văzut pe preot și a zis:

- Avem și un preot la conferința noastră. Dacă poate, să ne vorbească despre tema noastră dintr-o perspectivă religioasă și filosofică.

A spus-o ironic, socotind că-l va smeri și astfel va nimici Biserica. Preotul s-a ridicat și a zis:

- Ce să-ți spun eu, copilul meu, nu știu, dar am auzit; cutare înțelept spune așa și așa la pagina cutare, cutare spune așa și așa la pagina cutare... și tot așa. Moise spune așa și așa la pagina cutare, Isaia, David, Hristos... A continuat spunând acest paragraf de la Apostolul Pavel: *Unde este înțeleptul? Unde e cărturarul? Unde e cercetătorul acestui veac? Au n-a dovedit Dumnezeu nebună înțelepciunea lumii acesteia? ...Ci Dumnezeu și-a ales pe cele nebune ale lumii, ca să rușineze pe cei înțelepți.... Ca nici un trup să nu se laude înaintea lui Dumnezeu (I Cor. 1, 20; 27; 29).*

⁶² Cf. I Cor. 13, 7.

„Înțeleptului” i s-a închis gura. Însemnătate a avut faptul că preotul le-a spus cu blândețe și fără egoism. Era episcop la Patriarhie. Când a isprăvit, a spus:

- Eu nu știu nimic. Judecați voi ce este adevărat.

Rușinat, vorbitorul a spus la urmă:

- Foarte bine ni le-a zis părintele! Le-a combătut pe toate ale mele.

A avea și pregătire este un lucru însemnat, atunci când se îmbină cu blândețea, bunătatea și iubirea. Acestea sunt valabile în toate împrejurările. Să vorbiți, când aveți o pregătire în legătură cu tema. Dacă nu aveți, atunci să vorbiți prin chiar pilda voastră.

În discuții – puține cuvinte despre religie și veți birui. Lăsați-l pe cel ce are altă părere să izbucnească, să spună, să spună... Să simtă că are de-a face cu un om liniștit. Să lucrați prin bunătatea și rugăciunea voastră, iar apoi să-i vorbiți puțin. Nu veți izbuti nimic dacă vorbiți cu putere, dacă spuneți, de pildă, „Ai mințit!”. Și ce-o să iasă? Sunteți ca niște oi în mijlocul lupilor (Matei 10, 16). Ce să faceți? Să fiți nepăsători în afară, dar să vă rugați înlăuntrul vostru. Să fiți pregătiți, instruiți, cu îndrăzneală, dar și cu sfințenie, blândețe, rugăciune. Însă, ca să faceți asta, trebuie să deveniți sfinți.

Iubirea este deasupra tuturor

Iubirea către Hristos nu are hotare, la fel și iubirea către aproapele. Să se întindă pretutindeni, până la marginile pământului. Pretutindeni, la toți oamenii. Eu am vrut să merg să trăiesc împreună cu hipioții la Matala, bineînțeles fără păcate, ca să le arăt

iubirea lui Hristos, cât de mare este și cum poate să-i preschimbe, să-i transfigureze. Iubirea este deasupra tuturor. O să vă dau un exemplu.

Era un ascet care avea doi ucenici. Se străduia mult să-i folosească și să-i facă buni. Avea, însă, neliniștea de a afla dacă aceștia înaintează sau nu, dacă sunt pregătiți pentru Împărăția lui Dumnezeu. Aștepta pentru aceasta un semn de la Dumnezeu, dar nu a primit nici un răspuns. Într-o zi urma să fie priveghere la biserica unui alt schit, aflat la depărtare de multe ceasuri de al lor. Călătoria trebuia să se facă prin pustie. Și-a trimis ucenicii de dimineață, ca să ajungă devreme, spre a pregăti biserica, iar Bătrânul urma să plece după-amiaza. Ucenicii înaintaseră destul, când deodată au auzit gemete. Era un om grav rănit, care cerea ajutor:

- Luați-mă, vă rog, le spunea, căci aici prin pustie nu trece nimeni. Cine-ar putea să mă ajute? Voi sunteți doi. Ridicați-mă și duceți-mă la primul sat.

- Nu putem! i-au spus. Ne grăbim să mergem la priveghere, avem poruncă pentru pregătiri.

- Luați-mă, vă rog! Dacă mă lăsați, o să mor, au să mă mănânce fiarele.

- Nu putem! Ce să facem, trebuie să mergem la ascultarea noastră.

Și au plecat. După-amiază a pornit și Bătrânul la priveghere. A luat-o pe același drum. A ajuns la locul unde era cel rănit. L-a văzut, s-a apropiat și a zis:

- Ce-ai pățit, omul lui Dumnezeu? Ce ai? De când ești aici? Nu te-a văzut nimeni?

- Au trecut dimineață doi monahi și i-am rugat să mă ajute, dar se grăbeau să meargă la priveghere.

- O să te iau eu. Nu te neliniști! i-a zis.
- Nu poți, ești bătrân, nu mă poți ridica, e cu neputință!

- Nu, o să te iau! Nu te pot lăsa!
- Dar nu poți să mă ridici.
- O să mă aplec, tu apucă-te de spatele meu și, puțin câte puțin, o să te duc la vreun sat mai apropiat. Un pic azi, un pic mâine, o să ajungem.

Și l-a luat cu mare greutate. Și a început să pășească prin pustie cu acea greutate. Era tare greu prin nisip. Sudoarea curgea râuri. Se gândea: „Măcar să ajung, fie și în trei zile”. Însă, așa cum înainta, a început să simtă povara mai ușoară, tot mai ușoară, și, deodată, a simțit că nu mai poartă nimic. Atunci s-a întors să vadă ce se întâmplă și, cu uimire, a văzut un înger care i-a zis:

- M-a trimis Dumnezeu să te înștiințez că cei doi ucenici ai tăi sunt nevrednici Împărăției lui Dumnezeu, căci nu au iubire.

Despre pronia dumnezeiască

*„Dumnezeu este iubire;
El nu este un simplu privitor al vieții noastre.
Poartă de grijă ca Tată al nostru, dar ocrotește și
libertatea noastră.”*

Dumnezeu cunoaște mai dinainte, dar nu rânduiește mai dinainte

Cunoașterea lui Dumnezeu este de nepătruns de către mintea noastră. Este nemărginită, cuprinde toate fapăturile, văzute și nevăzute, de la cele dintru început până la cele mai de pe urmă. Dumnezeu le cunoaște pe toate cu amănunțime, în toată adâncimea și lățimea lor. Domnul ne cunoaște, înainte de a ne cunoaște noi sinele. Cunoaște pornirile noastre și cel mai mic cuget, gândurile, hotărârile noastre, chiar înainte de a le lua noi. Dar și mai înainte de zămislirea noastră, și mai înainte de facerea lumii ne-a cunoscut. Pentru aceasta David se minunează și strigă:

Doamne, cercatu-m-ai și m-ai cunoscut, Tu ai cunoscut șederea mea și sculara mea; Tu ai priceput gândurile mele de departe. Cărarea mea și firul vieții mele Tu le-ai cercetat și toate căile mele mai dinainte le-ai văzut. Că încă nu este cuvânt pe limba mea și

iată, Tu le-ai cunoscut pe toate, și pe cele din urmă și pe cele de demult; Tu m-ai zidit și ai pus peste mine mâna Ta (Ps. 138, 1-5).

Duhul Sfânt pătrunde pretutindeni. Pentru aceasta, cel ce este purtat de Duhul Sfânt are și el cunoașterea lui Dumnezeu. Cunoaște trecutul, prezentul și viitorul. I le descoperă Duhul Sfânt. Nimic din faptele noastre nu este necunoscut lui Dumnezeu, ci toate sunt scrise. Se scriu și totuși nu se scriu. Se nasc și există, dar nu se nasc. Ceea ce știți voi acum, Dumnezeu știe mai înainte de facerea lumii. Vă amintesc ce spune Sfântul Simeon Noul Teolog în rugăciunea de dinainte de Dumnezeiasca Împărtașanie. Ascultați: „Cele încă nesăvârșite de mine le-au cunoscut ochii Tăi, și în cartea Ta se află scrise și cele încă nefăcute de mine”.

Aceste cuvinte sunt răstălmăcite de unii și le încurcă. „De vreme ce Dumnezeu le are pe toate scrise - zic ei - atunci există destin, noroc, ursită. Era ursit și scris să săvârșești, de pildă, ucidere. Te-a predestinat pentru asta Dumnezeu”. O să-mi spui: „Dacă este scris că eu o să te omor pe tine, sunt eu răspunzător sau nu? Dacă «în cartea Ta se află scrise și cele încă nefăcute de mine», de ce să fim noi, oamenii, răspunzători? Acum spune-mi tu, care zici că Dumnezeu este bun, de ce a scris și nu m-a împiedicat s-o fac?”

Aici este taina. Dumnezeu, în atotputernicia și atotștiința Sa, le cunoaște pe toate, și pe cele ce urmează să se întâmple, dar nu este El răspunzător pentru rău. Dumnezeu cunoaște mai dinainte, dar nu rânduiește mai dinainte. Pentru Dumnezeu nu există trecut, prezent și viitor. Precum spune Apostolul Pavel

toate sunt goale și descoperite pentru ochii Celui în fața Căruia noi vom da socoteală (Evr. 4, 13). Ca atotcunoscător, cunoaște și binele și răul. De vreme ce este străin de rău, cum este cu puțință să ne predestineze către acesta? Dumnezeu le-a creat pe toate bune foarte, și i-a hărăzit pe toți spre bine, spre sfințenie.

Răul este problema; religia noastră îl explică într-un chip minunat, față de care altul mai bun nu există. Explicația pe care i-o dă este următoarea: Răul există și izvorăște de la diavol. Înlăuntrul nostru purtăm și duhul rău și duhul bun, luptându-se unul cu altul. Sau pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lipi și pe celălalt îl va disprețui; nu puteți să slujiți și lui Dumnezeu și lui mamona (Matei 6, 24). Înlăuntrul nostru, adică, se dă o luptă între bine și rău. Însă, în această luptă omul este liber să hotărască și să aleagă. Deci nu este Dumnezeu Cel care predestinează și hotărăște, ci voia liberă a omului.

Dumnezeu, în atotștiința lui, cunoaște cu toată amănunțimea nu doar mai înainte de a se petrece, ci chiar mai înainte de facerea lumii, că cineva va săvârși, de pildă, o crimă la vârsta de treizeci și trei de ani. Dar omul, în libertatea voinței lui – care este un dar al lui Dumnezeu pe care l-a strămbat – lucrează după cum voiește. Nu este Dumnezeu pricina, nici nu este omul predestinat pentru acest scop. Atotștiința lui Dumnezeu nu ne silește. El păzește libertatea noastră, nu o nimicește. Ne iubeste, nu ne face robi, ne prețuiește. Dumnezeu nu calcă libertatea noastră, o ocrotește, ne lasă slobozi. Deci, suntem răspunzători, pentru că facem ceea ce vrem noi. Dumnezeu nu ne

silește. Este scris și cunoscut lui Dumnezeu că voi omorî tu pe acest om, dar nu este rânduit de Dumnezeu s-o faci. Cum este cu putință ca Dumnezeu, Care ne-a zidit din iubire nemărginită și El Însuși este iubire desăvârșită, și voiește numai iubirea, să vrea să te călăuzească spre răutate și crimă? Îți dă libertatea și apoi ți-o ia? Tu lucrezi liber, tu hotărăști ceea ce Dumnezeu știe de la începuturi, fără a te constrânge pentru aceea tu ești răspunzător.

Aceste lucruri sunt foarte subțiri, au nevoie de luminare dumnezeiască spre a fi înțelese de către om. Sunt taine. Firea binelui este o taină. Nu este frumoasă o floricea cu felurite culori, care te atrage și te face s-o iubești? Te apropii de ea și are o mireasmă atât de nobilă, de delicată, că te face s-o iubești mult mai mult. Acesta este binele. Da, dar nu-i și asta o taină? Cum s-au făcut aceste culori, cum s-a făcut această mireasmă? Același lucru îl putem spune și despre păsări, despre animale, despre viețuitoarele din apă. Toate mărturisesc bunătatea lui Dumnezeu.

Spun unii: „De ce Dumnezeu mă face să mă doară, de ce mă face să păcătuiesc ușor, de ce mi-a dat acest caracter?” ș.a. Iarăși vă zic: Dumnezeu ne-a plăsmuit buni. Dumnezeu i-a dăruit omului tot ce-a fost mai frumos și mai bun. L-a menit să ajungă desăvârșit. I-a dat, însă, și libertatea, și atârnă de el să aleagă binele sau răul. De o parte este iubirea lui Dumnezeu, iar de cealaltă este libertatea omului. Iubirea și libertatea se împletesc. Se unește duhul cu Duhul. Aceasta este viața de taină. Când duhul nostru se unește cu Duhul lui Dumnezeu, atunci săvârșim binele, devenim buni.

Răspunzătoare pentru patimile noastre este voința. Dumnezeu nu vrea să ne îngrădească voința, nu vrea să ne strâmtoreze, nu vrea să lucreze cu sila. De noi depinde ce vom face și cum vom trăi. Fie îl vom trăi pe Hristos și vom dobândi trăiri dumnezeiești și fericire, fie vom trăi în melancolie și tristețe. Stare de mijloc, hotar de mijloc nu există. Fie vei fi, fie nu vei fi. Fie una, fie cealaltă. Firea se răzbună, urăște golul. Orice poate fi astfel, dar poate și să nu fie. Sărutul, de pildă, poate fi sfânt, însă poate fi și viclean. Dar aceasta are valoare, ca omul să lucreze liber. În vreme ce, dacă am fi fost făcuți fără voință și am fi săvârșit numai ceea ce voiește Dumnezeu, n-ar mai fi existat libertate. Dumnezeu l-a făcut pe om să ceară singur să devină bun, să o dorească el însuși și să se facă, într-un oarecare chip, izbânda sa proprie, în vreme ce ea izvorăște, de fapt, de la harul lui Dumnezeu. Pornește mai întâi de la a vrea, a iubi, a dori, iar apoi vine dumnezeiescul har și o izbândește.

***Dumnezeu poartă de grijă ca Tată,
dar ocrotește
și libertatea noastră***

Dumnezeu este iubire; El nu este un simplu privitor al vieții noastre. Poartă de grijă ca Tată al nostru ce este, dar ocrotește și libertatea noastră. Nu ne strâmtorează. Noi să avem nădejde în pronia lui Dumnezeu și, de vreme ce credem că Dumnezeu veghează asupra noastră, să avem îndrăzneală, să ne

aruncăm în iubirea Lui, și atunci Îl vom vedea mereu lângă noi. Nu ne vom teme că vom păși pe alături.

Trupul omului este atât de desăvârșit! Mare fabrică: bea apă, se duce în stomac, în rinichi, curăță sângele. Funcționarea inimii, o pompă întreagă, plămânii, ficatul, fierea, pancreasul, creierul, sistemul nervos, simțurile, vederea, auzul... Ce să spunem despre puterile duhovnicești și cum lucrează toate acestea împreună, armonizate în același timp, sub paza și pronia lui Dumnezeu!

Toate sunt în pronia lui Dumnezeu. Vedeți pinii? Câte ace are fiecare pin? Puteți să le numărați? Dumnezeu le știe, însă, și fără voia Lui nici măcar una nu pică jos. Ca și firele de păr din capul nostru, toate sunt numărate. El se îngrijește și de cele mai mici amănunte ale vieții noastre, ne iubește, ne ocrotește.

Noi trăim ca și când nu am simți măreția proniei dumnezeiești. Dumnezeu este foarte tainic. Nu putem desluși lucrările Lui. Să nu socotiți că Dumnezeu a făcut ceva într-un fel, iar apoi a îndreptat. Dumnezeu nu greșește. Nu îndreaptă nimic. Însă cine este Dumnezeu în adâncime, în ființă, noi nu știm. Nu putem pătrunde sfaturile lui Dumnezeu.

Căci sfaturile Mele nu sunt ca sfaturile voastre și căile Mele ca ale voastre - zice Domnul. Și cât de departe sunt cerurile de la pământ, așa de departe sunt căile Mele de căile voastre și cugetele Mele de cugetele voastre (Isaia 55, 8-9).

Când Dumnezeu ne dăruiește harisma smereniei, atunci pe toate le vedem, pe toate le simțim, atunci Îl trăim pe Dumnezeu foarte vădit. Când nu avem smerenie, nu vedem nimic. Dimpotrivă, când ne

învrednicim de sfânta smerenie, le vedem pe toate, ne bucurăm de toate. Îl trăim pe Dumnezeu, trăim în lăuntru nostru Raiul, care este Însuși Hristos. O să vă povestesc ceva – nu știu dacă ați citit în *Pateric* – care arată pronia lui Dumnezeu și puterea rugăciunii Bătrânului. Un Bătrân l-a trimis pe ucenicul său, Paisie, să meargă la o treabă undeva departe de colibă lui sihăstrească. Acesta a mers, a tot mers, ore în șir. Era prânzul. Soarele ardea. A văzut o stâncă mare care făcea umbră și a mers să se întindă la umbra stâncii, să se odihnească, și acolo a adormit. În somn – sau în starea de amorțeală în care se afla – îl vede pe Bătrânul lui zicându-i:

- Paisie, Paisie, scoală-te și fugi de-aici!

Auzindu-l pe Bătrânul lui strigându-l cu putere, s-a ridicat îndată și a plecat. Numai ce a făcut cincisprezece pași, că stânca s-a prăbușit în urma lui cu zgomot mare. L-ar fi prins ca pe o pasăre în cursă. Adică n-ar mai fi rămas nici un oscior din el. Bătrânul era foarte departe de Paisie, și cu toate acestea l-a văzut⁶³.

Aceasta este pronia lui Dumnezeu. Se adevăresc cuvintele Domnului: *Iar celor ce vor crede, le vor urma aceste semne: în numele Meu demoni vor izgoni, în limbi noi vor grăi, șerpi vor lua în mână și chiar ceva dătător de moarte de vor bea nu-i va vătăma, peste cei bolnavi mâinile își vor pune și se vor face sănătoși (Marcu 16, 17-18).*

Putem să ne gândim și să spunem:

- Dumnezeu meu, ești pretutindeni de față și pe toate le vezi, oriunde aș fi. Veghezi cu dragoste părintească fiecare pas al meu.

⁶³ Din viața Cuviosului Ioan Scărarul.

Să repetăm împreună cu David: *Unde mă voi duce de la Duhul Tău și de la fața Ta unde voi fugi? De mă voi sui în cer, Tu acolo ești. De mă voi pogori în iad, de față ești. De voi lua aripile mele de dimineață și de mă voi așeza la marginile mării, și acolo mâna Ta mă va povățui și mă va ține dreapta Ta* (Ps. 138, 7-10).

Bineînțeles, nu-i de-ajuns că știm asta, dar este o mare întărire și mângâiere când o credem, când o trăim, când o îmbrățișăm în lăuntrul nostru.

Despre educația copiilor

„În familie se află mare parte din răspunderea pentru starea duhovnicească a omului.”

Educația copiilor începe din ceasul zămislirii lor

Educația copiilor începe din ceasul zămislirii lor. Embrionul aude și simte în pântecul mamei. Da, aude și vede cu ochii mamei. Percepe mișcările și simțămintele ei, deși mintea lui încă nu s-a dezvoltat. Se întunecă chipul mamei, se întunecă și el. Se nervează mama, se nervează și el. Tot ceea ce simte mama – tristețe, durere, teamă, neliniște – trăiește și el. Dacă mama nu dorește embrionul, dacă nu-l iubește, el simte și se rănește sufletul lui, iar aceste răni îl însoțesc toată viața. La fel se întâmplă cu simțămintele sfinte ale mamei: când are bucurie, pace, iubire pentru embrion, le transmite tainic și acestuia, precum se întâmplă cu copiii născuți.

De aceea trebuie ca mama să se roage mult în perioada sarcinii și să iubească embrionul, să mângâie pântecul, să citească psalmi, să cânte tropare, să trăiască o viață sfântă. Acest lucru este aducător de folos și pentru ea, dar este și o jertfă de dragul

embrionului, ca să devină copilul ei sfânt, să dobândească de la început trăsături sfinte. Ați văzut ce lucru delicat este pentru o femeie să poarte în pântece un copil? Câtă răspundere și câtă cinste!

O să vă spun ceva legat de alte ființe vii dar neraționale, și o să înțelegeți puțin. În America au făcut următorul experiment: în două săli identice, cu aceleași temperaturi, același pământ și aceeași umezeală, se plantează flori. Există, însă, o deosebire: într-una din săli pun o muzică liniștită, odihnitoare. Rezultatul? Ce să vă spun! Florile din această sală prezintă uriașe diferențe față de celelalte. Au altă putere de viață, culoarea lor este mai frumoasă, iar creșterea cu mult mai grabnică.

***Ceea ce-i mântuiește și-i înrăurește
spre bine pe copii
este viața din casă a părinților***

Ceea ce-i mântuiește și-i înrăurește spre bine pe copii este viața din casă a părinților. Părinții trebuie să se dăruiască iubirii lui Dumnezeu. Lângă copii trebuie să devină sfinți prin blândețe, prin răbdare, prin iubire. Să pună în fiecare zi un nou început al buneii rânduieli, o nouă însuflețire, înflăcărare și iubire pentru copii. Iar bucuria ce le va veni și sfințenia care îi va cerceta vor revărsa har asupra copiilor. De obicei, pentru purtarea rea a copiilor greșesc părinții. Nu-i mântuiesc nici sfaturile, nici autoritatea, nici asprimea. Dacă părinții nu se sfințesc, dacă nu luptă, fac mari greșeli și transmit răul pe care îl au înlăuntrul lor. Dacă părinții

nu trăiesc o viață sfântă, dacă nu vorbesc cu iubire, diavolul îi chinuiește pe părinți prin împotrivirile copiilor. Iubirea, unirea într-un suflet, buna înțelegere dintre părinți este tot ceea ce trebuie pentru copii. Mare pază și ocrotire.

Purtările copiilor sunt legate nemijlocit de starea părinților. Când copiii sunt răniți de faptul că părinții se poartă rău unul cu altul, își pierd puterile și pornirea de a lucra spre a spori. Se plămădesc rău, iar casa sufletului lor se primejduiește să se prăbușească clipă de clipă. Să vă dau și două exemple.

Au venit două fete la mine, iar una dintre ele avea niște trăiri foarte urâte, și m-au întrebat de unde izvorăsc. Le-am zis:

- Sunt de acasă, de la părinții voștri.

Și, „privind” pe una dintre ele, zic:

- Tu de la mama le-ai moștenit.

- Și totuși, părinții noștri sunt oameni atât de desăvârșiți. Sunt creștini, se spovedesc, se împărtășesc, am trăit, cum se spune, înlăuntrul religiei. Fără numai... dacă greșește religia, a răspuns ea.

Le zic:

- Nu cred nimic din ce-mi ziceți. Eu un singur lucru văd, că părinții voștri nu trăiesc bucuria lui Hristos.

Legat de aceasta, cealaltă a zis:

- Ascultă, Maria, zice bine părintele, are dreptate. Părinții noștri merg la duhovnic, la spovedanie, la împărtășanie, da... Dar am avut noi vreodată pace în casă? Tata se ceartă mereu cu mama. Totdeauna ba unul nu mânca, ba celălalt nu voia să meargă undeva împreună. Are dreptate, deci, părintele.

- Cum îi cheama pe tata? întreb.

Mi-a spus.

- Cum o cheamă pe mama?

Mi-a spus.

- Ei, zic, înlăuntrul tău nu ești deloc bine cu mama.

Ascultați-mă acum. În clipa în care îmi ziceau numele, îl vedeam pe tata, îi vedeam sufletul. În clipa în care îmi ziceau numele mamei, o vedeam pe mama și vedeam cum privea fiica pe mama ei.

Într-o altă zi, m-au vizitat o mamă cu fiica ei. Era strâmtorată. Plângea în hohote. Se simțea foarte nenorocită.

- Ce ai? o întreb.

- Sunt deznădăjduită cu fata mea cea mare, care și-a izgonit soțul de acasă și ne-a spus multe minciuni.

- Ce minciuni? îi zic.

- L-a izgonit de mult timp de acasă pe soțul ei și nu ne-a spus nimic. O întrebam la telefon: „Ce face Stelios?” „Bine, ne răspundea, tocmai s-a dus să-și ia un ziar”. De fiecare dată găsea un motiv, așa încât să nu bănuim nimic. Asta a ținut doi ani. Ne-a ascuns că-l izgonise. Am aflat chiar de la el, întâlnindu-l din întâmplare în urmă cu câteva zile.

Îi zic, deci:

- Tu greșești. Tu și bărbatul tău. Dar mai mult tu.

- Eu! Eu, care i-am iubit atât de mult pe copiii mei, care nu ieșeam din bucătărie, care nu aveam viață personală, care i-am călăuzit către Dumnezeu și către Biserică și i-am povățuit spre bine!? Cum greșesc eu?

Am întrebat-o pe fată, care era de față:

- Tu ce zici?

Da, mama, care greșea, pășea, nu niciodată, dar niciodată, n-am mâncat pâine „dulce” din pricina certurilor pe care le-ai avut o viață întreagă cu tata.

- Vezi că am dreptate? Voi greșiți, voi îi răniți pe copii. Ei nu greșesc, ci pățimesc de pe urma voastră.

Se naște în sufletul copiilor o anumită stare din pricina părinților lor, stare care lasă urme înlăuntrul lor pentru întreaga viață. Purtarea lor în viață, legătura cu ceilalți atârnă nemijlocit de trăirile pe care le poartă din anii copilăriei. Se măresc, se formează, dar în adâncime nu se schimbă. Asta se vede și în cele mai mici manifestări ale vieții. De pildă, te apucă lăcomia și vrei să mănânci. Ai luat, ai mâncat, vezi altceva, vrei și din aceea, vrei și din cealaltă. Simți că ți-e foame, ca și când n-ai fi mâncat, te ia un leșin, un tremur. Ți-e teamă c-o să slăbești. Este ceva psihologic, are o explicație. Poate, să spunem, că nu l-ai cunoscut pe tata, sau pe mama, că ești înfometat și sărac și neputincios. Iar aceasta se răsfânge din plan duhovnicesc ca o neputință a trupului.

În familie se află o mare parte a răspunderii pentru starea duhovnicească a omului. Pentru ca să scape copiii de feluritele probleme lăuntrice, nu sunt de ajuns sfaturile, constrângerile, logica și amenințările. Mai degrabă înrăutățesc lucrurile. Îndreptarea vine prin sfințirea părinților. Deveniți sfinți și nu veți mai avea nici o problemă cu copiii voștri. Sfințenia părinților îi scapă pe copii de probleme. Copiii vor crește alături de oameni sfinți, cu multă iubire, care nu-i înfricoșează, nici nu se mărginesc la dăscălire, ci se fac pildă de sfințenie și rugăciune. Părinților, rugați-vă în tăcere, cu

Mi-a spus.

- Cum o cheamă pe mama?

Mi-a spus.

- Ei, zic, înlăuntrul tău nu ești deloc bine cu mama.

Ascultați-mă acum. În clipa în care îmi ziceau numele, îl vedeam pe tata, îi vedeam sufletul. În clipa în care îmi ziceau numele mamei, o vedeam pe mama și vedeam cum privea fiica pe mama ei.

Într-o altă zi, m-au vizitat o mamă cu fiica ei. Era strâmtorată. Plângea în hohote. Se simțea foarte nenorocită.

- Ce ai? o întreb.

- Sunt deznădăjduită cu fata mea cea mare, care și-a izgonit soțul de acasă și ne-a spus multe minciuni.

- Ce minciuni? îi zic.

- L-a izgonit de mult timp de acasă pe soțul ei și nu ne-a spus nimic. O întrebam la telefon: „Ce face Stelios?” „Bine, ne răspundea, tocmai s-a dus să-și ia un ziar”. De fiecare dată găsea un motiv, așa încât să nu bănuim nimic. Asta a ținut doi ani. Ne-a ascuns că-l izgonise. Am aflat chiar de la el, întâlnindu-l din întâmplare în urmă cu câteva zile.

Îi zic, deci:

- Tu greșești. Tu și bărbatul tău. Dar mai mult tu.

- Eu! Eu, care i-am iubit atât de mult pe copiii mei, care nu ieșeam din bucătărie, care nu aveam viață personală, care i-am călăuzit către Dumnezeu și către Biserică și i-am povățuit spre bine!? Cum greșesc eu?

Am întreat-o pe fată, care era de față:

- Tu ce zici?

- Da, mamă, are dreptate părintele, no niciodată, dar niciodată, n-am mâncat pâine „dulce” din pricina certurilor pe care le-ai avut o viață întreagă cu tata.

- Vezi că am dreptate? Voi greșiți, voi îi răniți pe copii. Ei nu greșesc, ci pățimesc de pe urma voastră.

Se naște în sufletul copiilor o anumită stare din pricina părinților lor, stare care lasă urme înlăuntrul lor pentru întreaga viață. Purtarea lor în viață, legătura cu ceilalți atarnă nemijlocit de trăirile pe care le poartă din anii copilăriei. Se măresc, se formează, dar în adâncime nu se schimbă. Asta se vede și în cele mai mici manifestări ale vieții. De pildă, te apucă lăcomia și vrei să mănânci. Ai luat, ai mâncat, vezi altceva, vrei și din aceea, vrei și din cealaltă. Simți că ți-e foame, ca și când n-ai fi mâncat, te ia un leșin, un tremur. Ți-e teamă c-o să slăbești. Este ceva psihologic, are o explicație. Poate, să spunem, că nu l-ai cunoscut pe tata, sau pe mama, că ești înfometat și sărac și neputincios. Iar aceasta se răsfrânge din plan duhovnicesc ca o neputință a trupului.

În familie se află o mare parte a răspunderii pentru starea duhovnicească a omului. Pentru ca să scape copiii de feluritele probleme launtrice, nu sunt de ajuns sfaturile, constrângerile, logica și amenințările. Mai degrabă înrăutățesc lucrurile. Îndreptarea vine prin sfințirea părinților. Deveniți sfinți și nu veți mai avea nici o problemă cu copiii voștri. Sfințenia părinților îi scapă pe copii de probleme. Copiii vor crește alături de oameni sfinți, cu multă iubire, care nu-i înfricoșează, nici nu se mărginesc la dăscălire, ci se fac pildă de sfințenie și rugăciune. Părinților, rugați-vă în tăcere, cu

măinile ridicate către Hristos, și îmbrățișăți-i în taină pe copiii voștri. Și, când fac neorânduiești, să luați ceva măsuri pedagogice, dar să nu-i forțați. În principal să vă rugați.

De multe ori, părinții, și mai ales mama, îl rănesc pe copil pentru neorânduiala pe care a făcut-o, și îl ceartă peste măsură. Atunci acesta se rănește. Chiar și dacă nu-l cerți în afară, dar îl cerți înlăuntrul tău, și te răzvrătești și îl privești sălbatic, copilul își dă seama. Socotește că mama nu-l iubește. O întreabă pe mama:

- Mamă, mă iubești?

- Da, copilul meu.

Dar el nu este convins. S-a rănit. Mama îl iubește, apoi vrea să-l mângâie, dar el nu primește mângâierea, o socotește fățarnicie, căci a fost rănit.

Ocrotirea peste măsură lasă copiii necopți

Un alt lucru care îi vatămă pe copii este ocrotirea peste măsură, adică grija exagerată, frământarea și neliniștea părinților. Ascultați o întâmplare.

O mamă mi se văita că pruncul ei de cinci ani nu o ascultă. Îi spuneam „Tu greșești”, dar nu pricepea. Odată am mers cu această mamă, cu mașina ei, într-o plimbare spre mare. Ajungând, copilul i-a scăpat din mână și a alergat către mare. Era acolo un val de nisip care cobora abrupt în mare. Mama s-a îngrozit, era gata să strige, să alerge, căci îl văzuse pe micuț cu mâinile

întinse, făcând echilibristică pe vârful movilei. Eu am liniștit-o, i-am spus să se întoarcă cu spatele, iar eu mă uitam pieziș către copil. Acesta, deznădăjduind că o va mai putea provoca iarăși pe mama lui, înfricoșând-o și făcând-o să strige ca de obicei, încet-încet a coborât și s-a apropiat de noi. Asta era! Atunci a primit și mama lecția unei educații corecte.

O altă mamă se văita că singurul ei fiu nu mânca toate mâncărurile, și mai ales iaurtul. Micuțul era de trei anișori, și o chinuia zilnic pe mama. Îi zic:

„O să faci așa: o să golești frigiderul de toate mâncărurile și o să-l umpli cu oarecare cantitate de iaurt. O să vă chinuiți puțin și voi, părinții, câteva zile. A venit ora mesei? Îi dai lui Petru iaurt. N-o să-l mănânce. Seara la fel, ziua următoare la fel. Ei, o să flămânzească, o să încerce el să plângă, să strige. O să răbdați. Apoi, o să mănânce bucuros”.

Așa s-a întâmplat, iar iaurtul a devenit cea mai bună mâncare pentru Petru.

Nu sunt lucruri grele. Și totuși, multe mame nu le izbutesc și dau o educație foarte proastă copiilor lor. Mamele care stau neîncetat pe capul copiilor și-i strâmtorează, adică îi ocrotesc peste măsură, au dat greș în lucrarea lor. În vreme ce ar trebui să-l lași pe copil singur să se îngrijească de sporirea lui. Atunci vei izbândi. Când stai tot timpul pe capul lor, copiii se împotrivesc. Dobândesc moleșală, fragilitate, și de obicei nu reușesc în viață. Este un fel de ocrotire peste măsură, care îi lasă pe copii necopți.

Înainte cu câteva zile a venit o mamă deznădăjduită pentru nereușitele în lanț ale fiului ei la examenele de admitere la Universitate. Strălucit elev în

școala generală, strălucit în gimnaziu, strălucit în liceu. Apoi, nereușite, dezinteres al copilului, împotriviri ciudate.

„Tu greșești, îi spun mamei, și ești și cultivată! Ce să faci bietul copil? Împresurare, împresurare, împresurare toți anii, «să fii primul, să nu ne faci de rușine, să devii mare în societate...». Acum nu mai vrea nimic. Să pui capăt acestei împresurări și ocrotiri peste măsură, și o să vezi atunci că și copilul are se așeze. Atunci va înainta, când îl vei lăsa liber.”

Copilul vrea alături de el oameni cu o rugăciune fierbinte

Copilul vrea alături de el oameni cu o rugăciune fierbinte. Mama să nu se mărginească la mângâierea simțită, ci să dăruiască în același timp și mângâierea rugăciunii. Copilul simte în adâncul sufletului său mângâierea duhovnicească pe care i-o trimite mama lui, și este atras către ea. Simte pază și ocrotire atunci când mama îl îmbrățișează în taină pe copilul ei prin neîncetata, stăruitoare și fierbinte rugăciune, și-l eliberează de tot ceea ce-l apasă.

Mamele știu să se neliniștească, să sfătuiască, să spună multe, dar să se roage n-au învățat. Multele sfaturi și muștrări fac foarte rău. Fără multe cuvinte copiilor. Cuvintele lovesc în urechi, în vreme ce rugăciunea merge la inimă. Este nevoie de rugăciune, cu credință lipsită de frământări, dar și de exemplu bun.

Într-o zi a venit aici la mânăstire o mamă deznădăjduită de fiul ei, Iorgu. Era foarte încurcat. Se

întorcea noaptea târziu și cu tovarășii nu tocmai bune. Starea lui se înrăutățea pe zi ce trecea. Mama – plânsete și zbugium.

Îi zic:

- Tu, nimic – nici un cuvânt, numai rugăciune.

Am pus seara de la zece la zece și un sfert o rugăciune comună. I-am spus să nu vorbească și să-l lase pe fiul ei să iasă la ce oră vrea, să nu întrebe „La ce oră ai venit?” ș.a., ci să-i spună așa, cu multă iubire: „Mănâncă, Iorgu, ți-am lăsat mâncare în frigider”. Și să nu-i spună nimic altceva. Să se poarte cu iubire și să nu lase rugăciunea.

Mama a început să le pună în faptă, iar după ce au trecut vreo douăzeci de zile, fiul i-a zis:

- Mamă, de ce nu-mi vorbești?

- Iorgu meu, eu nu-ți vorbesc?

- Mamă, ai ceva cu mine. Nu-mi vorbești.

- Ciudat lucru îmi spui, Iorgu meu. Cum nu-ți vorbesc? Uite, acum nu-ți vorbesc? Ce vrei să-ți spun?

Și Iorgu nu i-a răspuns. Apoi, mama a venit la mânăstire și mi-a zis:

- Părinte, ce este aceasta pe care mi-a spus-o copilul meu?

- A reușit metoda noastră!

- Care metodă?

- Pe care v-am spus-o: să nu-i vorbești, să faceți numai rugăciune în taină, și copilul o să-și revină.

- Spuneți că asta e?

- Asta e, îi zic. Vrea să-l muștri: „Unde ai fost, ce-ai făcut?”; iar el să strige, să se împotrivească și să vină și mai târziu.

- Măi, măi! zice. Ce taine se ascund!

- Ai înțeles? De vreme ce chiar faptele vorbesc de la sine. El te chinuia, căci voia să-l cerți, iar el să-ți facă mofturile lui. Nu-l cerți, se strâmtorează. În loc să te strâmtorezi tu când și le face el pe ale lui, acum, când nu te strâmtorezi tu și arăți nepăsare, se strâmtorează el.

Într-o zi, acasă, Iorgu i-a anunțat că pleacă, își lasă lucrul și pleacă în Canada. Îi spusese și șefului său „Plec, găsește pe altul să mă înlocuiască la lucru”. Între timp, eu le-am zis părinților:

- Noi o să facem rugăciune.

- Dar e gata... I-arăt eu!, a spus tatăl.

- Nu, să nu-l atingi, îi zic.

- Dar pleacă copilul, părinte!

Zic:

- Să plece. Voi să vă dăruiți rugăciunii, și eu împreună cu voi.

După două-trei zile, duminică, Iorgu le-a zis foarte de dimineață:

- Eu plec, mă duc cu prietenii mei.

- Bine, cum vrei, i-au zis.

A plecat. Și-a luat prietenii – doi băieți și două fete, au închiriat o mașină și au pornit spre Halkida. Au mers ici, colo... Apoi au mers la Sfântul Ioan Rusul, iar de acolo la Mantoudi, la Sfânta Ana, la Vasilika. Au mers, au făcut baie în Marea Egee, au mâncat, au băut, au chefuit. Apoi au apucat-o pe drumul de întoarcere. Se înserase. Iorgu conducea. Acolo, la Sfânta Ana, au lovit mașina de colțul unei case. Au stricat-o. Ce să facă acum? Au luat-o încet-încet și au adus-o în Athena.

A ajuns în zori acasă. Părinții nu i-au spus nimic. S-a culcat și a adormit. După ce s-a sculat, le-a zis:

- Tată, asta și asta... Acum trebuie să facem mașina și trebuie bani mulți.

Îi zice:

- Copilul meu, tu știi. Eu am datorii, le am pe surorile tale... Ce-o să facem?

- Ce să fac, tată?

- Fă tot ce vrei. Ești mare, ai minte. Du-te în Canada să faci bani, să...

- Nu pot, trebuie s-o reparăm acum.

- Nu știu, îi zice. Rânduiește.

Deci, văzându-l așa pe tata, a plecat. A mers, l-a găsit pe șeful lui. Zice:

- Șefule, am pățit asta și asta. Nu mai plec. Nu lua pe altul.

Acela îi zice:

- Bine, bine, copilul meu.

- Da, dar vreau bani.

- Da, dar tu vrei să pleci. Trebuie să-mi semneze tatăl tău.

- Îți semnez eu. Tata nu se amestecă. Mi-a spus-o. O să muncesc și o să ți-i dau înapoi.

Nu-i asta minunea lui Dumnezeu? Când a venit din nou mama, i-am spus:

- A izbutit meșteșugirea noastră și rugăciunea a fost auzită la Dumnezeu. Și accidentul a fost de la Dumnezeu, iar acum copilul va sta acasă și se va înțelepți.

Așa s-a întâmplat prin rugăciunea noastră. S-a săvârșit o minune. Părinții au postit cu rugăciune și în tăcere, și au izbutit. Mai târziu, copilul a venit la mine fără să-i vorbească despre mine nimeni dintre

apropiații lui. Iorgu a devenit foarte bun, și acum este la Aviație. Și are și o familie frumoasă.

Multă rugăciune și puține cuvinte copiilor

Toate se fac prin rugăciune, tăcere și iubire. V-ați dat seama de roadele rugăciunii? Iubire în rugăciune, iubire în Hristos. Aceasta folosește într-adevăr. Cu cât veți iubi pe copii cu iubire omenească – și aceasta este deseori patologică – cu atât se vor încurca mai mult, cu atât purtarea lor va fi mai rea. Însă, când iubirea dintre voi și către copii va fi creștină și sfântă, atunci nu veți întâmpina nici o greutate. Sfințenia părinților îi mântuiește pe copii. Pentru ca asta să se întâmple, trebuie ca harul dumnezeiesc să lucreze în sufletele părinților. Nimeni nu se sfințește de unul singur. Același har dumnezeiesc va lumina, va încălzi și va da viață mai apoi sufletelor copiilor.

De multe ori îmi telefonează și din străinătate și mă întreabă despre copiii lor și despre alte lucruri. Astăzi, de pildă, m-a sunat o mamă din Milano și m-a întrebat cum să se poarte cu copiii ei. I-am spus:

„Să te rogi și, atunci când trebuie, să le vorbești copiilor cu iubire. Mai mult să te rogi, și mai puține cuvinte să le spui celorlalți. Să nu devenim stânenitori, ci să ne rugăm tainic și apoi să vorbim, iar Dumnezeu ne va încredința lăuntric dacă este primit de ceilalți cuvântul nostru. Dacă nu-i primit, nu mai vorbim. Ne vom ruga, numai, în taină. Căci și prin a vorbi devenim stânenitori și-i facem pe ceilalți să se împotrivescă, și

câteodată să se răzvrătească. De aceea este mai bine să le spună cineva în chip tainic, în inima celorlalți, prin rugăciunea tainică, decât în urechile lor.

Ascultă-mă: să te rogi, și apoi să vorbești. Așa să faci copiilor tăi. Dacă le dai neconținut sfaturi, o să devii plictisitoare, și când vor crește, vor simți un fel de apăsare. Să preferi, deci, rugăciunea. Să le vorbești prin rugăciune. Să le spui pe toate lui Dumnezeu, iar Dumnezeu le va pune în lăuntru lor. Adică, nu trebuie să-i sfătuiesti pe copiii tăi așa, cu glas tare, pe care să-l audă cu urechile lor. Poți s-o faci și pe asta, dar înainte de toate trebuie să-l vorbești despre copiii tăi lui Dumnezeu. Să spui: «Doamne Iisuse Hristoase, luminează-mi copilașii. Eu Ție Ți-i încredințez. Tu mi l-ai dat, dar eu sunt neputincioasă, nu pot să-i pun pe cale. Pentru aceasta, Te rog, luminează-i». Și Dumnezeu le va vorbi, iar ei vor spune: «Oh, nu trebuia s-o necăjesc pe mama cu ce-am făcut!». Și aceasta, cu harul lui Dumnezeu, va ieși din lăuntru lor.”

Acesta este lucrul desăvârșit. Mama să-l vorbească lui Dumnezeu, iar Dumnezeu să-i vorbească copilului. Dacă nu se face asta, atunci spui, spui, spui... totul „în ureche”; la sfârșit devine un soi de asuprire. Și, când copilul crește, începe să se împotrivescă, adică să se răzbune într-un fel pe mama și pe tata, care l-au asuprit. În vreme ce unul este lucrul desăvârșit: să grăiască iubirea cea în Hristos și sfințenia tatălui și a mamei. Iradierea sfințeniei și nu cea a omeneștii strădanii îi face bine pe copii.

Când copiii sunt răniți și traumatizați de vreun lucru grav, să nu vă mirați că se împotrivesc și vorbesc

urât. De fapt, nu vor asta, dar nu pot face altfel în clipele grele. Apoi se pocăiesc. Însă, dacă voi vă enervați și o să vă mâniați, deveniți una cu cel viclean, iar acela își bate joc de toți.

Sfințenia părinților este cea mai bună educație în Domnul

Să-l vedem pe Dumnezeu pe chipul copiilor, și să dăm iubirea lui Dumnezeu copiilor. Să învețe și copiii să se roage. Pentru ca ei să se roage, trebuie să aibă sânge de copii rugători. Aici mulți cad pe de lături și zic: „De vreme ce părinții se roagă, sunt binecinstitori, studiază Sfânta Scriptură și copiii cresc *întru învățătura și certarea Domnului* (Efes. 6, 4), firesc este ca acești copii să se facă bine”. Iată, însă, că vedem roade potrivnice din pricina asupririi.

Nu este de-ajuns să fie părinții binecinstitori. Trebuie să nu-i asuprească pe copii, ca să facă binele cu sila. Este cu puțință să-i alungăm pe copii de la Hristos, atunci când urmăm cele ale religiei cu egoism. Copiii nu voiesc asuprire. Nu-i siliți să vă urmeze la biserică. Puteți să spuneți: „Cine vrea, poate să vină acum împreună cu mine, sau mai târziu”. Lăsați să vorbească în sufletele lor Dumnezeu. Pricina pentru care copiii anumitor părinți, atunci când cresc, devin nesupuși și părăsesc și Biserica și totul, și aleargă în altă parte pentru a fi satisfăcuți, este tocmai această asuprire pe care o săvârșesc părinții cei „buni”. Părinții chipurile „binecinstitori”, care se îngrijeau ca pruncii lor să devină „buni creștini”, i-au asuprit prin această

iubire omenească a lor, și s-a întâmplat contrariul. Adică, atunci când sunt mici sunt presați, iar când ajung la șaisprezece, șaptesprezece sau optsprezece ani, aduc roade potrivnice. Ajung, din împotrivire, să lege tovărășii rele și să vorbească urât.

În vreme ce, atunci când cresc în libertate, văzând în același timp pilda celor mai mari, ajung să ne bucure în toate. Acesta este secretul - să fii bun, să fii sfânt, ca să insufli, să iradiezi. Se vede că viața copiilor este înrăuită de iradierea părinților. Părinții stăruie: „Hai să te spovedești, hai să te împărtășești, hai să faci aia...”. Nu se face nimic așa. În vreme ce, dacă te vede pe tine... ceea ce trăiești aceea și iradiezi. Iradiază Hristos înlăuntrul tău? Aceasta i se împărtășește și copilului tău. Acolo se află secretul. Iar dacă se face asta atunci când copilul este mic de vârstă, nu va fi nevoie de multă osteneală atunci când va crește. Vorbind tocmai despre aceasta, înțeleptul Solomon folosește o imagine foarte frumoasă, stăruind asupra începutului cel bun, buna pornire, temelie bună. El spune undeva: *Cel ce se scoală pentru ea [pentru înțelepciune] dis de dimineață, nu se va osteni, căci o va afla șezând în poarta lui* (Înț. lui Sol. 6, 14). *Cel ce se scoală pentru ea este cel ce din tânără vârstă se îngrijește de ea, de înțelepciune. Înțelepciunea este Hristos.*

Când părinții sunt sfinți și transmit aceasta copilului, dându-i educația întru Domnul, atunci copilul nu este vătămat de orice fel de înrăuriri rele dimprejurul său, căci afară, la ușa lui, se află înțelepciunea, Hristos. Nu se va osteni ca s-o dobândească. Pare foarte greu să ajungi bun, dar de

fapt este foarte ușor, atunci când ai pornit de mic cu trăiri bune. Mărindu-te, nu este nevoie de osteneală, căci porți înlăuntrul tău binele, pe care îl păstrezi, dacă ești cu luare aminte la întrea ta viață.

Prin rugăciune și sfințenie puteți să-i ajutați și pe copii la școală

Ceea ce se face cu părinții, se poate face și cu educatorii. Prin rugăciune și sfințenie puteți să-i ajutați și pe copii la școală. Poate să-i adumbrească harul lui Dumnezeu și astfel să devină buni. Nu vă străduiți cu mijloace omenești să îndreptați lucrurile rele. Nu va fi nici o roadă. Numai prin rugăciune veți aduce roade. Să chemați harul dumnezeiesc pentru toți. Să pătrundă harul dumnezeiesc în sufletul lor și să-i preschimbe. Asta înseamnă creștin.

Voi, educatorii, fără să vă dați seama, transmiteți în chip tainic copiilor neliniștea și influențați. Prin credință se risipește neliniștea. Ce spunem? „...și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm”.

Să răspundeți la iubirea copiilor cu discernământ. Astfel, dacă vă iubesc, veți putea să-i călăuziți aproape de Hristos. Veți deveni voi mijlocul, iubirea voastră să fie adevărată. Să nu-i iubiți omenește, precum fac de obicei părinții; nu-i ajutați asta. Iubire într-o rugăciune, iubire în Hristos. Aceasta într-adevăr folosește. Să vă rugați pentru fiecare copil pe care îl vedeți, iar Dumnezeu va trimite harul Său și-l va uni cu El. Înainte de a intra în clasă, și mai ales în clasele mai

dificile, să spuneți rugăciunea „Doamne Iisuse...”. Intrând, să îmbrățișați cu privirea toți copiii, să vă rugați și apoi să vorbiți, dăruindu-vă întregul vostru sine. Făcând această jertfă în Hristos, vă veți bucura. Astfel vă veți sfinți și voi, și copiii. Veți trăi în iubirea lui Hristos și în Biserică, fiindcă veți deveni buni în lucrarea voastră.

Dacă vreun elev creează probleme, faceți mai întâi o observație generală, zicând:

- Copii, aici am venit pentru lecții, pentru o muncă serioasă. Mă aflu lângă voi ca să vă ajut. Și voi vă osteniți, ca să reușiți în viață. Și eu, care vă iubesc foarte mult, mă ostenesc. Pentru aceea vă rog să faceți liniște, ca să reușim în scopul nostru.

Să nu priviți pe cel ce s-a purtat rău. Dacă stăruie, atunci să vă adresați lui însuși nu cu mânie, ci serios și ferm. Să luați aminte să vă impuneți în clasă, ca să puteți lucra în sufletele lor. Nu e vina copiilor că sunt dificili. Aceasta se datorează celor mari.

Copiilor să nu le spuneți multe despre Hristos, despre Dumnezeu, ci să vă rugați lui Dumnezeu pentru copii. Cuvintele lovesc în urechi, în vreme ce rugăciunea merge la inimă. Ascultați un secret. În prima zi, când veți intra în clasă, să nu le țineți lecție. Să le vorbiți frumos. Cuvânt cu cuvânt. Să vă purtați cu iubire față de copii. La început să nu le vorbiți deloc despre Dumnezeu, nici despre suflet. Acestea altădată, mai târziu. Însă în ziua în care le veți vorbi despre Dumnezeu, îi veți pregăti bine și le veți zice:

- Există o temă despre care mulți se îndoiesc. Este vorba despre *Dumnezeu*. Ce părere aveți?

Apoi discuție. Într-altă zi, despre tema *suflet*.

- Există suflet?

Apoi să vorbiți despre rău din perspectivă filosofică. Să le spuneți că avem două feluri de sine: cel bun și cel rău. Trebuie să-l cultivăm pe cel bun. Acesta tinde spre sporire, bunătate, iubire. Pe el trebuie să-l deșteptăm, ca să devenim oameni buni în societate. Să vă amintiți de acel „Suflete al meu, suflete al meu, școală, pentru ce dormi?”⁶⁴. Dar să nu le spuneți așa, ci cu alte cuvinte, cam așa: „Copii, să fiți treji pentru studiu, pentru bine, pentru iubire. Numai iubirea le face pe toate frumoase, și viața noastră se umple și dobândește sens. Sinele cel rău ne trage către lenevie și nepăsare. Dar aceasta ne face viața searbădă, fără sens și frumusețe”.

Toate acestea însă au nevoie de pregătire. Iubirea cere jertfe, și deseori jertfă de timp. Să dați locul cel dintâi instruirii, ca să fiți pregătiți să vă dăruiați copiilor. Să fiți pregătiți și pe toate să le spuneți copiilor cu iubire și, înainte de toate, cu bucurie. Să le arătați toată iubirea voastră și să știți ce vreți și ce spuneți. Dar e nevoie și de meșteșug ca să știți cum să vă purtați cu copiii. Despre asta am auzit ceva minunat. Luați aminte.

Un învățător, mulțumit de toți copiii lui, suferea din pricina neorânduieilor unuia dintre elevi, și voia să-l exmatriculeze din școală. Între timp a venit un învățător tânăr și a luat el clasa respectivă. A fost înștiințat și despre elevul cu pricina. Învățătorul cel nou, aflând că acel elev era împătimit de bicicletă, când a intrat în clasă a doua zi, a spus:

- Copii, am un necaz. Stau departe, și mă dor picioarele să străbat pe jos atâta cale; vreau să folosesc o bicicletă, dar nu știu să merg pe ea. Știe cineva să mă învețe?

A sărit, deci, cel neastâmpărat.

- Eu o să vă învăț!

- Știi?

- Da, știu.

Și de atunci au devenit prieteni foarte buni, așa încât fostul învățător, văzându-i, se necăjea socotind că a fost nevrednic să-l ajute pe acel elev.

Se întâmplă ca de multe ori la școală să fie și copii orfani. Cel ce a fost lipsit de părinți, și chiar din fragedă vârstă, a devenit un nenorocit în viață. Însă cel care i-a dobândit drept părinți duhovnicești pe Hristos și pe Preasfânta noastră Maică, a devenit sfânt. Să vă purtați cu copiii orfani cu iubire și înțelegere, dar mai ales să-i uniți cu Hristos și cu Biserica.

Învățați-i pe copii să ceară ajutorul lui Dumnezeu

Medicamentul și marele secret pentru creșterea copiilor este smerenia. Încrederea în Dumnezeu dă o siguranță absolută. Dumnezeu este totul. Nu poate nimeni să spună „Eu sunt totul”. Aceasta vedește egoismul. Dumnezeu vrea să-i călăuzim pe copii la smerenie. Este nevoie de luare aminte atunci când îi îmbărbătați pe copii. Copilului nu trebuie să-i spui: „Tu vei izbuti, tu ești important, ești tânăr, ești curajos, ești desăvârșit!...”. Nu-l folosiți astfel pe copil. Puteți, însă,

⁶⁴ Condacul Canonului celui mare al Sfântului Andrei Criteanul.

să-i spuneți să facă rugăciune. Să-i spuneți: „Copilul meu, Dumnezeu ți-a dat darurile pe care le ai. Roagă-te să-ți dea Dumnezeu puteri, ca să le cultivi și să reușești. Să-ți dea Dumnezeu harul Său”. Aceasta este totul. Să învețe copiii să ceară ajutorul lui Dumnezeu pentru orice lucru.

Copiilor le face rău lauda. Ce spune cuvântul lui Dumnezeu? *Poporul meu, cei ce te fericesc pe tine te rățăcesc și te abat de la calea pe care tu mergi* (Isaia 3, 12). Cel ce ne laudă, ne înșeală și ne strâmbă cărările vieții. Cât de înțelepte sunt cuvintele lui Dumnezeu! Lauda nu-i pregătește pe copii pentru greutățile vieții, ci ajung inadaptabili, se pierd și, în cele din urmă, se nenorocesc. Acum lumea s-a stricat. Copilului mic i se spun numai cuvinte de laudă. „Să nu-l certăm, să nu i ne împotrivism, să nu-l silim pe copil.” Însă copilul se învață așa și nu poate reacționa corect nici la cea mai mică greutate. Îndată ce i se împotrivesc cineva, se rănește, n-are putere morală.

Părinții sunt primii răspunzători pentru nereușita copiilor în viață, apoi învățătorii și profesorii. Îi laudă într-una. Le spun cuvinte egoiste. Nu-i așează în Duhul lui Dumnezeu, îi înstrăinează de Biserică. Când copiii cresc puțin și merg la școală cu acest egoism, fug de religie și o disprețuiesc, își pierd respectul față de Dumnezeu, față de părinți, față de toți. Devin nesupuși, aspri și nemiloși, fără respect de Dumnezeu și de religie. Am adus în viață egoiști, iar nu creștini.

Copiii nu se zidesc prin laudele neconținute

Copiii nu se zidesc prin laudele neconținute. Devin egoiști și iubitori de slavă deșartă. Vor dori întreaga viață să fie lăudați de toți, neîncetat, chiar dacă li se spun și minciuni. Din nefericire, astăzi toți s-au învățat să mintă, iar cei iubitori de slavă deșartă primesc minciunile, acestea sunt hrana lor. „Spune orice, fie și minciună, fie și ironie”, zic ei. Dumnezeu nu vrea asta. Dumnezeu vrea adevărul. Din nefericire, asta n-o înțeleg toți, și fac cu desăvârșire cele potrivnice.

Copiii, când sunt lăudați mereu, fără discernământ, sunt luați în stăpânire de cel potrivit. Le răscolește egoismul și, obișnuiți de mici cu laudele părinților și ale învățătorilor, pot să înainteze în învățătură, dar ce folos? În viață vor ieși egoiști, iar nu creștini. Egoiștii nu pot să fie niciodată creștini. Egoiștii vor întotdeauna să fie lăudați de toți, să fie iubiți de toți, toți să-i vorbească de bine, lucru pe care Dumnezeul nostru, Biserica noastră, Hristosul nostru nu le voiește.

Religia noastră nu vrea acest chip, acest fel de educație. Dimpotrivă, vrea ca de mici copii să învețe adevărul. Adevărul lui Hristos întărește faptul că, dacă îl lauzi pe un om, îl faci egoist. Omul egoist este un rătăcit, călăuzit de diavolul, de duhul cel rău. Astfel, crescând în egoism, întâia lui îndeletnicire este să-L tăgăduiască pe Dumnezeu și să fie un egoist inadaptabil în comunitate.

Trebuie să spui adevărul, să-l afle omul. Altfel îl întărești în neștiința lui. Când spui celuilalt adevărul, atunci el se orientează, ia aminte, îi ascultă și pe ceilalți, se înfrânează. Astfel, și copilului îi vei spune adevărul, îl vei certa, ca să-și dea seama că ceea ce face nu-i bine. Ce spune înțeleptul Solomon? *Cine cruță toiagul său își urăște copilul, iar cel care îl iubește îl ceartă la vreme* (Pildele lui Sol. 13, 24). Dar nu să-l bați cu bâta, căci atunci sărim dincolo de hotare și se întâmplă contrariul.

Prin lauda de mici, îi purtăm pe copiii noștri la egoism. Iar pe cel egoist poți să-l înșeli, e de-ajuns să-i spui că este bun, să-i umfli eul. Și așa îți spune: „A, acesta mă laudă, acesta este bun”. Acestea nu sunt lucruri corecte. Pentru că omul crește în egoism, încep încurcăturile înlăuntrul său, suferă, nu știe ce să facă. Pricina frământării sufletești este egoismul. Chiar și psihiatrul înșiși, dacă studiază acest lucru, vor vedea că egoistul este bolnav.

Niciodată nu trebuie să-i laudăm și să-i lingușim pe semenii noștri, ci să-i călăuzim către smerenie și către iubirea lui Dumnezeu. Și să nu căutăm noi să ne iubească, laudându-i pe ceilalți. Să învățăm să iubim, iar nu să cerem să fim iubiți. Să-i iubim pe toți și să facem jertfe cât putem mai mari, pentru toți frații cei întru Hristos, dezinteresat, fără să așteptăm laude și iubire de la ei. Aceștia vor face tot ceea ce Dumnezeu le va spune. Dacă și ei sunt creștini, vom da slavă lui Dumnezeu că ne-am întâlnit și i-am ajutat sau le-am spus un cuvânt bun.

Așa să-i povățuieți și pe copiii de la școală. Acesta este adevărul. Altfel devin inadptabili. Nu știu

unde merg și ce fac, iar pricina suntem noi, că i-am făcut așa. Nu i-am călăuzit spre adevăr, spre smerenie, spre iubirea lui Dumnezeu. I-am făcut egoiști, iar acum iată roada!

Există, însă, și copii care provin din părinți smeriți, și cărora li se vorbește de când sunt mici despre Dumnezeu și despre sfânta smerenie. Acești copii nu creează probleme semenilor lor. Nu se mânie când le arăți greșeala, ci se străduiesc să se îndrepte, și se roagă lui Dumnezeu să-i ajute să nu devină egoiști.

Eu, ce să vă spun, când am ajuns în Sfântul Munte am mers la niște Bătrâni tare sfinți. Aceștia niciodată nu mi-au spus „Bravo!”. Întotdeauna mă sfătuiau cum să-L iubesc pe Dumnezeu și cum să fiu întotdeauna smerit. Să-L chem pe Dumnezeu să mă întărească în sufletul meu și să-L iubesc mult. Nici n-am știut de acest „Bravo!”, nici nu l-am căutat. Dimpotrivă, mă strâmtoram că Bătrânii mei nu mă certau. Ziceam: „Mânca-m-ar Raiul, n-am găsit Bătrâni buni!”. Voiam să mă mustre, să mă certe, să se poarte aspru. Dacă aude vreun creștin ce vă spun eu acum, se pierde cu firea și nu le primește. Cu toate acestea, așa este bine - smerit, sincer.

Nici părinții mei nu mi-au spus niciodată „Bravo!”. Nici nu-l voiam. Pentru aceasta, tot ce făceam, făceam dezinteresat. Acum, că mă laudă oamenii, mă simt prost. Ce să vă spun... Mă atinge înăuntru când ceilalți îmi spun „Bravo!”. Dar nu m-am vătămat, fiindcă am învățat smerenia. Și acum, de ce nu vreau să fiu laudat? Pentru că știu că lauda îl face pe om găunos și alungă harul lui Dumnezeu. Iar harul lui Dumnezeu vine numai prin sfânta smerenie. Omul

smerit este omul desăvârșit. Nu sunt acestea frumoase!
Nu sunt adevărate?

Cui îi spui asta, va zice: „Ce spui, bunule, dacă nu-l lauzi pe copil nici nu poate citi, nici, nici...”. Dar aceasta se întâmplă pentru că așa suntem noi, și li facem așa și pe copii. Adică am rătăcit de la adevăr. Egoismul l-a scos pe om din Rai, este un mare rău. Primii oameni, Adam și Eva, erau simpli și smeriți, pentru aceea trăiau în Rai. Aveau, precum se spune în limbaj teologic, cele dintru început, adică harismele pe care Dumnezeu le-a dat la început, când l-a zidit pe om, adică viața, nemurirea, conștiința, stăpânirea peste sine, iubirea, smerenia și celelalte. Apoi diavolul a izbutit să-i înșele prin laudă. S-au umplut de egoism. Însă, firescul omului, așa cum l-a plăsmuit Dumnezeu, este smerenia. În vreme ce egoismul este ceva nefiresc, este boală, este împotriva firii.

Așadar, când noi umflăm în copil acest „super-eu” cu laudele, îi ațâțăm egoismul, îi facem mare rău. Îl facem mult mai ușor influențabil de lucrurile diavolești. Astfel, crescând, îl îndepărtăm de toate lucrurile de preț vieții. Nu credeți că aceasta este pricina pentru care copiii se pierd, pentru care oamenii se răzvrătesc? Este egoismul, pe care din fragedă vârstă părinții li l-au sădit. Diavolul este marele egoist, marele luceafăr. Adică îl trăim pe diavolul înlăuntrul nostru, îl trăim pe luceafăr. Nu trăim smerenie. Smerenia e a lui Dumnezeu, este ceva trebuincios sufletului omului. Este ceva organic. Iar când lipsește, este ca și când ar lipsi inima din organism. Inima dă viață organismului, iar smerenia dă viață sufletului. Prin egoism, omul este

de partea duhului celui rău, adică se dezvoltă cu duhul cel rău, nu cu cel bun.

Asta a izbutit diavolul să facă. A făcut pământul labirint, ca să nu ne mai putem înțelege între noi. Ce să fie toate acestea pe care le-am pățit, și nu ne dăm seama? Vedeți cum ne-am înșelat? Am făcut pământul nostru și epoca noastră o adevărată clinică de psihiatrie! Și nu ne dăm seama de greșală. Toți ne mirăm: „Ce-am devenit, unde mergem, de ce copiii noștri au apucat-o pe un astfel de drum, de ce-au plecat de acasă, de ce au părăsit viața, școala? De ce se-ntâmplă asta?” Diavolul a izbutit să se facă pe sine nevăzut și să-i facă pe oameni să-l numească în alte feluri. Doctorii, psihologii spun deseori, când un om pătimește: „A, ai o nevroză! A, ai o angoasă!” și altele asemenea. Nu pot pricepe că diavolul răscolește și tulbură în om egoismul. Și totuși diavolul există, este duhul răutății. Dacă spunem că nu există, este ca și când am tăgădui Evanghelia, care vorbește despre el. Acesta este vrăjmașul nostru, cel ce ne luptă toată viața, potrivnicul lui Hristos, de aceea se numește și antihrist. Hristos a venit pe pământ ca să ne scape de diavolul și să ne dăruiască mântuirea.

Drept aceea, trebuie să-i învățăm pe copii să trăiască smerit și simplu, să nu caute lauda și pe „Bravo!”. Să-i învățăm că există smerenia, care este sănătatea vieții.

Concepția societății contemporane face rău copiilor. Ea are altă psihologie, altă pedagogie, care se adresează copiilor ateilor. Această concepție duce la samavolnicie. Și vedeți roadele la copii și la tineri. Tinerii strigă astăzi, zicând: «Trebuie să ne înțelegeți!».

Însă nu trebuie să mergem noi la ei. Dimpotrivă, ne vom ruga pentru ei, vom spune ce-i bine, vom trăi binele, îl vom propovădui, dar nu ne vom adapta duhului lor. Să nu stricăm măreția credinței noastre. Nu se cuvine ca, încercând să-i ajutăm, să dobândim felul lor de a gândi. Trebuie să fim cine suntem, și să propovăduim adevărul, lumina.

De la Părinți vor învăța copiii. Învățătura Părinților le va arăta cele despre spovedanie, patimi, răutăți, cum au biruit sfinții răul înlăuntrul lor. Iar noi ne vom ruga ca Dumnezeu să Se sălășluiască înlăuntrul lor.

Despre gândurile inimii

*„Totdeauna să vă rugați cu iubire
pentru frații noștri.”*

Să avem în sufletul nostru sfințenie și iubire

Omul are asemenea puteri, încât poate răspândi în jurul său binele sau răul. Aceste lucruri sunt foarte subțiri. Este nevoie de multă băgare de seamă. Trebuie să vedem întru bunătate fiecare lucru. Nimic rău să nu gândim despre ceilalți. Chiar și o privire, chiar și un suspin lucrează asupra semenilor noștri. Până și cea mai mică răzvrătire face rău. Să avem în sufletul nostru sfințenie și iubire, pe acestea să le răspândim la rându-ne.

Să fim cu luare aminte să nu ne aprindem din pricina oamenilor care ne vatămă; numai să ne rugăm pentru ei cu iubire. Orice ar face semenul nostru, niciodată să nu gândim rău despre el. Totdeauna să ne rugăm cu iubire. Totdeauna să cugetăm binele. Vedeți pe întâiul mucenic Ștefan. Se ruga: *Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta* (Fapte 7, 60). Același lucru trebuie să-l facem și noi.

Nu trebuie niciodată să gândim despre celălalt că-i va da Dumnezeu vreun rău, sau că-l va pedepsi

Însă nu trebuie să mergem noi la ei. Dimpotrivă, ne vom ruga pentru ei, vom spune ce-i bine, vom trăi binele, îl vom propovădui, dar nu ne vom adapta duhului lor. Să nu stricăm măreția credinței noastre. Nu se cuvine ca, încercând să-i ajutăm, să dobândim felul lor de a gândi. Trebuie să fim cine suntem, și să propovăduim adevărul, lumina.

De la Părinți vor învăța copiii. Învățătura Părinților le va arăta cele despre spovedanie, patimi, răutăți, cum au biruit sfinții răul înlăuntrul lor. Iar noi ne vom ruga ca Dumnezeu să Se sălășluiască înlăuntrul lor.

Despre gândurile inimii

„Totdeauna să vă rugați cu iubire pentru frații noștri.”

Să avem în sufletul nostru sfințenie și iubire

Omul are asemenea puteri, încât poate răspândi în jurul său binele sau răul. Aceste lucruri sunt foarte subțiri. Este nevoie de multă băgare de seamă. Trebuie să vedem întru bunățate fiecare lucru. Nimic rău să nu gândim despre ceilalți. Chiar și o privire, chiar și un suspin lucrează asupra semenilor noștri. Până și cea mai mică răzvrătire face rău. Să avem în sufletul nostru sfințenie și iubire, pe acestea să le răspândim la rându-ne.

Să fim cu luare aminte să nu ne aprindem din pricina oamenilor care ne vatămă; numai să ne rugăm pentru ei cu iubire. Orice ar face semenul nostru, niciodată să nu gândim rău despre el. Totdeauna să ne rugăm cu iubire. Totdeauna să cugetăm binele. Vedeți pe întâiul mucenic Ștefan. Se ruga: *Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta* (Fapte 7, 60). Același lucru trebuie să-l facem și noi.

Nu trebuie niciodată să gândim despre celălalt că-i va da Dumnezeu vreun rău, sau că-l va pedepsi

pentru păcatul său. Acest gând aduce foarte mult rău, fără ca noi să ne dăm seama. De multe ori ne aprindem și zicem celui alt: „Nu te temi de dreptatea lui Dumnezeu, nu te temi că are să te pedepsească”. Altădată zicem: „Nu se poate, Dumnezeu o să te pedepsească pentru ce-ai făcut”, sau „Dumnezeul meu, să nu faci rău acestui om pentru ce mi-a făcut”, ori „Să nu pățească acest lucru cutare”.

În toate aceste cazuri, avem în adâncul nostru dorința ca celălalt să fie pedepsit. Însă, în loc să mărturisim mânia noastră pentru greșeala lui, înfățișăm altfel tulburarea noastră și, chipurile, ne rugăm lui Dumnezeu pentru el. Însă, de fapt, noi îl blestemăm pe fratele.

Iar dacă, în loc de a ne ruga, zicem: „Să-ți răsplătească Dumnezeu pentru răul pe care mi l-ai făcut”, și atunci ne rugăm să-l pedepsească Dumnezeu. Chiar și când zicem „vede Dumnezeu”, pornirea sufletului nostru lucrează într-un chip tainic, înrăuște sufletul semenului nostru și acesta pătimește un rău.

Când ne gândim la rău, o oarecare putere rea iese dinlăuntrul nostru și se transmite celui alt, precum se transmite vocea prin undele sonore, și cu adevărat celălalt pățește un rău. Se întâmplă ceva ca un deochi, atunci când omul are pentru ceilalți gânduri rele. Aceasta se lucrează din tulburarea noastră. Noi transmitem în chip tainic răutatea noastră. Nu Dumnezeu este pricina răului, ci răutatea oamenilor. Nu Dumnezeu pedepsește, ci reaua noastră dispoziție se transmite în sufletul celui alt în chip tainic și aduce răul. Hristos nu voiește niciodată răul. Dimpotrivă, El

poruncește: *Binecuvântați pe cei ce vă blestemă...* (Matei 5, 44).

Deochiul este un lucru foarte rău. Este influența rea ce se lucrează atunci când cineva invidiază sau râvnește ceva sau pe cineva. E nevoie de multă luare aminte. Invidia face mult rău celui alt. Celui ce deoache nici nu-i trece prin minte că face rău. Ați văzut ce spune și Vechiul Legământ? Căci *vraja viciului întunecă cele bune* (Înț. lui Sol. 4, 12).

Însă, când celălalt este om al lui Dumnezeu și se spovedește și se împărtășește, și are asupra lui semnul crucii, nu se atinge de el nimic. Toți demonii de-ar cădea asupra lui, nu izbândesc nimic.

„Sunetul șoptelor nu-i scapă”

Există înlăuntrul nostru o latură a sufletului care se cheamă „morală”. Această „morală”, când vede pe cineva abătându-se, se răzvrătește, în vreme ce de multe ori cel care judecă făcuse el însuși aceeași abatere. Nu se îngrijește însă de sine, ci de celălalt. Iar Dumnezeu nu vrea asta. Spune Hristos în Evanghelie: *Deci tu, cel ce înveți pe altul, pe tine nu te înveți? Tu, cel care propovăduiești: Să nu furi – tocmai tu furi?* (Rom. 2, 21). Poate că nu furăm, dar ucidem; îl osândim pe celălalt, iar nu pe noi. Spunem, de pildă: „Trebuia să faci asta; n-ai făcut-o, uite ce-ai pățit!” De fapt, dorim ca celălalt să pățească rău. Când ne gândim la rău, atunci poate într-adevăr să se întâmple. Într-un chip tainic și nevăzut, micșorăm în celălalt puterea de a merge spre bine, îi facem rău. Putem deveni pricină

pentru care el să se îmbolnăvească, să-și piardă slujba, averea și celelalte. În acest chip nu facem rău numai aproapelui nostru, ci și nouă înșine, căci ne îndepărtăm de harul lui Dumnezeu. Și atunci ne rugăm, dar nu suntem ascultați. „Cerem și nu primim.” De ce? Ne-am gândit vreodată? *Pentru că cerem rău*⁶⁵. Trebuie să găsim chipul de a tămădui înclinarea cea rea care există în noi, aceea de a simți și a gândi rău despre celălalt.

Se poate ca cineva să spună: „Așa cum se poartă cutare, va fi pedepsit de Dumnezeu”, și să creadă că o spune fără răutate. Este, însă, un lucru foarte subțire să poată cineva desluși dacă are sau nu are răutate. Nu se vede limpede. Este un lucru foarte tainic, ce ascunde sufletul nostru și felul cum poate aceasta să influențeze persoanele și lucrurile.

Nu se întâmplă același lucru dacă spunem cu teamă că celălalt nu trăiește bine, și ne rugăm ca Dumnezeu să-l ajute și să-i dea pocăință; adică, nici nu zicem, și nici nu dorim lăuntric să-l pedepsească Dumnezeu pentru ceea ce face. Atunci nu numai că nu facem rău aproapelui nostru, dar îi facem și bine. Când cineva se roagă pentru aproapele său, o putere bună izvorăște din el către fratele, îl vindecă, îi dă putere și viață. Este o taină cum pleacă de la noi această putere. Însă, într-adevăr, cel care are înlăuntru lui binele, trimite această putere bună și celorlalți, în chip tainic și lin. Trimite aproapelui său lumină care creează un cerc de apărare în jurul lui, și îl păzește de rău. Când avem către celălalt bună dorire și ne rugăm, îl tămăduim pe fratele și îl ajutăm să meargă spre Dumnezeu.

Există o viață nevăzută - viața sufletului. Aceasta are mare putere și-l poate înrâuri pe celălalt, chiar și dacă ne despart kilometri. La fel se întâmplă și cu blestemul, care este o putere ce lucrează răul. Iarăși, dacă ne rugăm pentru cineva cu iubire, oricâtă distanță ne-ar despărți, binele se transmite. Nici binele nici răul nu sunt influențate de distanță. Putem să le trimitem la distanțe uriașe. O spune înțeleptul Solomon: *Sunetul șoaptelor nu-i scapă*⁶⁶. Sunetul sufletului nostru ajunge în chip tainic și-l influențează pe celălalt, chiar și dacă nu spunem nici un cuvânt. Și fără să vorbim, putem să transmitem binele sau răul, oricâtă distanță ne-ar despărți de aproapele. Ceea ce nu se rostește are de obicei mai mare putere decât cuvintele.

***„Preasfântă Stăpâna mea,
fă-l să slăvească numele tău!”***

Ascultați ceva din ce mi s-a întâmplat mie. Odată mergeam în satul meu, trecând prin Halkida. Către stația de tren din Halkida văd un copil care era urcat într-o căruță și se străduia să traverseze liniile de tren. Nu-l asculta calul, și a început să hulească pe Preacurata Fecioară. M-am întristat foarte tare în acea clipă, și îndată am spus: „Preasfântă Stăpâna mea, fă-l să slăvească numele tău, rogu-te!”. În cinci minute căruța s-a răsturnat și l-a prins sub ea. S-a spart butoiul care era în ea, iar mustul din butoi curgea pe capul copilului. Copilul s-a apucat cu mâinile de cap și, tremurând, a început să strige: „Preasfântă Maică,

⁶⁵ Cf. Iacov 4, 3.

⁶⁶ Cf. Înțelepciunea lui Solomon 1, 10.

Preasfântă Maică, Preasfântă Maică!!!". Eu, mai sus, văzându-l, plângeam și ziceam Preacuratei noastre: „Preasfântă Stăpâna mea, de ce-ai făcut așa? Eu am zis să slăvească numele tău, dar nu în felul acesta”. Mi-a părut rău de copil. M-am pocăit, căci m-am făcut pricină pentru tot ce-a pățit. Eu socoteam că am spus cu bunătate acea rugăciune către Preacurata, când l-am auzit hulind numele ei, însă în sufletul meu poate că se născuse tainic și o oarecare tulburare.

O să vă mai povestesc o întâmplare, să vă minunați. Nu-i nimic din închipuirea mea. Tot ce vă spun e adevărat. Ascultați.

Cândva, o doamnă a vizitat-o într-o după-amiază pe o prietenă de-a ei. În salon se găsea o frumoasă vază japoneză, de preț, plină de flori.

- Ce vază frumoasă! Când ai cumpărat-o?

- Mi-a adus-o bărbatul meu, a spus aceea.

În ziua următoare, la opt dimineața, doamna care făcuse vizita și-a amintit de vază în timp ce-și bea cafeaua împreună cu soțul ei. Îi făcuse mare impresie. Zice, deci, soțului ei cu minunare:

- Ce să-ți spun de prietena mea! I-a adus soțul ei o foarte frumoasă vază japoneză, în multe culori, cu scene frumoase; împodobeste frumos salonul.

În aceeași zi a mers din nou la prietena ei pentru o treabă oarecare. A văzut că vaza lipsea. Îi zice:

- Ce-ai făcut cu vaza?

- Ce să-ți spun... Azi de dimineață, pe la opt, așa cum eram liniștită în cameră, aud un puternic „crac!” și vaza s-a făcut bucățele. Așa, singură, fără să

umple nimeni la ea, fără s-o miște cineva, fără să bată vântul!

Doamna n-a spus nimic la început. Apoi îi zice:

- Ce să-ți spun... La ora opt beam cu soțul meu cafea și, cu minunare și bucurie, i-am vorbit despre vaza ta. Am descris-o cu multă ardoare. Ce să spun, crezi c-a lucrat vreo putere rea? Asta s-ar fi întâmplat dacă nu te iubeam.

Însă, asta a fost. Nu și-a dat seama că înlăuntrul ei avea răutate. Aceasta a fost invidie, deochi. Puterea cea rea se transmite, oricât de departe am fi. Aceasta este o taină. Nu există distanțe. De-asta s-a spart vaza. Mi-aduc aminte și de altceva, care s-a întâmplat tot din invidie.

O soacră era foarte geloasă pe nora ei. Nu voia să vadă la ea nici un bine. Într-o zi, nora a cumpărat o pânză imprimată frumoasă, pentru haine. Soacra a văzut-o și a invidiat-o. Nora a încuiat pânza într-un cuțar, în partea de jos, sub celelalte haine, până să vină ziua în care trebuia să-l dea croitoresei. A venit și acea zi. Nora s-a dus să scoată pânza și, ce să vadă! Tot materialul era forfecat din aproape în aproape, de nefolosit. Și cu toate astea, cuțărul a fost încuiat!

Puterea cea rea nu are bariere, nu se împiedică de încuietori și distanțe. Puterea cea rea poate să distrugă și un automobil, fără ca acesta să aibă vreun defect.

**Cu Duhul lui Dumnezeu, ajungem
să nu mai putem săvârși
nici un păcat**

Ați înțeles, deci, că gândurile noastre rele, reaua noastră dispoziție îi influențează pe ceilalți? Pentru aceasta trebuie să aflăm chipul de a curăți adâncul sinelui nostru de orice răutate. Când sufletul nostru este sfințit, el răspândește binele. Trimitem atunci iubirea noastră în tăcere, fără să rostim cuvinte.

De bună seamă, aceasta este puțin mai greu la început. Aduceți-vă aminte de Apostolul Pavel: *Căci nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvârșesc* (Rom. 7, 19). Și mai departe: *Dar văd în mădularele mele o altă lege, luptându-se împotriva legii minții mele și făcându-mă rob legii păcatului, care este în mădularele mele. Om nenorocit ce sunt! Cine mă va izbăvi de trupul morții acesteia?* (Rom. 7, 23-24). Era foarte neputincios atunci, și nu putea să facă binele, deși o dorea foarte mult.

Acestea le spunea la început. Însă, când încet-încet s-a dăruit iubirii și adorării lui Dumnezeu, atunci, văzând pomirea sa, Dumnezeu a intrat și s-a sălășluit întru el harul dumnezeiesc. Astfel a izbutit să-L trăiască pe Hristos. A intrat Hristos însuși înlăuntrul său, iar cel ce mai înainte zicea „Nu pot să fac binele, deși îl doresc”, a izbutit, prin harul lui Dumnezeu, să ajungă neputincios în a mai săvârși răul. La început nu era în stare să facă binele, iar apoi, după ce a venit Hristos înlăuntrul lui, a ajuns să nu mai poată face răul. Și chiar striga: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în*

mine (Gal. 2, 20). O spunea, propovăduia cu tărie – „Îl am în mine pe Hristos”, în vreme ce înainte spunea „Voiam să fac binele, dar nu puteam”. Unde a fugit *Om nenorocit ce sunt!?* S-a dus! Harul și-a făcut lucrarea înlăuntrul lui. Din nenorocit a devenit plin de har. După ce s-a smerit, l-a plinit harul.

Ați înțeles? Toți, prin Duhul lui Dumnezeu, ajungem să nu mai putem săvârși nici un păcat. Ne arătăm neputincioși spre păcat, fiindcă înlăuntrul nostru trăiește Hristos. Nu mai suntem în stare decât de bine. Astfel vom smulge harul lui Dumnezeu, ne vom îndumnezei. Dacă ne dăruim aceloră, dacă ne dăruim lui Hristos, atunci toate se vor preface, se vor preschimba. Mânia, iușimea, invidia, gelozia, mânierea, judecata, nemulțumirea, melancolia, întristarea, toate vor deveni iubire, bucurie, ardoare, dragoste dumnezeiască. Rai!

Despre zidire

„Toate cele dinprejurul nostru sunt picături izvorâte din iubirea lui Dumnezeu.”

Frumusețile naturii sunt micile iubiri care ne călăuzesc spre marea iubire, spre Hristos

Să vă bucurați de toate cele ce ne înconjoară. Toate ne învață și ne călăuzesc spre Dumnezeu. Toate împrejurul nostru sunt picături care izvorăsc din iubirea lui Dumnezeu. Cele însuflețite și cele neînsuflețite, și plantele, și animalele, și păsările, și munții, și mările, și apusurile de soare, și cerul înstelat. Sunt micile iubiri prin mijlocirea cărora ajungem la iubirea cea mare, la Hristos. Florile, de pildă, au darul lor, ne învață prin mireasma lor, prin măreția lor. Ne vorbesc despre iubirea lui Dumnezeu. Își răspândesc mireasma lor, frumusețea lor, și celor păcătoși și celor drești.

Ca să devină cineva creștin, trebuie să aibă suflet poetic, trebuie să fie poet. Hristos nu voiește lângă El sufletele „grosolane”. Creștinul, chiar și numai când iubește, este poet, petrece în poezie. Inimile

poetice îmbrățișează iubirea, o așează înlăuntrul lor, o simt în adâncuri.

Să vă folosiți de clipele frumoase. Clipele frumoase apleacă sufletul spre rugăciune, îl fac subțire, nobil, poetic. Treziți-vă dimineața, să vedeți răsăritul soarelui îmbrăcat în porfiră. Atunci când v-a însuflețit vreun peisaj frumos, o bisericuță, ceva frumos, să nu rămâneți la acestea, mergeți mai departe, la doxologia pentru toate cele frumoase, pentru a-L trăi pe singurul Frumos. Toate sunt sfinte - și marea, și îmbăierea, și mâncarea. Să vă bucurați de toate. Toate ne îmbogățesc, toate ne călăuzesc spre marea iubire, toate ne călăuzesc spre Hristos.

Să luați aminte la câte a făcut omul - casele, clădirile mari și mici, orașele, satele, oamenii, civilizația noastră. Să întrebați, să vă întregiți cunoștințele despre orice, să nu stați nepăsători. Aceasta vă ajută la o mai adâncă cercetare a minunățiilor lui Dumnezeu. Toate devin prilejuri de a ne lega cu toate și cu toți. Devin pricini de mulțumire și de rugăciune către Domnul a toate. Să trăiți în mijlocul naturii, al tuturor. Natura este taina Evangheliei. Însă, când nu are cineva har lăuntric, nu-l folosește natura. Natura ne trezește, dar nu ne poate duce în Rai.

Negustorul duhovnicesc, cel ce are Duhul lui Dumnezeu, ia aminte peste tot pe unde trece, este tot numai ochi, numai miros. Toate simțurile lui trăiesc, dar trăiesc în Duhul lui Dumnezeu. El se osebește de ceilalți. Pe toate le vede și pe toate le aude; vede păsările, pietrele, fluturii... Trece pe undeva, simte totul, o mireasmă, de pildă. Trăiește în mijlocul

tuturor; în fluturi, în albine, în toate celelalte. Harul îl face să fie cu luare aminte. Vrea să fie împreună cu toate.

A, ce să vă spun! Am trăit asta când m-a cercetat harul dumnezeiesc în Sfântul Munte. Mi-aduc aminte de privighetoarea triluind printre copaci, cu aripile date pe spate ca să aibă putere. Măi, măi! Să fi avut un păhăruț cu apă, să-i fi dat să mai bea, să-și ostoiască setea... De ce să triluiască așa privighetoarea, de ce? Însă și ea își simte trilul, se bucură de el, de aceea triluieste.

Mă însuflețeau mult păsărelele în pădure. Să mergeți odată la Kallisia să ascultați privighetorile. Inimă de piatră să ai, și tot ești mișcat. Cum să nu simți că ești împreună cu toate? Să vă adânciți în țelul vostru. Țelul este așezat de Făcătorul nostru. Faptul că zidirea are un țel arată măreția lui Dumnezeu și pronia Lui. Această menire a lui Dumnezeu pentru noi, oamenii, se manifestă altfel. Avem libertate, rațiune.

Am întocmit într-o zi un plan pentru cele de aici. Să fac o cisternă între pini și să pun un bazin de doi metri cubi de apă și să fie automat, să dea apă. Atunci vor veni privighetorile, care tânjesc mult după apă, musculițele și muștele...

Cândva, atunci când eram la Kallisia, mă întorceam la mânăstire după o boală, și doamna Maria, ciobănița, a venit să mă ia cu măgărușul. Pe drum am întrebat-o:

- Doamnă Maria, cum sunt frumusețile acelea, livezile, culorile, fluturii, miresmele, privighetorile?
- Nimic, îmi zice, nu e nimic.
- Da? îi zic. Este luna mai și nu e nimic?

- Nimic! Îmi răspunde.
Peste puțin am întâlnit de toate – flori, mirese,
fluturi.

- Ei, doamna Maria, acum ce ziceți?

- A, n-am fost atentă la ele!

Înaintând, am ajuns la Platani. Privighetorile
cântau.

- Doamna Maria, mi-ați spus minciuni!

- Nu, mi-a zis. N-am fost atentă la ele deloc!

Și eu la început eram „grosolan”, nu-mi dădeam
seama. Apoi Dumnezeu mi-a dat harul. Atunci toate s-au
schimbat. Asta s-a întâmplat după ce am deprins
ascultarea.

***Rugăciune este să te apropii de
fiecare făptură a lui
Dumnezeu cu iubire***

Rugăciune este să te apropii de fiecare făptură a
lui Dumnezeu cu iubire și să trăiești împreună cu toate,
chiar și cu cele sălbatice, în armonie. Aceasta doresc și
mă străduiesc să o pun în faptă. Ascultați să vă spun
ceva care are legătură cu asta.

Cu câțva timp în urmă, cineva mi-a dăruit un
papagal. În primele zile era foarte nesupus și sălbatic.
Nu te puteai apropia de el, era gata să-ți taie mâna cu
ciocul. Voiam, deci, să-l îmblânzesc cu harul lui
Dumnezeu și cu rugăciunea. Ziceam „Doamne Iisuse
Hristoase, miluiește-mă”, lăuntric sau cu voce tare, și
cu o vârguță îl atingeam pe spate, în vreme ce
papagalul se afla în colivia lui. Am făcut această

mișcare de trei ori, cu atenție. În după-amiaza aceleiași
zile am făcut la fel. În ziua următoare, de asemenea, la
fel. După puține zile îl atingeam cu vârguța pe cap,
zicând lin „Doamne Iisuse...”. Tot timpul cu atenție, să
nu se mânie pasărea. Această mișcare n-am făcut-o
mult timp. După puține zile, îl atingeam pe cap și
coboram cu vârguța pe spate, până la coadă. Dacă n-am
văzut nici o împotrivire, am început să-i pun vârguța la
gât și-l mângâiam pe piept în jos, lin, ca să nu-l scot
din sărite, și rostind totdeauna rugăciunea. Apoi am
prins îndrăzneală, am lăsat vârguța, am luat un creion
și am făcut aceleași mișcări. În cele din urmă, am lăsat
creionul și am început să folosesc mâna. Se ivise deja
familiaritatea, așa că l-am scos afară din colivie și se
urca pe umărul meu. Ne plimbam pe hol împreună. Și
când stăteam la masă, venea și mâncam împreună. Dar
l-am pierdut. Într-o zi a venit un preot cu mulți copii,
iar aceștia au deschis colivia și papagalul a fugit.

După ceva timp ne-au adus alt papagal, acesta
pe care îl avem acum. Sălbatic și acesta, ca și cel dintâi.
În același fel, lin și cu rugăciune, l-am îmblânzit și pe
acesta. A început încet-încet să spună diferite cuvinte,
să strige nume, să iasă din colivia lui, să se urce pe
mine, să mănânce împreună cu mine. Când iese afară,
îi pun zăvorul și el stă pe colivie. Când vreau să intre
iar înăuntru, îi arăt printr-un semn să coboare și să intre.
Atunci merge, trage zăvorul și intră. Este însă egoist, și
vrea să fii atent la el, să-i vorbești cu dulceață, să nu-l
disprețuiești. Este mai cu seamă gelos, și de aceea nu
vrea să-i vorbești altuia, nici să iubești pe altcineva.
Altfel se mânie rău. Acum, că am dobândit mare
prietenie, a învățat nu numai cuvinte și nume, ci zice și

rugăciunea: „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”. Spune, de asemenea, „Născătoare de Dumnezeu Fecioară, bucură-te, ceea ce ești plină de har, Marie, Domnul este cu tine”, „Dumnezeu este bun”, „Dumnezeu este foarte bun”, cântă și „Doamne miluiește” ș.a.

Acum vreau să împlânzesc și un vultur. L-am găsit în nordul Evviei. Acolo unde mă duc și mă odihnesc, un pic mai sus, am găsit un loc pe care l-am numit „cuib de vultur”. Nu i-am dat acest nume întâmplător. Este foarte greu să ajungi acolo. Este o prăpastie stâncoasă, iar jos – Egeea. Când atmosfera este bună, de acolo se vede Kavsokalivia din Sfântul Munte.

Într-o zi am văzut acolo un vultur cu aripile deschise. Doi metri și jumătate! Fiară! Trecea pe deasupra noastră fără să bată deloc din aripi, liniștit. Am urzit un plan: precum am împlânzit papagalul, să împlânzesc și vulturul. Și cred că, dacă ajută Dumnezeu, vom deveni prieteni cu vulturul. O s-o facem într-o sfințenie. Și păsările vor să se roage. Le place citirea. Vulturului îi place și carnea.

Să vă mai spun ceva.

A venit odată o femeie, doamna Leni, acolo unde mă duc eu în pustie, în nordul Evviei, și mi-a adus căpřițele ei. Mi-a spus:

- Poți să faci o rugăciune și pentru caprele mele, că nu merg bine?

M-am ridicat. Au venit singure, n-a fost nevoie să mi le aducă. Mi-am întins mâinile și am citit o rugăciune. Au venit lângă mine, au ridicat căpșoarele și mă priveau. Un țap s-a apropiat mai mult, s-a aplecat

și mi-a sărutat mâna. Voia să-l mângâi. L-am mângâiat, a fost mulțumit. M-au înconjurat toate și mă priveau în față. Le-am binecuvântat. Eu vorbeam, mă rugam.

Cândva am avut un câine. Dacă mă vedea afară, venea... pap! – îmi săruta mâna, mă umplea de bale și fugea, ca să nu-l cert.

***Cel ce are înțelepciunea
cea dumnezeiască,
le privește pe toate cu iubire***

Toate cele ce țin de natură ne ajută mult în viața duhovnicească, atunci când sunt cu harul lui Dumnezeu. Eu, când simt armonia naturii, plâng într-una. De ce să nu avem poftă de viață? Să o trăim în Duhul lui Dumnezeu, în Duhul adevărului. Cel ce are Duhul lui Dumnezeu, cel ce are înțelepciunea cea dumnezeiască, le privește pe toate cu iubirea lui Dumnezeu, și ia aminte la toate. Înțelepciunea lui Dumnezeu îl face să le stăpânească pe toate și să se bucure de toate.

Despre boală

„Simt boala ca iubire a lui Hristos.”

***„Hristoase al meu,
iubirea Ta nu are hotar!”***

Mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a dat multe boli⁶⁷. De multe ori îi spun: „Hristoase al meu, iubirea Ta nu are hotar!”. E o minune cum de mai trăiesc. Printre alte boli ale mele, am și cancer la hipofiză. S-a făcut acolo o tumoare care crește și apasă pe nervul optic. De-asta nu mai văd acum. Mă doare înfricoșător. Mă rog, însă, ridicând Crucea lui Hristos cu răbdare. Vedeți inima mea cum este? S-a mărit, nu mai este cum era. Este tot din pricina cancerului de la cap. Și cu cât merg, o să se înrăutățească. Se va mai mări, o să-mi fie greu să vorbesc. Mă doare mult, sufăr, dar este foarte frumoasă boala mea. O simt ca iubire a lui Hristos. Mă străpung la inimă și mulțumesc lui Dumnezeu. Este

⁶⁷ Cuviosul Bătrân a suferit de următoarele boli: infarct miocardic, insuficiență renală cronică, ulcer cu nișă (cu repetate gastroragii), cataractă, herpes zosterial pe față, dermatidă stafilococică pe mână, hernie inghinală (cu dese strangulări), gușă endemică cronică, adenom la hipofiză.

pentru păcatele mele. Sunt păcătos și Dumnezeu Se străduiește să mă curățească.

Atunci când eram de șaisprezece ani, Îl rugam pe Dumnezeu să-mi dea o boală grea, un cancer, ca să mă doară pentru iubirea Lui și să-L slăvesc în durere. Multă vreme m-am rugat așa. Dar Bătrânul meu mi-a spus că asta este egoism și astfel Îl constrâng pe Dumnezeu. Dumnezeu știe ce-o să facă. Așa că n-am mai stăruit. Vedeți însă că Dumnezeu n-a uitat cererea mea și mi-a dat această binefacere după atâția ani!

Acum nu-L rog pe Dumnezeu să-mi ia ce l-am cerut. Mă bucur că o am, ca să fiu și eu părtaș la Patimile Lui, din multa mea iubire. Am certarea lui Dumnezeu. *Căci pe cine îl iubește, Domnul îl ceartă* (Evr. 12, 6). Boala mea este o deosebită bunăvoință a lui Dumnezeu, Care mă cheamă să pătrund în taina iubirii Lui și prin harul Lui să mă străduiesc să-l răspund. Dar eu nu sunt vrednic. O să-mi spuneți: „Toate astea pe care ți le descoperă Dumnezeu nu te fac vrednic?” Acestea mă judecă. Pentru că ele sunt ale harului lui Dumnezeu. Nu-i nimic al meu. Dumnezeu mi-a dat multe harisme, dar eu nu am răspuns, m-am dovedit nevrednic. Strădania, însă, n-am părăsit-o. Poate că Dumnezeu o să-mi dea ajutorul Lui, ca să mă dăruiesc iubirii Sale.

Pentru aceasta nu mă rog ca să mă facă Dumnezeu bine. Mă rog să mă facă bun. Sunt încredințat că Dumnezeu știe că mă rog. Însă mă rog pentru sufletul meu, ca să-mi ierte păcatele. Nu iau medicamente, nici n-am mers la operație, nici la analize. O să-L las pe Dumnezeu să rânduiască. Singurul lucru pe care îl fac este să mă străduiesc să

devin bun. Asta să vă rugați pentru mine. Harul lui Dumnezeu mă ține. Mă străduiesc să mă dăruiesc lui Hristos, să mă apropii de Hristos, să mă unesc cu Hristos. Asta o doresc, dar n-am izbândit-o încă – n-o spun din smerenie. Dar nu-mi pierd îndrăzneala. Stărui. Mă rog să-mi ierte Dumnezeu păcatele. Am auzit pe mulți spunând: „Nu pot să mă rog”. Eu așa ceva n-am pățit. Numai în ziua neascultării mele în Sfântul Munte am pățit asta.

Nu mă frământă dacă și cât trăiesc. Asta am lăsat-o în seama iubirii lui Dumnezeu. Se întâmplă de multe ori ca cineva să nu vrea să-și aducă aminte de moarte. Este pentru că dorește viața. Aceasta este, dintr-un punct de vedere, o dovadă a nemuririi sufletului. Însă, *și dacă trăim, și dacă murim, ai Domnului suntem* (Rom. 14, 8). Moartea este puntea care ne va duce la Hristos. Îndată ce închidem ochii, îi vom deschide în veșnicie. Ne vom înfățișa înaintea lui Hristos. În cealaltă viață vom trăi „mai întipărit” harul lui Dumnezeu.

Am simțit o mare bucurie la gândul că-L voi întâlni pe Domnul

Cândva ajunsesem pe patul de moarte⁶⁸. Pățisem o înfricoșătoare hemoragie gastrică datorită cortizonului pe care mi l-au dat la spital, când am făcut operația la ochiul pe care, în cele din urmă, l-am pierdut. Atunci locuiam într-o colibioară; încă nu zidisem mânăstirea. Din pricina istovirii, nu știam când

⁶⁸ Întâmplarea s-a petrecut în anul 1983.

e noapte și când este zi. Am ajuns la moarte și, totuși, am trăit. Am slăbit mult. Mi s-a tăiat pofta de mâncare. Trei luni de zile am trăit cu trei linguri de lapte pe zi. Am fost salvat de-o capră!

Trăiam cu gândul plecării. Am simțit o mare bucurie la gândul că-L voi întâlni pe Domnul. Aveam adânc înlăuntrul meu simțământul prezenței lui Dumnezeu. Și Dumnezeu a voit atunci să mă întărească și să mă mângâie cu ceva preabinecuvântat. De fiecare dată când simțeam că-mi iese sufletul, vedeam pe cer o stea care răspândea de jur-împrejur raze preadulci. Era strălucitoare și foarte dulce. Era foarte frumoasă! Lumina ei avea multă dulceață. Era de un albastru deschis, ca diamantul, ca o piatră de mult preț. De câte ori o vedeam, mă umplea de mângâiere și bucurie, căci înlăuntrul acestei stele simțeam că este toată Biserica, Dumnezeu Cel în Treime, Preasfânta Fecioară, îngerii, sfinții. Aveam simțământul că acolo erau toți ai mei, sufletele tuturor celor iubiți ai mei, ale Bătrânilor mei. Credeam că, atunci când voi pleca din această viață, voi merge și eu pe acea stea, nu pentru virtuțile mele, ci pentru iubirea lui Dumnezeu. Voiam să cred că Dumnezeu, Care mă iubește, îmi arată acea stea ca să-mi spună: „Te aștept!”

Nu voiam să mă gândesc la iad, la vămi. Nu-mi aminteam de păcatele mele, deși aveam multe. Le-am lăsat în urmă. Îmi aminteam numai de iubirea lui Dumnezeu și mă bucuram. Și mă rugam: „Pentru iubirea Ta, Dumnezeul meu, să fiu și eu acolo. Însă, dacă pentru păcatele mele trebuie să merg în iad, atunci să mă așeze iubirea Ta oriunde voiește. Ajunge să fiu împreună cu Tine”. Atâția ani am trăit în pustie

mângâierea lui Hristos. Ziceam întru sine: „Dacă merg sus în cer și Dumnezeu îmi zice: «*Prietene, cum ai intrat aici fără haină de nuntă?*» (Matei 22, 12) Ce cauți aici?», o să-l spun: «Tot ce voiești Tu, Domnul meu, tot ce voiește iubirea Ta, unde vrea iubirea Ta să mă așeze. Mă predau iubirii Tale. Dacă voiești să mă așezi în iad, așează-mă, destul îmi este să nu pierd iubirea Ta!».”

Aveam simțământul păcătoșeniei mele; de aceea rosteam neîncetat înlăuntrul meu rugăciunea Sfântului Simeon Noul Teolog:

„Știu, Mântuitorule, că altul ca mine n-a greșit Ție, nici a făcut faptele pe care le-am făcut eu. Dar și aceasta știu, că mărimea greșelilor mele și mulțimea păcatelor mele nu covârșesc răbdarea cea multă a Dumnezeului meu, nici iubirea Lui de oameni cea înaltă.”

Ceea ce spune rugăciunea nu sunt cuvintele noastre. Noi nu putem cugeta și exprima astfel de cuvinte. Le-au scris sfinții. Dar ceea ce au scris sfinții trebuie să fie îmbrățișat de către sufletul nostru, să fie simțit și trăit. Îmi place și altceva din rugăciune:

„Nu se ascunde înaintea Ta, Doamne Dumnezeul meu, Făcătorul și Izbăvitorul meu, nici picătura de lacrimi, nici din picătură vreo parte. Cele încă nesăvârșite de mine le-au cunoscut ochii Țăi, și în cartea Ta se află scrise și cele încă nefăcute de mine. Vezi smerenia mea, vezi-mi osteneala câtă este și toate păcatele mi le iartă, Dumnezeule a toate...”

Repetam această rugăciune cu însuflețire, ca să plec cu aceste gânduri. Cu cât o repetam, cu atât se vedea mai bine acolo sus, în nemărginit, acea stea, mângâierea mea. Venea în toate zilele când aveam

dureri. Și, atunci când venea, sufletul meu sălta și ziceam în sine-mi: „A venit steaua mea!” Simțeam că mă cheamă să merg la ea, plecând de pe pământ. Simțeam mare bucurie când o vedeam. Nu voiam să mă gândesc la păcatele mele, v-am spus, căci ele m-ar fi scos din această taină. O singură dată, numai o singură dată am simțit-o goală, nu mai lumina, nu era plină. Am înțeles. Era de la potrivnicul. N-am băgat-o în seamă, m-am întors în altă parte, am vorbit cu sora mea despre treburi. După puțin timp am văzut-o iar strălucind din destul. A venit iarăși bucuria, încă și mai vie, înlăuntrul meu.

În tot acest timp aveam dureri înfricoșătoare în tot trupul meu. Ceilalți mă vedeau murind. Eu mă predasem iubirii lui Dumnezeu. Nu mă rugam să mă izbăvească de dureri. Dorul meu era să mă miluiască. Mă sprijinisem de El, așteptam să lucreze harul Lui. Nu mă temeam de moarte. Mergeam la Hristos. Precum v-am spus, ziceam neconținut rugăciunea Sfântului Simeon Noul Teolog, dar nu din interes, nu ca să-mi dea sănătate. O simțeam cuvânt cu cuvânt.

Secretul în boală este să te lupți pentru a dobândi harul lui Dumnezeu

Mult folos avem din boli, este de-ajuns să le răbdăm fără cârtire și să-L slăvim pe Dumnezeu, cerând mila Lui. Când ne îmbolnăvim, problema nu este să nu luăm medicamente sau să mergem să ne rugăm la Sfântul Nectarie. Trebuie să cunoaștem și celălalt secret: să ne luptăm pentru a dobândi harul lui

Dumnezeu. Acesta este secretul. Despre celelalte ne va învăța harul, adică despre cum ne vom lăsa în voia lui Hristos. Altfel spus, noi disprețuim boala, nu ne gândim la ea, ne gândim la Hristos, simplu, imperceptibil, dezinteresat, iar Dumnezeu face minunea Sa pentru ceea ce este de folos sufletului nostru. Precum zicem la Dumnezeiasca Liturghie: „toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm”.

Dar trebuie să vrem să disprețuim boala. Dacă nu vrem, este greu, nu putem să spunem „o disprețuiesc”. Și așa, în vreme ce noi socotim că o disprețuim și că nu-i dăm însemnătate, de fapt îi dăm, o avem mereu în mintea noastră și nu putem dobândi pace lăuntrică. Iar asta am să v-o dovedesc. Zicem: „Cred că o să mă tămăduiască Dumnezeu. Nu iau medicamente. O să fac așa: priveghez toată noaptea și-L rog pentru asta. O să mă asculte Dumnezeu”. Ne rugăm toată noaptea, cerem, implorăm, strigăm, Îl silim pe Dumnezeu și pe toți sfinții să ne facă bine. Ne silim zi și noapte. Alergăm ici și colo. Ei, nu arătăm prin asta că n-am disprețuit boala? Cu cât stăruim și-i silim pe sfinți și pe Dumnezeu să ne facă bine, cu atâta trăim boala. Cu cât ne îngrijim s-o alungăm, cu atâta o trăim. De aceea nu se întâmplă nimic. Și noi avem impresia că oricum se va petrece o minune; însă, de fapt, n-o credem, și astfel nu ne facem bine.

Facem rugăciuni, nu luăm medicamente; însă nu ne potolim, și minunea nu se întâmplă. Însă vei spune: „Dar n-am luat medicament; cum n-am crezută?” Cu toate acestea, în adâncul nostru există o îndoială, o teamă, și ne gândim: „Oare o să se întâmple?” Aici este valabil cuvântul Scripturii: Dacă

veți avea credință și nu vă veți îndoii, veți face nu numai ce s-a făcut cu smochinul acesta, ci și muntelui acestuia de veți zice: *Ridică-te și te aruncă în mare, va fi așa* (Matei 21, 21). Când credința este adevărată, fie ie medicament, fie nu iei, ea va lucra. Dumnezeu lucrează și cu doctorii și cu medicamentele. Grăiește Înțelepciunea lui Sirah: *Cinstește pe doctor cu cinstea ce i se cuvine, că și pe el l-a făcut Domnul. Domnul a zidit din pământ leacurile, și omul înțelept nu se va scârbi de ele. Și doctorului dă-i loc, că și pe el l-a făcut Domnul; și să nu se depărteze de la tine, că și de el ai trebuință* (Înt. lui Isus Sirah 38, 1; 4; 12).

Tot secretul este credința; fără de margini, lină, simplă și nevinovată. *Întru smerenia și nevinovăția inimii*⁶⁹. Să avem credință că Dumnezeu ne iubește nespun și că voiește să devenim ai Lui. De aceea îngăduie bolile, până ce ne vom preda Lui cu încredere.

Să-L iubim pe Hristos și toate se vor schimba în viața noastră. Să nu-L iubim pentru a primi răsplată, de pildă sănătatea. Ci să-L iubim cu înflăcărare, din recunoștință, fără să ne gândim la nimic, numai la iubirea dumnezeiască. Nici să ne rugăm mânați de un scop anume, zicând lui Dumnezeu: „Fă-l pe cutare sănătos, ca să vină aproape de tine”. Asta nu e potrivit, să-i arătăm noi mijloacele lui Dumnezeu. Cum să-l spunem lui Dumnezeu: „Fă-mă bine”? Cum să-l înștiințăm noi pe Cel ce știe toate? Noi ne vom ruga, dar este cu puțință ca Dumnezeu să nu vrea să ne asculte.

Un om m-a întrebat cu ceva timp în urmă:

- Când o să mă fac bine?

- Al îi zic. Dacă zici: „Când o să mă fac bine?”, niciodată n-o să te faci bine. Nu este cuviincios să-L rogi pe Dumnezeu pentru astfel de lucruri. Te rogi din răspuțeri lui Dumnezeu să-ți ia boala. Dar atunci aceasta te cuprinde și te strâmtorează mai mult. Nu trebuie să ne rugăm pentru asta.

S-a înfricoșat și a zis:

- Să nu fac rugăciune!?

- Aoleu! îi zic. Să faci chiar multă rugăciune, dar ca să îți ierte Dumnezeu păcatele și să-ți dea putere ca să-L iubești și să l te dăruiești. Căci cu cât te rogi să plece boala, cu atâta se lipește de tine, te îmbrățișează, te strânge și nu se mai desparte de tine. Firește, dacă simți ca om o greutate lăuntrică și o neputință, atunci să-L rogi cu smerenie pe Domnul să-ți ridice boala.

Să ne lăsăm cu încredere în seama iubirii lui Dumnezeu

Atunci când ne predăm lui Hristos, se liniștește organismul nostru duhovnicesc, având drept rezultat funcționarea fiziologică a tuturor organelor. Toate sunt influențate. Ne facem bine, încetăm să suferim. Chiar și având cancer, dacă îl lăsăm pe acesta în seama lui Dumnezeu și astfel sufletul nostru se liniștește, harul dumnezeiesc poate ca prin această liniștire să lucreze tămăduirea cancerului și a celorlalte.

Iar, dacă vreți să știți, și ulcerul la stomac tot de la nevroză se face. Sistemul simpatic, dacă este presat, se strânge și suferă, și astfel se naște ulcerul. Una, două, trei - strânsoare, strânsoare, strânsoare, strâmtorare,

⁶⁹ Cf. Înțelepciunea lui Solomon 1, 1.

strâmtorare, strâmtorare, frământare, frământare, frământare, hop! – ulcer. Ulcer sau cancer, depinde. Când în sufletul nostru există încurcături, ele influențează trupul, iar sănătatea nu merge bine.

Lucrul cel mai desăvârșit este de a nu ne ruga pentru sănătatea noastră. Să nu ne rugăm să ne facem bine, ci să ne facem buni. Și eu pentru mine însumi așa mă rog, vă spun. Ați auzit? Nu buni, adică virtuoși, „să devenim asta, asta, asta...”, ci să dobândim râvnă dumnezeiască; să ne lăsăm cu încredere în seama iubirii lui Dumnezeu, să ne rugăm mai degrabă pentru sufletul nostru, pe care îl înțelegem în-trupat în lăuntru Bisericii, împreună cu toți semenii noștri și cu toți frații cei întru Hristos.

Și eu deschid mâinile și mă rog pentru toți. În fața Sfântului Potir, când mă împărtășesc, îmi deschid sufletul să-L primească pe Domnul și-mi plec capul și mă rog pentru voi, pentru acela, pentru acela, pentru întreaga Biserică. Așa să faceți și voi. Ați înțeles? Să nu vă rugați pentru sănătatea voastră. Să nu spuneți: „Doamne, fă-mă bine”. Nu! Ci „Doamne, lăsați-mă să miluiesc, să miluiesc-mă”, cu neglijare de sine, cu iubire, fără să așteptați nimic. „Doamne, tot ce voiește iubirea Ta...”; numai astfel veți lucra de acum înainte, iubindu-L pe Hristos și pe frații noștri. Iubiți-L pe Hristos. Deveniți sfinți. Lăsați-vă numai în seama prieteniei lui Hristos, a iubirii lui, a dragostei dumnezeiești.

Oare nu se întâmplă și cu mine – care simt această râvnă, această adorare – același lucru, adică a nu mă lăsa biruit în boală sau în cancer, deși îmi simt trupul putrezit? Nu trebuie să vorbesc, dar iubirea mea pentru voi și pentru întreaga lume nu mă lasă să tac. Vorbind, plămâniile mele rămân fără oxigen și este foarte rău, căci suferă inima. Am pățimit ceva mai rău decât un infarct. Însă trăiesc. Nu-i asta lucrarea lui

Dumnezeu? Da, iar eu fac ascultare vocii lui Dumnezeu, în boală. Îndur fără cârtire și... cu muștrare de sine, căci Cine ar putea să scoată ceva curat din ceea ce este necurat?⁷⁰. Sunt rău, suferă și duhul meu.

Îi spun unui pustnic cu care țin legătura:

- Roagă-te pentru mine. Eu te iubesc! lubește-mă și tu, și miluiește-mă – rugându-te pentru mine – ca Dumnezeu să mă miluiască.

- Ei, tu să te rogi, îmi zice.

- Eu, îi zic, încep să am lipsuri acum în toate cele pe care le-am făcut atâția ani. Cum spune un tropar?

*„Mintea s-a rănit, trupul s-a trândăvit,
duhul bolește; cuvântul a slăbit,
viața s-a omorât, sfârșitul este lângă uși.
Pentru aceasta, ticălosul meu suflet, ce vei face
când va veni Judecătorul să cerceteze ale tale?”⁷¹*

Pentru mine grăiește acest tropar, în el mă văd pe mine însumi. Mă gândesc că, dacă n-aș fi făcut aceea și aceea, n-aș suferi acum, aș fi mai aproape de Hristos. O spun pentru mine, care sunt necugetat...

Dacă vreți să aveți sănătate și să trăiți mulți ani, ascultați ce zice înțeleptul Solomon: *Începutul înțelepciunii este frica lui Dumnezeu, și priceperea este știința celui sfânt. Căci prin Domnul se vor înmulți zilele tale și se vor adăuga ție ani de viață* (Pildele lui Sol. 9, 10-11). Iată secretul: să dobândim această înțelepciune, această cunoaștere, iar atunci toate vor merge bine, toate se vor rânduși și vom trăi cu bucurie și sănătate.

⁷⁰ Cf. Iov 14, 4.

⁷¹ Canonul cel mare al Sfântului Andrei Criteanul, troparul întâi al cântării a noua.

Despre harisma străvederii

*„Numai cel ce are smerenie
primește daruri de la Dumnezeu, le pune pe seama lui
Dumnezeu și le folosește spre slava Lui.”*

Omului care are suflet sănătos i se descoperă tainele lui Dumnezeu

Omul care este vrednic de Dumnezeu devine plin de Duhul sfânt. Are harul dumnezeiesc. Dumnezeu, în taina lui Hristos, îi dă bucurie, pace, blândețe, iubire. Îi dăruiește alte cunoștințe, despre care vorbește Apostolul Pavel: *Iar roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția...* (Gal. 5, 22-23). Dumnezeu nu cunoaște trecut, prezent și viitor. *Și nu este nici o faptură ascunsă înaintea Lui, ci toate sunt goale și descoperite pentru ochii Celui în fața Căruia noi vom da socoteală* (Evr. 4, 13). Tot astfel, omului care are suflet sănătos i se descoperă tainele lui Dumnezeu și-i

sunt cunoscute sfaturile Lui, după măsura pe care o îngăduie Dumnezeu.

Este nevoie însă de temeieri, pentru ca să vină și să rămână harul dumnezeiesc înlăuntrul omului. Numai cel ce are smerenie primește daruri de la Dumnezeu, le pune pe seama lui Dumnezeu și le folosește spre slava Lui. Cel bun, cel smerit, cel binecinstitor, cel care-L iubește pe Dumnezeu, cel ce are harul lui Dumnezeu, nu se rățăcește. Simte înlăuntrul său că într-adevăr este nevrednic și că toate acestea îi sunt dăruite ca să devină bun, și pentru aceasta se luptă.

Dimpotrivă, harul lui Dumnezeu nu vine la cei egoiști, la oameni care nu au conștiința a ceea ce li se întâmplă. Omul care are egoism luciferic socotește că este plin de har dumnezeiesc, dar se află în înșelare; este om al diavolului. Înșelarea este o stare psihologică, o greșită judecată; în esență, înșelarea vine din egoism. Omului care se află în înșelare i se nasc simțiri false, imagini înșelătoare, și astfel este chinuit. Înșelarea este foarte greu de îndreptat. Se îndreaptă numai prin harul dumnezeiesc. Poate să se roage altcineva, iar Dumnezeu să-l miluiască pe omul care rățăcește. Dacă se străduiește și el, dacă merge la „oglină”, care este duhovnicul cel bun, și se spovedește sincer, harul lui Dumnezeu îl va tămădui.

Sfânta Scriptură ne luminează spre a putea deosebi duhurile

Astăzi se întâmplă foarte des să întâlnim oameni sfinți, dar și oameni înșelați. Poți merge la un pustnic, la un ascet care, îndată ce te vede, să-ți spună: „Bun venit, cutare! Cum de n-ai luat aminte și te-ai încurcat în acea problemă?” Ți-a spus pe nume fără să te cunoască, și ți-a vorbit și despre o problemă ascunsă. Și spui: „Acesta e sfânt! Mi-a spus pe nume, mi-a descoperit tainele mele”. Mergi, însă, și la un vrăjitor – trebuie să știți că s-a umplut lumea de vrăjitori, șarlatani care adună bogății – și îți spune și el de unde vii și unde mergi. Atunci îți pierzi cumpătul, te pierzi. Te gândești: „Ce se întâmplă aici? Unde este adevărul? Mi-a spus adevărul sfântul, mi-a spus adevărul și vrăjitorul. Mi-a spus pe nume... Și el este sfânt?” Iată cum ne încurcăm.

Sfânta Scriptură ne luminează spre a putea deosebi duhurile, și de aceea trebuie să o stăpânim în amănunt. Una este beția apostolilor care dobândiseră Duhul Sfânt, și altceva este cu rățăciții, în care se deslușește limpede duhul satanei. Ceea ce se întâmplă cu vrăjitorul este înșelare. Cel potrivit se înfățișează ca *înger de lumină* (II Cor. 11, 14). Dacă nu-i cunoști ciudățeniile, nu vei putea să-ți dai seama că nu este de la Duhul Cel dumnezeiesc, și s-ar putea să te lași târât și să socotești că este o bună însuflețire. Mulți o pățesc astfel.

În aceste împrejurări există două lucruri - binele și răul. Îngerul cel bun și îngerul cel rău – demonul,

duhul cel rău. Tot la fel și înlăuntrul nostru există binele și răul, adică omul cel vechi și omul cel după Hristos. Omul cel vechi este acela care se supune sinelui celui vechi. Asupra acestuia lucrează mult duhul cel rău, și devine rău. Privește lumea întreagă cu ochi răi, dorește răul tuturor și blestemă neconținut.

Astfel, un om care primește lucrarea duhului celui rău, un vrăjitor de pildă, hulește tot timpul. Poate că profetește, spune viitorul, dar totul spre rău. Este întors către cele de jos, săvârșește din răutate lucruri ale sinelui celui vechi. Ajunge într-o stare demonică, nu de însuflețire adevărată. Iar acolo nu există Dumnezeu. El, însă, susține că este al lui Hristos. Și, într-adevăr, poate ca în cele din afară să aparțină Bisericii, să fie botezat, să cunoască Evanghelia. Dar este încurcat cu răul și are cugetarea, imaginația și sufletul bolnave. Acest om poate rătăci și pe alții. Spune: „L-am văzut pe Hristos, am văzut-o pe Preasfânta Fecioară. Mi-a spus că va fi război, că va fi un asasinat sau altceva...” Și cu adevărat așa se întâmplă. Ați înțeles? Dar toate astea sunt lucruri încurcate. În vreme ce îți spune că a văzut Sfânta Treime, sau pe Preacurata Fecioară, sau pe Sfântul Serafim, și i-a zis „așa... și așa... și așa...”, poate de fapt să fie vorba de un medium. Ați înțeles? Și cade jos, își pierde simțirea, și face spume și plânge. Atunci se vedește că acest om nu este al lui Hristos. Poate să creadă că este insuflat de Hristos, de Maica Domnului și de sfinți, dar aceasta nu-i adevărat.

Un om care este purtat de duhul cel rău, dacă se apropie cineva vreodată de el și îi spune „ești un șarlatan”, îi dă vreo palmă sau îi spune vreun cuvânt

rău, va huli chiar și cele dumnezeiești. Se află într-o stare demonică, care încet-încet îl va duce la spitalul de nebuni. Adică, toate aceste stări, spiritismele și cele asemănătoare, sunt bolnăvicioase.

Celor vrednici ai Săi, Dumnezeu le face mari descoperiri

O să vă povestesc câte ceva, ca să înțelegeți că celor vrednici ai Săi, Dumnezeu le face mari descoperiri, în chip simplu și firesc. Le descoperă evenimente ale trecutului ale prezentului, și ce se va întâmpla în viitor. Le descoperă adâncul sufletului oamenilor, durerile și bucuriile lor, păcatele și harismele lor, bolile trupesti și sufletești, timpul și felul morții lor. Ascultați.

Sus, pe Sinai, sunt multe sihăstria. Așadar, acolo locuia cândva un Bătrân cu ucenicul lui. Bătrânul era de o sută de ani. Avea înștiințare de sus că o să moară. Mai jos, pe un povârniș, exista puțin pământ. Îi spune, deci, ucenicului său:

- Să-mi sapi groapa, căci o să mor. Peste puțin o să te strig.

Ucenicul a ascultat îndată și a săpat groapa. Bătrânul s-a rugat. Peste puțină vreme, l-a strigat:

- Vino, Pafnutie, copilul meu, ia-mă de mână și du-mă la mormânt, căci după ce mor, cum o să mă mai duci singur până acolo jos? Hai, prinde-mă de mână.

Și încet-încet, cu toiogelul și cu ajutorul ucenicului, a coborât povârnișul. Au ajuns la mormânt și i-a zis:

- Ține-mă, ține-mă!

Și cu ajutorul lui a intrat în groapă, după ce mai întâi și-au luat rămas bun, sărutându-se. A intrat în mormânt, s-a întins, a închis ochii și și-a dat duhul, rugându-se.

Ați văzut? Pare de necrezut. Și totuși așa s-a întâmplat!

Mulți sfinți s-au învrednicit de la Dumnezeu să fie purtați în alte locuri, după dorința lor, și să meargă acolo *fie în trup, fie în afară de trup* (II Cor. 12, 2), și să fie văzuți și de alții.

Odată, egumenul Sfintei Mănăstiri a Sinaiului era bolnav. Avea însă dorința de a merge să fie împărtășit de Patriarh la Ierusalim. În acea clipă, la chilia sa, în Sinai, au venit ucenicii și l-au întrebat dacă poate să vină la biserică.

- Nu, le spune, nu pot.

Îndată ce au plecat, Bătrânul a rămas singur trupește, în vreme ce duhovnicește, cu mintea sa, a mers la Ierusalim, la biserica Învierii, și urmărea acolo Liturghia. L-a văzut pe Patriarh intrând în Sfântul Altar. Dar și toți cei ce erau acolo, preoți, diaconi, episcopi, l-au văzut pe egumen în timpul Dumnezeieștii Liturghii, iar la vremea Dumnezeieștii Împărtășanii i-au pus un epitrahil. El s-a apropiat de Sfânta Masă și a primit preacuratele Taine din mâna Patriarhului. Când s-a sfârșit Dumnezeiasca Împărtășanie, toți preoții s-au dus să-și spele mâinile. A trecut și părintele Gheorghe pe lângă Patriarh, iar acesta i-a spus:

- La prânz te aștept la masă.

Părintele Gheorghe n-a spus nimic, ci a făcut doar o plecăciune.

Între timp, la Sinai, după Dumnezeiasca Liturghie de aici, au intrat în chilia lui diaconul și preotul, cu un monah ce ținea o făclie și cădelnița, și l-au împărtășit.

La Ierusalim, când a venit ora mesei, Patriarhul îl aștepta pe părintele Gheorghe. A trecut timpul, n-au mai putut aștepta și au început să mănânce. Patriarhul s-a necăjit mult și a trimis la Sinai trei frați de la Ierusalim, ca să vadă de ce părintele n-a ascultat și a plecat, de vreme ce era atât de cunoscut pentru ascultarea sa. Au ajuns, deci, trimișii Patriarhului și, îndată ce au intrat în mănăstire, au zis:

- A fost Bătrânul vostru la Ierusalim și s-a împărtășit în biserica Învierii. L-am văzut toți acolo, iar Patriarhul i-a spus să șadă la masă, dar el a plecat. Asta l-a întristat mult pe Patriarh; s-a simțit jignit și ne-a încredințat sarcina de a-l certa pentru această neascultare.

Frații din mănăstire s-au pierdut.

- Ce spuneți? Bătrânul nostru n-a ieșit din mănăstire de cincizeci de ani! Faceți o greșeală.

- Nu, toți l-am văzut.

- Ca să vă dovedim adevărul, veniți să mergem la Bătrânul.

Au mers acolo și, îndată ce l-au zărit, i-au spus despre întristarea Patriarhului. Bătrânul n-a răspuns nimic, însă peste puțin a zis:

- Să-i spuneți Preafericitului să mă ierte, și să-i dați și o veste bună: Dumnezeu mi-a descoperit că peste șase luni de zile ne vom întâlni; pentru aceasta, să se pregătească.

Vedeți, egumenul Sinaiului a mers la Ierusalim fără ca el însuși să știe dacă era în trup sau în afară de trup, dar a fost văzut acolo unde s-a dus.

Mulți sfinți de-ai noștri, de asemenea, se înțelegeau de departe și se rugau împreună. Toate se fac prin harul lui Dumnezeu. Prin harul lui Dumnezeu, nu mai există distanțe. Să mă ierte Dumnezeu că am să vă spun, dar mai demult mă înțelegeam de multe ori de departe cu un ieromonah de la Mănăstirea Sfântul Haralambie din Evvia, părintele Pavel. O să vă dau un exemplu grăitor.

Când am mers acolo, după ce m-am întors din Sfântul Munte, aveam o problemă serioasă. Datorită sănătății mele – mă întorsesem din Sfântul Munte, precum v-am spus, foarte bolnav – trebuia să mănânc câte un ou, puțin lapte. N-aveam voie să mănânc atunci fasole, linte și cele asemenea. Acolo mâncau mai ales fasole, bob, năut. Mie sănătatea nu-mi îngăduia să rămân cu ceilalți frați, ca să nu-i smintesc. Așa simțeam eu. Mă rușinam, însă, să o spun, și mă gândeam să fug din mănăstire. Într-o zi m-am așezat sub un copac mare. Mă apucaseră iarăși gândurile plecării, când deodată înaintea mea a apărut părintele Pavel, ținând o carte mare. Era Sfânta Scriptură, Vechiul și Noul Legământ. Se dusesese în adâncul pădurii, printre copaci, să citească, iar apoi se ridicase dintr-o dată, a venit la mine, s-a apropiat și mi-a zis:

- Ce faci, părinte Porfirie? Știi ce m-am gândit? Cunosci problema ta, că ești bolnav și suferi de stomac, căci nu se digeră mâncărurile pe care le mâncăm în mănăstire. Deci, m-am gândit să-ți dăm lapte și ouă. Ești îndreptățit, de vreme ce ești bolnav, să ții un regim.

Îl întreb:

- Cum de te-ai gândit la asta?

- Acum, când veneam încoace...

Vedeți, pe toate le face harul lui Dumnezeu.

De multe ori, înainte vreme, dar și acum, „zbor” în Sfântul Munte, pe Athon, și mă rog împreună cu părinții aghioriți. Simt cu adevărat harul asceților și tămâia cea binemirositoare, ce urcă la cer. Fumul de tămâie este ca un nor împrejurul Athonului! În aceste locuri pășeau cândva sfinți cu mare dăruire și rugăciune către Dumnezeu. Până și pietrele sunt adăpate de harul pe care sfinții l-au atras asupra lor. Acești oameni au fost ca niște îngeri ai lui Dumnezeu trimiși aici, pe pământ. Au trăit o viață îngerească. Au trăit cu dragoste către Dumnezeu, cu iubire, cu dăruire.

Trezindu-mă noaptea aici, în mănăstire, „văd” revărsându-se peste Sfântul Munte harul, datorită rugăciunilor de dimineață ale părinților. Îndată ce bate toaca, ei aleargă să audă începutul rugăciunilor dimineții cu iubire, cu bucurie. Ce să vă spun! Se deschide Raiul. Așa le simt, cu harul lui Dumnezeu, și le spun. Îngăduiți-mi să le spun. Vreau să le spun. Din iubirea mea pentru voi o spun!

Să vă mai spun acum un secret. Noaptea vorbesc prin telefon cu un ascet aghiorit. Acesta studiază mult pe Părinți și-mi lămurește multe lucruri. Vorbim despre lucruri duhovnicești. Nebunie, ce să vă spun... Asta s-a întâmplat și astăzi, la trei dimineața. Băteau clopotele la ora la care vorbeam noi. Am discutat despre lucruri foarte frumoase vreo jumătate de oră. Sincer, mare bucurie am simțit, mai mare decât tot ce-aș putea eu spune în cuvinte. Slavă Ție,

Dumnezeule! În vreme ce discutam despre acestea, îmi zice:

- Bate toaca pentru slujbă, alerg să ajung.

Îi zic:

- Părinte, nu mă lăsa!

- Cu bucurie, îmi zice. Vino să mergem în biserică, să fim împreună, să vedem mărețiile lui Dumnezeu, Dumnezeiasca Liturghie, harul lui Hristos. Vino, nu există depărtare în Hristos Iisus, Domnul nostru. Nici o distanță!

Și „m-am dus” împreună cu el la biserică. M-am rugat multe ceasuri împreună cu el. Vedeam toate sfintele icoane, sfeșnicele, lumânările, candeluțele sfârâind. Îi vedeam pe preoți liturghisind înălțați cu duhul. Era plină biserica de asceți și toți aveau o mare bucurie înlăuntrul lor, și cântau: „Nașterea ta... Fecioara astăzi... Hristos Se naște, slăviți-L...” La „Cu frica lui Dumnezeu...” a mers să se împărtășească. Alături de el și eu, cu harul Domnului nostru, mișcat. Iertați-mă că o spun. Îi vedeam pe toți frații rugându-se. Am simțit o mare bucurie. Tot ce vedeau ei, vedeam și eu. A fost un ospăț duhovnicesc această Liturghie cu sfinții asceți, cu fericitele suflete care trăiau praznicul Nașterii lui Hristos! Îl trăiau! Cât aș fi vrut să fiți și voi acolo, să ascultați cuvintele pe care le rosteau!

Bucuria mea este foarte mare când celălalt îmi adeverește că ceea ce „văd” este într-adevăr așa, căci înțeleg că această cunoaștere nu izvorăște decât de la Dumnezeu. Să vă spun ce înțeleg. Vă cer de multe ori să-mi citiți un paragraf, de pildă, de la vreun Părinte, și vă spun: „uitați-vă la pagina zece, al doilea paragraf, la mijlocul paginii, și-o să găsiți asta ce v-am spus”.

Deschideți, într-adevăr, la acea pagină, găsiți și-mi citiți. Este scris întocmai precum cum vă spusese. Vă mirați de mine că sunt ciudat, căci zic: „A, nu știam, e prima dată când o aud!”, deși v-o spusese pe de rost mai înainte. Și cu toate astea, vă spun adevărul, nu mint. Cu adevărat n-o știam, căci n-o mai citisem niciodată înainte. În clipa în care v-am spus paragraful, în acea clipă mi l-a descoperit înlăuntrul meu harul dumnezeiesc, Duhul Sfânt. Eu, însă, o auzeam pentru întâia oară în timp ce mi-o citeați, căci n-o citisem niciodată și mi-a făcut impresie și m-am bucurat, căci ați adevărit ceea ce mi-a descoperit harul dumnezeiesc. Să vă mai dau un exemplu.

Într-o zi, egumenul Marii Lavre conferența la Societatea Arheologică la orele șapte după-amiază. „M-am dus” prin rugăciune și l-am „văzut”. Am urmărit aproape o jumătate de oră. Sala era plină de lume; oamenii erau mișcați și foarte atenți. Și ce văd! Îl văd pe egumen, căruia îi curgea râu nădușeala, ieșindu-i prin rasă în timp ce vorbea. Într-adevăr, când v-am dat telefon să-mi spuneți cum a mers conferința, mi-ați spus:

- Foarte frumoase lucruri, a fost mișcată toată lumea. Ce să vă spunem, însă nădușeala curgea râuri!

Taină! „Cel ce pretutindenea este și pe toate le plinește...”

Altă dată mergeam în drumeție către nordul Evviei patru-cinci oameni. Autoturismul mergea prin natura atât de frumoasă. Ierburi, copaci, flori pe partea stângă; în dreapta, marea nețârmurită. Toate frumoase, curate, prealuminoase. Nu vorbea nimeni. Deodată îi întreb pe tovarășii mei:

- Ce vedeți afară? Tot ce vedeți, „văd” și eu, orbul, în această clipă, prin mijlocirea ochilor voștri.

Am început să cânt:

„Ochii tăi sunt ochii mei,
sprâncenele tale sunt ale mele,
mâinile tale amândouă sunt chei
care deschid inima mea”.

Acest cântec este lumesc, dar îl luăm metaforic. Ați înțeles? Există și alți ochi, ochii sufletului. Cu ochii cei trupești poți vedea mărginit, în vreme ce cu aceia ai sufletului poți să vezi și în spatele lunii. Voi vedeți cu ochii trupului. Aceleași lucruri le văd și eu prin har, și încă mai bine, mai limpede. Cu ochii sufletului vezi mai adânc. Voi vedeți cele din afară, eu văd cum este și înlăuntru. Văd și citesc în sufletul celui alt.

**Cei care l-au iubit și s-au lipit de
Bătrânul lor
au dobândit harisma pe care o avea acela**

Dumnezeu mi-a dat acest har prin ascultarea față de Bătrânii mei. Cei care l-au iubit și s-au lipit de Bătrânul lor au dobândit harisma pe care o avea el însuși. Sfântul Prohor de la Sfântul Ioan Teologul, Sfântul Proclu de la Sfântul Ioan Hrisostom, Sfântul Simeon Noul Teolog de la Bătrânul lui. Și în Vechiul Legământ vedem că Prorocul Ilie a dat harisma prorociei ucenicului său, Prorocul Elisei.

Atunci, luând Ilie mantia sa și strângând-o vălătuc, a lovit cu ea apa și aceasta s-a strâns la dreapta și la stânga și au trecut ca pe uscat. Iar după

ce au trecut, a zis Ilie către Elisei: „Cere ce să-ți fac, înainte de a fi luat de la tine”. Iar Elisei a zis: „Duhul care este în tine să fie îndoit în mine!”. Răspuns-a Ilie: „Greu lucru ceri! Dar de mă vei vedea când voi fi luat de la tine, va fi așa; iar de nu mă vei vedea, nu va fi”. Pe când mergeau ei așa pe drum și grăiau, deodată s-a ivit un car și cai de foc și, despărțindu-i pe unul de altul, a ridicat pe Ilie în vârtej de vânt la cer. Iar Elisei se uita și striga: „Părinte, părinte, carul lui Israel și caii lui!” Și apoi nu l-a mai văzut. Și apucându-și hainele le-a sfâșiat în două. Apoi, apucând mantia lui Ilie care căzuse de la acesta, s-a întors înapoi și s-a oprit pe malul Iordanului. Și a luat mantia lui Ilie care căzuse de la acesta și a lovit apa, dar ea nu s-a despărțit. Și a zis: „Unde este Domnul Dumnezeuul lui Ilie?” Și lovind, apa s-a tras la dreapta și la stânga și a trecut Elisei. Iar fiii prorocilor cei din Ierusalim, văzându-l de departe, au zis: „Duhul lui Ilie s-a odihnit peste Elisei!” Și au ieșit înaintea lui și i s-au plecat până la pământ (IV Regi 2, 8-15)⁷².

Ați văzut ce a cerut Elisei de la Prorocul Ilie? A cerut îndoit harul, și l-a primit, cu binecuvântarea lui. După ce Prorocul Ilie s-a înălțat la cer, Elisei a ridicat cojocul pe care i-l aruncase Bătrânul său, și a lovit cu el apele râului. Acestea însă nu s-au despărțit, căci nu luase binecuvântarea Prorocului Ilie. Atunci Elisei a spus: *Unde este Domnul Dumnezeuul lui Ilie? Ce se spune mai departe? Apa s-a tras la dreapta și la stânga și a trecut Elisei.* De această dată apele s-au despărțit, căci Elisei și-a dat seama de greșală și a cerut binecuvântarea Prorocului Ilie.

⁷² IV regi 2, 8-15 (Septuaginta).

Nimic nu se face fără binecuvântarea Bătrânului. Nimic nu se izbândește fără har. Acestea le veți înțelege cu adevărat, atunci când va veni harul. Când va veni Duhul Sfânt, vă va învăța și vă va aduce aminte despre toate. Precum spune Ioan, ucenicul cel iubit al Domnului: *Dar Mângâietorul Duhul Sfânt, pe Care-L va trimite Tatăl în numele Meu, Acela vă va învăța toate și vă va aduce aminte despre toate cele ce v-am spus Eu* (Ioan 14, 26).

Harisma mi-a dat-o Dumnezeu, ca să mă fac bun

V-am spus-o de multe ori, harisma nici n-am așteptat-o, nici n-am voit-o, nici n-am cerut-o. Bătrânii mei nu-mi spuneau nimic. Aveau această rânduială. Nu mă învățau prin cuvinte, ci numai prin starea lor. Le-am învățat pe toate din viețile sfinților și din paterice. Părinții nu șileau pe Domnul, nu căutau semne, nu cereau harisme. Și nici eu n-am urmărit vreodată dobândirea harismelor, ci numai iubirea lui Hristos; nimic altceva. Harisma mi-a dat-o Dumnezeu, ca să mă fac bun.

Când „văd” ceva prin harul lui Dumnezeu, mă bucur mult în adânc, cu bucuria cea întru Domnul. Când mă cercetează harul lui Dumnezeu, și privesc și citesc sufletul celuilalt prin harul dumnezeiesc, în acea clipă harul dumnezeiesc aduce înlăuntrul meu însuflețire. Prin această însuflețire se manifestă harul dumnezeiesc, aducând un fel de apropiere prietenoasă, familiară, frățescă, de unire. După această unire vine

o mare bucurie, atâta bucurie încât inima mea e cât pe ce să se spargă. Însă mă tem să o fac cunoscută în cele din afară. Văd, dar nu grăiesc, chiar și dacă harul îmi adeverește că acestea sunt adevărate. Însă, când harul mă înștiințează să vorbesc, atunci vorbesc. Spun anumite lucruri pe care Dumnezeu mă luminează să le spun din iubirea mea pentru toți. Ca să simtă lumea îmbrățișarea pe care Hristos ne-o face nouă tuturor. Țelul meu este ca toți creștinii să fie ajutați și să se mântuiască, aflându-se în comuniune de iubire cu Hristos.

Iertați-mă, că le spun așa. Nu cer niciodată de la Dumnezeu să-mi descopere ceva, căci nu-mi place să-L întreb. Socotesc că aceasta este potrivit voii Sale, că nu este nobil și – cel mai rău – că îl silesc. Spun însă „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă” în chip rugător, și apoi mă las în voia lui Hristos. Tot ce vrea El. Tot ce descoperă El Însuși.

Dumnezeu ascunde atâtea taine pe care nu ni le-a descoperit. Domnul i le descoperă celui care îl iubește, chiar dacă acesta ar trăi și în pustie. Le vede, dar nu le spune pe toate; numai câte îi îngăduie Dumnezeu. În vreme ce unul care este în lume, în mijlocul lucrurilor și al mijloacelor de comunicare, poate să nu-și dea seama și să nu știe nimic.

Acum, că le văd pe toate, mă simt foarte smerit. Adică, cum să vă explic... Dumnezeu mă ocrotește. Îmi trimite harul Său. Și zic: „Eu, atât de smerit și de nevrednic! Ce voiește Dumnezeu de la mine?” Dumnezeu îi iubește însă și pe cei păcătoși, asemenea mie, și vrea ca ei să devină buni. Face și astfel de lucruri harul lui Dumnezeu.

Această harismă este darul lui Dumnezeu, este dar al harului dumnezeiesc, dar păstrarea lui atârnă de om. Harismele duhovnicești le pierde omul atunci când nu ia aminte. Este nevoie de atenție în aceste lucruri duhovnicești. Să nu dezvăluieți altora experiențele duhovnicești tainice pe care le-ați avut. Nu se cuvine. Pierdem astfel harul dumnezeiesc. Ați văzut-o pe Preasfânta? Păstra tăcerea. Lui Iosif nu i-a descoperit taina Bunevestiri, pe care i-a încredințat-o arhanghelul. Dormea Iosif, și a auzit glasul arhanghelului. A venit tainic, fără zgomot, cu delicatețe. Atenție! Dumnezeu Se ascunde mult; atât de mult încât socotim că nu există. Se înfățișează aceluia care s-au învrednicit de darul smereniei.

Eu pe toate le pun pe seama lui Dumnezeu, spre slava Lui. Cred despre mine că sunt o țevă veche ruginită, care împrăștie însă apa cea vie și preacurată, care izvorăște din Duhul Sfânt. Când ți-e sete rău, nu stai să te mai gândești dacă țeava este de plastic sau de metal, dacă-i ruginită. Te interesează apa. În vreme ce eu sunt cu sufletul la gură, lumea vine la mine, smeritul. Nu are nimic de luat de la mine. Eu nu am nimic, numai Hristos are totul.

Când omul se umple de harul lui Dumnezeu, atunci se preschimbă, saltă sufletul său! Ascultă glasul lui și se bucură sufletul său. Harul mă face să pățesc și eu așa. Mi se schimbă glasul, chipul, se schimbă toate. Am învățat să mă laud nu cu izbândirile mele, ci cu harul lui Dumnezeu, care stăruitor și întru totul vădit voiește să mă tragă alături de el, prin toate cele pe care mi le înfățișează în viața mea, de atunci de când eram mic și am mers în Sfântul Munte. Eu, însă, am întotdeauna același simțământ, că n-am izbutit să-L

trăiesc cu ardoare pe Hristos. Cât de în urmă sunt! Cât de departe! Pentru toate câte mi le-a dat Dumnezeu înlăuntrul meu, sufletul meu mă osândește mult. Am înlăuntrul meu o teamă. Mă gândesc și la ce spune Sfânta Scriptură: *Doamne, Doamne, au nu în numele Tău am prorocit și nu în numele Tău am scos demoni și nu în numele tău minuni multe am făcut? Și atunci voi mărturisi lor: niciodată nu v-am cunoscut pe voi. Depărtați-vă de la Mine cei ce lucrați fărădelegea* (Matei 7, 22-23). Mă gândesc la asta, dar nu deznădăjduiesc. Mă las în seama iubirii și milei lui Dumnezeu, și rostesc acele cuvinte de aur din rugăciunea Sfântului Simeon pentru Dumnezeiasca Împărătașanie:

"Știu, Mântuitorule, că altul ca mine n-a greșit Ție, nici a făcut faptele pe care le-am făcut eu. Dar și aceasta știu, că mărimea greșelilor mele și mulțimea păcatelor mele nu covârșesc răbdarea cea multă a Dumnezeului meu, nici iubirea lui de oameni cea înaltă."

Atunci când citim cu credință și evlavie aceste cuvinte de aur pe care le-au scris părinții, este ca și când le-am trăi și noi.

***Din iubirea mea vă spun
câteva din cele pe care
mi le descoperă Dumnezeu***

Vă spun multe lucruri care sunt adânci, lăuntrice, de-ale mele. S-ar putea ca cineva să mă răstălmăcească, fiindcă nu păstrez taina asupra trăirilor mele, cele pe care mi le descoperă Dumnezeu, și spun atât de multe. Va zice cineva că sunt egoist, că-mi

mărturisesc trăirile mele. O fac din multa mea iubire pentru voi, copiii mei. Ca să vă folosesc, s-o luați și voi pe calea asta. Ce spune înțeleptul Solomon? Zice undeva... *Nu voi merge pe același drum cu pizma care roade, căci ea n-are nici o părtaşie cu înțelepciunea.* Și încă ceva: *...fără să ascund tainele lui Dumnezeu* (Înț. lui Sol. 6, 23; 22). Nu vrea înțeleptul Solomon să ascundă înțelepciunea lui Dumnezeu. Dumnezeu îl îndeamnă să descopere tainele înțelepciunii.

Ceea ce fac eu, spunându-vă ce mi-a dat Dumnezeu, este lucru apostolicesc. O spune Apostolul Pavel în Epistola către Romani: *Pentru că doresc mult să vă văd, ca să vă împărtășesc vreun dar duhovnicesc, spre întărirea voastră. Și aceasta ca să mă mângâi împreună cu voi prin credința noastră laolaltă, a voastră și a mea* (Rom. 1, 11-12). Ce înseamnă acest împărtășesc? Ai primit ceva? Să-l împărtășești cu dragoste celorlalți. Nu vei crede că ai ceva al tău. E al lui Dumnezeu și-l împărtășești și altora. Aceasta este adevărata smerenie. În vreme ce un fanatic, un stilist, zice: „Măi, măi! Vorbește despre sine; acesta-i egoism!” Apostolul Pavel face aceasta *spre întărire*. Ca și copacul, care atunci când bate vântul se încovoiaie, tot astfel i se întâmplă și omului. De-aceea e nevoie de un sprijin, ca să nu se strâmbe. Dacă te strâmbi, crești așa, te „îngroși”, nu ești vrednic de Dumnezeu.

Bineînțeles, pentru tainele pe care Dumnezeu ni le descoperă înlăuntrul nostru mai bună este tăcerea. Iată, însă, că ni se poate întâmpla ceea ce spune Apostolul Pavel: *M-am făcut ca unul fără de minte, lăudându-mă. Voi m-ați silit!*⁷³. La fel este strâmtorat și

Avva Isaac, care este nevoit să descopere tainele și adâncile trăiri ale inimii sale, mânat numai de iubire⁷⁴. Aceleași lucruri ca și mine făcea și el, înainte cu atâția ani!

Și eu, sărmanul, din iubire vă spun câteva din cele pe care mi le-a descoperit Dumnezeu. Am, însă, foarte adânc întipărită în inima mea simțirea că altcineva le spune. Cred aceasta cu putere, căci văd ceva și îndată după aceea îmi simt foarte mult neputințele, căci nu este nici din sfințenie, nici din nimic altceva, fără numai din iubirea lui Dumnezeu pentru mine, voind să devin bun. Însă acestea pe care mi le descoperă Dumnezeu le spun la puțini, căci omul trebuie să fie duhovnicesc ca să le priceapă. Poate un om de știință să vadă, să audă ceva și să o povestească și să o scrie, și în cele din urmă să spună: „Uite, aceleași le zice și Platon”. Nu se întâmplă însă același lucru aici, căci poate folosim aceleași cuvinte, dar cu înțelesuri diferite.

Când nu vreau să spun ceva din cele pe care le văd, nu trebuie să mă silească nimeni, căci m-am obișnuit să fac ascultare. Sunt foarte moale și simplu, iar când nu vreau să dau ceva și totuși o dau în chip silit, mă pocăiesc apoi. Aceasta este slăbiciunea mea, care izvorăște din marea ascultare pe care am făcut-o de Bătrânii mei în Sfântul Munte.

Și când vreodată văd că cineva merge spre pierzare în viața lui, nu pot să fac nimic. Îi arăt puțin, dar nu pricepe. Nu trebuie să mă amestec cu tărie și să-i îngădesc libertatea. Nu-i un lucru simplu.

⁷³ Cf. II Cor. 12, 11.
⁷⁴ Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte despre nevoiță*, Cuvântul XXXVIII, *Filocalia*, vol. X, E.I.B.M.B.O.R., 1981.

Am văzut acolo, între pini, mărețiile lui Dumnezeu

De multe ori, cu harul lui Dumnezeu, am intrat într-o altă stare. Mi s-a schimbat glasul, chipul meu a pătruns într-o lumină dumnezeiască. Aceasta am pățit-o în Sfântul Munte, dar și în alte părți. Mi s-a întâmplat și în satul Agoriani, în Parnassos, în bisericuța Sfintei Treimi, și m-au văzut două fete, Vasiliki K. și Panaghiota K., care se aflau cu mine. M-a insuflat biserica; era o biserică pustie. Să vă spun ce s-a întâmplat acolo⁷⁵.

Pășind prin pădurea Parnassosului, ne-am aflat în fața unei biserițe. Era a Sfintei Treimi. Am intrat înăuntru. Am înaintat către Ușile Împărătești. Cele două fete au rămas la intrarea în biserică. Eu m-am însuflețit din prima clipă. Am văzut viața bisericii. Am văzut acolo multe lucruri din vechime. Preoți slujind la praznice cu ani de zile mai înainte, rugăciunile oamenilor sfinți, revărsarea durerii atâtor îndurerați, la o Liturghie un episcop foarte sfânt... Am început să cânt pe dinafară cu înflăcărare canoane, tropare și alte imne, și mai ales tropare treimice. Am simțit o bucurie de negrăit, vocea mi-a devenit neobișnuită, ca a o sută de oameni, dulce, puternică, cerească, armonioasă, ca un glas de mulțime multă și ca un vuiet de ape multe (Apoc. 19, 6). Mi-am înălțat mâinile, mi-a strălucit fața, expresia mi s-a schimbat. Intrasem într-o stare duhovnicească.

Fetele stăteau la trei metri mai în spate. Se străduiau să înregistreze la magnetofon acea voce, dar nu le-am lăsat. Le-am „văzut” și le-am împiedicat. Am învățat de mic, în Sfântul Munte, să fiu ascuns... După câteva zile, însă, întorcându-mă în Athena, căutam acele cântări. Doream să mai aud acea voce. M-am întristat că nu înregistraseră. Le-am spus:

- Să fi avut acum acele cântări... Erau atât de frumoase! Cât ne-am fi bucurat să le auzim! Nu era omenesc acel glas, nu era al meu, era al harului lui Dumnezeu. Aș vrea să-l aud și să mă întorc la acea zi. Am văzut acolo, între pini, mărețiile lui Dumnezeu. Nu le-am văzut? Ce frumos! Cum am dat foc și am ars pădurea! Obișnuit, însă, să fiu ascuns, n-am vrut să mă înregistrați. Acesta a fost un simțământ de smerenie.

Veniți, aduceți-mi Octoihul, Ceaslovul. Veniți să cântăm împreună cele pe care le-am cântat atunci cu harul lui Dumnezeu.

„Cuvine-se cu adevărat a lăuda pe Treimea cea întru tot dumnezeiască; pe Tatăl cel fără de început și a toate lucrător, pe Cuvântul cel împreună fără de început, Care din Tatăl mai înainte de veci fără stricăciune S-a născut, și pe Sfântul Duh, Cel ce din Tatăl cel fără de ani purcede.

Să lăudăm toți cum se cuvine pe Dumnezeu, cu cântări dumnezeiești: pe Tatăl și pe Fiul și pe Duhul cel dumnezeiesc, Stăpânirea cea în trei ipostasuri, o Împărăție și o Domnie.”

Cum rostesc cuvintele unul câte unul! Cu adevărat, ca și când aș fi înaintea Sfintei Treimi! Cât de mult le-am îmbrățișat în lăuntru meu!

⁷⁵ Întâmplarea a avut loc în anul 1972.

„Din morți văzând pe Fiul tău, Preacurată Fecioară, înviat cu cuviință dumnezeiască, de bucurie negrăită lumea s-a umplut, pe Acela slăvindu-L și pe tine mărimdu-te.”⁷⁶

„Toate oștile îngerești, Înaintemergătorul Domnului, cei doisprezece Apostoli și toți sfinții, împreună cu Născătoarea de Dumnezeu faceți rugăciuni ca să ne mântuiască pe noi.”⁷⁷

„Lăudăm trei lpostasuri dumnezeiește-începătoare, ale unei Ființe, pe un chip neschimbat, pe bunul Dumnezeu, Cel iubitor de oameni, Care dăruiește nouă curățire de greșeli.”⁷⁸

Ați văzut cum se înalță sufletul nostru cântând? Spuneți-mi, cum de le știu? Am această nebunie, o beție, beție dumnezeiască. Nu mă satur! Mi-amintesc de anii mei frumoși din Sfântul Munte. Bătrânii mei nu mă scoteau pe afară; eram mic și nu mă luau pe la praznice și pe la celelalte. Deci, când rămâneam singur, mergeam acolo în bisericuța noastră, la Sfântul Gheorghe, și cântam numai tropare de umilință. Deschideam Octoihul la slujbele de sâmbăta și cântam. Spuneam, de asemenea, de multe ori Paraclisul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Cu multă străpungere și iubire cântam Canonul lui Iisus. Bătrânii mei nu m-au învățat psaltică. Am învățat ascultând.

Am trăit în Patmos evenimentul Dumnezeieștii Apocalipse

Am mers cândva în pelerinaj, împreună cu domnul Iorgu și doamna Keti P., la Sfântul Ioan Teologul, în Patmos⁷⁹. Era dimineață. Am simțit înecându-mă harul Sfântului Ioan. Era lume în peștera Apocalipsei. M-am temut că au să mă trădeze simțămintele. Dacă aș fi lăsat sinele meu să se manifeste, m-ar fi luat de nebun. M-am stăpânit. Am ieșit din biserică. Nu este bine să vadă ceilalți trăirile atingerii noastre tainice cu Dumnezeu. În după-amiaza aceleiași zile era liniște. Eram numai noi trei în biserică. Înainte de a intra, îi pregătisem, zicându-le:

- Orice-ați vedea, să nu vă mișcați, să nu vorbiți.

Am intrat cu evlavie, fără zgomot, cu tăcere, simplu, smerit. Am stat înaintea Dumnezeieștii Apocalipse. Am îngenuncheat toți trei, eu în mijloc. Am căzut cu fața la pământ. Am rostit „Doamne Iisuse...” cam un sfert de ceas. Eu mă simțeam gol. Nici o mișcare lăuntrică, nimic. Pustiu. A priceput potrivnicul, diavolul, și a vrut să mă împiedice. „Astea nu se fac la comandă”, m-am gândit. O spuneam, doream rugăciunea – sau mai degrabă nici n-o rosteam, nici n-o voiam, căci, atunci când o vrei, câteodată prinde de veste potrivnicul. Este un lucru foarte subțire. Nu poți singur să-l disprețuiești pe potrivnic. Și ca să-l disprețuiești, ai nevoie iarăși de harul dumnezeiesc – un lucru de netâlcuit.

⁷⁹ Întâmplarea a avut loc în anul 1964.

⁷⁶ Din troparele de la slujba miezonopticii de duminică.

⁷⁷ Paraclisul Maicii Domnului.

⁷⁸ Canonul treimic, glasul al șaselea, troparul întâi al primei cântări.

Nu m-am silit cu tot dinadinsul, n-am forțat lucrurile. Nu trebuie să mergem cu sila în cele duhovnicești. Am ieșit afară. Am cercetat florile, ca și când aș fi vrut să nu dau însemnătate faptului că sufletul nu mi se deschidea. Am privit puțin marea. Am intrat iarăși în bisericuță, am pus în cădelniță câțiva cărbuni, i-am aprins, am pus tămâie, am cădit, și atunci mi s-a deschis inima. Atunci a venit harul dumnezeiesc. Pe chipul meu a venit o strălucire, m-am îndumnezeit, am înălțat mâinile și am început să plâng. Lacrimile curgeau fără conținere din ochi. La un moment dat am căzut jos. Precum mi-au spus tovarășii mei, am rămas jos douăzeci de minute...

Această minune care mi s-a întâmplat în Patmos este o mare taină. Are un înțeles înalt. Am văzut evenimentul Apocalipsei. L-am văzut pe Sfântul Ioan Teologul, pe ucenicul său, Prohor, am trăit evenimentul Dumnezeieștii Apocalipse, întocmai așa precum s-a întâmplat. Am auzit glasul lui Hristos prin crăpătura stâncii...

Să nu spuneți acestea nimănui. Doamne Iisuse Hristoase... Să mă miluiască Dumnezeu. De ce vi le-am spus? Spuneți-mi... Vi le-am spus ca să învățați să vă părăsiți sinele vostru, lin, fără siluire, în mâinile lui Dumnezeu. Atunci Acela va veni în sufletele voastre și vă va umple de har. Dacă potrivnicul vă așterne piedici, să-l disprețuiți. Ați înțeles? M-am îngrijit cu altele atunci când mi-am dat seama că încerca să se amestece ceva. Acesta este un lucru adânc.

Spun eu toate astea, dar nu-mi pică bine că le spun. Simt că trebuie să le spun... Sunt taine, nu le pot explica. Singurul lucru pe care îl spun este că trebuie

să se facă toate simplu, smerit, lin. Când vrei și aștepti să te unești cu Dumnezeu, când Îl constrângi pe Dumnezeu, nu vine. Ci vine în ziua în care nu te aștepti și în ceasul pe care nu-l cunoști. Felul în care vine este cu totul sfânt, dar nu-l poți învăța pe dinafară. Trebuie să pătrundă în sufletul tău tainic, astfel încât să-l îmbrățișezi lăuntric prin harul lui Dumnezeu.

CUPRINS

SCURTĂ BIOGRAFIE	5
INTRODUCERE	9
PARTEA ÎNTÂI	
VIAȚA BĂTRÂNULUI PORFIRIE (1906-1991)	15
Drumul către Sfântul Munte	17
Sfântul Munte. Kavsokalivia(1918-1925).....	31
Evia (1925-1940)	73
În Athena, la policlinică (1940-1973)	91
În Kallisia, la Sfântul Nicolae (1955-1979).....	123
Milesi. Mănăstirea Schimbării la Față a Domnului (1979-1991).....	131
Kavsokalivia 1991	143
PARTEA A DOUA	
CUVINTE ALE BĂTRÂNULUI PORFIRIE	147
Despre Biserică	149
Despre dragostea dumnezeiască.....	163
Despre rugăciune	191
Despre lupta duhovnicească.....	225
Despre taina pocăinței.....	287
Despre iubirea de aproapele.....	299
Despre pronia dumnezeiască	315
Despre educația copiilor	323
Despre gândurile inimii	349
Despre zidire.....	359
Despre boală	367
Despre harisma străvederii	379